

لــــــە

بیـــــرەوەریـــەکانــــــم

١٩٨٩ - ١٩٩٥

بەرگی دەیەم

ستۆکهۆلم ١٩٩٦

کەریمی حسامی

لە بیرەوەریەکانم

١٩٨٩ - ١٩٩٥

بەرگی دەیەم

ستۆکهۆلم ١٩٩٦

پێناسی کتێب :

ناوی کتێب : لە بیرەوەریەکانم بەرگی دەیەم

نووسەر : کەریمی حسامی

پیت چنین و مۆنتاژ : ناسری ئیبراهیمی

چاپخانەی : ماردین ـــ سوید ١٩٩٦

ISBN - 91-630-4384-X

چەند وتەیەکی سەرەتایی

لە بەرگی ٩ی بیرەوەریەکانمدا بەڵێنم دابووکە ئەگەر تەمەن مەودا بدا،بەشێکی دیکەی سەربردەی ژیانی دەربەدەریم لە ئوروپای پڕلەخەم وخەفەتی دووریی لە نیشتمان، بهێنمە سەرکاغەزوخوێنەرانی بەرێزی کورد لە هێندێ تێکۆشان و سەربردەی ژیانم وسەرە تەقەی باشتر لە بێکاری ئاگادار بکەم.

بەڵام هەرچەندێ بیرم لێکردەوە،بۆم ساخ نەبۆوە لە بەرگی ١٠دا چی بنووسم وباسی چی بکەم؟ مرۆڤی دوور لەزێدو نیشتمان ودوورلە هاوبەشی دەردوزامی نەتەوەکەی کەوا لەژێر قەمچی وپۆستاڵی دیکتاتۆروداگیرکەردا دەناڵێنێ، دەبێ باسی چی ژیانی خۆی بکا.؟ لایەکی دیکەش مەترسی ئەوە هەیەمرۆڤ تووشی ئەم ئەخۆشیە سامناکە ببێ کە بەداخەوە لە نێو زۆربەی کوردی ئاوارەی دوورلە نیشتمانیدا بڵاو بۆتەوە، وەک دانیشتن وخۆهەڵمساندن و فیشاڵ ورەخنەوسەرکۆنەی رێکخراوە سیاسیەکانی سەر گۆڕەپانی خەبات و شاگەشکە بوون بە دیتنی زەرق وبەرقی سەرمایەداری چەوسێنەرو لەبیر بردنەوەی هەژارو برسی نەتەوەکەی خۆت وبەباڵاگرتنی پڕاوپڕی ئەم شێعرەی شاعیری پایەبەرزی کورد هێمن کە دەڵێ :

« ئێستە بۆ چاری خەمم گۆشەی مەیخانەیە جێم ـــ من کە رۆژێ دەمەویست میللەتەکەم بێخەم کەم »

ئەوانەی شتێک دەنووسن وتێکۆشانێکی ئەدەبی یان هەیە دەگەونە بەرلۆمەولەقەمی پاشملەی ئەزانانەی کەسانی بێکارەی هیچ لەدەست ئەهاتوو.

بەوە تاوانباردەکرێن کە :نەدەبایە فلان شت بنووسن، باسی فلان مەسەلەیە بکەن، نابێ باسی هەڵەو چەوتی سیاسەتی رێکخراوەکان بکەن چونکە کاتی نیەولەوانەیە دوژمن کەڵکی لێ وەرگرێت. لەقاودانی هەڵەو دزی وخواروخێچی فلان رێبەرو سەرپەلێک خەڵک سارد دەکاتەوە، رێکخراو لاواز دەکات وهەزار بەیت وباوی بێجێی ئەوتۆکە تەنیا بێکارەو فشەکەرەکان ولە حەقیقەت ترساوەکان دەتوانن بلاویان بکەنەوە.

بەلام بەقەولی کوردی:« شەرلەپێکاری چاکترە » هاتمە سەر ئەوباوەڕە کە نووسینی بیرەوەریەکانم درێژە پێبدەم. هەرچۆنێک بێ بۆ هێندێ خوێنەری بەرێزی کوردلەوانەیە چێژێکی هەرهەبێ وکەڵکیشی لێ وەربگیرێت. بۆهێندێکانیش کەلەئاست نووسین ونەدەب وروناکبیری گێرەیان لەهەولێر دەگەڕێ، دەبێتە هۆی بەیت وباو نەقڵ ونەزیلەی پاشملە.

دوای ساغ بوونەوەم وام دانا هەر وەک لە بەرگەکانی پێشوودا کردوومەتە باو، هێندێ لەو نامانە بلاو بکەمەوە کە پێوەندییان بە نووسینی بیرەوەریەکانمەوە هەیە. ناشزانم بیروڕای خەڵکی دیکە سەبارەت بە بلاوکردنەوەی ئەو نامانەی کە بۆمن هاتوون وبوون بە مڵکی من چۆنە. چونکە تا ئێستا لەم بارەوە نە بەنووسین ونە بەرەورووکەس هیچی دەرنەبڕیوە. کاک خالیدی عەزیزی نەبێ لە نامەیەکدا بۆی نووسیبووم:« بەباوەری من ئەو نامانەی بۆ تۆ هاتوون، مافی بلاو کردنەوەت هەن و دیاری کردنیشیان بە خۆتە کەکامیان بلاو دەکەیەوەوکامیان بۆ بلاوکردنەوە نابن.» هەر چۆنێک بێ بلاو کردنەوەی ئەو نامانە بۆ روون بوونەوەی بیرو بۆچوونی جیاواز لەسەر مەسەلەکان فایدەیەکی زۆریان هەیە. فایدەیەکی دیکەشی ئەوەیە هیچ نەبێ بەقەولی برادەرێک لاپەری کتێبەکەیان پێ زیاد دەبێ و بەقەولی برادەرێکی دیکەش نووسراوەو وتووێژەکانی خۆم بۆخۆم لە بەرگێکدا کۆ دەکەمەوە!!

« من مەبەستم ئەوەیە ، مرۆڤێک بەخەڵک بناسێنم کە بەراستگۆیی سرشتی دەژی. ئەو مرۆیەش منم .... نەک کەسێکی دیکە غەیری خۆم .»
ژان ژاک رۆسۆ

سالی ١٩٨٩

سەرەتای سالی ١٩٨٩ی من بە چوونی لین شۆپینگ بۆ مالی کاک حامیدی گەوهەری دەست پێکرا و نامەیەکی غەنی بلوریانم پێگەیشت باسەرەتاکەی بەنووسینەوەی نامەی مامەغەنی بڕازێنمەوە:

نامەی غەنی بلوریان

« هاورێی بەرێزو خۆشەویستم کاک کەریم. پاش رێزوسلاو نامەکەت گەیشت بەهیوام لەسەفەرەکەت سەرکەوتوبیت. نووسی بووت رەنگە لەگەڕانەوەدا بەلای ئێمەدا بێیت. بەلام نەهاتی گەلێک چاوەڕوان بووین. بەراستی یەکتردیتن زۆر پێویست بوو. ئێستا زۆر لەکوردەکان نامەم بۆ دەنووسن وئەلێن کاکی براتاکەی وەستاوی ولەمانە هیچ هەڵناوەرێ. ئەوانە هی هەموولایەنە چەپەکانی ئێرانن وکوردەکانن. لەسەر ئەوباوەڕەن کەدەبێ چەپی پێشکەوتووخوازی کوردبۆخۆی بێ وسەربەخۆ ئەم بیرورایە بەرە بەرە هەراوتر دەبێ. من هێندێک بەڵگەی زەمانی کۆمەڵەی ژ.ک کەلەسویت هاتۆتە دەستم لام هەیە بەلام ناکرێ بەپۆست دا رەوانە بکرێ ئەگەر کەسێکی جێگای متمانەم دەس کەوێ بۆتی رەوانەدەکەم. شەڕەشەپی ناوئێمەش ئەواگەیشتۆتە ئاخری خەت. «اقایان» کەسی وایان پێوەنەماوە کەشایانی باس بێ لەسەدا هەشتا بەرەو لایەکی ترلێدەخورێن. جانازانم چارەنووسی پاش پلینۆمی داهاتوو

چی بێ دێ. خۆت باش دەزانی کەئیمڕۆ لەجیهان هیچ حیزبێکی چەپی پێشکەوتوو نیە چەتی تێ نەکەوتبێ ومەسەلەی نەبێ بەتایبەت پاشی پروسترۆیکا وگلاسنۆست. من تائێستاش لەم ولاتە تەلیفونیان پێ نەداوم نازانم بۆچی. ئاخۆ دەبێ ژمارەتەلیفۆنێک لەولاتێکی ئوروپایی سالێک زیدەتر بخایێنێ ئەویش لێرەو بۆمن کەبەخێر لەلای سەرو گۆیا توش هاتووم. کاک حامید نامەیەکی نووسیوەوجیاوازە لەوەی جەنابت نووسیبووی. شایەد پاشان هاتۆتە سەر ئەو ڕێبازە بەلام مەیلی ئەوانی ناوە وهومێدی پێ نین جانازانم. کاکی خۆم من بۆم نووسیوەکە ئەولایەنەش وەک لایەنەکەی تر سەر بەخۆ نیەو ناتوانێ خۆی بڕیار بدات. ئیتر تێی خێر بێ بزانین دوارۆژی نەتەوەکەمان چی پێ دێت. کاک عزیزمحمد هاوڕێی بەرێزمان مصاحبەیەکی لەگەڵ ڕۆژنامەی کاری ژمارە ٥٩کردوە زۆر بەنرخە بەتایبەت ئەو بابەتانەی کەباسی کوردو مافی چارەنووسی تیایە. ئەوا نامەیەکم بەئادرێسی ئێوە نووسی بۆ فهد نازانم ئادرێسەکەی هەر هی جارانە یاگۆڕاوە تکایەبی دەرێ زۆر سوپاستان دەکەم. سەردخۆشیم لەپەخشان کردوە. ئیتر هەر بژی. برات غەنی. ٨٩/٢/١٣»

نامەی ئەحمەدی کاکەمەمی

جارێ با نامەیەکی کاک ئەحمەدی کاکەمەمی بلاو بکەمەوە کە ٨٨/٧/٢٤ بۆی ناردبووم. بەداخەوە کەوتبوە نێو دەفتەرونووسراوان ونەکەوتبوە بەرچاو کە لە بەرگی ٩دا بلاوی کەمەوە. بۆ ئەوەی گلەییم نەیەتە سەر ئەوە لە دست پێکی ئەم بەرگەدا بلاوی دەکەمەوە.

ئەحمەدی کاکە مەمی دەنووسێ : « خۆشەویست وتێکۆشەر کاک کەریم! کاکی بەرێزم وێرای سلاوێکی گەرم وبێ ڕیا دەستەکانت ماچ دەکەم و دەست خۆشانەت پێ دەلێم بۆ هێنانە سەر کاغەزی « بیرەوەریەکانت »

ماندو ومردوو هەموەڵ شەو بوو بە ژن وسەروپێچکەوە گەیبوومە جێ. دوای دوو ساڵ چاوەڕوانی ومال ومنداڵ بەکۆڵەوە،

لەنێران ڕەپاڵ نرابووم. لە عیراق رام کردبوو، دوای ساڵێک گیرسانەوەی تۆزی لە نێو تورکان دەرباز ببووم.

کەوتمە مۆڵگەی هەڵستە هامار. هەر ئەو شەوە، دیوناس دەورەیان دام، هێندێک بەدڵ وبەکوڵ وهێندێک بە درۆو بەریا

پێماندا نووسان وسەرو گوێلاکیان لستینەوە .

ــ جا ئیدی هەر بخۆو بنوو، هەڵرژاوە. پارەی جل وبەرگت دەدەنێ، خەرجی کەو مەکرە. هەرکە چاوم لە چاویان نەدەبڕی بە نەقورچان گورچوویان دەبریم. خۆ نۆبەی قسەی یەکتریشیان نەدەدا. راست لەووەختەدا کە خەولابەلای دەگردم و هەر گوێم لە دەنگیان بوو هیچ حاڵی نەدەبووم، چاوم بە ژوورەکەدا گێڕا، راست چاوم بە کتێبە پڕ بایخەکەی جەنابت کەوت :

«لەبیرەوەریەکانم» بەرگی دووەم، هەردەستم دایەودەستم پێکرد. خۆش بوو، شیرین بوو، بەکەلک بوو، سەرچاوەو بەڵگەیەکی مەزنە. کاکە گیان! من پێم وایە، دیارە هەر واشە. کە ئەو کتێبە باشترین، روونترین و بە کەلکترین سەر چاوەو سەنەدی سەدەی بیستەمی جولانەوەی نەتەوەی کورد لە ئێران وتەنانەت لە عیراقیش ە، بۆ ئێستاودوا رۆژ مەزنترین وجێی بڕواترین سەر چاوە دەبێت بۆ ئەوکەسانەی بیانەوێ لەسەر مێژووی جولانەوەی گەلەکەمان لەسەدەی بیستەم دا بکۆڵنەوە.

من تەنیا بەرگی دووەمم دیتوە، راناوەستم هەتا بەرگی یەکەمیش دەخوێنمەوە، دەڵێن چێشتی خۆش لە بۆنێ ڕادیارە. خۆ ئەوەی من لە دەست وقەڵەمی تۆ رادەبینم بڕوام وایە ئەگەر کتێبەکە لەسەر هێندێک رووداوی گرنگ وەکوو«پەیمانی سەعداباد ــ دامەزراندنی پێگە نیزامیەکان لە پیرانشار وجەڵدیان راست لە سێ نوختەی سێ سنوری ئێران وتورکیاوعیراق ــ شۆرشی قاسم وهاتنە سەرکاری ــ پەسندی یاسای بنەرەتی عیراق» عیراق نیشتمانی کوردو عەرەبە و...» لە سەر ئەوکەسانەی کە بەباش وخەراب ناسیوتن پێموایە دەبوایە روونتر باست کردبان وناسانباتن. بەراستی دەستت

خۆش کە عەلی شەوقی ت چۆنە وات ناساندوە. کاک قادری کاخدری دێبۆکری پاداشت داوەتەوە هەر چەند چەند ساڵە جاشە.

زۆرت باسی سیاقۆڵ کردوە، بەڵام نازانم بۆ چی باسی حەمەرەشی سیاقۆڵت نەکردوە. چونکە هەر ئەو ساڵانەی کە باسی شایی ئەحمەدی چوکەڵی دەکەی، حەمە رەش تەنیا بنکەی پاراستنی شۆڕشگێڕان بوو کە لە شاڕایان دەکرد. باسی سوارەت کردوە، ئەو برای حەمە رەشە. ئەو سوارەو بابی هەموو دەمێ لەگەڵ حەمە رەش شەڕوکێشەیان بوو. تەنانەت بە میرات کردن هەڕەشەی لێ دەکرا و لێدان وپێداداتیشی کەم نەبوو. بۆ کوردستانی عیراقیش لەدەست ساواکیەکان رایکرد. لە ساڵەکانی٣٨ و٤٧ یشدا دوو جار زیندانی کرا ولە شۆڕشی دواییشدا لە مەنگوڕەکان لەو تایفەیە(تایفەی مرزتێ) تەنیا کەسێک بوو کە هەروا پیاوانە ماوە. باسی چوارگاو سوتوت کردوە. بەڵام جێگای سەرنجە بۆچ ناوی قادراغای چوارگات نەبردوە کە شەو میوانی بووی و قسەت لەگەڵ کردوە. قادراغا ئەفسەری حکومەتی میللی بوە. مەنشورە دەگێڕنەوە کە زەمانی وەرەهرامی گروهانێک ژاندارمە بۆ دەسگیرکردنی دەچنە چوارگاو قادراغای دەبەنە لای وەرەهرامی. کە چاوی پێدەکەوێ دەڵێ : ئەتۆی قادراغای چوارگا ؟ نازادی کەن.. ئەگەر حکومەتی شاهەنشاهی بە وەی بروخێ با بیرووخێنێ. قادراغا ئیستاش هەر لە ریزی شۆڕشەو تەمەنی لە حەفتا ساڵ نیزیک بۆتەوە. مام قالەی سوتوو کە جەنابت بە کاک قادری نێو دەبەی هەر ئەو کەسەیە کە ئەو زەمان لەگەڵ قادراغای چوارگا پێوەندی حیزبی هەبوە، هەتا کۆنگرەی شەش لە نیزیکەوە یەکتریان نە ناسیوە. وابزانم لەوێ بە هۆی کاک جەلیل یان کاک فەتاح ناشنا دەبن لە نۆرگانی کوردستان ئەوکات کاک فەتاح کاویان شتێکی ئەدەبی باشی لەسەر نووسیبوون. مامە قالەش لە نێو پێشمەرگە بە ناو بانگە و لاقێکی لە شۆڕشدا پەڕیوە وچەندین جاریش بریندار بوە. ئێستاکەش هەر لە ریزی شۆڕشدا ماوە. پێم وایە ئەودووکەسە کۆنترین وبەئەمەکترین ئەندامی بێ سوادی حیزبی دێمکرات رۆڵەی گەلی کوردن.

وابزانم گەورەترین پاداش وسوپاس وریزگرتن ونەمەگناسی لەوپیاوە بەشەرەفانە هەر ئەوەبێ کە ناویان لە کتێبە نەمرەکەی خۆت دا زیندوو راگری ونەمریان بکەی. کتێبەکەتم لە باری رەوان نووسی و ساکار نووسی و پرناوەرۆکی و قسەلەروویی وبێ رووددەروایسی (واقیع گرای وحقیقت نویسی) پڕ بەدڵ خۆش دەوێ وپیرۆز باییت لێ دەکەم. تەنیا ئەوەم دەوێ کە دەبێ بار و تەرکی کتێبەکان « لەبیرەوەریەکانم» قورسترو سەنگینترو رەنگینتر بکەی. هەر بژی بۆ برا چووکەی خۆت. ئەحمەدی کاکە مەمی (کرمانج) ٢٤/٧/٨٨ »

وەبیرهێنانەوەی ناو ویادی ئەودوو رۆڵە زەحمەتکێش و فیداکەر وبەئەمەگەی حیزبی دێموکرات کە تا مردن بێ پاداش ومەعاش وبێ فیشاڵ وخۆ هەڵسساندن بە ئامانج وئاواتی حیزب ونەتەوەکەیان وەفادار مانەوە جێگای سوپاسە. ئەکا مەلاعەولای حەبیاکی بەتاوانی ئەم نامەیە مەسئولیەتی گرنگی حیزبی لە ئەحمەدی کاکەمەمی بەستێنێتەوە.!!

٧/١/٨٩ دوکتور جەمشیدی هاوکارم هات. پێشتر بریارمان دابوو دۆکتور لە بارەی پێک هاتنی دەوڵەتی فەلەستینەوە وتارێک بۆ رۆژنامەی سەردەمی نوێ بنووسێ. هات گوتی : « دەزانی هەرچی دەکەم ناتوانم لەبارەی فەلەستینەوە هیچ بنووسم. نوێنەری ئەوان لە تونس دژی کورد بەیانی بلاو کردۆتەوە. بۆم نایە هیچیان لەسەر بنووسم.

نامەی سەلاح بەدرەددین

٥/١/٨٩ نامەیەکی کاک سەلاح بەدرەددینم بۆ هات. بیرورای خۆی لەسەر نووسراوەی نامیلکەی « لە پێناو چی دا » دەربریبوو. خۆشی نامەی کاک سەلاح لەوەدایە لەسایەی نامە گۆرینەوەی بەردەوام لە گەڵ من، فێر بوە بە «کوردی» نامە بنووسێ، نەک وەک جاران بە « کرمانجی»یان بە عەرەبی !.

کاک سەلاح نوسیبووی :« برای زۆر بەرێز کاک کەریم! سلاوی گەرم وهەڤالانە. ژمارە ٣٦ی سەردەمی نوی پیم گەیشت. زۆر سپاس هیوادارم هەر

پێم بیگا. پێم خۆشە ئەگەر ئەو ژمارانەی کۆن هەن ببینم ئەگەر زەحمەت نەبێ.
بەرگی دوەم لە بیرەوەریەکانت خوەندم. ایستا بەرگی سیەم دەخوینم.
نامیلکەش خوەندم. پیم وایە زور شتی چاک تیدا هەنە، بەلام باشتر بو ئەگەر
واتوند نەبا. دیارە هون مەسەلەی ـــ ایدیولوجی، سیاسی، هیچ لەو
جەرەیانەدا نابینن. پیم وایە شتیک هەیە نە وەک ایوە نوسینە. راستە ئەمرو
دلمانی لە ناو تەڤگەری رزگاری خوازی کورد زور جاران سەبەبی جەوهەری نیە.
لی پیم وایە بنگەهی ئەو دلمانەهەر دەگەریت بەرەو بنگەهی چینیی ایدیولوجی،
سیاسی، جڤاکی. لی دیارە زور دیار و روهن نیە. لە بەر گەلی کورد
میلەتیکی لە پاشماو تو بن دەستە.پیم خوش نیە ئەرینی ایوە بە لای ـــ
عەدەمی ـــ بروا، انکاری هەر شت بی کردن. ئەو زانستی نیە، ئو ریئالیش
نیە. » کاک سەلاح لەو نامەیەدا وێڕای سلاو بۆ دایکی کەماڵ و منداڵەکان،
داوەتیشی کرد بووین بچین میوانیان بین. سوپاسی دەکەم بەلام بۆچما «
کوێرەوەری» دیڵێ پیاو لە میوانداری ناوا کەلک وەر بگرێ.!

کۆنفرانسی نێونەتەوەیی پاریس

۱۹۸۹/۱/۷کۆنفرانسێکی نێونەتەوەیی لە نوێنەرانی ۱٤۹دەوڵەت
لەپاریس بەسترا. هۆی بنەرەتی پێکهاتنی ئەم کۆنفرانسە جنایەتی حکومەتی
بەعسی عیراق بووکەچەکی کیمیاوی وگازی ژاراوی دژی خەڵکی وڵاتی خۆی،
واتەدژی گەلی کورد لەهەڵەبجەی کوردستان بەکار هێنابوو. لەژمارە۳٦ی
بەفرانباری ۸۹ی رۆژنامەی سەردەمی نوێ دا، سەبارەت بە پێک هاتن
وبریارەکانی ئەم کۆنفرانسە وتارێکم نووسی، شل وشەویقی کۆنفرانس
وسیاسەتی دوو روویی زلهێزەکانی بەشداربووی کۆنفرانسم روونکردەوە.
هەرچەندە سکرتێری گشتی کۆمەڵی دەوڵەتە یەکگرتووەکان لە راپۆرتی خۆیدا بە
ئاشکرا حکومەتی عیراقی بە بەکار هێنانی گازی سیانوروچەکی کیمیایی

تاوانبار کردبوو، بەڵام شورای ئەمنیەت بە بێ مەحکومکردنی جنایەتکار بە بریارێکی دەڵەمەوهیچ جنایەتەکەی داپۆشیبوو. حکومەتەکانی ئەڵمان وبەلژیکاو فەرانسەو ئینگلستان کە لە دروست کردنی چەکی کیمیایی عیراقدا دەستیان هەبوو، نەیانهێشت راستەو راست حکومەتی عیراق مەحکوم بکرێ. ژاپون وئەمریکاو ئینگلستان داوایان دەکرد لێکۆڵینەوەی زیاتر بکرێ.

کۆنفرانسی پاریس رژێمی بەعسی عیراقی وەک تاوانبار مەحکوم نەکرد. لە کۆتایی وتارەکەدا نووسیبووم وئێستاش ٨٩/٧/١١ کە ئەم دێرانە دەنووسمەوە وئەو هەموو گۆرانکاریە لە جیهاند رووی داوە، هەروا لەسەر ئەو باوەرەم کە هەتا دەوڵەتە زلهێزەکان بەرژەوەندی بازرگانی ونیزامی خۆیان بخەنە سەرووی پاراستنی مافی مرۆڤ ودادپەروەری لە جیهاندا، هەتا شورای ئەمنیەتی کۆمەڵی دەوڵەتە یەکگرتوەکان دیلی دەست وسیاسەتی حکومەتە زلهێزەکانی ئەندامی شورای ئەمنیەت بێ و سەبارەت بە بەرژەوەندی ئەو دەوڵەتانە لە جنایەت وتاوان وملهوری حکومەتە دیکتاتۆرو خوێنمژەکان چاو بپۆشن، باس لە مافی مرۆڤ ودادپەروەری هەر وشەی سەرزمان ولەسەرکاغەزدەمێنێتەوە.»

لەسەرەتای مانگی بەفرانباری ئەو ساڵەدا بەرگی سێیەمی بیرەوەریەکانم لە چاپ دەرچوو. دوکتور جەمشید لە سەردەمی نوێ دا کورتە وتارێکی جوانی لەسەر دەرچوونی هەر سێ بەرگی بیرەوەریەکانم نووسی، ئێستاش سوپاسی دەکەم.

کۆنفرانسی فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانیەکان

١٣و١٤و١٥ی ٨٩ لە کۆنفرانسی فیدراسیۆنی کۆمەڵەکوردستانیەکانی سویدا بەشداریم کرد. کۆنفرانس بۆ لێدوان ولێکۆڵینەوەی باری ژیان و ناستەنگیی کۆمەلایەتی وسیاسی وکولتوری پەنابەرانی کورد لە ئوروپا ساز

کرابوو. لە هەموو کۆمەڵە کوردیەکانی وڵاتانی ئوروپا داوەت کرابوو، نوێنەریان بەشداری کرد بوو. نوێنەری حیزبە سویدیەکانی ئەندامی پارلمان و نوێنەری ئیدارەی بێگانان لە سوید و ژمارەیەک پسپۆر ونووسەروکەسانی سیاسی بەشداری کۆنفرانس بوون.

نوێنەرانی کۆمەڵە کوردیەکانی وڵاتانی ئوروپا هەر کەسە لەبارەی بارودۆخی کوردگەلی دانیشتووی ئەم وڵاتە قسەی دەکرد. بەڵام سەرنج راکێش ئەوە بوو هیچ یەک لەو بە رواڵەت نوێنەرانە نەیاندەزانی کە لە وڵاتەکەیدا چەندە کورد دەژین وچەدەکەن وباری ژیان وکولتوری ولێک نیزیکیان چۆنە. هەر ئەوانەیان دەناسی ودەزانی کە ئەندامی کۆمەڵەکەیانن. ماوەی سێ رۆژان ئاخافتن بەردەوام بوو. ئەوەی سەرنج راکێش ودەکرا بە شیکردنەوەو لێکۆڵینەوە دابنرێ، وتاری عومەر شێخموس بوو لە سەر ژیانی کوردگەلی دانیشتووی سوید. کاک عومەر زۆر بەجوانی مانەوەی کوردەکان لە کەمپەکان، بریاردان لەسەر وەرگرتنیان، یارمەتی سۆسیال وەک پێشێل کردنی کەسایەتی مرۆڤ، ئاستەنگی فێربوونی زمان، نەبوونی دانووساندنو پێوەندی لەگەڵ یەکتر، فەرق وجیاوازی داب ورەسمی ژیان، پێوەندی جینسی، گیروگرفتی زارۆک ودایک وباب، کێشەی ژن ومێرد، شێوەی پەروەردەی منداڵ لە سوید ولە وڵاتی خۆی، هەڵوێستی حکومەتی سوید بەرانبەر بەکوردەکان لە سەر

گوشتنی ئۆلوف پاڵمە و..... هتد. کاک عومەر لە راستیدا بە جوانی تەواوی ئەو تەنگ وچەڵەمانەی خستە روو کە کوردەکان لە سوید لەگەڵی روو بەروو دەبن.

گەنداڵ نەزان لەسەر هەڵوێستی ئەمنێستی ئینترناسیۆناڵ قسەی کرد. بەشدارانی دیکەش هەر کەس بۆ خۆی شتێکی فەرموو،بەڵام کار بری و راپەراندنی بریارەکان و درێژە پێدانی ئەم جۆرە کۆنفرانسانە و ئەنجیجە لێ وەرگرتنیان، هەر وەک هەموو کۆنفرانسە کوردیەکان هەر لەسەر کاغەز ولە هۆڵی کۆنفرانسدا مایەوە. یەکی لە کارە باشەکانی کۆنفرانس وپێشنیارە

بەجێیەکانی ئەوە بووکە لە نێوان کۆمەڵەو ڕێکخراوە کۆمەڵایەتیەکانی جۆربەجۆری کوردی لە وڵاتانی ئورووپا، سەبارەت بە باری ژیان وتێکۆشانی پەنابەرانی کورد و هەڵوێستی دەوڵەتانی ئوروپایی لە گەڵ پەنابەران و ئاسینیان وەک کەمە نەتەوەیی لەم وڵاتانە دا هاوکاری ساز بکرێ وکومیسیۆنێکی دانوساندن بۆ راپەراندنی ئەم ئەرکانە لە نێوان خۆیاندا پێک بێنن. بە داخەوە ئەم بیروبریارەش وەک گەلێک وتەو بریاری ئەم جۆرە کۆنفرانسانە هەر لە هەواو لە نێو سالۆنی کۆنفرانس دا مایەوە.

لە کۆتایی دا کۆنفرانس دوو بریاریشی پەسند کرد:

١ ـــ پشتگری لە خەباتی زیندانیەکانی دیار بەکر.

٢ ـــ ریسوا کردنی رێژیمی عیراق وبەکار هێنانی چەکی کیمیایی و پشتگری خەباتی هێزەنیشتمانیەکانی کوردستانی خواروو. لە کۆنفرانسدا بوو بەقاو کە یەک دوو پاسداری ئێرانی هاتوونە سالۆنی کۆنفرانس. بوو بە هەرا و پاشان دەرکەوت کە ئەم دوو کەسە سەلمان موحەدیسی بەرپرسی گۆڤاری سرودو فاروقی کەیخوسرەوی بوون ودوای هەراکە وەدەر کەوتبوون.

کۆڕێک لەسەر بەرەی رزگاریخوازی نیشتمانی

ناوەندی کولتوری کوردی لە دانمارک داوەتی کردبووم کە رۆژی ٢٠/١/٨٩ لە دانمارک لە سێمینارێکدا لەسەر «گرنگی پێک هاتنی بەرە بۆ بزووتنەوەی رزگاریخوازی» باس بکەم. رۆژی ١٩/١/گەیشتمە دانمارک. کاک هەڵکەوت عەبدوڵا بەر پرسی ناوەندی کولتوری کوردی لەدانمارک لە فرۆکەخانە چاوە روانم بوو. چووینە ماڵی کاک هەڵمەت وشەو چەند برادەری دیکەش هاتن. باسێکی گەرم وبرایانەو دانیشتنێکی خۆش ومیوانداریەکی کوردانە. رۆژی دوایی سەعاتی یەک سێمینار دەستی پێکرد.

من باسەکەم بەم چەشنە گەڵاڵە کردبوو:

١ ـــ تاریف وروونکردنەوەی بەرە بەگشتی.
٢ ـــ تیئۆری گرنگیی پێک هێنانی بەرە لە بارەی مێژووییەوە.
٣ ـــ پێکهاتن وبەرنامەو درۆشمی بەرە لە ولاتانی جیاواز وبەگوێرەی بارودۆخی خەبات.
٤ ـــ بەرەی کوردستانی عیراق وبەرنامەکەی و ناتەبایی هێندێ خاڵی بەرنامەکە لەگەڵ یەکتر وگرنگی پێکهاتنی.
٥ ـــ ئەنجام.

بە پێویستی نازانم دەقی وتار وبۆچوونەکانم لێرەدا بلاو بکەمەوە. لام وایە کورتەی باسەکە لە ژمارە ٣٧ی رۆژنامەی سەردەمی نوێ دا بلاوکراوەتەوە. لە سێمینارەکەدا چەند کەسی دیکە بەشداریان کردوکەسانی ئەوتۆش هەبوون کە پێکهاتنی بەرەیان بەمەرجێک پێ بەکەلک بووکە لە ژێر رێبەرایەتی چینی کرێکاردابێ.!!

کۆمەڵەی کوردی لە شاری ئارهوس لە دانمارک داوەتی کردبووم کە بۆ یادی دووی رێبەندان میوانیان بم. هەر ئەو رۆژە دوای سێمینارەکە بەفرۆکە چوومە ئارهوس. برادەرانی کۆمەڵە لە فرۆکەخانە چاوەروان بوون. سێمیناری دووی رێبەندان کۆرێکی زیندوو فرە خۆش بوو. برادەرانی ئارهوس دووڕۆژ گلیان دامەوە. میوانداری و دانیشتن وباس وقسەی خۆشی ئەودوو رۆژە لەبیر ناچنەوە. برادەرانی ئارهوس کیفێکی دیپلۆماتی جوانیان بە دیاری دامێ. رەسمی جوانمان گرتن. بەلام بێ گلەییش نەبوو. یەک دوو برادەری سەر بەیەکێتی نیشتمانی لای خۆی لاوی خوێندەوار وتێگەیشتووش بوون، گلەییان کرد کە نەدەبوایە بچووبامە سێمیناری ناوەندی کولتوری کوردی لە کۆپێنهاک، چونکە هەڵکەوت عەبدوڵا و برادەرانی دژ بە یەکێتی نیشتمانین. پێم گلەیێکی بێ جێ بوو. تۆزێ روونم کردنەوە کە ئەمە هەڵوێستێکی شاشە. جارێکی دیکەش بۆم روون بۆوە کورد با چەند سالیش لە ئورووپا بژی، زەحمەت وایە بێتە سەر رێ وشوێنە باشەکانی ئورووپاو وازلەکەللەرەقی کوردیی بێنێ.

رۆژی ٨٩/١/٢٣ لە ئارهوسەوە چوومە برلین و وەک هەموو جارێ میوانی دۆست وبرادەری رێزدار وخۆشەویست کاک هوشیاری نیمامی بووم. رەنگە هیچ پێویستیش نەبێ وەک ماموستا دڵزار باسی نان وچێشتێ فرە خۆش وبەتام وجێگاو نوێنی نەرم وخاوێن بکەم. رۆژی دوایی چوومەوە سۆفیا و٨٩/١/٢٩ لە نوێ هوتێلی شاری پلۆڤدیف شایی وزەماوەندی ژن هێنانی کەماڵی کورم بەرێوە چووکە یەکێ لەرۆژە هەرە شادوخۆشەکانم بوو لەژیانمدا..
رۆژی ٨٩/٢/١٤ گەرامەوە سوید

هەڤاڵێکی دڵتەزێن و داخێکی گران

شەوی ٨٩/٢/١٧ تەلەیفونم بۆ نەغەدە کرد. کاک سمایلی ژن برام بەداخ وکەسەرێکی گەورەوە خەبەری کۆچی دوایی باوکی پێ راگەیاندم. خەبەر نەبوو، بروسکێکی سووتێنەری کوتوپڕ بوو وەمێشکم کەوت. کە من تاسام وچڕژام، دایکی کەماڵ لە پەنام دانیشت بوو لەپرمەی گریانی دا. کۆچی دوایی کاک ئەحمەدی پیرمەندی کۆستێکی گەورە بوو. کاک ئەحمەد نەک هەر خەزورم بوو، بەڵکوو هاورێ ودۆستی چەندین ساڵەوهاوخەباتی دەورانێکی رابردوو، تێکۆشەرێکی کۆڵنەدەر، شۆرشگێرێکی بە بیرەباوەر، دوژمنی لە ئاشتی نەهاتووی خەرافات وزۆرداری و شەخسیەتێکی رێزدارو ناسراوی ناوچەی سندوس وشنۆو لاجان و مەهاباد بوو. ساڵەهای ساڵ لە زیندان ودوور خستنەوە بۆ خوارووی ئێران لە چەرمە سەریدا ژیانی بردبوە سەر وبەلام سەری بۆ دوژمنی نەتەوەکەی دانەنواند بوو. دۆست وناسیارو برادەر وهاوخەباتانی کاک ئەحمەد بە چاوی رێزەوە سەیریان دەکرد. لە شەری داسەپاوی نەغەدە کاک ئەحمەد وکاحەمەدی سەروکانی(کاپیتان قادری) ئاخرین کەس بوون بە زۆری لە نەغەدە بەرێم کردن دەیانگوت نارۆین و بەجێت ناهێڵین. ئەو ماوەی لە دەرەوە بووم نێوە نێوە بە دوانی تەلیفونیی لە گەڵ کاک ئەحمەد بۆ ماوەیەک

خەم وپەژارەی دوور ولاتیم دەرەواند. بەداخێکی گرانەوە دەگەڵ کاک ئەحمەدی پیرمەندی دیدار ناخرەت بووم ونەم دیتەوە بەلام یادی ناکاروکردەوە و خاوێنیی بیرو باوەر وجوامێری ئەو هەمیشە لە مێشک ودەروونمدا زیندوە.

رۆژی ١٦/ ٢/ ٨٩ چووینە ناشتنی خوا لێ خۆشبوو ماموستا مەلامحەممەدی مرادرەسولی. مەلایەکی عەرەبی جەزایری مل ئەستووری سەگبابیان هێنا بوو تەلقینی دا بدا. تا ئێستاش بۆم ساخ نەبۆوە ئەم گوردە کەنگێ لە بەندی جەهل وخەرافات رزگار دەبێ. کوردی دەربەدەری دەستی حکومەتی ئیسلامی ،کوژراوی داخ وپەژارەی ئاوارەیی و لێقەوماوی هەزاران هاونیشتمانی خۆی، تازیەداری کوژرانی هەزاران رۆڵەی نیشتمانپەروەری میلەتەکەی، جەرگبڕاوی کوێرەبوونەوەی دەیان هەزاربنەماڵەی کورد، دێ لە دەربەدەری لە سوید ئەو هەموو داخ وکەسەرە دەباتە ژێر خاک. کابرایەکی لەقالب دراوی مێشک وشکی بۆ پەیدا دەکەن بێ تەلقینی دا بداو بە یەک دوو فەرمایشی عەرەبی کە واجبی شەرعیش نیە رێگای بەهەشتیی پێ نیشان بدا. ئەویش عەرەبی جەزایر کە ئەو تەکیروەونکەرەی سازیشیان کردوون، لەزمانەکەی تێ ناگەن. کابرا لە پێشدا دەیگوت نابێ ژن بێنە سەر قەبران، ئیسلام بەشداربوونی ژنی لە ناشتنی پیاواندا قەدەغە کردوە. خوداو راستان دوکتور جەمشید حەیدەری ناسیەوە. سەگبابی مەلا لە شورەوی خوێندکار بوو. لەوێ ژنی هێنابوو. پاشان بە تاوانی قاچاغچیەتی لە لێنینگراد دەریان کردبوو، هاتبوە سوید ولەگەڵ ژنێکی سویدی سازابوو. بۆ خەڵکی دواکەوتووی بە شەق موسڵمانکراو ببوە مەلاوریشێکی حیزی دانابوو هێنابوویان مەلا محەمەدی مراد رەسولی تەلقین دابدا کە بە مردوویش سەت هێندەی ئەو سەگبابەی دەزانی.

رۆژی ٢٤ و ٨٩/٢/٢٥ مەجلیسی پرسەوسەرەخۆشیمان بۆ کاک ئەحمەدی خەزورم دانا. برادەرو دۆست وناسیار لە ستۆکهۆڵم وشارەکانی دیکە وە بە زەحمەت کێشان وهاتنیان تا رادەیەکی یەکجار زۆر خەفەتی

ئەوکارەساتەیان لە سەر سوک کردین. بە تایبەت بنەماڵەی کاک حامیدی گەوهەری، خوشکە روح ئەنگیز، ماندانا، فەرهاد وهەژارو مەجید بە زەحمەت کێشانی نان وچێیشت ساز کردن و خزمەتی میوانان چەند رۆژ سەر بەرزیان کردین. هەروەها زەحمەت وپێوە ماندوو بوونی کاک عومەری ئەمینی و خێزانی و کاک ناسری ئیبراهیمی هەرگیز لە بیر ناچنەوە و جێگای سوپاسی ئێمەن.

نامەی کاک حەسەنی ماوەرانی

کۆتایی مانگی فەوریەی ١٩٨٩ نامەیەکی کاک حەسەنی ماودرانیم پێگەیشت. لەبەر ئەوەی کاک حەسەنی ماودرانی یەکێ لە کادیرە چالاک و تێکۆشەرەکانی حیزبی توودەی ئێران و لە سەرەتای شۆرشی گەلانی ئێرانیشدا ١٩٧٩ لە گەڵ دەزگای چاپەمەنی حیزبی دێموکراتیش چالاکی هەبوو، دەقی نامەکەی لێرەدا بڵاودەکەمەوە:

« بە رێز کاک کەریم ! سلاوێکی گەرمت لەناخی دڵمەوە پێشکێش دەکەم. هیوادارم هەر کامەران وساغ بێتنیەوەو بەرهەمی زێدەتر وەدی بێنی. لە دووردوە بە بۆنەی بلاوکردنەوەی بەرگی سێهەمەوە پیرۆز بایبت لێدەکەم. بەلام بەداخەوە نازانم بۆچی ئێوەمانان(بەڵکو لەداهاتوشدائێمەش)یان هیچ ناڵێین ویان زۆر درنگ قسەدەکەین. نازانم لەمەبەستم حاڵی هەی یان نا ؟ روونتر دەڵێم کاتی خۆی کە هەراوگرمەی شۆرش بەرز ببۆوە وئێمەمانانیش ناورمان گرتبوو ئەگەر ئەو تەجروبە مێژوویانە لەبەر دەستمان دابایە پێشی زۆر هەڵەی خۆمان وچەوتی خەڵکمان دەگرت. بەلام مەخابن بۆ کاتی لەدەست چوو!

دیارە پەت پەتێنی سەیر بەسەرمان داهاتوە وئێستاش کە ئێستایە بەسەرمان دێت. هەرچەند لە رابردوو پێمان لەسەر خاکی نیشتمان بوو تەنانەت بە پەت پەتێنیش شتێکمان بەشتێک هەر دەکرد. ئێستا چی ؟

دوورلەولاتی وگەرتنخوازی وپاوانخوازی هێزە سیاسیەکان و بێ

سەرەوبەرەیی وگۆرانی«بایەخ» بە«بێ بایەخ» و نەناسینی وەزعی تایبەتی هەموو لەگەڵ یەک سەری لەزۆرکەسان شێواندوە. وەک لە پێشدا هێندێ شتمان باس کردبوو لەلایەن جەماعەتی ئێمەوە پشتیان بە کێوی قافەوە بەندبو بەخوای بۆ هیچ گەلێکی چەوساوە نابزوونەوە وتەنیا راگرتنی کورسی وداهاتی زۆروزەبەندی(پارمەتی حیزبە براکان) گیرفان هەڵمسێن وای لێکردوون کە قەت نامادە نابن هاتووچۆ بە ماشێنی رەش ودانیشتن لەهوتێلمرازاوەکانی دەرەوەو حەسانەوە لە«کیت» ولە«سوچی» و«وارنا» بگۆڕنەوە بە پەت پەتێن وملمڵانی وشەق شەقێنی ناوەوە. سەرپاکی ئەم هونەرە جوانانە لەتوکی سەریانەوە هەتا نینۆکی پێیان بەهەستی«ئێرانی گەورە» و « بەحەشتی سەر ئەرد»و « ولاتی گوڵ وبلبل ولەمێژینە » ناخنراوە وکوردوعەرەب وتورکەمان ونازەری و...هەر بەنۆکەر دەزانن ومانای پێشکەوتخوازی وکومونیست بوون هەر لە نۆکەری بۆخۆیاندا دەبینن. بە ئەزمونی خۆم بۆم دەرکەوتوە کە باس لەگەڵ هەر کومونیستێکی ئێرانی چ تودە وچ ئەوانیتر بکەی کە کاکە کورد نەتەوەیەکە دەبێ خۆ بگرێتەوە، پێت دەڵێ«تجزیەطلب» و«ناسیونالیست». جا هەرچی بۆی دەرێسی کە کاکە کومونیزم وادەڵێ وایە، دەڵێ نا. کاتێ خۆی کە لەگەڵ ماموستا قزلجی وهاورێ شەلتوکی لەسەر بەرنامەی حیزب لە پلینۆمی ۱۷ دواین ومەسەلەی خودگەردانی وئەو بەیتوباوەمان وبەر پلاروتەوس دا کاکە رەزا هاتە سەر ئەو قەناعەتە کە لەگەڵ کەیانوری وە.س.بدوێ. پاش دوان ئەنجامەکەی ئەوە بوو کە :(کوردەکان هەموویان ناسیونالیستن وئیحساساتی بیردەکەنەوە وتەنانەت شەلتوکیش هەر وایە.)

دیارە زۆرکارەساتی دیکەش قەوماوە کە لێکی دەینەوە :سەریەک سەد رەحمەت بەوانی پێشوو. ئەگەر زۆر شتیان نەدەسەلماند لانی کەم کاریان دەکرد. بەلام دەستەی ئێستا هەر لەداروەستە داتاشێن وتێک بەربوون تازایە. ئەگەر دنیا سێلاو بیبا ئەوانە هەر خەوەدیانباتەوە وپێوەندی ئینترناسیونالیستیش هەر دوکانێکە کە نانی لێ دەخۆن لە راستێدا نۆکەری بارانۆف و کابرای...

ترن. واته پێوەندیکەیان هیچ رەبتی بە کاروباری هاوبەش نیە. هەر کەس سەرۆک بوو بۆ دڵخۆش بوونی ئەوەی دەیلێن نایلێنەوە.

بەڵام ئێمە چمان دەزانی ؟ ئێمە وەک دەروێشەکانی کۆنەشێخەکان چاومان لەبراگەورەبوو . هەڵبەت کارێکی چاک بوو. بەڵام بەچاویلکەی ئەم جەماعەتانە براگەورەمان دەدیت، نەک وەکی خۆی هەیە. هەر بۆیەش راکێشراینە ئەم گۆلاوە. تەنانەت گەیشتینە ئەو حەلەش کە وەبەر تەشەرو جنێوی خەڵکەکەمان کەوین. هەر بۆیە پێم وایە لەپلەی یەکەمدا کاک عەزیزی یوسفی ومامە غەنی ومەلاحەسەن ونێوە وکاک حەمەدەمین وکاک عەلی گەلاوێژ(*) زۆرتان خەتا هەیە. کە هەرچی دەتانزانی ئەتان دەگوت یان ئەگەر دەتانگوت ئەوە ئەبوو کە بتوانێ روونکەرەوەبێت. دیارە یەک ئەگرتنتان یەکەم هۆی ئەم گردەوەیەبوو. هەڵبەت نامەوێ لەبابەخی ئەم کارەت کە بریتیە لەچاپی سیهەم کەم کەمەوە ودەق ودۆغری دەڵێم ئەوە زۆر ئەقس وعەیبی پێشووتان دەشواتەوە. داوای لێبوردن دەکەم کەقسەی زیاتر لەخۆم دەکەم . بەڵام بەراستی ئەوکارەتان ودقسەی هێنام. زۆر شتی لێ فێر بووم وزۆر تەجرەبەی خۆمی بۆ دووپات کردمەوە. تازە خەتای ئەوانیتر جگە لەمەلاحسەن وکاک عەزیز زیاترە چونکی هەر دەنگ لەبەردەوە هاتبێ لەوان ئەهات.

مەلا حەسەن لە قسەکانیدا زۆرجار باسی ئەوشتانەی دەکرد بەڵام زۆرتری هەر پلار پێدادان بوو هەتا روونکردنەوە. بەڵام بەراستی پێنووسەکەت هەر

---

*ـــ نازانم کاک حەسەن بۆچی منی رەگەڵ ناوی مامەغەنی وگەلاوێژ وکاک حەمەدەمین ومامۆستا قزڵجی خستوە.؟ کاک حەسەن باش دەزانێ کە ئەوان رێگای خۆیان لە رێگای من جیا کردبۆوە. ئەوەش باش دەزانێ کە ئەوەدەم بە کاک حەسەن ولاوەکانم دەگوت کە بەهەڵە دەچن وحیزبی دێموکرات بەجێ مەهێڵن. ئەوان بەقسەیان نەکردم. من لە کردەوەی ئەوەدەمم پەشیمان نیم . سەیر ئەوەیە کاک حەسەن کاتێ ئەو نامەی نووسیوە هێشتا ئەندامی حیزبی تودە بوە.

بێنێ و سەرفرازیی بۆ ئەم هەموو سەنەدە زیندووە کەهێلاوت کردۆتەوە. تەنیا نازانم بۆچ باسی کاک سەدیقی ئەنجیریت نەکردوە کەسایەتی وچلۆنایەتی خەباتی ئەو هەر لە بەر سێبەردا ماوەتەوە.

کاکی خۆم ئەم چەنەوەرییەم لەبەر ئەوەیە کە وەک خۆت لەسەر ئەم رایەی(وەک من بزانم)کە ئێستا جێگەی کۆمونیستەکانی کورد و سەنگەرەکەیان نادیارەو چۆلە. پێم وایە لەپلەی یەکەمدا ئەرکێکی گەورە دەکەوێتە ئەستۆی تۆ ومامە وخالە. (دیسان نازانم کاک حەسەن بۆچی منی بە مامەو خالەوە گرێداوە !؟) وەک من بزانم هەم لەرووی ئەزموونەوە وهەم لەرووی تێگەیشتن وپێشینەتانەوە بۆ جەماوەر ناسیاوترن. قۆڵ هەڵماڵن ولێک نیزیک بنەوەو وردە وردە ئەم هەموو کادر ولاوە پرش وبڵاوە کۆ کەنەوەو بە یەکجاری وەزعی خۆمان لەگەڵ« برا عەجەمەکانمان» روون کەینەوە. من لە سەر ئەو رایەم کە:

١ ــ نەتەوەی کورد مافی یەکگرتنەوەو دامەزراندنی دەوڵەتی سەر بەخۆی خۆی هەیە ودەبێ بۆ ئەم کاردش ئامرازی تایبەتی خۆی هەبێ.

٢ ــ بزوتنەوەی گەلی کورد بزوتنەوەی رزگاریخوازانەی نەتەوایەتیە و بەشێکە لە بەرەی شۆرشگێری جیهانی

٣ ــ دەبێ حەول بدرێت بۆ بەرەیەکی کوردستانی و ئەم پرش وبڵاویە بەر بەرەکانی لەگەڵ بکرێت.

٤ ــ ئەم شتانەش بوونی هێلی سەربەخۆی« چەپ «لەکوردستان دێنێتە گۆرێ.

دیارە ئەمانەم بۆیە دیاری کردوە چونکە نوختەی جیاوازن لەگەڵ« براکانی» کومونیستمان لەئێران. بەتایبەت زۆر لە بزوتنەوەی رزگاریخوازانەی نەتەوایەتی و یەکگرتنەوەی کوردستان دەپرنگێنەوە وەک کارەبایان لەدەست دەی هەڵدەبەزنەوە. زیاتری لەسەر نارۆم دایدەنێم بۆ چاوپێکەوتن و وتوێژی زیاتر. لەبەر ئەوەش نامەم بۆ نەنوسیبووی کە فەرەیدن دەیگوت خۆت دەتەوێ

بەو لایەدا بێت. ئیتر ئاواتە خوازی خۆشی خۆت ومال ومندالت. حەسەن ماوەرانی ٨٩/٢/٢٣»

٨٩/٣/٤ لە سوید سالرۆژی کۆچی دوایی سەرۆک بارزانی یادی کرایەوە. ئەم شانازیەبەمنیش براوگە بە کورتە وتارێک لە یادی ئەم سەرکردە مەزنەی کورد دا بەشداری بکەم. لام وایە وتارەکەم لە ژمارە ٣٨ی رۆژنامەی سەردەمی نوێ دا بلاوکراوەتەوە.

نامەی کاک شێخ عەلی هێژا

لە سەرەتاکانی مانگی مارس لە پراکەوە نامەیەکی کاک شێخ عەلی-م پێگەیشت. بۆ ئاگاداری خوێنەری بەرێز ئەمە هەر ئەو کاک شێخ عەلی یە بەرێزەیە کە لەسەرەتای ئەم بەرگەدا یادم کردە. ئەمەش دەقی نامەکەیەتی :

« هاورێ وماموستای زۆر بەرێزم کاک کەریمی حوسامی. دەستەکانت بەگەرمی دەگوشم وچاوەکانت ماچ دەکەم لە پێشەوە رەخنەیەکی توند لەخۆم دەگرم بۆ دواکەوتنی ناردنی ئەم نامەیەم کە دەبوایە لە مێژەوە بۆ جەنابت رەوانە بکەم. هاورێ گیان باوەر بکە ئەگەر بزانی هەندێ جار چەند سەرم قال ونیش وکار زۆر دەبێت. لەوانەیە هەندێ دلت ئەرم بێت و لێبوردنم قەبول بکەی. ئەمە لەلایەک، لەلایێکی ترەوە ئەمەش بە باوەریەوە دەلێم جەنابت وەکو ئەدیب،سیاسی، روناکبیرو تێگەیشتوێکی بلیمەتی کورد، جێگایێکی بلندت لە لای من هەیە...بەلکو لەلای هەموکوردێکی دلسۆزو ئاشقی پەیڤی راست وشۆرشگێر.

هاورێی شیرینیم! بە سوپاسو دلخۆشێکی مەزن هەردووکتێبەکانت(کاروانی شەهیدان...ولە پێناو چی دا) بەدەستم گەیشتن. هەرچەندە لەکاتی خۆیدا(کاروانی شەهیدان)م لەعیراق هەبوو، بەلام ئێستا دووبارەو سێ بارە خوێندمەوەو تامێکی ترم لێ بینی بەتایبەت پاش پێداچوون وزێدەکردنی

هەندێ راستیتر لەسەر خەباتی ئەو تێکۆشەرانە وخەباتی گەلی کورد لەکوردستانی ئێراندا. ئەوەش زیاتر بۆمنی روونکرد، پاش دانیشتن و ناسینی من بۆ هەندێ ئەو تێکۆشەرانە وەک (مامە غەنی، کەریمی حوسامی.محمدئەمین سوراجی، هێمن، قزلجی وسەدان تێکۆشەوی ونیتر کەچی خەباتیان کردوە، دەردومەینەتیان بینیوە... بەلام توانیویانە رێگای راست بگرن، ببنە شەمالێک بۆ رۆشنکردنی رێگای راستە قینەی گەلی کوردو مەترسیەکی گەورە خستوویانە دڵی دوژمنی کورد،وە بوون بەبەشێک لە خەباتی پڕ شانازی گەلی کورد لەهەموو پارچەکانی کوردستان. لە شەستەکان هێشتا لە حیمی گەنجیدا بووم ناوی(مامەغەنی، کەریمی حوسامی)م دەبیست، دەم گوت خوایە دەبێ ئەوانە چی بن... کە راستەو خۆم بینین زیاتر ئەو باوەریە لام قایم بوو.

هاورێ گیان! بەنیسبەت نامیلکەی(لەپێناو چی دا)ناتوانم بیروڕای خۆمی ئاشکرا لەسەر دەربڕم، چونکە لەوانەیە بە شتێکی تر لێک بدرێتەوە، بەلام بەرای من تایبەتی شتێکی زۆر جوانت نووسیوە،راستی زۆرت ئاشکرا کردوە. بەلام دیارە بەختی دوژمنانی کورد باشە. (الحمدالله)وشوکرێک دەکەن، هەتا هەبێت هەر دووبەرەکی وناکۆکی لە نێوان پارتەکانی کوردستان وبزوتنەوەی رزگاریخوازی گەلی کورد خەلاس نابێت !...

هاورێی بەرێزم !باسەرت نەیێشێنم وماوەم بدە داخوازی ژیانێکی کامران، تەندروستی باش، ساغی وسلامەتی(وەکو ئێزدی دەڵێن) بۆت بخوازم. چونکە ئەگەر مرۆڤ تەندروستی باشی بوو ، مێشکی کار دەکات، بەرهەمی نایاب وپاک دەردێنێ. مێشکت،پەنجەکانت، هەر ئەرزن بۆ وەجێ هێنانی وشەی کوردی رەسەن.

قوربان لە ژمارە(٢٠٥)ی (الثقافة الجديدة) لێکۆڵینەوەیەکی من دەربارەی(ئێزدیەکان)بلاو کرایەوە،کەبەدەستم گەیشت دانەیەک بۆ جەنابت دەنێرم، بەلام لە ئێستاوە رەخنەم لێ نەگری نووسینەکە بەعەرەبیە.!

ڕێزوسڵاوم قەبوڵ بکەن. هاوڕێ وبرای پچوکت شێخ عەلی سەردنای/ ئادار /٩٨٩ پراگ »

لە ئاوارەیی ولە کەش وهەوای ئوروپادا، دیتن ودیداری دۆست وبرادەروهاوڕێ وهاونیشتمان لە هەموو نیعمەتی دنیا خۆشتر وخەم ڕەوێنترە. خۆ ئەگەر فرسەتی ئەم دیدارو ئاموشۆیە نەبێ، وەرگرتنی نامەی دۆستان وجوابدانەوەیان ڕووناکی دەخاتە دڵ ومێشکی ئینسانەوە. من دەتوانم بڵێم جگە لە کاری نووسین وخوێندنەوەی ڕۆژانەم وخۆشی و تەبایی ماڵەوە، پێوەندی دۆستانە لەگەڵ برادەران ، جا چ بە دانیشتن وقسەوباسی خۆش بێ ویانژێ بە گۆڕینەوەی نامەی جوان وشیرین بێت، بوونەتە هۆی لەسەرحاڵ ڕاگرتن وماندوو نەبوونم لە تێکۆشانی بەردەوامدا.

نامەی دوکتور ڕەحیمی قازی

لە مانگی مارسی ١٩٨٩ نامەیەکی شادرەوان بەڕێز دۆکتور ڕەحیمی سەیفی قازی م بۆ هات کەوا دەقەکەی بڵاودەکرێتەوە.

« هاوڕێ وبراودۆستی خۆشەویستم کاک کەریم : نازانم نامەکەم لەکوێ وە دەست پێ بکەم. چونکە لەحاست تۆ، لەحاست چاوەدێری وبیرەهاوەری پاک وخاوێنت، لەحاست هەستی بەرێزی وبێ دەغەڵیت زۆر تاوانبارم وزۆر عاستەمە بەنووسینی نامە بتوانم پاکانە بکەم وخۆم بەخاوێنی بشۆرمەوە. بەڵام جێگەی شوکرە کە کولانەی تۆبەکردن جارێ ئاواڵەیە.

چەندێک لەمەوپێش هاورێی هەردوکمان کاک جەمشیدی حەیدەری کتێبەکەی خۆی بۆ ناردبووم وبەئەرکی خۆم زانی نامەیەکی بۆ بنووسم و سوپاسی بکەم. جالەنامەکەدا باسی تۆم کردوەو نووسیومە بە کاک کەریم بڵێ کە«پیاوی باش بە ئەمن کردم تۆ نەیکەی » یانی تاوانباری خۆم لەحاست تۆدا وەئەستۆ گرتوە وملم لەمویەک باریکترە. . .

بەڵێ، پاش دەرچوونی ڕۆژنامەی(سەردەمی نوێ) بەر لەهەموو کەسێک

دەبوایە ئەمن هاوکاریت لەگەڵ بکەم. چونکە هەر لەژمارەی یەکەمەوە ئەو ڕۆژنامەیە بەکەیف وبیروباوەڕی منە، ڕۆژنامەیەکی کە لەگەڵ دروشمەکانی ئەو سەردەمەی بزوتنەوەی ڕزگاری نەتەوایەتی گەلەکەمان ولەگەڵ چۆنایەتی کۆمەلایەتی نیشتمانەکەمان یەک دێتەوەولەحەلی ئێستادا ڕۆژنامەیەکی وەهامان نیە. بێ شک کەم وکوری تێدا هەیە. گەلێک جار نووسراوەکان یەکتر دووپاتە دەکەنەوە، کەمتر فکر دەدرێتە سەر بەسەرهاتەکانی مێژوویی کوردوکوردستان. بەلام لەگەڵ ئەوەشانەوانە بە هیچ جورێک لە گرینگی ڕۆژنامەکە کەم ناکەنەوە. هەتا دێت پوختەترو ڕەوانتروباشتر وەبەرچاودەکەوێت. بەتایبەت لەڕۆژی سیاسیەوە.

هەرچەند کە جێگای پاکانە کردن نیە، بەلام لەگەڵ ئەوەشا ناساخی کورە جوانەمەرگەکەم دەست ولاقی بەستبووم وبەشی زۆری کاتی خۆم بۆمووداواوئاگا لێ بوونی ئەوکورە تەرخان کردبوو،کەچی هیچیشم لەدەست نەهات ولە بەرڤاری ٥=ی مانگی ئوکتوبری ڕابردوودا لە تەمەنی ١٨ ساڵیدا کۆچی دوایی کرد و بەتەواوی پەرۆشی کردم. لەلایەکی دیکەوە هەتا ئێستا زۆرم حەول داوە بیردباوەڕو هەڵوێست وبۆچوونی« روفەقا » لەسەر مەسەلەی کورد بخەمە سەر ڕێگەیەکی دروست وپێویست ولەو هەلانەی کە لە ئیختیاریاندا هەیە سود وەر بگرین بۆ بزوتنەوەی ڕزگاری نەتەوایەتی گەلی کورد. لەئەنجام داپریاریان داکە بەزمانی کوردی ڕۆژنامە دەربخەن. بەزمانی کوردی وتار بڵاو کەنەوەو زۆر شتی تر. تەنانەت هاتنە سەرئەوەی کە کتێبەکەی من لەسەر ژیانی سیاسی وکۆمەلایەتی پێشەوا نووسیومە بەزمانی فارسی چاپی بکەن ونێمەش لەگەڵ حەسەنی ماوەرانی دانیشتین کتێبەکەمان لە زمانی کوردییەوە وەرگێڕا سەرزمانی فارسی ودامان بەڕابەرایەتی. بەلام ئەوە نیزیکەی ٣ساڵە ئەلە ڕۆژنامەووتارخەبەرێک هەیەو ئەلەکتێبەکەی من وبێ شک ئەگەر هەرواپڕوات ناشی کەن وناہێ هیچ چاوە دێرێکیان لێ بکەی و بە داخەوە لە گێژاوی دوو بەرەکی و خۆ بەزل زانین وقازانجی خۆیی وتینۆری ویشک و پوچ دا

دەخولێنەوە. بەداخەوە مامە غەنی یەکەشمان کەوتۆتە ئەوگێژاوەیە و هەر چەند پەلە قاژەی دەکات رێ بۆدەرچونی نیە. زۆر شوکر کە وەخەبەر هاتوەو بەهەویام سەرکەوێت ومنیش ئەوەندەی لەدەستم دێ یاری دەکەم کەئەجاتی بێ.

کاکە گیان هاورێ ودۆستی هەردوکمان کاک هێرش بەرگی دوهەمی بیرەوەریەکانی تۆی بەوادەی چەند رۆژ خستە دەستمەوە. لەسەر یەک چوار جار خوێندمەوە وزۆرم پێ خۆش بوو. جارێ بیرەباوەری خۆمت لەسەر بیرەوەریەکانت بۆ نانووسم وئەوەی رادەگرم بۆ پاشان وئەگەر رازی بی بەدرێژی بۆت دەنووسم بۆ لەچاپ دانی. بەلآم بە پێویستی دەزانم ئەوە بڵێم کە بەرگی دوهەمی بیرەوەری مرۆڤێکی سیاسی و شۆرشگێر وکۆمەلآیەتی ئەدەبوو بە قەحبەبازی وعارەق خۆری پیاوێکی وەک لوقمان کۆتایی پێ بهێندرێت. بە بێ سەبریەوە چاوەرێی بەرگی سێیەم وچوارەمی بیرەوەریەکانین وبە هەویام لەو کارە باش وبە جێ یەدا سەرکەوتووبی.

کاکی بەرێز ! هەر وەک بۆکاک جەمشیدم نوسیوە نوسخەیەکی کتێبەکەی لەمەر پێشەوا لای حەسەنی کورمە. نازانم ئێوە هەلێتان هەیە لە چاپی بدەن یانا؟ بەهەر سورەت بە هەویام بیروڕای خۆتانم لەو بابەتەوە بۆ بنووسی وحەیفە ئەو کتێبە لەبەین بچێ، چونکە بەشی زۆری ئەسلی ئەورۆکەی گەلەکەمان لە مێژووی کۆماری مەهاباد و ژیانی تایبەتی پێشەوا شارەزا نیە و ئەو کتێبە دەتوانێت قوژبنێکی ئەو بەتالی یە پر کاتەوە.

کاک کەریم، ئیترنامەوێ لەوە زیاتر وەختت بگرم، دەزانم سەرت زۆر قالە. دیسانیش بەهەویام لێم ببووری و رەپ وروو پێت رادەگەیێنم کە بۆ هاوکاریت نامادەم و بە تەواوی هێزی خۆمەوە هەوڵ دەدەم لەمەولا پتر و زوو زوو سەرت بیەشێنم..

سلاو بۆ دۆست وهاورێ وناسیاوەکانمان. برات رەحیم قازی .. ١٠/٣/ ١٩٨٩ »

بەداخی گرانەوە مەرگ مۆلەتی نەدا کە لاپەری بەرگێگ لە بیرەوەریەکانم

بە نووسینی جوان وبیروڕای ڕەخنەیی و بابەتی نووسەری شاکاری (پێشمەرگە) دوکتورڕەحیمی قازی بڕازێنمەوە.

ڕۆژی ٨٩/٣/١٤ لەگەڵ دوکتور جەمشید چووینە سەردانی کاک ئازاد مستەفا لە نەخۆشخانەی کارۆلینسکا. وەزعێکی یەکجار زۆر شپرزەی هەبوو. شێرپەنجەی بێ ویژدان ویشکی هەڵێنابوو. زۆر بە هێدی وبەئاستەم قسەی بۆدەکرا، چەند برادەری خۆیانی لەلابوون، بەیەکیانی گوت:« کاک کەریم لەبیرمەکەن. کاک کەریم لەسەر حیزبەکەمان ولەسەر خۆشم ئەمەگی هەیە.» بەداخەوە دوا دیدارمان بوو. ڕۆژی ٣/١٩ بە داخ وحەسرەتی دوور لەنیشتمانەوە کۆچی دوایی کردو ئاواتی ئازادی وسەربەستی گەل ونیشتمانی بردە ژێرخاک.

ڕۆژی ٤/٢٥/ بۆ بەرێکردنەوەی تەرمی کاک ئازاد مستەفا چووینە فرۆکەخانە. تەرمەکەیان ناردەوە ئێران کە لە کوردستان بەخاکی بسپێرن.

ڕۆژی ٨٩/٥/٢ سەفەرم دەکرد بۆ بولغاریا. چوومە لێن شۆپینگ مالە کاک حامیدی گەوهەری کە لەوێوە سواری قەتاربم. لەکاتی خۆیدا نەگەیشتین وقەتار بەجێی هێشتم. بەسواری ماشێن وەدوای کەوتین، بەڵام نەگەیشتین. لەگەڕانەوەدا لاماندا کن کاک کەمالی گەروسی چایەک بخۆینەوە. دراوسێکی تورکی ئازەربایجانی ئەندامی ڕێکخراوەی موجاهیدینی خەڵکی ئێرانی هەبوو. تازە دانیشتبووین کابرا هاتەلامان ولەگەڵ کاک حامید سیاسەتیان دامەزراند. کابرا وەک پیاوان بێ پێچ وپەنا گوتی: « ئەگەر ئێمە بێینە سەر حوکم ودەسەلات بگرینە دەست تودەیی ونەکسەریەت ودێموکراتی کوردستان و شا پەرستان قەلاچۆدەکەین.» ئیتر جەوهەری دێموکراسی موجاهیدینمان پتر بۆ ڕوون بۆوەو وازمان لەباسەکە هێنا.

لەسۆفیابووم نامەیەکی هاورێ وبرای بەرێزو خۆشەویست باوکی ئارام پێگەیشت و منیش والاپەڕەیێکی ئەم بەرگەی پێ دەنەخشێنم:

نامەی رێزدار مەلامحەممەدی جوانرۆیی« ١٩٨٩/٤/١٦ برای بەرێزوهاورێی خۆشەویستم ماموستا کەریمی حسامی سلاوێکی شۆرشگێرانەی گەرمم پێشکێشتان دەکەم. وێرای رێزو سلاوی گەرمم، پرسیارم لەحاڵ وگوزەران وتەندروستیتان کە دیارە ناشکرایە لاتان، چەندم پێخۆشە چاک وچالاک بن هەمیشەو زۆرترو زیاتر رۆڵتان دیار بێت وداخی رۆژانی سەردەشت وپشتکاو وگوێچکەدەرێ ومەهاباد وخانەو شنۆو کێشەکان و زۆرانبازیەکان.. بگێرن وبکەنەوە. لەم بوارانەی تراکە وەک جاران، بروام، باوەرم پێتان وابوەو هەیە کە پڕ بەپڕی توانا رۆڵتان دیار وسود بەخش دەبێت بۆ سەر جەمی بزوتنەوە شۆرشگێرییەکەمان.

کاک کەریم رێزو سلاوێکی زۆروگەرمم بۆ خزمەت خوشکە خەجیجەخان وبۆ کاک کەماڵ وخێزانی پشکەش دەکەم. ئومێدی خۆشیانم هەیە. هەر لێرەدا بڵێم رێزو سلاوم بۆ کاک جەمشید حەیدەری پێشکەش دەکەم. بۆ گشت ئەو برایانەی لە رووی لوتفەوە ئێمەیان لەیاد نەکرد بێت و هەواڵێکم بپرسن. نازانم چەندن وکێن وهەرکەس کوێ کەوتوون. بالەرێگای جەنابتانەوە کە وەک عیراقی نەڵێن مختاری هەموولایەکمان بیت، واتا براگەورەوشارەزای هەموولایەکمانیت. سلاوم بۆیان هەیە.

هاورێم کاک کەریمی حسامی: لە رێگای عەلی برازاتەوەسلاوێکم عەرزکردیت کە لەموسکۆلای کاک سامانی کوری مەلا ئەحمەدی بانیخێلانی یەکمان گرت بەرێکەوت. پێش ئەوەش لە کوردستانی سوتاو وخوێناویمانەوە کە لەوێ بووم نامەیەکم بۆ ناردی لەگەڵ نامیلکەیەکی چکۆلانەدا بەنادرەسی رۆژنامە بە رێزەکەتان - سەردەمی نوێ - کە چەند زمارەیەکم بۆ دەهاتە کوردستانی عیراق. بەلام لە نیوەی گشت ژمارەکانی. جانازانم نامەکەم گەیشتوە یان نا؟ بەلام زانیم کاک عەلی سلاوەکەمی گەیاندوە.... بەڵێ قوربان ... دەوران ئاوابوو، بۆ خوێندن، یان بۆ حەسانەوە، یان ناچارانە بۆ یەکەم جارو لەم تەمەنەماندا. ئەوا لەموسکۆ خۆم دەبینمەوە. چەند مانگێکە

کەمێک حەسانەوەم کردوەو کەمێکیش خەریکم. بەلام زیاد نیە ئەگەر بلێم. چونکە هەتا دوا رۆژی شەروهەرای خواکورک - لۆلان و سەر سنوری تورکیاو ئێران وعیراق هەر لەوێ بووم و لە ناوەراستی ئەیلول دەرکەوتم... بۆ ماوەیەک هەر زۆر نارەحەت بووم.. دیارە ماوەیەک هێمنتر بووم.. بەلام ژان ودەردی هەوالی ولات ئەوا ئێستاش دوو رۆژە هەوالی دەورەگرتنی قەلادزێ ورانیەو ناوچەکان هەیە کە سوپای سەدام دەوری گرتوون، رایان دەگوێزن بۆ بیابانەکان... دەیان کوژن، پاک وپیسیان دەکەن،وەک هەلەبجەی سەر براووپێنجوین وچوارتاوماوەتی وێرانکراویان لێ دەکەن، وەک کوێەو دەیان ودەیان شاروشارۆچکەی تریان لێدەکەن. بەلێ جادرێژەی نەدەمێ، لێرەشم. ژان ونازارم ئارام نەبۆتەوە... بەهەر حال زۆرم پێخۆشە بەم نامەیە ئەدرەس وتلفونی خۆمت بدەمێ، ئەوا دەشزانی کەوا من ماوەیەکی سالێک زیاتریش لێرە دەبم.جانەگەربۆتان بکرێت حەزدەکەم نامەو شتم لێ نەبریت. من لەو ماوەیەدا بیستم کە زۆر چاپکراو وبلاوکراوەتان بلاوکردۆتەوە کە لەراستیدا کاک عەزیزیش باسی کردیت، هاورێ عەزیزمحەمدی بەرێزی خۆمان دەلێم...من زۆرم پێ خۆشبوو. هەرچەندە جارێ شاد نەبوومەتەوە بە خوێندنەوەیان. دیارە گەر هەبن وخەمان بخۆن، ئێمەش خەمی خەرجەکەی دەخوێن. هاورێم پێم خۆشە زۆرت بۆبنووسم، یان بابلێم درێژە بەنامەکەم بدەم، بەلام نازانم لەکوێ وکامەوە دەست پێ بکەم. هەوالی کوێ وچت بۆ بنووسم... بۆیە بەجێی دێلم بۆ نامەیەکی ترکە دلنیا بیم نامەکەم گەیشتۆتە دەستتان. چو نکە من جگە لە نادرەسی رۆژنامەکە هیچی ترم لانیە. دەزانم هاتووچۆ کردنتان لە بەینی سۆفیاو سوید درێژەی هەیە. لەکاک فەخری کەریم زەنگەنە وجلال دەباغم پرسی هەوالت چیە هێندێکیان بۆ باس کردم. شادوسەرکەوتووبن هەمیشە. برای دلسۆزتان مەلامحەمدی جوانرۆیی واتا باوکی تارا.»

نامەی کاک سولەیمانی قادری

رۆژی ١١/٥/٨٩ نامەیەکی کاک سولەیمانی قادری-م پێگەیشت، لەگەل سوپاس بۆ هەستی برایانەی وا دەقی نامەکەش بلاو دەکەمەوە:

« بۆ بەرێزوخۆشەویست کاک کەریمی حسامی . پێشەکی سلاوێکی گەرم وبەتین ئاراستەی تۆی بەرێز دەکەم وهیوام خۆشیتەو بەو هیوایە کە هەموو کاتێک سەر کەوتوو بیت.

کاکی بەرێز زۆر رێزو سلاوم هەیە بۆ خێزانەکەت واتە مال ومندالەکانت. لەبەر ئەوەش سلاوم بۆیان هەیە کە پیاوبەسەرهاتەکان دەخوێنیتەوە لەگەل ئێوە دەبێت بەدۆست وناسیار جالەبۆیە دوو بارە سلاوم هەیە.

کاکە گیان نووسراوەکانم بە تەواوی وجوود خوێندنەوە. یانی بۆ خۆم خۆم بە بەشدار دەزانی لەبەسەرهاتەکان لەبەر ئەوەی ئەوەندە بەجوانی نووسراون بە کوردیێکی زۆر پەتی وبە بێ کەلک وەرگرتن لە وشەی زۆر قورس وگران وپیاو هەست بە هەموو شتەکان دەکاوخۆی بە بێگانە نازانێ لەبەرامبەر وشەکان وە ئەوە بە بروای من شتێکی زۆر بەنرخە.

لە باری مێژوویەوە هەر باسی ناکرێ زۆر شت روون دەکاتەوە، زۆر شت وەدەردەخاکە کەس تاکو ئێستا یا نەی وێراوە بیان درکێنێ یا نەی زانیوە و یا خۆ نەی ویستوە باسیشیان بکا. وەکوکورد دەلێ: ئەوەی بن بەرەی هێناوەتە سەر بەرەی. دیارەزۆرشتی تێدایە کە ئەگەر پیاو بی هەوێ بیروبروای خۆی سەبارەت بە هەموو شتەکان بنووسێت دەبێ بەقەدەر بەسەرهاتەکانی تۆ کاغەز پرکاتەوە لەسەر هەردێرو وشەیەک بیروبروای خۆی بنووسێ. نازانم چۆن رای بگەیێنم و بیهێنمە سەر زمان وبینووسم. زۆر شت لە مێژووی گەلی کورد بە تایبەتی لە کۆماری مەهاباد نە کوتراوون یاخۆ من ئەم بیستوەو گوێم لێ نەبود

وەک لە بەسەرهاتەکانتدا هێناوتە بەرچاو بەتایبەتی ئەو دیوی کوردستانی گەرمێن لە زمانی مەلا مستەفاوە زۆر قسە دەکرا وزۆر شت پیاوگوێی لێ دەبوو بەڵام جێی باوەر نەبوون.

کاک کەریم هەر چەند بنووسم هێشتا زۆر لەوە کەمترە کەدەبێ بینووسم، ئیتر نام هەوێ زیاتر وەختت بگرم. بەو هیوایە کە بتوانی بەسەرهاتەکانت بەتەواوی بیان نووسی وبیان خەیە ژێر چاپەوە. تکایە بەسەر هاتەگانت، بەرگەکانی دیکەش هەر بدە بە کاک فەردینی قادری کە پێم دەگا. برای پچوکت سولەیان قادری. ٨٩/٥/٨ »

سەفەر بۆ لهستان

شلێری کچم هەرچەندە دوکتوری منداڵان بوو، بەڵام لەبولغارستان بێکار ما بزوە. دووجار داوەتنامەم بۆ نارد، ئیدارەی بێگانانی سوید ڤیزای نەدایە بە میوانیش بێتە کن دایک وبابی. خەبەرم دایە بچێتە لهستان، بەڵکوو بتوانێ لەوێوە بێتە سوید. شلێر هاتبوە لهستان و میوانی برادەرێکی گەلێک جوامێری هەولێری بوو بەناوی مەدحەت.

رۆژی ٨٩/٥/٢٩ لە گەڵ فەهد گەردەوانی سواری پاپۆر بووین بۆ لهستان. کاک رەفیق سابیریش هاتبوو. یەک دوو رۆژ لە وەرشو بووین وپاشان هاتینە ئەسکلەی (شڤینۆویشچێ) کە لەوێوە پاپۆر بۆ سوید دەهات. دوای رۆژێک مەحتەل بوون وهەوڵ وتەقەلایەکی زۆر و ٧٠٠ دوڵار بەرتیل ،کاک رەفیق وشلێرمان سواری پاپۆر کرد و رۆژی ٨٩/٦/٣ لە سوید لە (ئیستاد) دابەزین. پۆلیس وەری گرتن. لەبەر ئەوەی شلێر پاسپۆرتێکی ئیجازە سەفەری بولغاری پێبوو، رێگایان دا بۆ دە رۆژ بیهێنمە ستۆکهۆلم. بەو مەرجە دوای دەرۆژ بیبەمەوە ئیستاد. لە ستۆکهۆلم چووینە پۆلیس بەڵکوو هەر لێرە وەری بگرن. پۆلیس گوتی : چونکە لە ئیستاد دابەزیون، دەبێ بچنەوە ئەوێ

وپۆلیسی نیستاد بریاردەدا. رۆژی ١٢/٦/ چوینە لین شۆپینگ، لەگەڵ کاک حامیدی گەوهەری چووینە نیستاد. دەبوایە شلێر بەجێ بێڵین تا پۆلیس پرسیاری لێدەکاو بریار دەدا. شلێر زۆر نارەحەت بوو، کچەکەی (مێری) دەگریا. منیش زۆر بەپەرۆش بووم، بەڵام هیچ نەدەکرا. بەجێمان هێشتن وگەراینەوە. پاش ماوەیەک شلێریان ناردە شیمال ودوای چەند مانگ وەریان گرت وزۆر زووش شەهادەی دوکتۆریان بە شەهادەی سوێدی بۆ گۆریەوە ونیستا وەک دوکتۆری منداڵان کار دەکا. بەداخەوە نەگەیشتە ئەم ئاوات ونەو ئامانجە کە لە منداڵیەوە چووبوە دەمێشکی کە بێتە دوکتۆر ومنداڵانی کورد عیلاج بکاو هەرچی فەقیرو نەداریش بێ پارەی لێ وەرنەگرێ ویارمەتی بدا. ئێستا وەک دوکتۆرێکی پسپۆرلە سوید کاردەکات. بەداخەوە دەسەڵاتدارانی ئێستای کوردستان کارێکی وایان نەکردوە کەدوتۆروزاناونوسەرورۆناکبیری کورد بوێرن بچنەوەنیشتمانی خۆیان وتێیدابژین.

دیدار لەگەڵ هێژا مەسعود بارزانی

مانگی ٦/٨٩ سۆسیال ئینترناسیۆناڵ لە سوید کۆنگرەی هەبوو. کاک مەسعود بارزانی وەک سەرۆکی بەرەی کوردستانی عیراق داوەت کرابوو. پێم خۆش بوو لەم دەرفەتە کەلک وەر بگرم وچاوم بەکاک مەسعود بکەوێ. رۆژی ٢٨/٦/٨٩ برادەرێکی پارتی بەدوامداهات کە بچمە لای کاک مەسعود لە ماڵی کاک جەوهەر نامیق لە ستۆکهۆڵم کە چووم دوکتۆر رۆژ شاوەیسیشی لە لابوو. بەرلەوەی دست بەقسان بکەین گوتم :« کاک مەسعود با گلەیێکت لێ بکەم. تۆ دەت ویست چاوت بەمن بکەوێ لەقەبرسەوە تەلەفونت بۆکردم ، لە بولغاریاوە هاتمە قەبرس. بەڵام من لە سیلوانا هاتمە ماڵتان، دەموێست تۆ ببینم .لەسەر ئەو باوەرە ش بووم چاو پێکەوتنەکەم تەئسیری دەبوو بۆ ئەوەی کە لە کوردستان لە نێوان پارتی وحیزبی دێموکرات دا شەرۆکێشە روونەدا،

بەڵام تۆ خۆت بەمن نیشان نەدا.»

کاک مەسعود گوتی: « هەقتە. بەڵام ئەودەم هیچ لەدەست مندا نەمابوو، بۆیە نەدەکرا چاوم پێت بکەوێ.» باسی بارودۆخی کوردستان وسیاسەتی جیهانیمان کرد. کاک مەسعودم بە سیاسیەکی هێدی خاوەن بیر ودڵسۆزی مەسەلەی کورد هاتەبەرچاو. ئەو بۆچوونەم لە کۆبوونەوەی جەماوەری رۆژی ٦/٣٠/ لە ئاخافتنەکانی کاک مەسعود داپتر بۆ مسۆگەر بوو. لام وایە هەوەڵین رێبەری حیزبێکی کوردی بووکە لەدەرەوە بۆ خەڵک قسە بکاو خۆی بە چەند هەزار پێشمەرگەو چەند هەزارشەهیدەوە رانەنێ وخۆهەڵنەکێشێ. هێندێ رستەو وشەی قسەکانی کاک مەسعودیم لەکۆبوونەوەکەدا یاد داشت کردوون وەک : « مەسەلەی کورد مەسەلەیەکی گرێ پوچکەیە، پێویستە بە وردی بیری لێ بکرێتەوە. چونکە پێوەندی بەچارەنووسی کوردەوە هەیە.... کاتی ئەوە هاتوە کە دانیشتنێک ساز بکرێ هەموو حیزب وکەسانی نیشتمانپەروەر بەشداری بکەن وبزانین چ دەکەین. مەسەلەی کورد مەسەلەیەکی سیاسیە، عەقڵ ومەنتق داوا دەکا کە بیری لێ بکەینەوەولە رێگای ئاشتی مەسەلەکە چارە سەر بکەین... پێویستە بیر بکەینەوەو لەسەر مستەوای نەتەوایەتی کوردستان زانایانەتر خەباتی سیاسی بکەین و ستراتیژی نەتەوایەتی دابرێژین.... ئێمە درێژە بە خەبات دەدەین، بەڵام هەر لەو کاتەشدا دەبێ عەقلیەتی خۆمان بگۆڕین وچاوێک بە سیاسەت وستراتیژی خۆماندا بخشێنینەوە. .....»

شەهید بوونی دوکتۆر قاسملو

ڕۆژی ٧/١٣ خەبەری کوشتنی دوکتور قاسملوو بلاو بۆوە. خەبەرێکی داخدارو سامناک بوو. دوکتور قاسملووش بۆ کۆنگرەی سۆسیال ئینترناسیۆنال داوەت کرابوو. ئەو سوسیال ئینترناسیۆنالەی کە دوکتور قاسملوو هەوڵێکی یەکجار زۆری بۆ دا بەڵکوو بە ئەندامی وەر بگرن و ئەگەر نا هیچ نەبێ بۆ کۆبوونەوەکان داوەتی بکەن، ئەو سۆسیال ئینترناسیونالەی کە دوکتور قاسملوی شەهید لە کتێبەکەی خۆیدا ناوای باس دەکات : « لێرەدا دەردەکەوێ کە رابەرانی ئەنتیرناسیونالی دووهەم هیچ کاتێک نەیانویستوە دیفاع لە مافی گەلی کورد بکەن، بەڵکوو هەمیشە ویستوویانەرێگا لە جولانەوەی رزگاریخوازی نیشتمانی کورد بگۆرن و بیخەنە ژێر دەسەلاتی ئیمپریالیزم و دەست وپێوەندیکانی وهەر لەو رێگایەشەوە بەرگێکی دژی گەلی ودژی سوویێتی بەبەردابکەن. ئەو هەوڵ وتەقەلایەش بەتەواوی لەگەڵ نەخشەو پلانەکانی ئیمپریالیزم رێک دەکەوێ.»(١) رەنگە بگوترێ دنیا گۆڕانی بەسەرداهاتوە بۆ دەبێ دوکتور قاسملوو گۆڕانی بەسەردا نەیەو ١٨٠ دەرەجە بانەداتەوە.(لە بەرگی دووەمی پێدا چوونەوە دا پتر ئەم مەسەلەیە روون دەکەینەوە)

ڕۆژی ٧/٢٢ لە ستۆکهۆڵم سەرەخۆشی بۆ دوکتور قاسملو دانرا. لەسەر زانایی وهەڵکەوتویی دوکتور قاسملو لە نێو کۆمەڵی کوردەواریدا قسەم کردو

---

١ ــ د. عبدالرحمان قاسملو،کوردستان وکورد ، ١٩٧٣ کوردی ل، ٦٥

داخي خۆم لەوکارەساتە سامناکە دەربڕی. بەدوای ئەوەدا بەدلێی ناحەزی کوردی پاشملە ڕەخنەی تێکەڵ بە قین وبوغزی شەخسی هێندێ کەسی خۆپەرستی بەرچاوتەنگی فشەکەر بڵاو بۆوە کە من چووم بە بۆنەی شەهید بوونی دوکتۆر قاسملوو ڕاستیم دەر بڕیوەو گوتوومە کورد زاناو سیاسەتمەدارو شەخسیەتێکی گەورەی لە کیس چوو.

ڕۆژی ۱۹/۷/چوومە فیدراسیۆن کە ناوی خۆم بنووسم بۆ بەشداری لە ناشتنی دوکتۆر قاسملوودا لە گەڵ برادەرانی دیکە بچمە پاریس. چونکە بۆ چوونی پاریس داوای ڤیزای بەکۆمەڵ کرابوو فرۆکەش بە کۆمەڵ گیرابوو. سەلیمی بابانزادە کە کوێخای ئەم سەفەر ڕێکخستنە بوو، وەک پیاوان فەرمووی ناوەکان هەموو ناردراون بۆ سەفارەتی فەرانسەو ئیتر ناو نانووسرێن. چوومە باڵیۆزخانەی فەرانسە، گوتیان دەبێ حەوتوێک چاوەروان بی. نەمتوانی سەفەر بکەم. پاشان بە بۆنەی تێپەڕبوونی سێ مانگ بەسەر شەهیدبوونی دوکتۆر قاسملوودا، لە ژێر سەرخەتی« خوێنێک کەبێدەنگەی لێکرا لە ژمارە ٤٤ی ڕۆژنامەی« سەردەمی نوێ »دا وتارێکم بڵاو کردەوە بۆ مانەوە لە بیرەوەریەکانمدا هێندەێ رستەو کۆپلەی لێرەشدا بڵاو دەکەمەوە: « پتر لەسێ مانگ لە شەهیدبوونی زاناوسیاسی هەڵکەوتووی کورد، دوکتۆر عبدالرحمانی قاسملوو سکرتێری حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و عبدالله قادری ئەندامی کومیتەی ناوەندی ئەو حیزبە تێدەپەرێ.

سێ مانگ وسێ ساڵ وتەنانەت دەیان ساڵیش ئەو جنایەتە لەبیر ناچێتەوەو لەمێژووی خەباتی گەلی کورددا بەکارەسات دەناسرێ. بەڵام بەداخەوە هەروازوو لەو سێ مانگەدا پەردەی کش وماتی وبێدەنگی بەسەر ئەم کارەساتەدا کشاوەو هەر وەک هیچ نەقەوماب‌ێ وکەس نەکوژراب‌ێ وکوردیش هیچ تێکۆشەروزانای لەکیس نەچووب‌ێ وایە. دەوڵەتی نوتریش کە بەردی(بێلایەنی ودێموکراسی ومافی مرۆڤ) لەسینگی دەدا وحیزبی حاکم کەدۆستی حیزبی دێموکرات ودوکتۆر قاسملوو بوو لە ئاست ئەم جنایەتە کە لەولاتی ئەواندا

رووبداوه خۆی بێدەنگ کردوە........پۆلیسی ئوتریش باش دەزانێ کە پیاو کوژانی کۆماری ئیسلامی ئێران دەستیان لەوڕەشەکوژیەدا هەبوە. بەلام سەبارەت بە پێوەندی بازرگانی وسیاسی وئابووری تا ئێستاش ئامادە نەبوون پەردە لەسەر ئەم جنایەتە لابدەن وکارگێڕو بەرێوەبەرانی ئەم رەشە کوژیە بە دنیا بناسێنن.........

ئەم خۆ گێل کردنەی دەولەتی ئوتریش و بێدەنگی دەولەتانی تری بەناو(لایەنگری مافی مرۆڤ ودادپەروەری) جارێکی دیکەش ئەم راستیەمان نیشان دەدات کە بەیت وباوی دێموکراسی ومافی مرۆڤ لە لای ئەوحکومەتانە گشتی لە ژێر چەرخی بەرژەوەندی ئابووری و پێوەندی دیپلۆماسیدا وردوخاش دەبێ ومیللەتی بێ کیان وبێ دەسەلات و بندەستیش کەس ..... بەکلاوی ناپێوێ.......... هێندێ کەس ورێکخراوی ئەوتۆش هەبوون کە لە نووسین وخەبەردانی خۆیاندا لەگەڵ مەحکوم کردنی ئەم جنایەتەش ویستوویانە خەنجەر لە تەرمی بێ گیان بدەن ویا پەردەیەکی رەش بەسەر کردەوەی جنایەتکارانەی کۆماری ئیسلامیدا بکێشن.......... ئەوەی لێرەدا جێگای باسە ئەوەیە کە هەق نەبوو هێزەسیاسیەکانی کورد تەنیا بە مەحکومکردنی رەشەکوژی و داخ وپەژارە دەربرین وپرسەو سەرەخۆشی واز بێنن. چاوە روان دەکرا هێزە سیاسیەکانی کورد کومیتەیەک لە پسپۆرو حقوق زانانی کوردو بێگانە پێک بێنن تا وەدوای ئەو مەسەلەیە بکەوێ وداوای روونکردنەوەی ئەم جنایەتەو دادگایی کردنی جنایەتکاران بکات .... بۆ دەرس وەرگرتن لە مێژوو لەباسی ئەم مەسەلەیەدا لەگەڵ دەربڕینی داخ وپەژارە ناکرێ باسی دیاردەیەکی دیکەش نەکەین کە بۆتە هۆی ئەم کارەساتە. ئەوەش بریتیە لە تەک پەرستی ونەبوونی دێموکراسی نێو حیزبی ورێگا نەدان بەراهاتن وئینیتیکار وفێربوون وکولکردنی ئەندامان لە حیزبی دێموکرات دا. بەکوشت چوونی دوکتور قاسملوو بەرهەمی ئەو سیاسەت ورێوشوێنە بوو کەخۆی لە حیزبی دێموکرات دا دایڕشتبوو. دوکتۆر قاسملوو نەیدەویست لە حیزبی دێموکرات دا بێجگە

لەخۆی کەسیتر هە بێ وگوڵ بکات وبناسرێ و کار راپەڕێنێ. نەخۆ نەگەر وانەبێ چۆن سکرتێری حیزبێک و شەخسیەتێکی ناسراوی نێو نەتەوەیی وەک دوکتۆر قاسملوو دەچێ دەگەڵ پاسداریکی پیاو کوژ وکاربەدەستێکی دەرەجە بیست بە بێ پارێزەرو نۆبەچی لە ژووری کابرایەکی دیکە دادەنیشێ و وتوویژ دەکات........» بۆ بڕواکردن نابێ قاسملوو وابەهاسانی فریوی خواردبێ بە داوێوە بووبێ. بەندو بەستی نەوکارەساتە لەژێرتەم ومژی تۆخی سیاسەت و رووتەنکی رێبەرانی حیزبی دیموکراتدا دا شاردراوەتەوە . مەلاعەولای حەیاکی کەجێگای قاسملووی گرتۆتەوەو بەدرۆ فرمێسکانی بۆ هەڵدەوەرێنێ وبوتی لێ دادەتاشێ ، باشترە نەوغیرەتەی هەبێ کەرازی بەداوە وە بوونی دوکتۆرقاسملو وشەهیدکردنی بۆ خەڵک روونکاتەوە وشانازی بەناردنی پرسەو سەرەخۆشی بێگانان نەکا وخەڵک نەخاپێنێ وردە فرمێسکی تیمساحانەی بۆنەرێژێ.

وتو وێژێکی چاپەمەنی لەگەڵ کوردستان پرێس

لە سەرەتای مانگی نوکتۆبری ۱۹۸۹ هەڤاڵدەری رۆژنامەی « کوردستان پرێس » کە بەزمانی تورکی وزاراوی کوردی کرمانجی لە سوید دەردەچوو، وتو وێژێکی دووردوودرێژی پرلە پرسیارو بەرسیڤی لەگەڵ کردم کە دەقەکەی لە چوار ژمارەی رۆژنامەی« سەردەمی نوێ » دا بڵاوکراوەتەوە. لەبەر زۆری بابەتەکە بە پێویستی نازانم بەشی هەوڵی کە باسی هەڵ ومەرجی پێکهاتنی کۆماری ۱۹٤٦ی کوردستان وچۆنیەتی بەرێوەچوون وهۆیەکانی تێکچوونی کۆمارە وزۆریشم لەسەر نووسیوە،لێرەشدا لاپەرەکانی پێ رەش کەمەوە. بەڵام بەشەکانی دیکەی نەم وتوویژە لێرەدا بەپێویست دەزانم ودەیخەمە بەر چاوی خوێنەرانی بەرێز: ....

پرسیار : باشە ماموستا شۆرشی کوردستانی عیراق سالی ۱۹٦۱ -

١٩٧٥ بوو بەهێزێکی مەزن و تەقریبەن هەمو کوردستان - سەتی ٩٠ی کوردستان کەوتە دەست هێزی پێشمەرگەی پارتی. حکومەت ناچاربوولەگەل پارتی دیموکرات موافەقەتی یازدەی ئازاری چێ کرد. لەگۆر ئەو موعاهەدەیە کورد گەلێک مافی باشی کەوتەدەست. بەس پشتی دەمێکی شەر وەستاندنی سالی ١٩٧٤ گاوا شەر دەستی پێکرد دیسان، دەبێژن «١٢٠»هەزار پێشمەرگە هەبوو دەناو چەند رۆژێکدا تێکچوو. تشتێک نەما. پشتی وەستاندنی شەری ئێران وعیراق. شۆرشا کوردستانی عیراق چ لە ناوچەی بادینان وچ لە منطقەی سۆران«١٥» هەزارکیلۆمیتری مربع خاکی رزگار کراو هەبوو. عیراق لەماوەی حەفتێکیدا ناوچەی رزگارکراوی لەمنطقەی سلیمانی داگیرکرد. کەدوای مانگی شوباتی ١٩٨٨سەرکردایەتی یەکێتی نیشتمانی لەوێ بوو. پشتی ئابەینی ٢٨ی ئاغوستوسی وێ گاوێ لەناو سێ رۆژاندا ناوچەی بادینانی دیسان داگیرکرد. ئەو چوا دەبێ؟ یانی مادام پۆتێنسیالێکی وامەزن هەیە،وە خەلکی لەگەلە وەکی کۆماری مەهاباد، وەکی شۆرشی کوردستانی عیراق بەسەرۆکایەتی مەلا مستەفای رەحمەتی وە شۆرشی کوردستانی عیراق کو نها لەژێر سەرۆکایەتی جەبهەی کوردستانی عیراقدایە. ئەزباسی کوردستانی ئێران ناکەم ئەویش نمونەیەکی مەزنە. پارتی دیموکراتی کوردستانی ئێران وچەند هێزێن دیکە هەمووکوردستانی ئێرانیان لەبن دەست دابوو. پشتی جیهادا خومەینی لەماوەیەکی کورت نمونەوچەیە لەدەست وان دەرکەوت. وێ ژێ کورد چوا ببینێ، چی یە؟ چوا، یانی شتێکی عەنتیکەیە. لەدنیادا شتی وانیە. یانی ولاتێکی رزگار بکەی، هێزی چەکدار هەیە، هێزی سیاسی هەیە، تەقریبەن پێوەندی دەرەوەی دیپلۆماسیش هەیە، لێ لەناو حەفتێکیدا، یالەناو مەهێکیدا، یا لەناو سێ رۆژدا، تێک دەچێ. ئەو چی یە؟ یانی حەرەکەی تەڤگەرا کوردی نەکارێ لەسەرخۆ ولەسەر پارچێکی ولاتی خۆ ببیە ئۆتۆنۆریتە وپارێزگاری بکا. چوا دەبێ. یانی ئەو پۆتێنسیالی کوردی لەناو حەفتێکیدا لەبەین دەچێ ؟

وەلام :پرسیارەکەت گەلێک مەنتقیە. لام وایە وەلامی ئەو پرسیارە بۆ گشت میللەتی کورد مەسەلەی ڕۆژە. خەڵک بەهەق بیر لەوە دەکاتەوە کە بۆ چی خەباتی کورد وا توشی ئەم تەنگ وچەڵەمانە دەبێ .؟

بەلام وەلام دانەوەی ئەو پرسە هەروا هاسان نیە. زەحمەتە مرۆڤ بتوانێ ئەو مەسەلەیە بە شێوەیەکی واقیعی وبەراستی لە وتووێژێکی ڕۆژنامەگەریدا لێک بداتەوە. من لەکوردستانی ئێرانەوە دەست پێدەکەم. پاش شۆڕشی گەلانی ئێران نزیکەی هەموو ناوچەکانی کوردستانی ئێران بەدەست هێزە سیاسیەکانی کوردەوە بوو. دیارە هێزی سەرەکی حیزبە دێموکراتی کوردستان بوو. ئەو هێزەی ئێمە لەکوردستانی ئێران هەمان بوو، ئێستاش کەم دەوڵەتی ئەفریقایی هەیانە. لە سەربازخانەی مەهاباد ١٢ تانگ، ٢٨تۆپی دوورئەنگێوی سەحرایی، ٨ موشەکی تاو، نیزیکەی ٣٠هەزارماشێنی ئەرتەشی، چەکی سوک وقورخانەش بێ ئەژمارکەوتە دەست حیزبی دێموکرات. ئەو ئازوخەو خواردەمەنی کەلە عەمبارەکانی سەربازخانەی مەهاباد مابۆوە، ئەگەر بە باشی و بەرێک وپێکی سەر پەرشتی کرابا وپارێزرابا وهەر کەس بۆ خۆی بە ماشێنان ئەی بردباولە گوندەکان ئەی شاردباوە، بەشی شەش سالی شەری پارتیزانی دەکرد. بەلام بێ ئینزیباتی، هەر کەس هەرکەسی، بەربلاوی وبەرەلایی. بەسەر دیسیپلین و دلسۆزیدا زال بوو. تۆ پرسیت بۆ چی کۆماری کوردستان کادری ئەعاملاند ؟

ئێمەش هەر ئاوامان بەسەرهات. دەدوازدەکەس بەناو رێبەرایەتی حیزبی دێموکرات دوای شۆرش لە دەرەوەرا گەراینەوە. بەلام لەماوەیەکی کەمدا هەزاران کەس رووی کردە حیزبی دێموکرات.... لە جیاتی پەروەدەکردنی کادر و ڕێکخستنی حیزبی توشی شەر بووین. شەری پاوە، شەری ئەغەدە، شەری سنە، شەری سەرانسەری کوردستان. ئیتر وای لێهات هەر کەس چەکی هەڵگرتبایەو وەشاخی کەوتبا، بەحیزبی دەناسرا و رەگەل دەکەوت. ئێمەش شانازیمان بەوە دەکرد کە چەکدارمان زۆرە . مەسەلەیەکی دیکەش جێگای

تێرامانە. ئەویش پەیدا بوونی ئانارشی وگێرەشێوێنی بوو لەکوردستاندا. هەرچی چەپی خوارو بەناو شۆرشگێری ئێرانی بوو لە بەشەکانی تری ئێرانەوە رایان دەکردو دەهاتن لەکوردستان بە ناوی رێکخراو وحیزب وچی وچی دەستیان دەکرد بە ئاژاوە. حیزبی دێموکرات دەینووسی :« کوردستان پاوانی هیچ کەس نیەو هەموو دەستەو تاقمێک دەتوانن لە کوردستان تێکۆشانی سیاسیان هەبێ.» بەلام چ تێکۆشانێک .؟ دیارە سەبارەت بەرەوتی دێموکراسی ئەوە کارێکی باشبوو، بەلام لەلایەکی تردەبوو بە ئاژاوەوسەرلێ شێوانی خەلک. کاتێ رێژیمی کۆماری ئیسلامی شەری بەسەردا سەپاندین، دەبێ هەروا بگوترێ، چونکە بەراستی حیزبی دێموکرات نەیدەویست شەر بکا. بەلام کاتێ شەر بەری دەرکی پێگرتین، تاکتیکی شەرمان نەدەزانی. هیچ شت لەجێی خۆی نەبوو. پاشان لەبەرانبەر تۆپ وتانگدا شەری جەبهەیی دەکرا. پێشمەرگە لەبەرانبەر تۆپی سەحراییدا رادەوەستا وقارەمانانە شەری دەکردو شەهید دەبوو. بۆ نموونە لەبەری پیرانان لەرۆژێکدا ٢٩ پێشمەرگەی حیزب شەهید کران........ ئێمە لە ئاخافتن و نووسیندا دەمانگوت: ٢٠ هەزار و١٢هەزار پێشمەرگەمان هەیە، خۆزیا لە جیاتی ئەوە ٢هەزار پێشمەرگەی کارزان وپەروەردەکراومان هەبا و لە سەرەتاوە تاکتیکی شەری پارتیزانی بەکار هاتبا. بەکورتی تا سالی ١٩٨٤ هێزەکانی کوردستان نەیانتوانیوە بەتەواوی تاکتیکی شەری پارتیزانی بەکار بێنن کە شێوەی رەسەنی خەباتی جولانەوەی رزگاریخوازی وشۆرشگێریە. یەکی دیکە لە هەلەکانی حیزبی دێموکرات ئەوەبووکە پرانی شەری لە ناوچەی موکریان وبەرەو سنوری عیراق تەنگەبەرکرد بوو......... هەلەیەکی ترشەری نێو شاربوو، هەرچەند دەفتەری سیاسی بریاری دابوو کە شەری نێو شاری تابێ بکرێ، بەلام قەت ئەو بریارە نەهاتە جێ. لەشەری نێو شار زیانێکی گەورەمان پێکەیشت. تا من بەرپرسی تەشکیلاتی مەهاباد بووم لە شەری نێو شار پێشگریم کرد. ١٧رۆژ دوای سەفەری من شەری نێو شاری مەهابەدیان ساز کرد. ماوەی ١٥

رۆژ حکومەتی ئیسلامی لەعەرزولە حەوا مەهابادی بۆمباران کرد. سەفەری من لەو هەل ومەرجە ناسکەدا دەبێ بڵێم یەکێ لە هەڵەکانی تێکۆشانی سیاسیم بوو. ئەوانەوگەڵێک نمونەی تردەری دەخەن کە کورد بەر لەهەر شت لەسەر چەک پێ دادەگرێ، بێ ئەوەی بتوانێ کە هەم چەک بەتەواوی بەکار بێنێ ویا هێزێکی ئەوتۆی هەبێ کە لەرێگای چەکەوە بتوانێ سەرکەوێ. بۆیە بەلای منەوە کورد پێویستە تاکتیک وسیاسەتی دیکەشی هەبێ ولە رێگای سیاسیشەوە بتوانێ کاربکا. دەکرێ باسی شۆرشی مەلا مستەفای رەحمەتیش بکەین پاش ١٩٧٤. ئێستا ئەم دەبێژین ئەو خاسیەتی رێژیمی بەعس بوو، شەری پێ دەفرۆشتین. زۆر راستە، دوژمن شەرمان پێ دەفرۆشێ، بەعس ئەودەم شەری پێ دەفرۆشتین، حکومەتی ئێرانیش شەرمان پێ دەفرۆشێ، بەلام داخوا ناکرێ لەبەرانبەر شەرپێ فرۆشتنی دوژمندا، ئێمە سیاسەتێکی ئاوامان هەبێ کە نەخشەی دوژمن پوچ کاتەوە و بۆ خاتری ئامانجێکی دوور، هێندێ نەرمی نیشان بدەین تا بتوانین لە باری سیاسیەوە بچینە پێش وخۆرابگرین ؟.
بەلای منەوە یەکێ لە هۆیەکانی ئەم بارودۆخەی بەسەر کورد دادێ ئەوەیە کە کورد لەسەر ئامانج وداخوازی خۆی ساخ نەبۆتەوە یان لەبریارو کردەوەکانیدا سەربەخۆ نیە.

پرسیار : باشە ماموستا ئەوە هەشت ساڵە شەری ئێران وعیراق دەوام دەکا. پارتی دێموکراتی ئێران و هێزی تری کورد لەکوردستان زۆر بەقەوەت بوون. پێشمەرگە هەبوو، چەک هەبوو، هەموو شت هەبوو، بەڵکوو دنیاش دژی خومەینی بوو. لەعیراقیش کوردی عیراق پشتی ١٩٧٦. دەمێ کو شەر دەست پێکرد، یەکێتی نیشتمانی و پارتی خەراپ نەبوون. هێزی چەکداری وان هەبوو، مەقەری وان هەبوو. شەر هەشت ساڵ دەوام کرد، دوو میلیون مرۆ هاتنە کوشتن. پشتێ شەر وەستاندنا لەناو سێ رۆژاندا شۆرشێ کوردستانی عیراق بە ١٥هەزار کیلومیتری مربعەوە تشتێکی لێ نەما. ئەوە چوادەبێ؟ چەوا نیزاح دەکەن؟ ئەم ددبێ چەوا بکەین؟ یانی پۆلیتیک یان داخوازی

سیاسی هێزێن کوردی غەڵەتە، یان تاکتیکی شەڕ غەڵەتە، یان دیپلۆماسی غەڵەتە. چ سەبەبێکی هەیە. لەدنیادا نەهاتیە دیێ. چەوا کو مەلامستەفای رەحمەتی گۆت ئەزنەکارم شەڕ بکەم، فەرمو کێ دەخوازێ شەڕ بکا، بلابکا، کەس شەڕ نەکرد؟

وەلام: بەنەزەری من جولانەوەی رزگاریخوازی کورد،خاوەنی دروشمێکی سیاسی تەواو نیە. ئەگەر نەڵێم غەڵەتە دەتوانم بێژم تەواو نیە. من پێم وایە شۆرشی گەلانی ئێران وبەدوای ئەودا شەری ئێران وعیراق دەرفەتێکی باشی بۆمیللەتی کورد رەخساندبوو. هێزەکوردیەکانی کوردستانی عیراق، ئەوانەی لەئێران بوون، مەبەستم پارتیەئەگەر بەراستی لەگەڵ حیزبە دێموکراتی کوردستانی ئێران یەکیان گرتبایە، سیاسەتێکی روونی موشتەرەکیان هەبایە، حکومەتی خومەینی بۆ هێندێ مافی کورد ویا داخوازی ئێمە ملی رادەکێشا. کوردستانی ئێران دەبوو بە ناوەندیکی مەسەلەی کورد، بۆ بەشەکانی دیکەی کوردستانیش. بەداخەوە ئەوە نەکرا. ئەو شەرەی لەنێوان ئەودووهێزە کوردیەدا سازبوو، لە مێژوودا بەشەرم وشورەیی تۆمار دەکرێ. پاشان شەری ئێران وعیراق دەرفەتێکی گەورە بوو بۆکورد. دەرفەت لەوەدابووکەکوردەکانی ئێران وعیراق یا بلێیم هێزە شۆرشگێرەکانی ئەم دوو ولاتە، مەبەستم کوردەکانە، یەک بگرن، دابنیشن وستراتیژی وتاکتیکی پەسند بۆ مەسەلەی کورد دابرێژن. نەک بۆ کوردی عیراق ویا ئێران، نەک بۆ خودموختاری حەقیقی یا غەیرە حەقیقی، بەڵکوو بۆ مەسەلەی کورد و بۆ مافی میللەتێکی ٢٥ میلیۆنی. خۆیان دەشەری ئێران وعیراق وەرنەدابا، هێزی خۆیان پاراستبا ولە ناوچەی خۆیاندا، خۆیان قایم وبەهێزکردبا. بەلام کاتێ ئێمە دەچین پاڵ وەحکومەتی ئێران وعیراق دەدەین، لەوەش زیاتر، لەشکری ئێران لەگەڵ خۆمان بۆخاکی ئەردەولەتە دەبەین کە پێمان فاشیست وخوین رێژە و دەست لە هیچ جنایەتێک ناگێرێتەوە، دەچین هاوکاری دوژمنێکی میللەتی خۆمان دەکەین، هاوکاریەکەش هەر ئەوەندە نیە کە تەنیا یارمەتی لێ وەرگرین، نیتر هەر

ئەوەمان دێتە ڕێ کە دەیبینین. بە خۆشیەوە حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ئەوەی نەکرد، یارمەتی وەرگرت، ڕێگای هاتووچۆشی کردەوە، بەڵام قەت عەسکەری عیراقی نەبردە کوردستانی ئێران.

پرسیار : باشە مامۆستا. لەدیرۆکانیمپراتوری عوسمانلی وئێراندا کورد یا پشتگیری ئێرانی کردوە یاپشتگیری عوسمانلی. پشتی کو عوسمانلی تێکچوو، دەوڵەتی تورکی ئاوابوویە وکوردستان بوو بەچار پارچە. پشتی وی ج تەڤگەری کورد رابوونەپشتی خۆ دانە ئەویەکی. بەس هێندێ حەرەکەتی کوردی وەکو دەرسیم نەبێ.... شێخ مەحمود هاریکاری لەتورکان خاستیە لە دژی ئینگلیزان. کوردی عیراق هاوار لە ئێران خاستیە دژی عیراق. کوردی ئێران هاوار لەعیراق خاستیە دژی ئێران. ئێستاش هێندێ کوردی تورکیا لەسوریا پاڵپشتی دەکەن. ممکینە تورکیاش پشتێ ئینقلابی عەسکەری، پشتێ روخانی شاومەسەلەی ئەفغانستان سیاسەتی خۆی هاتنە گورانی دەربارەی کورد. ئەویش دەستی خۆی دەگەیێنێ نێو کورد. یانی کورد لە دەوڵەتێکی جیران هاریکاری دەستینێ ولەدژی دەوڵەتێکی دی شورش دەکا. بەس ئەو تاکتیک حەتا ئەورۆ نەگەیشتە نەتیجەیەک. ئەوچوا دەبێ؟ رای تۆ چی یە؟ ئەو ئاشکرایە هەموو عالەم دەزانێ قاسملوو لە عیراقە،پارتی لەئێرانە هێندێ کوردی تورکیا لەسوریانە. ممکنە هێندێ پێوەندیش لەگەڵ تورکیا هەبێ وکەس نەزانێ. کورد چاوا دەکەن ؟ ئەوچاوا دەبێ ؟

وەڵام : یەکێک لە تیئۆری خەباتی رزگاریخوازی هەر میللەتێک ئەوەیە کە لە تاقیکردنەوەی جوڵانەوەی رزگاریخوازی گەلانیتر دەرس وەر بگرێ. بەرای من ئەزمونی جوڵانەوەی رزگاریخوازی کورد لە هی گەلانی دیکە دەوڵەمەند ترە.کەوابوو کورد پێویستە لە ئەزمونی چەند ساڵەی خەبات وبزوتنەوەی خۆی دەرس وەر بگرێ. بەڵام داخ ئەوەیە ئێستا لەگەڵ هەر هێزێکی کوردی قسەبکەی، قەت ناڵێ هەڵەیەکمان کردوە ویاسیاسەتێکی تەواومان نەبوە. دەڵێن هەرچی کردومانە راست وتەواو بوە. باشە، گەلۆ، ئەگەر هەمووی راست

بوە، ئەتیجەی چ بوە؟ سیاسەتی راست ودروست دەبێ ئەتیجەی باشیشی هەبێ، کەوابوو دەردەکەوێ ئەوەی تائێستا کردوومانە راست نەبوە پێویستە چاوێک بە رابردوو وبەسیاسەتەکەماندابخشێنینەوە. بەری هەر شت ئەو هێزانەی لە گۆڕەپانی خەبات دان، دەبێ سەیرێکی کردەوەو تێکۆشانی رابردوویان بکەن.

بە ئەزدری من مەسەلەی کورد دەبێ لەوە دەربچێ کە تەنیا مەسەلەی کوردی ئیراقە ویا کوردی تورکیا یانژێ ئیرانە. هەوەڵین هەنگاو بۆ چاو پێداخشاندنەوەی تاکتیک وسیاسەتی پێشوو، ساخ کردنەوەی هەڵەکانی پێشووی خەبات، یەکگرتنی هێزدکوردیەکانە بۆ هێنانە گۆڕی مەسەلەی کورد بەگشتی. پێویستە لەباری سیاسیەوە کورد وەک یەک نەتەود بە دنیا بناسێنرێت.....

پرسیار : یانی دبێژیت لەهەر چارپارچەی کوردستان ستراتیژیەکی موشتەردک هەبێ؟

وەڵام : لام وایە پێویستە ستراتیژی موشتەرەک ورێبەرایەتی موشتەرەک هەبێ ومەسەلەی کورد بێنیتە گۆڕێ. راستە ئێستا جیاوازیەکی زۆر لە نێو کوردەکاندا هەیە. واقعیش هەر ئەوەیە لە هەر بەشی کوردستان، فەرهەنگ وئابوری وگەلێک داب ونەریتمان لەگەڵ فارس وتورک وعەرەب تێکەڵ بوە. ماوەیەکی دوور ودرێژی مێژوویی ئەم گیروگرفتە لەسەر رێگامان بوە. ئێستاش هەر هەیەو کاریش دەکاتە سەر بیرو تێکۆشانمان. جگە لەوە هەڵکەوتی جوگرافیایی کوردستانیش تەئسیری هەیە.بەداخەوە دەوڵەتێکی ئەوتۆش نیە کە بەتەواوی دۆست و دراوسێی ئێمەبێ و پشتیوانیمان لێبکات.

ـــ سۆڤێت هەیە

ـــ بەلای منەوە سۆڤێت مەسالیح وبەرژەوەندی خۆی لە پێش قازانج وبەرژەوەندی هەموو کەس دا دەپارێزێ. بۆ خاتری کورد بەرژەوەندی خۆی لە رۆژهەلاتی نیزیک تێک نادات. لام وایە نابێ حیساب لەسەر ئەوە بکرێ کە

چونکە سۆڤیێت دراوسێمانە هەموو هێزی خۆمان بخەینە سەر ئەوە کە سۆڤیێت جیرانمانە. سۆڤیێت دراوسێمانە بەڵام یارمەتیمان نادا. نەک هەر ئەوە بەڵکوو بۆخۆشمان ئەو سیاسەتەمان نەبوە وئەو یەکەتی یەشمان نەبوە کە سۆڤیێت مەجبور بکەین یارمەتیمان بدا. ئەگەر ئێمە بێینە هێزێکی یەکگرتووی ئەوتۆ کە مەسەلەی نەتەوەیەکی ٢٥ میلیۆنی لە ڕۆژ هەڵاتی نیوەراست بێنینە گۆڕێ، سۆڤیێت مەجبور دەبێ یارمەتیمان بدات. ئەگەرئەو نەیدا، خەڵکی تریەیدا دەبێ یارمەتیمان بدەن. نەتەوەیەکی ٢٥ میلیۆنی لە ناوچەیەکی گرنگی ستراتیژی ناکرێ بخرێتە پشت گوێ. لەبەر ئێمەش نەبێ لەبەر خاتری بەرژەوەندی خۆیان یارمەتی دەدەن. لام وایە حەوەڵێن هەنگاو ئەوەیە کورد بیر لە ستراتیژی یەکگرتوو بکاتەوە.

پرسیار : باشە ماموستا. ئها پارتی دیموکراتی کوردستانی ئێران لە ناوچارچێوەی دەوڵەتی ئێراندا ئۆتۆنۆمی دەخوازێ. کوردی عیراق دەبێژن مافی چارەنووس. بەس لەپراتیکدا دبێژن ئۆتۆنۆمی حەقیقی. کوردی تورکیاش دەبێژن مافی چارەنووس، سەربەخۆ بوون. کوردی سوریاش دەبێژن هەقی سەقافی وهاو وڵاتی. بلا وەها وەڵامی ئەوان بێتە قەبوڵ کردن.

فەرقێکی مەزن هەیە لەناوبەری واندا. ئەوە چما دەکارێ ببێتە ستراتیژی موشتەرەک؟ ستراتیژی موشتەرەک چی یە؟ کوردستانێکی سەربەخۆیە؟ دیموکراتی یەکگرتیە ؟ یاچەند کوردستانی ئۆتۆنۆمیە؟ یاچەند کوردستانی فیدراڵی یە؟ یاکوردستانی هەقی چاندی کولتوری یە؟

وەڵام : بەلای منەوە بۆ کوردستان مافی دیاری کردنی چارەنووسە. کەدەبێتە دەوڵەتی ئازادو سەربەخۆ. لە ئامانج وستراتیژی ئەشێ ئەوە دیاری بکرێت. ئەوستراتیژیە پێویستە ناوەندێکی لەدەرەوەی وڵات هەبێ و مەسەلەی کورد لەجیهاندا بێنێتە گۆڕێ. هەموحیزب وڕێکخراوی کوردیش کۆمەکی پێ بکەن و ڕێبەرایەتی سیاسی دەرەوەی لەئەستۆ بێت.

پرسیار: یانی تۆ دەبێژی کۆنگرە یاکۆنفرانسێکی نەتەوەیی کورد بێتە چێ کردن؟

وەلام : ئەگەر ئێمە باسی کۆنگرەی نەتەوەیی کورد بکەین ئەودەم وای لێ دێت هەرچی سەری هەڵێنا دەڵێ ئەزیش هەوم. وای لێ دێ کابرایەکی ٢٠ساڵە لەدەرەوە دانیشتوە و قسەی زل دەکا، دەڵێ من چمم وجەلال تاڵەبانی چیە ؟. لەبەر ئەوە پێم وایە هێزی شۆرشگێری کوردی، واتە ئەو هێزانەی لەمەیدانی خەبات دان دەبێ ئەم ناوەندە پێک بێنن. لام وایە تەعبیری حیزبی کوردیش تەعبیرێکی تەواو نیە. ئێستا وای لێ هاتوە هەرکەس دووکەسی لەخۆ کۆکردەوە، ناوێک لەخۆ دەنێ وخۆ بەحیزب دەزانێ. بۆتە ئەخۆشی. بەلام لە هەموو بەشەکانی کوردستان هێزی گران ورەسەن وسەرەکی هەن،پێویستەئەوان لێک نیزیک بنەوە وستراتیژی مەسەلەی کورد دابرێژن. من ناتوانم لێرەدا وەزیفە بۆئەوان دیاری بکەم. بەلام رەنگە مافی ئەوەم هەبێ بیروبۆچوونی خۆم دەر ببرم. پێم وایە پێکهێنانی ناوەندێکی رەسەن لەدەرەوە لەوانە نیە لەکردن نەیە.

پرسیار : باشە ماموستا پشتی راوەستانا شەری ئێران وعیراق ئەسڵەن لەدنیادا ئەرمیەک هەیە. وەک سازش لە ئەمریکای لاتین وکاموجیا وچین وهەموو دنیادا. ئەو ئەرمیە تەئسیرا خۆ لەسەر کوردستانیش دادەنێ؟ لەعیراق وئێران وتورکیا ئەو تەئسیرە چەوا دەبینی؟ دیارە ئەوە پرسێکی درێژە. داهاتووی حەرەکەی کورد لەئێراندا چەوا دەبینی یان لەعیراق؟ هێزی کوردی دێ شەر بکەن یا لەگەڵ حکومەت مفاوەزاتێ بکەن؟ یا لەتورکیا چەوا دەبینی؟ بەگشتی لەهەر چارپارچەی کوردستانێ؟

وەلام : لام وایە هێزە کوردیەکان دەبێ وەلامی ئەو پرسیارە بدەنەوە.

پرسیار : نا... ماموستا تۆ تەجروبەیەکی دوورو درێژت هەیە. تۆ کۆماری مەهاباد دیە. تەشۆرشی کوردستانی عیراق دیتیە. تە دەشۆرشی کوردستانی ئێراندا بووی سەرکردە بوویە. لەتاریخا نزیکا کوردی تە جێی خۆ گرتیە. من تەنێ لە تۆ دەپرسم. مکینە دیتنێ پارتیە کوردان هەبێ، لێ ئەز دیتنا تە دەخوازم.

وه‌لام: لام وایه ئێمه‌ش به‌شێکین له‌خه‌ڵکی ئه‌م دنیایه وله‌سه‌ر ئه‌م زه‌وییه ده‌ژین. ته‌نیا ئێمه‌ی کورد ناتوانین له‌ده‌ره‌وه‌ی سیاسه‌تی جیهانیدا سیاسه‌تی خۆمان به‌رێوه به‌رین. هێزه کوردیه‌کان پێویسته له سیاسه‌تی خۆیاندا بارودۆخی جیهانیش له‌به‌ر چاو بگرن. ناوچه‌ی ئێمه مه‌لبه‌ندێکی حه‌ساسه. له‌باری نیزامی وئابوریه‌وه ناوچه‌یه‌کی گرنگی ستراتیژیه. رۆژ هه‌ڵات ورۆژ ئاوا نه له‌ئاست مه‌سه‌له‌ی کوردو نه‌له ئاست مه‌سه‌له‌ی رۆژهه‌ڵاتی نێوه‌راست بێ لایه‌ن نابن. که‌وابوو هێزه کوردیه‌کان پاش وه‌ستانی شه‌ری ئێران وعیراق، یا پاش بارودۆخی پێشهاتوو، پێویسته هه‌ل ومه‌رجی نێو نه‌ته‌وه‌یی یا ئه‌و نه‌رمیه‌ی باست کرد، له‌به‌رچاوبگرن. ده‌بێ بزانن ئه‌م وه‌زعه ده‌گاته کوێ؟ ئه‌گه‌ر ١٠٪ ی نه‌تیجه‌ی ئه‌م سیاسه‌ته‌ی جیهانی به‌لای چاره‌سه‌رکردنی مه‌سه‌له‌ی کورد دابێ، پێویسته به‌نه‌زه‌ری ئیعتیبار وه‌ر بگیرێ. به‌لای منه‌وه رۆژئاوا ده‌یه‌وێ له‌و نه‌رمشه پتر که‌لک وه‌ر بگرێ. به‌ومانایه ئه‌گه‌رده‌یه‌وێ له‌گه‌ڵ سۆڤیێت سیاسه‌تی نه‌رم وهێمنی به‌کار بێنێ، له‌ژێر په‌رده‌ی ئه‌و هێمنه‌تیه‌دا له‌ناوچه‌کانی تری جیهان ده‌سه‌ڵات وقودره‌تی خۆی بسه‌پێنێ. ئه‌فغانستان خۆی نمونه‌یێکه. کاتێ رووس به‌گوێره‌ی ئه‌و سیاسه‌ته نه‌رمه له ئه‌فغانستان دێته ده‌رێ، بوش سه‌رکۆماری ئه‌مریکا ده‌ڵێ:« مه‌سه‌له‌ی نیزام بۆ ئێمه شه‌رته. ئه‌و رژێمه‌ی ئێمه گه‌ره‌کمانه ده‌بێ دابمه‌زرێ،» به‌م بیانوه ئێستاش چه‌ک ده‌دا به موجاهیدینی ئه‌فغانی وشه‌ریان پێده‌کات. له‌باره‌ی کێشه‌ی ئه‌نگۆلاو ئه‌فریقای خواروو، ئه‌مریکا ده‌ڵێ: « مه‌سه‌له ئه‌وه نیه شه‌ر بوه‌ستێ. مه‌سه‌له ئه‌وه‌یه نیزامی ئه‌نگۆلا چ نیزامێک ده‌مێنێته‌وه؟» جا ئه‌گه‌ر له به‌رانبه‌ر سۆڤیێت دا نه‌رمی ده‌کێشن، له‌دنیای پچوک داده‌یانه‌وێ ده‌ست درێژی بکه‌ن.

کورد ئه‌شێ ئه‌مه له‌به‌رچاو بگرێ وله‌م بارودۆخه تازه‌یه‌ی جیهاندا بزانێ چی ده‌کات. ئه‌گه‌رسیاسه‌تی نه‌رمش له‌گه‌ڵ ئێران وعیراق وتورکیا بۆ چاره‌سه‌رکردنی مه‌سه‌له‌ی کورد که‌لکی هه‌بێ، نابێ به‌خه‌راپی بزانین. تاکرێ ته‌نیا هه‌رلایه‌نگری ئه‌وه بین که سه‌ده‌هه‌زارکه‌س بکوژرێ جا کورد به‌مافی خۆی

بگات. من لەخوام دەوێ کەس نەکوژرێ وکورد مافە نەتەوایەتی خۆی وەدەست بێنێ. ئێستا هێندێ هێزی کوردی هەن کەباسیان دەگەڵ دەگەی شانازی بەوە دەکەن کە ٤٠ هەزار کەسیان بەکوشت داوە.

لەکاتێکا سەرکەوتن وئەنجامی تێکۆشان جێگای شانازیە نەک بەکوشت دان وماڵ ویرانی خەڵک.

پرسیار : باشە ماموستا. مەسەلەی هێزێن کوردی عیراقی، جەبهەی کوردستانی ئەم بێژین. پشتی کو سەدام دەیان هەزارکەس لەکوردان کوشت، قەتڵ عامێکی مەزن چێکرد. ئەوهێزێن کوردی دەکارن لەگەڵ وێ حکومەتێ روٚنێن یابگەنە تشتێک لە حاستی ئەو زەرەر دەکەن یان نا؟

وەڵام : بەری هەر شت هێزەکانی کوردستانی عیراق ئەشێ لەم بارەوە بڕیار بدەن. بەڵام بەرای من ئیمکانی ئەوە نیەکە ئیعتیماد بەسەدام بکرێ. چونکە ئەوڕێژیە هیچ جێگای باوەر نیە. بەڵام لەسیاسەتیشدا ناکرێ هیچ شتێک بە موتلەق دابنرێ. لەوانەیە لەگەڵ سەدام دابنیشن وقسەش بکەن، بەڵام ڕێژیمی ئێستای عیراق پاش ئەو هەموو جنایەتەی لەکوردستان کردی، داخوا بۆیە دەبی ئەو هێزانە بچنەوە بندەستی وئیعتیمادی پێبکەن.؟ دانیشتن لەگەڵ ئەو حکومەتە لەم هەل ومەرجەدا لەوانەیە نفوزی هێزە کوردیەکان لە نێو خەڵکدا کەم کاتەوە. خەڵکی ئێمە لەبواری سیاسیدا هێشتا زۆر پێنەگەیشتوون. ئەگەر هێزەکوردستانیەکان خۆیان بگەنە ئەم ئەتیجەیە کە لەگەڵ سەدام دانیشن، ئەوە کاری خۆیانە. بەڵام بە رای من حکومەتی ئێستای عیراق جێگای ئەو بڕوایە نیە کەئەو هێزانە بچنەوە بەردەستی وتەسلیم ببنەوە.

پرسیار : زۆر سوپاس ماموستا. لەسەر کۆماری کوردستان باس کرا.دەخوازم مقایسە بکەین،مقارەنە بکەین. پشتی مەهاباد ئیمڕۆ تشتێ زێدە نەگۆڕایە.؟

وەڵام : بەداخەوە لە نێوکورددارووداوەکان دووپات دەبنەوەودەرسیش وەرناگیرێ. من هەر نمونەی خۆمان دێنمەوە. کاتی ئێمە لەعیراق بووین ١٩٧٠

- ١٩٧٨ گەلێک جار هەڵەوکەموکوری شۆرشی کوردستانی عیراقمان دەدیت. دەمانگوت: ئەگەر ئێمە رۆژێک بچینەوە کوردستانی ئێران ودەسەلاتمان هەبێ، قەت نابێ ئەو هەلانە دووپات کرینەوە. کاتێ چووینەوە ئێران ودەسەلاتمان هەبووزۆر جار لەوان خەراپترمان دەکرد. دەمەوێ بلێم بەداخەوە کوردەکە دەرس وەرناگرێ. یان لە عیراق، ئەوانەی پاش تێکچوونی شۆرشی کوردستانی عیراق خەباتیان دەست پێکردەوە، سەرکردایەتی شۆرشی کوردستانیان تاوانبار دەکرد کە لەگەڵ دەولەتی بێگانەو دژ بەکورد پێوەندیی هەبوەو شۆرشی بەستۆتەوە بە ئێران. پاشان بۆ خۆیان بەچەند قات خەراپتر ئەوەیان دووپات کردەوە. کورد لەوە تازایە یەکی تر تاوانبار بکا، بەلام قەت ئامادە نیە پێ لەهەلەو چەوتیەکانی خۆی بنێ و هەوڵ بدا راستیان کاتەوە.

پرسیار : باشە مامۆستا : ئەم دەکارین بێژین کە هێزێن سیاسی کوردستانی لازمە ستراتیژی وتاکتیکی خۆکە ٣٠سالە لەسەر بەردەوامن، ژ بنگەهی وان، ئەساسی وان سەر لەنوێ موناقەشە بکەن وستراتیژی وتاکتیکی نوێ دابرێژن ؟

وەلام : زۆر راستە، هەر وەک لەپێشدا گوتم، لام وایە ئەو هێزانە پێویستە دابنیشن بە وردی چاوێک بە سیاسەت وتاکتیک وکردەوەی رابردووی خۆیاندا بگێرنەوە. ئەوە پەنجا سالە ئەو سیاسەتە لە کوردستان بەرێوە دەچێ، نەک هەر سەر نەکەوتوە، بەڵکوو وێرانیەکی زۆریشی بۆ کوردستان بەدواوە بوە. پێویستە رێگایەکی تر بدۆزرێتەوە. لەنێو هێزە کوردستانیەکاندا دیاردەیەکی ناحەزی دیکەش هەیە کەجێگای داخە ونیشانەی نەبوونی دێموکراسیە. ئەویش ئەوەیە ئەگەر کوردێک لەدەرەوەی ئەو هێزانە قسەیەکی کرد وبیرورای دەربری دەست لەچێ دەهۆلێکی بۆهەلدەگرن و بە بەزیو وهەلاتوو بوختانی پرووپووچ تاوانباری دەکەن. لایان وایە هەرچی ئەوان کردوویانە راست بوە ونابێ قسەی لێ بکرێ. لەکاتێکا وانیە لەوانەیە زۆر کەس لەولات دوور بن و لەمەیدانی شەر دانەبن، بەلام خاوەنی ئەزمون وبیرو بۆچوونی راست ودلسۆزانەش بن.

هەر ئێستا باسی بەردی کوردستانی بکەین. هەنگاوێکی فرە پیرۆزو باشە. بەلام وادەردەکەوێ کە بەرە لەنێو ئەم شەش حیزبەدا قەتیس دەکرێ. دیارە مەفهومی بەرە وانیە. پێویستە شەخسیاتی بێلایەنی کورد، زاناوحقوقی ونووسەرو شاعیری سەربەخۆو ناسراو بەرنە نێو جبهە لە نۆرگانەکانیدا جێیان بکەنەوە وکاریان پێ بسپێرن. لەم رێگایەوە دەتوانن هێزێکی هەراو وبەتوانای کۆمەلانی خەلک لەدەوری بەرە کۆ بکەنەوە. ئەگەر وانەبێ ئەو شەش حیزبە پێشتریش هەر هەبوون و ئێستاش هەن وبەرەش ناتوانێ رۆلێکی فرە کاریگەر یاری بکات. مەبەستم ئەوەیە لەنێو تەفگەری کوردیدا دێموکراسی نیە. هەموو باسی دێموکراسی دەکەن، بەلام کەسیش بەقەدرایی ئەوان دێموکراسی پێشێل ناکات. هێزە کوردستانیەکان پێویستە لەم بارەشەوە چاو بەهەلوێست وسیاسەتی خۆیاندا بخشێننەوە. رێگا بدەن خەلک بیروڕای خۆی دەر ببرێ. ئەگەر بیرورایەکی باشبوکەلکی لێ وەر بگرن. چونکە ئەوە مافی خەلکە لەسەر مەسەلەی خەبات وبزوتنەوەی خۆی بیرورا دەر ببرێ وتێیدا بەشدار بێ. پێویستە شتێکی تریش بگوترێ. هێندێ کەس هەن چەند سالە لەئوروپا دانیشتوون، ئێستا کاریان هەر ئەوەیە کە هێزە سیاسیەکانی کوردستان تاوانبار بکەن وپەلاماریان بدەن، ئەوەش کارێکی جوان نیە. هیوادارم لەنێو کورداندا ئەو شتانە نەمێنن.

پرسیار : زۆر سوپاس ماموستا. بەس تشتێکی تر مایە. ئەز دەخوازم نوختەیەک باسی ژیانی خۆت بکەی لە گۆشەیەکی مقابەلەگەدا ئێمە بلاوی بکەینەوە.

وەلام : لەباسی ژیانی خۆم ئەوەندە بەسە، بیرەوەریەکانم ٣ بەرگی بلا وکراوەتەوە. بیانکەن بە تورکی وبلاویان کەنەوە.

کۆنفرانسی نێو نەتەوەیی پاریس ومەسەلەی مافی مرۆڤ وناسنامەی کولتوریی کوردەکان

لە رۆژەکانی ١٥و١٦ی مانگی نوکتۆبری ٩٨٩ کۆنفرانسێکی نێونەتەوەیی لەژێرناوونیشانی «مافی مرۆڤ وناسنامەی کولتوریی کوردەکان » بە دەست پێشخەری رێکخراوی«فرانس لیبرتە» بەسەرۆکایەتی مادام دانیل میتران پێک هات.ج لەدەنگوباس وچ لە نووسینی رۆژنامە کوردیەکاندا. بۆچوون ولێکدانەوەی جیاواز لەسەر ئەم کۆنفرانسە بلاو دەکرانەود.

من وەک کوردێکی گرێ نەدراو بە هیچ رێکخراوێکی سیاسی بیرورای خۆم سەبارەت بەکارو بۆچوونی ئەم کۆنفرانسە لە ژمارە ٤٦ی رۆژنامەی « سەردەمی نوێ » دابلاوکردەوە. لێرەشدا تەنیا هێندێ رستەو کۆپلەی وتاردکە دێنمەوە:« .....پێویستە بگوترێ لە مێژووی خەباتی خوێناوی ودووردرێژی نەتەوەی کورددا، کۆنفرانسی پاریس یەکەم هەنگاوە بەشێوەیەکی ئاوا بەرفرە بۆباسی «هویەتی کولتوری کوردەکان » پێک دێت و بەشێوەی جۆراوجۆرو بۆ چوونی جیاواز بەکەم وکوری باسی کورد دەکرێ. کاتێ دەلێم بەکەم وکوری بەومانایە نیە کەلەگرنگی بەستنی ئەم کۆنفرانسە کەم بکەمەوە. بەلام واش نیە کە مرۆڤ نەکارێ بەگوێرەی بۆچوون وتێروانینی خۆی بەچاوێکی واقیع بینانە نەروانێتە کۆنفرانس وخالە لاوازەکانی نەخاتە بەر چاو... دیارە دەست پێشخەری پێکهێنەرانی کۆنفرانسی پاریس کە زەحمەتێکی زۆریان کێشاوەو باسی «هویەتی کوردەکان» نەک « مەسەلەی کورد »یان هێناوەتە نێو کۆنفرانسێکی ئاوا مەزن جێگای دەستخۆشانەو سوپاسە. بەلام ناکرێ

چاولەوکەم وکوریەش بپۆشین کە هەر لەسەرەتاوە، واتە لەناو لێتانی کۆنفرانسەوە هەڵسوڕێنەرانی کۆنفرانس لە هێنانە گۆڕی مەسەلەی کورد خۆیان دزیوەتەوەولایەنی لاوەکی (فەرعی)مەسەلەی ئیمرۆی کوردیان خستۆتە بەر باس و لێدوان. چونکە لە بارودۆخی ئیمرۆی کوردستاندا مەسەلەی کورد بریتیەلە دیاریکردنی چارەنووس ووەدەست هێنانی مافی ڕەوای نەتەوایەتی. ...کورت کردنەوەی مەسەلەی کورد بە باسی «هویەتی کولتوری » بە لایەنێکی لاوازی کۆنفرانسی پاریس دەژمێردرێ. لایەنێکی دیکەی لاوازی کۆنفرانس شێوەی بەشداری وبانگ کردنی نوێنەرانی ڕاستەقینەی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد بوە لە کۆنفرانس دا هەق وابوو نوێنەری ڕێکخراوە کوردستانیەکان بە ڕەسمی بۆ کۆنفرانس بانگ بکرین ودەوری سەرەکیان لە کاری کۆنفرانس داهەبێ. بەداخەوە هیچ کەس وەک نوێنەری حیزبەسیاسیەکانی کورد بۆ کۆنفرانس بانگ نەکراون ..... ئەگەر لە وتارەکان ورد بینەوە هیچ کامیان قامکیان لەسەر مەسەلەی بنچینەیی کوردو زامی ئیمرۆی کوردستان داندناوە. هیچیان بەلای مەحکوم کردنی ڕاستەوخۆی سیاسەت وکردەوەی کوژ قرانی ڕێژیمە دیکتاتور وشۆڤینی یەکانی عیراق وئێران وتورکیادا نەچوون. کۆنفرانس بەناوی کورد پێکهاتوە، بەڵام باسی ئەوەناکا کە کورد بەچەکی کیمیایی قڕدەکرێ، شاروگوندی وێران دەکرێن ولەسەر زێدونیشتمانی خۆی هەڵدەکەنرێ وشوێنەواری کوێر دەکرێتەوە. سەیرێکی بڕیارنامەی کۆتایی کۆنفرانس بکەین دەردەکەوێ کە نوسەرانی بڕیارنامە نەیان ویستوە کردەوەی جنایەتکارانەی حکومەتەکانی هۆکاری « چارەنووسی تراژێکی » کورد بە ڕاشکاوی مەحکوم بکەن .... کۆنفرانس دەیەوێ کە: حکومەتەکان لە یاسانێو نەتەوەییەکانی خۆیاندا دروست کردنی چەکی کیمیایی قەدەغە بکەن ».. ئەم بەندەی بڕیانامەکە پتر وەگاڵتە دەچێ. عیراق بەئاشکرا بەچەکی کیمیایی پترلە پێنج هەزار کورد قڕدەکا ناوی ناهێنن ومەحکومی ناکەن بەڵام دەیانەوێ دەوڵەتان لە یاسادا دروست کردنی چەکی کیمیایی قەدەغە بکەن ....

پێشنیاری ساخارۆف کە دەڵێ: نوێنەری کورد وەک چاودێر لە کۆمەڵی دەوڵەتە یەکگرتووەکاندا هەبێ، باشترین بۆ چوون وبەندی بڕیارنامەکەیە ....بەندێکی دیکەی بڕیارنامەی کۆنفرانس پێ لەسەر ئەوە دادەگرێ کە لەرێگای کومیساری کۆمەڵی دەوڵەتە یەکگرتوەکان « یارمەتی ئینسانی» بە لێقەوماوانی کورد بکرێ. ئەوە لە جیاتی ئەوەی راگواستن ودەربەدەرکردنی کوردەکان مەحکوم بکرێ، بۆ شوێنی خۆیان بگەڕێنەوە وشاروگوندیان بۆ ئاوەدان بکرێنەوە ودەست لە کوشتاریان هەڵبگرن، کۆنفرانس داوای « یارمەتی ئینسانی » یان بۆدەکات. ئەم بەندە تراژیدی فەلەستینیەکان وەبیردەخاتەوە کە پاش دەربەدەرکردنیان کۆمەڵی دەوڵەتە یەکگرتوەکان « ئیدارەی پەنابەرانیان » بۆ دانان و یارمەتی گۆیا « ئینسانیان » پێدەکەن... رەنگە لایەنێکی لەباری کۆنفرانسی پاریس ئەوەبێ کە بەڵکوو کوردەکە دەرسی لێوەربگرێ و بەهیوای ئەم جۆرە کۆنفرانسانە دڵخۆش نەکا....»

کۆڕێک بۆ پرۆفیسۆر لازارێڤ

رۆژی ۱۱/۱۱/ پرۆفیسۆر لازارێف کە هاتبوە سوید لەسەر مەسەلەی کورد کۆڕێکی هەبوو. لە باسی دابەشکردنی کوردستاندا لە وتەکانیدا گوتی :«تەنیا کوردستان دابەش نەکراوە، ئەوەتا کوریاو ئەڵمانیش یەک میللەتن ودابەشیش کراون. » من ئەو بۆچوونەم بەدڵی نەبووگوتم: «ناتوانم لەگەڵ ئەم بۆچوون وبەراوردە مواقیق بم. ئەڵمان وکوریا کە دابەش کراون، هەر بەشەی دەوڵەتی سەربەخۆی دامەزراندوە ودەسەڵاتی سیاسی گرتۆتە دەست. کورد بەم دابەش کردنە لەهەموو مافێکی نەتەوایەتی بێ بەشکراوە.» لە زۆر مەسەلەی دیکەش بەقەولی خۆی ئەکادیمیانە بۆ مەسەلەکە دەچوو، نەک سیاسیانە.
.شەو دوکتۆر جەمشید حەیدەری لازارێفی داوەت کردبوو. یەک دوو میوانی

دیکەی رووسیشی هەبوون. دیارە بە دابی هەمیشەیی منیشی لەم میواندارییە هەڵناواردبوو. هەر لەئێوارەوە بەدابی رووسان خواردن وخواردنەوەو مەزە لەسەر مێز کۆبۆوەو میوانیش دەورەیاندا. بروام پێبکەن تا سەعاتی دەی شەوکە هێشتا من هەردانیشتبووم، پرۆفیسۆر لەگەڵ دوو ژنی رووس بە دەم خواردنەوە وخواردن لەباسی دۆلار بەدەر قسەیەکی دیکەی بۆ نەکردین. باسەکە هەر ئەوەبوو: دۆلارێک چەند فۆدکای پێ دێت؟ دۆلار بە چەند روبڵە، چۆن دەگۆردرێتەوە ؟ دۆلار و دۆلار و دۆلار. من گەناواتم بوولە پرۆفیسور لازارێف سەبارەت بەبارودۆخی ئێستای کورد کەلک وەرگرم، ئەمتوانی پتر باسی ئەم دڵبەرە شینە گۆێ بدەمێ و رۆیشتم. لام وایە دوکتور جەمشید هەستی بە نارەحەتی من کرد و باسی نارەحەتی خۆشی ناکەم. من رابووم، هێشتا لەسەر مێز نەخواردن وخواردنەوە تەواو ببوو، نە باسی دۆلار بنەی هاتبوو. ئەوەی لودمیلای خێزانی جەمشید کردبووی، بێگومان تا نوێژی بەیانیش سەر مێز خالی نەدەبوو. بەیانی لە دوکتۆر جەمشیدم پرسی: چیتان کرد ؟ گوتی : وەک بەشیرموشیرم هاتە بەرچاو. هەر ئەوەدەم بە دوکتۆرم گوت: ئەوەش لە بیرەوەریەکانم زیاد بوو.

رۆژی ٨٩/١٢/١٠ چوومە سەردانی ماموستا مەلارەحیمی عەبباسی کە پاش مانەوەو نارەحەتیەکی زۆر لە چنگ حکومەتی ئیسلامی ئێران وتورکیا رزگاری ببوو گەیشتبوە سوید وبردبوویانە کەمپی هەڵستە هامار. سەردانێکی خۆشبوو، باسی رابردوو وکارەساتەکانی کوردستانمان کردو لەرابردووی کارو کردەوەی هێندێ رێبەرانمان کۆڵیەوە. ماموستا فەرمووی ئێ وا هەن کە ئیفلاسیان کردوە بەلام لێیان ناگەرێن .!

٨٩/١٢/١١ لەگەڵ دایکی کەماڵی کە بەمیوانی هاتبوە لام چووینە پۆلیس وداوای پەنابەری سیاسی کرد. پۆلیس پاسپۆرتی بولغاری لێ وەرگرت و پسولەیەکی دایە کە لە سۆسیال یارمەتی وەرگرێ و ئەویش لە خێڵی ناوارەو لێقەوماوانی کورد زیادی کردو بووبە چاولەدەستی سۆسیالی سوید.

حەوتووی کوردستان لە بیرلینی رۆژئاوا

لە مانگی دیسامبری ١٩٨٩ «ئەنستیتۆی بەراوردکردنی باسی کۆمەلایەتی لەبرلین حەوتووی کوردستانی راگەیاند بوو. بەشانازیەوە منیش بۆ بەشداری لە حەوتووی کوردستان داوەت کرا بووم رۆژی ١٦/١٢/ بەرەو برلین سواری قەتار بووم ولەبرلین میوانی دۆست وبرادەری خۆشەویست فریاد محێدین بووم. فریاد رەوانی شادبێ دۆستێکی بەراستی وکوردێکی جوامێر وخزمدۆست بوو. مالەکەی دەرگای بۆ دۆست وبرادەران هەمیشە ئاوالەبوو. تەلیفونم بۆ دوکتۆرکەمال فوئاد کرد گوتی بەیانی لە شوێنی کۆبوونەوە یەکتر دەبینین. رۆژی ١٧/١٢/ لەگەل چەند برادەرێک چووینە سەیری دیواری بیرلین. سەدان کەس بە کوتک وچەکوچ درێشەو دەرنافیز وددیواری کەوتبوون کە لەتکێک، پارچەیەک تۆزقالێکی لێ بکەنەوەو بە یادگار هەلیبگرن. دەیان گوت لە ئەمریکا پارە دەکا.!!

دوای نیوەرۆ چووینە سالۆنی کۆنگرەی بیرلین کە بە پێشانگای رەسم ووێنەی جوان وجۆراوجۆری هەموو بەشەکانی کوردستان رازابۆوە. ئاهەنگ بە گۆرانی «کۆما ئاشتی» کرایەوە. دوکتۆر کەمال زەحمەتی خوادن وخواردنەوەی فراوینی منی کێشا. رۆژی دوایی کۆبوونەوە بە زمانی ئینگلیزی وئەلمانی دەستی پێکرد. باسەکان هەموویان باسی ئەکادێمی و لەسەر هونەر وفۆلکلۆر وزمان وکولتور وجل وبەرگ و مێژووی کورد قسەدەکرا. لەگەل وتارەکان هێندێ جار وێنەو رەسمیش نیشان دەدران. ئاخێوەرەکان وەک لەبیرم مابێ بریتی بوون لە: دوکتور کەمال فوئاد، حەمەرەش، فوئاد سەید عەلی، برایم خەلکی سوریا،

بورهان شاوی، فەرهاد، پرۆفیسۆرکولپە ماموستای زانستگای ئازادی بیرلین، عومەر شێخ موس، نووسەرێکی تری ئەڵمانی. (ئەگەرکەسم لەبیرچووبێ داوای لێبوردن دەکەم) هەر یەک لە ئاخێوەردکان لەم چوارچێوەیەدا باسێکی هەڵبژاردبوو قسەی لەسەردەکرد. هەموو رۆژێش دوای سەعات هەشتی ئێوارە فیلمی جۆراوجۆر لەسەر کوردستان نیشان دەدران. دوکتورفریاد فازیل لە سالۆنێکی تر شێعری کوردی بەئەڵمانی بۆ خەڵک دەخوێندەوەو قیامەتی دەکرد.

لەم چوار رۆژانە دوکتور کەماڵ فوئاد دوو رۆژی بۆوتارەکانی « ئەکادیمی کوردی لەئەڵمان» کە هەر ناوێکی بێ ناوەروک وبێ بەرهەم و دامەزرێنەرەکانیشی لێک ترازابوون گل دابوو. هەر چەند لەبەر نەزانینی زمان زۆر لە وتارەکان حالی نەدەبووم، بەڵام بێگومان باسەکان لەباری ئاکادیمی یەوە نرخی خۆیان هەبوو، بەڵام بۆ من کە کابرایەکی ئاکادیمی وخاوەن شەهادەی دوکتۆرا نەبووم، لەو بارودۆخە سامناک وداخدارەی ئەورۆژەی کوردستاندا باسەکان دڵیان نەدەکردمەوە. وتارێکم ئامادە کرد کە منیش جۆرێکی تر بۆ باسی حەوتووی کوردستان بچم. چەند جار بە دوکتور کەماڵم گوت وهەموو جارێش دەیگوت: تۆزە وەردەگرین. بەکورتی رێگای نەدا لەکۆبوونەوە گشتیەکەدا وتارەکەم بخوێنمەوە و بۆشم تەرجومە بکەن. ئاخرەکەی کات تەواو بوو، کۆبوونەوە دوایی هات و دوکتور کەماڵ گوتی جابا لەم ژوورە خۆمان کوردەکان گوێ بدەینە وتاری کاک کەریمی. دیارە کوردەکانیش هەموو نەمابوون. من دەمویست هەر چۆنێک بێ هەستی خۆم لەسەر ئەم کۆبوونەوەیە دەربڕم. وتارەکەی من بەدڵی زۆریان نەبوو. تەنیا کاک عومەر شێخ موس گوتی :« رەخنەی کاک کەریم راستیەکی تێدایە ئەویش ئەمەیە کە دوای کۆنفرانسی پاریس لەبارەی (هویەتی فەرهەنگی کوردەکان) بۆ هێندێ لەروناکبیرانی شۆرشگێر ئەو مەترسیە پەیدا بوە کە دەیانەوێ مەسەلەی کورد لە چوار چێوەی مەسەلەی کولتوریدا قەتیس بکەن.»

هەر چۆنێک بێ من هەڵوێستی خۆم لەم وتاردا دەربڕی کەوا لێرەشدا بلاوی دەکەمەوە چونکە کەوتۆتە ئەم بەشەی بیرەوەریەکانم . بانەوەش بڵێم کە ئەم وتارە لە ژمارە ٧٤ی رۆژنامەی « سەردەمی نوێ »دا بلاو کراوەتەوە ئەمەش دەقی وتارەکەیە :

«........ پێشەکی دەمەوێ بڵێم من ئەکادیمیک ویا کوردۆلۆگ نیم و باسێکی ئاکادیمیشم ئامادە نەکردوە. بەڵام بارو دۆخی تاڵ ودژواری نەتەوەکەم وخەبات وتێکۆشانی سیاسی چەند ساڵە، رەنگە وای کردبێ کە وەک رۆڵەکانی دیکەی کورد هێندێ دەرس وتاقیکردنەوەم وەدەست هێنابێ ویتوانم لە ئاست بەسەرهات و رووداوەکانی کوردستان، یالەسەر ئەو مەسەلانە کە پێوەندیان بەکوردەوە هەیە بیرورایەک دەربڕم.

لەماوەی ئەم چەند رۆژەدا کە لەبەرنامەکانی رۆژانەی حەوتووی کوردستاندا بەشداریم کردوە، هەر چەندە لەبەر نەشارەزایی لە زمانی ئەڵمانی وئینگلیزی نەمتوانیوە بە تەواوی لەنێوەرۆکی باسەکان تێبگەم ولەباسەکاندا بەشداری بکەم. بەڵام بەیارمەتی هێندێ لە برادەران تا رادەیەک نێوەرۆکی باسەکانم بۆ روون بۆتەوە. لە راستیدا باسەکانی ئەو چەندرۆژەی حەوتوی کوردستان، وتوێژی چاپەمەنی هەواڵدەری رۆژنامەی « کوردستان پرێس » لە گەڵ پرۆفیسۆر لازاریێف وەبیر دەخاتەوە. هاواڵدەری ناو براولە لازاریێف دەپرسێ :« ئێوە هەر لەسەر مێژووی رابردووی کوردستان دەنووسن مەسەلەی سیاسی کورد وبارودۆخی ئەمرۆی کوردستان باس ناکەن. » لازاریێف لەوەڵامدا دەڵێ: « ئێمە کاری زانستی دەکەین وکارمان بەمەسەلەی سیاسی نیە. »

قەی ناکانەوە لازاریێفەو بێگانەیە و نایەوێ ویا ناوێرێ باسی مەسەلەی سیاسی کوردو بارودۆخی ئەمرۆی کوردستان بکات. بەڵام داخوا زاناو ئەکادیمیک وشاعیر وپسپۆرو نووسەری کوردیش لە باس ولێکۆڵینەوەو ئاخافتنی خۆیدا، ئەشێ باسی سیاسی و مەسەلەی رۆژی کورد بخاتە پشت گوێ وباسی نەکات ؟!

ئەو باسانەی لەوچەند رۆژەدا پێشکێش کران وەک: مەسەلەی زمانی کوردی وگۆڕینی بەپیتی لاتینی، یاباسی چەند شاعیری کلاسیکی کوردی ئەویش لە مەڵبەندی بابان، یالێکۆڵینەوەی ئاینی یەزیدیەکان، یاباسی نەنووسینی مێژووی کوردی، یا باسی مۆسیقاو ئاوازو فیلمی کوردی وهی تر، هەموویان لە جێی خۆیاندا باسی بەکەلکن. بەڵام بەرای من هیچیان بابەتی تازەنین وەڵام دەری باروددۆخی ئەمڕۆی کوردستان نین. بۆ ئەمڕۆ نابنە ئەرکی زاناو پسپۆڕانی کورد. مەسەلەی زمانی کوردی وگۆڕینی بەپیتی لاتینی ویا مانەوەی بەپیتی عەرەبی، ماوەیەکی ئەکورتە لە نێوان زمانەوان وپسپۆڕانی بەشی زمان وزانایانی کورد جێگای باس ولێکۆڵینەوەیەو ڕەنگە لەم بارەوە وتاری جۆربەجۆریش نووسرابن. بەڵام بەبیرو بۆچوونی من چارەسەرکردنی ئەومەسەلەیە وهەموو مەسەلەکانی تری باسکراو، ڕاستەو خۆ پێوەندیان بە چارەسەر کردنی مەسەلەی بنچینەیی کوردەوە هەیە، واتە دەسەڵاتی سیاسی وحاکمیەتی نەتەوایەتی کورد.

نەتەوەیەکی وڵاتی لەتویەت کرابێ، ساڵەهای ساڵ فەرهەنگی بێگانە دەسەڵاتی خۆی بەسەردا سەپاند بێ، نەتەوەیەکی لەلایەک حاشا لە بوونەوەری بکەن ولەلایەک بە بۆمبای کیمیایی قڕی بکەن ولەلایەکی تر فتوای خەزای دژ بدەن، لام وانیە بتوانێ وابەهاسانی وبەبێ دەسەڵاتی سیاسی مەسەلەکانی فەرهەنگی وکۆمەڵایەتی وئابووری خۆی چارەسەر بکات.

من ناڵێم باسکردنی ئەو مەسەلانە ولێکۆڵینەوەیان قازانجی نیە وبێ کەلکە. بەڵام پێم وایە لەگەڵ هێنانە گۆڕی ئەم باسە ئەکادێمیانە زۆر پێویستە بابدەینەوە سەر مەسەلەی سیاسی وڕوونکردنەوەی باروددۆخی ئەمڕۆی کوردستان وئاگادارکردنی بەشدارانی بێگانە لەوەزعی وڵات ومیللەتەکەمان. ڕەنگە بگوترێ کە ئەم کۆبوونەوانە ویانەم حەوتووەی کوردستانە بۆ باسی ئەکادێمیکی وکولتور وزمان وگۆڕانی تەرخان کراوە. ڕاستە، ئەوەش کارێکی خراپ نیە. بەڵام لەهەل ومەرجی ئەمڕۆی کوردستاندا، داخوا دەکرێ هیچ

شتێک بۆکورد بەبێ باسکردنی مەسەلەی رۆژ بەرێوە بچێ ؟
کورد چۆن دەتوانێ لەهەلکەوت وکۆبوونەوەی ئاوادا کە جاروبار بە شاز هەلدەکەون، تەنیا بەچەند باسێکی ئاکادێمیکی و ناوهێنانی چەند شاعیری کلاسیکی واز بێنێ؟ لەکاتێکا واخەریکن هەموو شوێنەوارێکی بوونەوەری نەتەوەکەی کوێر دەکەنەوە. ولات وشاروگوندی بە هەموو ماناوە خاپوروکاول دەکەن. ئێستا شاعیری کورد باسی کام جوانی سرشت ورەزو چەم وکانیاو وگولالە سورە وتەیرو پەلەوری کوردستان بکات کە بەبۆمبای کیمیایی وگازی ژاراوی هەلپروزاون وسووتاون وقرکراون. ئەگەر شاعیرە کلاسیکەکانمان بەخال وخەت وبەژن و بالاوپەرچەمیان هەلاگوتوە، شاعیری راستەقینەی ئێستای کورددەبێ بەتەم ودومانی سەر هەلبجەوبە کۆگای لەشی ساردەوەبوی نێو کۆلان ومالان وبەکاروانی رەتاوی بەر بۆمبای کیمیایی وبەئاوارەکانی بن خێوەتەشرەکانی ئۆردوگاکان هەلا بلێ.
نووسەری کورد ئێستا دەبێ نوکی خامەی بۆ لەقاودانی جنایەتی حکومەتەداگیرکەرەکانی کوردستان وەکار بخات. پێویستە ئەشتەری رەخنە ئاراستەی ئەم دەزگا نێونەتەوییانەو ئەم دەولەتە زلهێزانە بکا کە بەدرۆ دم لەدێنۆکراسی ومافی مرۆف ودادپەروەری دەکوتن و بەلام بۆ پاراستنی بەرژەوەندی خۆیان لە ئاست قەلاچۆ کردنی میللەتی کورد دەنگیان لەبەر نایەتە دەر. ئێستا بە روونی دیارە کە دەزگای پروپاگاندەی دەولەتان وئاژانسە خەبەریەکان پەردەیەکی مات وبێدەنگان بەسەر کارەساتە خوێناویەکانی کوردستان داداوە ونەوەی باسی نەکرێ مەسەلەی کوردورووداوەکانی کوردستانە.
مرۆڤ گەلێک دەترسێ کە مەسەلەی بنچینەیی گەلی کورد بە بیانووی کولتورو باسی ئەکادێمیکی بخرێتە پشت گوێ وبێدەنگی و خۆ گێل کردنە گوردەکەش بگرێتەوە. سیاسی وزاناو رووناکبیرانی کورد لەدەرەوەی ولات توشی هەمان پاسیڤی وبێ موبالاتی بن و خۆ بە شێعرو بەیتی دمدمەوە

بخافڵێنن. ئەوە ئیتر داخێکی گرانەو ناکرێ باسی نەکرێ. ئەوانە بوون بەکورتی سەرنجەکانی من سەبارەت بە باسەکانی ئەم چوار رۆژە. بەلام بۆ ئەوەی باسەکەم هەر سکالاو دەردی دڵ نەبێ، بە کورتی ئاورێک وەسەر کوردستانی ئێران دەدەمەوە. ......» پاشان لەوتارەکەمدا باسی وەزعی کوردستانم کردوە لەسەردەمی رەزاشاداو لەسەر بلیمەتی هێندێ شاعیری کورد لەو سەردەمەدا وپاشان هاتوومە سەردەوری شاعیرانی سەردەم لە پەرە پێدانی زمان وئەدەبی کوردیدا وەک حەقیقی، ئیمامی، هێمن ، هەژار، سوارە، فاتح و نووسەرانی وەک قزلجی، قاسملوو، محەمەدی قازی، ئیبراهیمی یونسی، عەبدوڵای حەسەنزادە، قازی ئەحمەدو .... هتد باسی هەنگاوەکانی کۆماری کوردستانم کردوە لەبواری کۆلتور وزمان وئەدەبی کوردی، هەنگاوی حیزبی دیموکرات دوای روخانی رێژیمی شایەتی بۆ دانانی قوتابخانەی کوردی لەدێهات وچاپکردنی کتێبی پۆلی یەک ودووی سەرەتایی بۆ قوتابخانەکان بە زمانی کوردی»

رۆژی ٨٩/١٢/٢٣ گەرامەوە بۆ ستۆکهۆلم. ١٢/٢٨ چوومە تەماشای شانۆی « رووت بوونەوە » روت بوونەوە شانۆیەک بوو لە دەرهێنانی هونەرمەندی هەڵکەوتووی کورد دوکتور فازیل جاف کە پشکۆ ناکام ویەک دوو هونەرمەندی دیکەدەوریان تێدا دەبینی. شانۆیەکی رەخنەیی بوو لە رێبەرە سیاسیەکانی کوردستان کە لەبەر ئەوەی بەفەرمان وقسەی بێگانە دەبزوونەوە رووت بوونەوەو هیچیان پێ نەماوە.

بەم جۆرە بە چەند وردە سەفەری نێو سوید وهیلاکی و ماندو بوونی بەردەوام بە رۆژنامەی « سەردەمی نوێ » وە سالی ١٩٨٩ مان گەیاندە کۆتایی و بە تووشبوونی هەڵەیەکی لەقەرەبوو نەهاتوو لێی دەرباز بووم.

ئێستا بێگومان کە باسی هەڵە کرا، خوێنەری بەرێز بە عادەتی کوردی کە پتر لە هەڵەو رەخنەو گەم وگوری دەگەرێ و لە نێو هەزار لاپەرە نووسێندا چاوی تەنیا هەڵەیەک وناتەواویەک دەبینێ ولەئاست ٩٩٩ لاپەردکەی تر

چاوی ریپۆق دەکا،چاوە روانە تابزانێ ئەم هەڵەیە چبوە و بۆیە دەبێ پاشملە بیکاتە نۆقڵی مەجلیس وباسەکان وداخی دڵی پێ بڕێژێ.!

دەڵێن لەولاتانی عەرەبی کە پێیان دەهاوێنێ ناوگەرما داهات، سیمەکان تێکەڵ دەبن وشەڕ یا کۆدیتای نیزامی دەست پێدەکرێ. لەهەولێریش ئەگەر یەکێک تووشی گەرمای ناوا بوو، دەڵێن « تەواو » نیە! لە سوید هەر چەندە گەرما نەگەیشتبوە ئەم پلەیە و هەر بەهاربوو، هاوینیش دانەهاتبوو، ناتەواوی هەولێری ویا سیم تێکەڵبوونی عەرەبی تووشی من بوو. هەر چەندە من دوای هەوڵی هێندێ برادە بۆ سازکردنی حیزبی سیاسی لە ئوروپا ودوای پەندو ئامۆژگاری بەنرخی بەڕێز سارمخانی سادق وەزیری بڕیارم دابوو کە هەتا لە ئوروپا بم بازاڕی حیزب سازی نەکەمەوە، بەلام دەڵێی چی؟

منیش کوردم وقەولی شادرەوان سەید رەسوڵی بێتاوانی بەناهەق ونارەوا شەهید کراو« کوردەکە ئاقڵ نابێ » وەبەر من کەوت. لەگەڵ چەند برادەرێک بۆ سازکردنی حیزبێکی سیاسی (توزێ نوێ) هەنگاومان هاویشت. دەستم داقەڵەم پێشەکیەکی گۆیا پوخت وپێرەو وپرۆگرامم نووسی وماشێنم کرد و هەرمابوو ناوی لێ بنێین. بەلام خواو راستان زوو هاتمەوە سەر خۆ، وریا بوومەوە و ئەمجارە بە پێچەوانەی قسەکەی سەید رەسووڵی شەهید، جاری واش هەیە (کوردەکەش ئاقڵ دەبێ) بەلام کەمتر..!! دیسان وەبەر من کەوت. بەبێدەنگی و بە نازایی وازم لێ هێنا، وەک دەڵێن: « زەرەر لە نیوەش بگەڕێتەوە هەر باشە » من زەرەرم نەکرد. چونکە ئەزموونێکی گرنگ وبەنرخم هاتە دەست. سەعدی شیرازی دەڵێ : « بۆ مرۆڤ دوو تەمەن پێویستە. بە یەکیان تەجرویە وەدەست بێنێ و بە تەوی دیکەشیان بەکاری بێنێ.» بەهیوام لەم بەشەی تەمەنمداکە وا لەگەلارێزانی پایزنیزیک دەبێتەوە، ئەزمونەکان بۆ گەیشتن بە رزگاری نیشتمان وبەختەوەری زەحمەتکێشانی کورد بەکار بێنم. ئەوە لە نەخۆشی سیم تێکەڵ بون رزگار بووم ودەمەوێ لەسەر خێران سالی ۸۹ بەرێ بکەم.

٨٩/١٢/٣١ برادەرێکی خۆشەویستم سەید عوسمان لە گەڵ کاک عوسمانی راد پەیدا بوو. نان وچاییمان خوارد و سەید عوسمان دەستیکرد بە پەند وئامۆژگاری برایانە و ئیسرارکە : چۆن دەبێ تۆ وادەنیشی، خەڵک حیسابت لەسەر دەکا، دانیشتن بۆ تۆ نابێ، دەبێ دەست بە تێکۆشانی سیاسی بکەی وچی وچی..... لەگەڵ سوپاس بۆ هەڵوێستی کاک سەید عوسمان، پێم گوت: براگیان من وا خەریکی سەرە تەقەی نووسینم. با خەڵکی دیکە ئەم بازارە بکاتەوە. نازانم چەندە قسەکانی منی بەدڵ بوو، بەلام دەزانم دۆستایەتیەکەمان بەردەوامە.

سالی ۱۹۹۰

سالی تازەی ۱۹۹۰مان بەدانیشتنێی خۆمالی وبە تەماشای تەلەڤیزیۆن دەست پێکرد. ئەوەی تەمێکی ماتەمینی خستبوە سەردانیشتنەکەمان، دەنگ وباس وتەفسیری ئەوشەوەی تەلەڤیزیۆن بووکە ڕووداوەکانی سالی ۹۸۹ ی باس دەکردو نیشانی دەدان و یەک جار ویەک وشە باسی کوردی نەکرد و هەر وەک نەتەوەیەکی ئاوا لەم جیهانەدا نەبێ. هەڤالێکی سەرنج ڕاکێشی ئەوشەوە بریتی بوولە: « بەگوێرەی لێکۆلینەوەی (یونیسێف» لەئاخری سالی ۱۹۸۹دا ۵۰۰ میلیۆن کەس لە جیهاندا لە برسیەتیەکی دەق وتەواودا دەژین و ۲۷میلیۆن مندالیش مەرگ هەرەشەیان لێدەکات.»

لەگەل تێکۆشانی بەردەوام بۆ دەرچوونی « سەردەمی نوێ» بەرگی چواری بیرەوەریەکانیشم تەواو کرد و تووشی برادەرێکی کوردی عیراقی هاتم کە چاپخانەی هەبوو، بەلێنی دا لەو پەری جوانیدا بۆم چاپ بکا. پاش ماوەیەک کتێبەکە نەک هەر جوان چاپ نەکرابوو، بەلکوو ئێستاش هەرکەس بەرگی چوارەم دەخوێنێتەوە، لەگەل هەلوەرینی پەرەکان بێشک دوعای بەخێر بۆ خاوەن چاپخانە دەنێرێ!!. جارێکی دیکەش روون بۆوە کە کورد با لەئوروپاش بژی وکار بکا، ناپێ واز لە خەسلەتی بێ قەولی خۆی بهێنێ.

۹۰/۳/۱٦ فیدراسیۆنی کۆمەلە کوردیەکان لەسوید بە بۆنەی یادی بۆمبارانی هەلەبجە شەوێکی ساز کردبوو بەلام بلیتی بە ۵۰ کرۆن دەفرۆشت. من رەخنەم لێگرتن وگوتم ئەوە فرۆشتنی خوێنی شەهیدانی هەلەبجەیە. بەلام رەخنەو شت فایدەی نیە، ئەوان دەزانن کارەکانیان چۆن بەرێوە بەرن.

٩٠/١/١٩ رۆژنامەی کوردستان پرێس بۆ یارمەتی وپشتگیری شەوناهەنگێکی ساز کردبوو، منیش داوەت کرابووم. خەڵکێکی زۆر بەشداریان کردبوو. ئەمە یەکێ لەوکارە جوانانە بووکە کوردەکان بۆ پشتگیری رۆژنامەکە کردبوویان.

لە نێو گۆڤارو لاپەرە بلاوەکاندا نامەیەکی هەشت لاپەرەیی براو برادەری بەرێز مەلا محەمەدی جوانرۆییم دیتەوە. گۆیا ئەوە نەساخ بوە ولە خەستەخانە نووسیویەتی. کە چاوم پێکەوت گوتم :« جانەوە ئەگەر لە خەستەخانەوە نەینووسیبایە، بێشک کتێبێکی دەنووسی» پێم خۆشبووبۆ متفەرک چەند لاپەرێ ئەم بەرگەی پێ برازێنمەوە. بەلام بریارم دا هەرهێندێکی لێ هەڵێنجم. رەنگە خوێنەری ناواش هەبێ بلێ:« بۆچی هەر هێندێک و بۆ هەمووی نا ؟» زۆر هاسانە. لەوەلامدا ئێژم: چونکە بەدەست خۆمەو نامەکە بۆ من نووسراوەو نامەێ نووسراوەیەکی٨ لاپەرە یی مەلامحە مەدی بلاو کەمەوە. ئەمەش هەڵێنجراوەکە یە بەو شەرتەی رێنووسەکەم دەستکاری کردوە. بەلام رێزمانەکە خۆیەتی وخوای گەورەش ناوێرێ دەستی لێ بدا وهەر حەیفیشە دارشتنی رستەورێزمانی برایانی کوردستانی خوارووی دەستکاری بکرێت.!

نامەی رێزدار مەلامحەمەدی جوانرۆیی

«.... برای بەرێز کاکە حسامی هێژا... سلاوێکی گەرم وگوڕمان پێشکێشتانە.

پێش چەند رۆژ نامەیەکی ترم بۆ ناردی پاش خوێندنەوەی بلاوکراوەکانت. نازانم گەیشتوە یان نا ؟ بەلام وانامەیەکی تریشی بەدوای دادێت.... پێم وانیە جارێ نامەی سێیەمی هەبێ واتا تادەردەچم لەخەستەسانە.

برام بۆ کەمێک سەرنجم لەسەر بیرەودریەکانت لەبەرگی دووەم وسێیەمدا کە

قەولم پێ دابویت زۆرت سەرقاڵ نەکەم بەڵام لەم چەند خاڵانەدا هێندێکتان پێشکێش دەکەم.« ..جارێکی تریش دەڵێم: زۆر لایەنی نەوشارەزایی وچۆنیەتی رووداوەکان، هێنانە ژێرلوتی خامەو نەشاردنەوەیان لە جەماوەروخەڵکانی خاوەن مەبەست کە لێرەدا دبێ بڵێم بە داخەوە دەیان وسەدان راستی ورووداوی گرنگ وخاوەن خەبات وکۆششانی سەردەمەکانی لەمەو پێشوومان‌دا، یان ئێستاشماندا چوونە ژێرخاک وشاراونەوە لەخوێنەران وتێکۆشەران...» بۆیە دەڵێم من لە سەرجەمدا سوپاسی رەنجدانەکەتان دەکەم بۆنەشاردنەوەیان لەخوێنەر. دیارە ئەوە کارێکی وانیە بڵێم،لێرولەوێ لای من ونموونەویتر هێندێ راو بۆچوون پەیدا نەبێت نە.... دووریش نیە لەزۆربەدا سود وەر بگرین وناشارەزا شارەزا ببێ، لە هێند یکیشداکەمێک بۆچوون ورای ترلای خوێنەر دروست بکات. بەڵام بەهەر حاڵ ئومێدی ساغی و تەمەنی درێژتان بۆ دەخوازم بۆ تەواوکردنی بەرگەکانی تریش.

کێشەکانی خەبات وژیان، بەشەکانی خۆت وخێزان بە بەشەکانی هاو سەنگەرەکانتانەوە هێندێک لایەنی بۆ منیش روون کردەوە کە ئەم دەزانی(سەد شەڵا - وەک لە کوردستانی عیراقدا دەڵێن : زووترم زانیبایە)چ لەسەر حیزب وچ لە سەر حیزبی تودەی ئێران. چ لە سەر هەڵوێستەکانی ئەویان ئەم هاورێ لەو هاورێ یانەی لە خەباتدا زۆربەیانم ناسی.

خۆزگام لاپەرەکانی تری ئەم لاپەرانە بە کاک حەمەدەمین -رەوەند - لە پێش هەموانی تردا دەست بەکار بوایەو ئەو زەخیرە گرنگەی بهێنایەتە سەرکاغەز بۆ تەواو کردن وسودی خوێنەروخەباتە سەخت ودرێژەکەی گەل ونیشتیمان وچینەچەوساوەکانی لێرەدا پێش نیاربەنێرە دەکەم، هیمەتتان کە کارتێکردنی خۆی هەیە بۆ دەست جوڵاندنی کاک رەوەندو کاک رەحیمی قازی بخەنە کارەوە لەم رووەوە سەرنجێکی زۆرم بۆنەو هەموو بەسەرهاتانەی« حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران» چوولەو هەموو لەت وپەت وکەرت کەرت بوونەو بەسەر هاتە قوڵانەی لە دەورانی پێش وپاش« عەولای ئیسحاقی»...

هتدوپێش شۆڕشی گەلانی ئێران چەند جاران بە چەندان کەسانێک بەرێوە چوە وئەوجاریش ئەوهەموو ناکۆکیانەی ئێوان پیاوە شارەزاو ناو دارەکانی سەرکردایەتیەکەی. بەلام بەراستی ئەو حیزب ورێکخراوانەی کە بۆ دیفاع لە خواست وئاواتی جەماوەری گەل پێک هاتبن وجولابن هەر چیەکیان هاتبێتە پێش لەکۆسپ وکێشەو سەختی، بەلام بۆ پێشەوە خەباتیان درێژە پێداوەو هەلگرانی ئالاکە لەو تێکۆشەرانەودلسۆزانە هەرجارە بە جۆرێک پێک هاتۆتەوە. بلێی ئەرکی خەباتی ئەمڕۆی سەختمان لەم قۆناغەداو،لەسەر رۆشنایی دەرسەکانی رابوردووی هەرحیزبێک بەجیاوجولانەوەکە بەگشتی، لەوانەش شۆڕشگێرانی کوردستانی ئێران بەتایبەتی، وەخۆکەوتنی نوێ یان نەبێ ؟

کاک کەریم : بەراستی هاوخەباتی وهاوکاری حیزبی تودەی ئێران وحیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە هێندێک قۆناغدا، یان بلێم کێشەی نێوانیان وچۆنیەتی وبۆ چوونی یەکەم بۆ یارمەتی وهاوخەباتی لەگەل دووەمدا زۆریش نەک کەم سەرنجی راکێشام. دیارە ئێمە لە عراقدا ئەوجۆرە کێشەیەمان هەر لە سەرەتاوە نەبوە وەک خۆشتان قسەتان لەسەر کردوە. دیارە ئەوەکارێکی یەک لایەنە نیە، چ لەلای دیوی عیراق، یان لەلای دیوی کوردستانی ئێران. چەندان هۆهەن بۆ هەر لایەنێکیان لەباری سەلبی ولەباری ئیجابیەکەشیەوە.

لێرەدا باسەکانی پاش شۆڕش واتە پاش روخانی شاو سەردەمی رێژێی خومەینی ئیسلامی جێگەی باس کردن دێن. چونکە رووداوەکان نوێن و نووسراویش زۆر زۆرن لەسەریان هی لایەنە جۆراوجۆرەکانی ئێرانی وکوردستانی. ئەوەش ئەرکی ئێوە گەورەتر دەکات لە بەرگەکانی دوای بەرگی سێیەمەوە.

کاک کەریم: من پێم وایە کێشەی کورد لەهەر پارچەیەک لە پارچەکانی نیشتمانی دابەشکراوی گەلی کورە دەبێ پایەو پلەیەکی زۆرگەورەتر بە خۆوە بگرێت، چ لە لایەن حیزبە شیوعیەکانەوەو چ لەلایەن حیزبە غەیرە

شیوعیەکانەوە - بە هەموو جۆرو بارەکانیانەوە. بەڵام ئەرکی باڵە شیوعیەکان وخەباتی چینایەتیان لەناوکۆڕی خەباتی رزگاریخوازی ونیشتمانی گەلی کورد زیاترو قووڵترەکاتەوە کە دەبێ پێی هەڵستن بە چالاکانەو رووسوورانە، جابالەشۆرشگێرودیموکراتەکانی تر، هێزەبورژوا چکۆلەکانی تری کوردستان هەرجورەوشیوەیەک بێت،واتارۆڵی خۆیان چاک وچالاکانە بگێرن یان نا ؟

کارێکی تری گەورەی ئەم دوو بەرگە تۆمارکردنی زۆر لاپەرەی گرنگ لەرۆڵ ورەوتی شۆرشی نەتەوایەتی ئەیلول لەکوردستانی عیراقە، بەرامبەر مارکسیست وشۆرشگێرە دیموکراتە پێشکەوتخوازەکانی کوردستانی ئێرانە. بەراستی کاری نزم کران وکراون، تای کەکاری خەراب ونزم روویاندا لەسالانی ئەم دوابیەی شۆرشی گولانیشدا، لەیەکترکوشتن وبراکوژی وبراونیزیکترین برادر بەکوشت دان بەیەکتری وبەفروفێڵ دەعودت کردن وشایی ونان خواردن لەسەر سفرەوخوانی یەکتری ونەوجا قەسابخانە سازاندن بۆیەکتری ... بە حەق وتووتە کە نەخۆشیەکە لە کوردستانی عیراقەوە گەیشتۆتە دیوەکانی کوردستانی لەت لەت کراو. ئەمە زۆر راستە.... هەتا دەتوانیت بلێیت: لە ژێرکارتێکردنی ئەو دوژمنکاریەی یەکتردا.. رێکخراو دروست کردن لە تورکیاو سوریاش، هەر لایەنە بۆ خۆی، یان کەرت کردنی کۆڕ وکۆمەڵێکن کەلە خەبات داهەبوون. باشە لێت بپرسم لێرەدا ئایا برادەرانی سەرکردایەتی (پ.د.ک)یان ماڵە بارزانی خوا لێ خۆشبوو هیچیان بۆ ئەنووسیویت لەو رووەوە ئەمە لەلایەک، لەلایەکی ترەوە چۆنە سودت لە بەڵگەنامەکانی خودی ئەم شۆرشە(بەتایبەت کۆنگرەی ٩ی پارتی) وەر نەگرتوە لەم باسانەدا.

کاک کەریم لەگەڵ گرنگی وگەورەیی شۆرشە نەتەوایەتیەکەدا وگرنگی وگەورەیی رۆڵ ودەوری بارزانی نەمرخۆی، لەو سالانەو پلە سەختانەدا، وەک کارێکی مێژوویی لە خەباتی پەرە گرتووی گەلی کوردماندا... بەڵام کە ئەوانەم دەخوێندەوە زۆرم دەبیردەهاتەوە کە هەر لەسەرەتای ئەیلولی ١٩٦١وە چی وچەند کارەساتی سەخت وخوێناوی و سامناکی یەک لە دوای یەک دەر بارەی

کادرو هاوڕێ ولایەنگرە دڵسۆزەکانی حیزبە شیوعیمان بە تایبەت ڕێکخراوەکانی هەرێمی کوردستان کراو بە ئەنجام دەگەیەندران، واتە نەک هەر بەرامبەر کوردە مارکسیست وپێشکەوتخوازەکانی کوردستانی ئێران بوو،شالاوەکانی چەک کردنی هەموونموانەی سەر بەحیزبی شیوعی عیراق بوون لەهەرێمدا لەسالانی یەکەمدا ولەخوێنا نوقم کردنی بنکەکانی پێشمەرگایەتی (هەمۆ) و لەشارەزور وقەوالی وخورنەوەزان لەگەرمیانی کەرکوک،وزۆری تر،گرتن ولێدان و(براتە) کۆکردنەوە لەشیوعیەت وحیزبەکەی لەعیراق دا، ئەوجا کوشتنی کادرەکان لەجادەکان ولەگوندەکاندا، یان لەبەندیخانەکانی ماوەت وپێنجوین وتەوێڵە وقەرەداغ وسەرتەک وبێتواتە ورایات وزۆری تر....

لەسەر بۆچوونتان لەسەر(ماویەت) ولەسەر رۆڵی مام جەلال وڕێکخراوەکەی ئەوکات ودواییش ، لە سەر بۆ چوونتان لە سەر« عزیزالحاج» وکار وئەنجامەکانی، بێ ئەوەی لایەنگیری کردنی تێدا بێت، دەڵێم بۆ چوونی راست وچاک بوون کە وردیی بیرکردنەوەکانی ئەوکاتە دەر دەخەن. بە راستی ئەودەست خستنە ناوکار وباری کوردستانی ئێران و ناو ڕێکخراوەکانی کوردستانی ئێران، زیانێکی دیاریان گەیاندوە......

بە خوا لێت ناشارمەوە من هەر لە کۆنگرەی چواری مەهابادەوە بە نیسبەت ح.د.ک.ا هەڵوێستم لەگەڵ ئەو لەتکردنانە نەبوەکە روویاندا لەو حیزبەی کوردستانی ئێراندا. ئەمەش مانای وانیە ئەو هەموو لەت وپەت بوونە، ئەو هەموو کادرو بەر پرسانە هەڵەو چەوت ونەفام بوون وکاک رەحمانی شەهید لە هەمواندا لەسەر هەق بوە، نا. زۆریشم لەگەڵ مامە غەنی وبرادەرەکانی، لەگەڵ کاک حەمەدەمین و ئەحمەد عزیزی گوتبوو.. مەکەن و ئەگەر کردووتانە با عیلاجی بکەین. ئەوە سەر ئەنجامی چاک نابێ. دەمەوێ بڵێم ئەوەی (کاک رە ستکار وکادانی وکاویانی -یش) هەر شتێکە لەو رستەیە. زۆری بۆ چوونەکانتم بەلاوە پەسندە لەو بارەیەوە....

بۆ رۆڵی درێژ خایەن وبەردەوامی حیزبی شیوعی عیراق وهاورێکانی

ورۆژنامەکانی،ناوێنەیەکی وایە کە هەر خوێنەرێک دەتوانێ سەرنەنجامی لێ وەربگرێت بۆخۆی دەر بارەی لەسەر رۆشنایی ئەوانەی لەو دوو بەرگەدا وەبیر کەوتوونەتەوە لەلایەن ئێوەوە کە مایەی روو سووری شیوعیەکانی عیراقە سەر جەم.

برام حیسامی: وابزانم بەسە.... سوپاسی هەمەتتان دەکەین وچاوەروانی زیاتریشتان لێ دەکەین. هەر خۆش بی بۆ خزمەت کردنی زیاتر... برای دڵسۆزتان باوکی تارا... موسکو بیمارستان »

هاوینی ۱۹۹۰ بە خەریکبوونی رۆژنامەی (سەردەمی نوێ) و نووسینی بەرگی پێنجی بیرەوەریەکانم رۆژگارم بردە سەر وسەردانی جاروباری دۆست وبرادەرانیشم لێ دەکردە ناوێنە. لەکوردستانیش خەبەری ناخۆش نەبا نەدەگەیشتێ. ئەم ژیانە ئەوەندە بەکرێ وگۆڵە قەت تاسەرخۆشی وناخۆشی لێ دەستەبەر ناکرێ و هەمووشی بە ئیمامی رەبانی نانووسرێتەوە.

دنیایەکی سەیر

رۆژی ٤/٦/۹۰ تێکۆشەر ماموستا بەهائەددین نوری تەلیفونی کرد وگوتی :« هەر چەند دەکەم خانووم وەگیر ناکەوێ و جێگام نیە لێی بنووم. حەزدەکەم رێگا بدەی بچم لە لۆکاڵەکەی تۆ(واتە لۆکاڵی رۆژنامە) بنووم. دەستە نوێنێک وتەلەڤیزیۆنێکی پچوک دادەنێم. بەتەنیا زۆر ژیاوم، ئیوە کرێش دەدەم.»

لە رادە بەدەر نارەحەت بووم. ئەولۆکاڵە ژێرعەرزێکی تاریک نەک هەر بۆ ئەوە نەدەبووکە مرۆ تێیدا بژی، بەڵکووشوێنێکی بەترسیش بوو. بەو تەلیفونە لەگەڵ دایکی کەماڵ کەوتینە پەژارەوخەفەت دایگرتین. خانوەکەی ئێمەش زۆر پچوک بوو، بۆیە نەدەبوو برادەرێکی دیکەش لەگەڵمان بژی. هەر ئەوەمان پێدەکرا تف ولەعنەت لەم رۆژگارە بکەین. کەسێکی هەموو تەمەنی لە پێناو

ئازادی وبەختەوەری گەلدا بەخت کردبێ، لەو تەمەنەداوله شارێکی وەک ستۆکهۆلم جێگای وەگیر نەکەوێ وناچار بێ داوای ژێرعەرزێکی تاریک بکا تێیدا بنوێ. درۆ ناکەم ئەگەر بڵێم تا دوای نیوە شەوی درنگ خەوم لەچاوی نەکەوت و بیرم لە گەمەی رۆژگار دەکردەوە و هیچیشم بۆ نەدەکرا.

دوکتۆر جەلیلی جەلیل لە لایەن فیدراسیۆنەوە بۆ سێمینارێک داوەت کرابوو. رۆژی ٩٠/٦/٣٠ لەسەر کورد وپرێسترۆیکا باسێکی سەرنج راکێش و بە پێزی هەبوو. شەوێکیش منی بەسەر کردەوەو دانیشتنێکی خۆشمان بردە سەر. دوکتۆر جەلیل گوتی:« لەو سەفەرەدا شتێکی گرنگم کەشف کرد. ناوی گەلێک حیزبی کوردستانی تورکیام بیستبوون. لێرە بۆم دەرکەوت هەر کەسە داتایەکی لەماڵی خۆی داناوە، بەیاننامەیەکی پێ دەنووسێ و ئەوە حیزبەکەیەتی.»

٩٠/٧/٨ کەماڵی کورم هاتە سوید وداوای پەنا بەری کرد. بەگوێرەی قانونی پەنابەری سوید هەرکەسێکی دایک وباب وگشت کەسی نیزیکی لە سوید بن، دەتوانێ ئەویش بێتە سوید بژی. کەماڵ دایک وباب وخوشکی لە سوید دەژیان و کەسی دیکەشی نەبوو، بەڵام پاش ٢٧ مانگ ودوو مانگ حەبس کردن و گۆڕینی دوو وەکیل جا ئیقامەی ئینسانیان دایە. بۆروکراسی و دێمۆکراسی رۆژئاوا هەروا سادە نیە وەک رواڵەتەکەی دەبینرێ. ئەونی دەجالیە وهەر خۆیان دەزانن چۆنی بەرێوە دەبن وگەلانی لێقەوماوی وڵاتانی دواکەوتوش چۆن فریوی دەخۆن.

٩٠/٨/٧ لەگەڵ کەماڵ چووینە سەرشایی کیژی دۆستی بەرێزم ماموستا مەلاحەسەنی نوزهەت زادە. هەتیوێکی فارسی ئەندامی مەنسوری حیکمەت یارمەتی دەدان وشەمی لەسەر مێزەکان دادەنا. کە بۆ لای مێزەکەی ئێمە هات، گوتم : ئێرە لێیەتی. هەتیوگوتی :« زمانی مردوو نازانم. کوردی ونازەری زمانی مردوون نامەوێ فێریان بم

گوتم : شەرمێ بکە. هەر زمانی شۆڤێنیزمی فارست پێ زیندوە ؟ پێم

نالێی کێ تەربیەتی کردووی ؟ هەتیو رۆی. پاش تاوێک هاتەوە گوتی : ببورە. زمانی فارسیش مردوە. شەو گەراینەوە سندسڤاڵ میوانی کاک سولەیمانی چیرە بووین. رۆژی دوایی مەنسوری میرزامحەمەدی نەغەدەیی بۆ کەبابی سەر دەریا داوەتی کردین. بەراستی میوانداریەکی بە دڵ کوردانەو بە کەش وهەوا ئوروپیانەی ساز کرد بوو. بۆ لەبیر چوونەوە نابێ.

رۆژەکانی سەرەتای مانگی ئوت حکومەتی عیراق وڵاتی کوێتی هاو رەگەز وهاودین وهاوعەباو عەگالی پەلامار دوا بە یەک رۆژ داگیری کرد وناوی نا ئوستانی ۱۹ی عیراق. بەم کارە ی حکومەتی بەعس(ئومە عەرەبیەواحدە) جەوهەرو نێوەرۆکی خۆی بەجوانی نیشاندا. ئیتر بەدوای ئەم پەلامارە دا، قسەو باسی رۆژانە لە نێو دۆست وبرادەران هەر خەلیج وسیاسەتی ئەمریکا وچۆنیەتی دوارۆژی عیراق وبەتایبەت چارەنووسی کوردستان بوو.

۲۵/۹/۹۰ چوومە ئەڵمان کە بچمەوە سۆفیا. ساڵی ۱۹۸٤ هەزاروسێ سەت مارکی ئەڵمانیم لە سپار بانگی ئەڵمانی هەبوو. ئەوەدەم بە پاسپۆرتی عیراقی دامنابوو. لەگەڵ کاک مارف ئەمینی کۆیی چووم وەری گرمەوە. گوتیان پارەی خەڵکی عیراق بڕیاری راگیرانی لەسەرە ونایدەینەوە. هەرچەندی جەوازی سەفەر سویدیم نیشاندا، فایدەی نەبوو. پارەکەی منیش تاپاش سێ ساڵ بە پریشکی ئاگری سیاسەتی سەددامەوە سووتا وپاشان وەرم گرتەوە.

سالی ١٩٩١

سەرسالی ١٩٩١ پاش سالەهای سال منداڵەکانیش لەلای ئێمە بوون وشەوێک لێک کۆ ببووینەوە. بۆ ئێمە شەوێکی خۆش بوو. بە گشتی هەموو کات وسات باس وخواس هەر مەسەلەی خەلیج و چاوەروانیی ١٥ ژانوەیان دەکرد کە بزانین کەنگێ ئەرتەشی داگیرکەری عیراق پەلاماردەدرێ و کێشەی کەنداودەگاتە کوێ.

٩١/١/٩ بۆ عەمەلیاتی پۆلیپی لوتم چوومە خەستەخانە. دوای رۆژێک کە بریار بوو عەمەل بکرێ، حالم تێکچوو، سەرم دەسوورا ودەرشامەوە. تەلیفونم بۆ دۆکتۆر جەمشید کرد لەگەڵ دایکی کەماڵ هاتن ولە جیاتی عەمەل ناردیانمەوە مالێ.

لەبەر نارەحەتی لە مالێ دەستم بۆ هیچ ناچێ. سەیری تەلەڤیزیۆن دەکەم وگوێ دەدەمە دەنگوباس. دوای دوو رۆژ هاتوومەوە سەر خۆ. ئەم دێرانەی خوارەوەم لە دەفتەری یاد داشتەکانم نووسیوە، بێ دەستکاری بۆ ئێرەیان دەگوێزمەوە:

«.... ئێستا پتر لە گشت کاتێک دنیام سەیر دێتە بەرچاو. هەمووی درۆ، هەمووی فریو، هەمووی تەقەلا بۆ وەدەست هێنانی سردو قازانج، هەمووی لەژێر پێ نانی مافی مرۆڤ و پێ شێل کردنی دێموکراسی، بەناوی دیفاع لە دێموکراسی، پشتیوانی لە کۆنە پەرستی... دنیایەکی سەیر... بۆ دیفاع لە شێخی کوێت لەشکری دنیا دەنگ دەدرێ، بەڵام پێنج هەزار کورد بە چەکی کیمیایی قڕ دەکرێ، (لایەنگرانی مافی مرۆڤ) سەر زارەکیش جنایەتکار مەحکوم ناکەن.... ئێستا رادیو وتەلەڤیزیۆنی دنیا کەوتۆتە کار، بۆ چی ؟... سەددام کوێتی پەلامار داوە !.. نەوتە... کوێت نەوتەلانە... پیرۆزە... وزەی

نابووری ئیمپریالیزمە... نابێ دەستی لێ بدرێ... بەڵام نەتەوەیەک بەخری واخەریکەن لەبەینی بەرن، ،، کەس باسی ناکات ... سەیرە.... مەسەلەی لیتوانی ــش خەریکە بێتە ریزی مەسەلەی کەنداو.... کردەوەی سەربازانی سۆفیێتی لە لیتوانی رووی سەددامی سپی کردەوە.... بیرو باوەڕ، یەکسانی، دادپەروەری، دیموکراسی، مافی مرۆڤ هەموو ماناو مەفهومی خۆیان لەدەست داوە.... ١٣ کەس لە لیتوانی بە گوللەی سەربازانی رووس کوژراون... کارێکی ئەوەندە گلاو وچەپەڵە مرۆڤایەتی شەرمی لێدەکات... بە هیچ بر وبیانوێک لەبینە کردن نایە. لە ستۆکهۆڵم چەند رۆژە بۆ ئەو کوژراوانە قور وەسەر دەکەن. خۆ پێشاندان دژی سۆفیێت و بۆ پشتیوانی لە خەڵکی لیتوانی سویدی داگرتوە.... رێبەرانی سیاسی سوید وتار دەدەن..... باڵیۆزی سۆفیێت بۆ وەزارەتی دەرەوە بانگ دەکرێ.... بەڵام لە فەلەستین هەموو رۆژێ ٢٠ کەس دەکوژرێ، بەدەگمەن ئەگەر باسی بکەن. گەلی کورد لەعیراق بەخەڵک وناوەدانی وکولتور وناقاری شوێنەواری کوێر دەکرێتەوە، کەس باسی ناکا... شەڕ لە کەنداو دەست پێکراوە... تەلەڤیزیۆنی سوید بەرنامەکەی بە باسی هەرای لیتوانی دەست پێدەکات.... دنیای درۆ... فریو.. مەسلەحەت و لەژێر پێ نانی هەستی مرۆڤایەتی... نووسراوەی دەفتەرەکەم تەواو دەبێ.

٩١/١/٢٤ کاک حەمەدەمینی سیراجی تەلیفونی کردو گوتی:« لەم سەرو بەندەدا وا خەریکە کۆنفرانسێک لەبارەی مەسەلەی رۆژهەڵاتی نیزیک ساز بکرێ. با یادداشتێک نامەیەک ئامادە بکەین ، بیدەین زۆر کەس ئیمزا ی بکەن، داوا بکەین کە باسی کوردیش لەم کۆنفرانسەدا بێتە گۆرێ.»

گوتم: بەربەسێلمان لێناوە. وەرە با نانەکەی بخۆین، رەنگە باشتربیری لێ بکەینەوە. کاکە مین هات ونانمان خوارد. گوتم:

برام ! ئێستا بەرەی کوردستانی عیراق شکلێکی بە خۆوە گرتوە، ئەوەدەتوانێ بۆ هێنانە گۆری مەسەلەی کورد لەم جۆرە کۆنفرانسانەدا هەول بداو حیسابیشی لەسەر دەکرێ. نامە نووسین ونیمزای چەند کەسێک لام وانیە تەئسیرێکی هەبێ. دوای نان چایەکەشمان خواردەوەو بێدەنگەمان لێکرد .!!

سێمینارێک لەسەر بارودۆخی شەڕی کەنداو ودوارۆژی عیراق

لە جەنگەی هەرای خەلیج دا بەرەی کوردستانی عیراق وتەڤگەر وحیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانیش سێمینارێکیان لەسەر بارودۆخی شەڕی خەلیج ودوارۆژی عیراق پێک هێناو خەڵکێکی زۆریش بەشداری کردبوو.

وەک سوننەتی خەراپی هەمیشەیی ئەو جۆرە سێمینارانە ئەوانەی سەر کورسی مافیان هەبوو چەندی دەخوازن قسە بکەن، بەڵام بۆ خەڵکی بەشدار تەنیا مافی پرسیار و یان پێنج دەقیقە ئاخافتن دانرابوو. من لەم شێوە کارە رەخنەم گرت وپاش دمەتەقەیەک ١٥ دەقیقەیان بۆ من دانا کە قسە بکەم. منیش بیروڕای خۆم لەسەر ئەم مەسەلە ئاڵۆزە بەم جۆرەی خوارەوە دەربڕی:

«... بە بیروڕای من دەکرێ بە کورتی لە دوو لاوە بڕوانینە ئەم هەراو کێشەیەی کە لەناوچەی خەلیج ساز بوە.

یەکەم سیاسەتی پەلاماردەرانەی حکومەتی عیراق

دوەم پێوەندی ئەم پەلامار وداگیرکردنە بە سیاسەتی مەزنیخوازی و دەسەڵات سەپاندنی ئیمپریالیزمی ئەمریکاوە.

لەبارەی سیاسەتی حکومەتی عیراقەوە، ئاشکرایە کە سیاسەتێکی پەلاماردەرانەیە ولە بیروباوەڕی شۆڤێنی و مەزنیخوازی حیزبی بەعسەوە سەرچاوە دەگرێ و هەوای ڕێبەرایەتی نەتەوەی عەرب لەسەری سەددامی داوەردەیەوێ لە ڕێگای کوشتارو داگیرکردن ئەم سیاسەتە بسەپێنێ. سەرەتای ئەم سیاسەتە چەپەڵە لە ساڵەکانی ٧٤ ەوە بەرانبەر بە بزوتنەوەی کورد سەری هەڵداو لەگەڵ شکانی شۆڕشی کورد و لە بەین بردنی نەیار وهاوکارانی

پێشووی حەسەن بەکرو سەددام سەقامگرتوو بوو.

بەرێوەبەرانی حیزبی بەعسی عیراق توانیان زۆر ماهیرانە لەسەر دوو پەت یاری بکەن وهەرتک بلۆکی رۆژهەلات وروژ ئاوا نەک هەر لەخۆیان رازی بکەن، بەلکوو بیان کەن بە پشتیوانی خۆشیان. لەرێگای میللی کردنی نەوت وکرینی چەک وجبەخانە لە سۆفیەتی پێشوو، وە وردە بازرگانی لەگەل ولاتانی دیکەی ئورووپای رۆژهەلات توانیان ئەو حکومەتانە لەهەموو کار وکردەوەیەکی چەپەل وجنایەتکاوانە بکەنە پشتیوانی خۆیان. پێک هێنانی دەزگای سامداری ئەمن وموخابەرات وسیستمی کوشتارو ئەشکنجەی ئازدیخوازان وموخالیفانی رێژیم، هەموو فێرکردەی ولاتانی ئورووپای رۆژهەلاتە وجنایەتکارانی بەعس لەم ولاتانەو بەتایبەت لە ئەلمانی رۆژهەلات فێر بوون. حکومەتی عیراق بە کوشتاری کۆمونیستەکان وسەرکوتکردنی بزووتنەوەی رزگاریخوازی کوردو خنکاندنی هەموو بیرو دەنگێکی پێشکەوتو خوازانە، هاوکات لەگەل کرینی چەک وبازرگانی بێ سنوور، ولاتانی سەرمایەداری رۆژئاواشی لە خۆ رازی کردو کردنیە پشتیوانی خۆی.

بەچاوسووری وپشتیوانی ئەم دوو بلۆکە، ئێرانی پەلاماردا و ٨ساڵ ئەم دوو ولاتە لەخویندا نوقم کران. شەری ٨ساڵە بە پێچەوانەی فروفیشالی رێژیمی بەعس لە مەر قادسیە وپارێزگاری لە رۆژ هەلاتی عەرەبی، بێجگە لە کوشتارو وێرانی وناوبودی ئابوری وکوشت وبری خەلک، هیچ بەرهەمێکی دیکەی نەبوو. تاقە دەستکەوتێکی کە لەم شەری ٨ ساڵەدا نسیبی سەددامی خوین رێژ بوو، دروست کردنی چەکی کیمیایی بووکە لەکوردستان ولەسەر میللەتی کوردی تاقیکردەوە و لەسەر بنەمای ئەم تاقیکەدنەوەوکوشتاری بەکۆمەلی خەلکی کوردستان، بەراشکاوی شانازی بە هەبوونی چەکی قرکەری بەکۆمەل دەکردو هەرەشەکردنیشی لە ئیسرائیل لەفیشال ودرۆ بەدەر هیچی دیکە نەبوو.

بەرهەمێکی تری شەری ٨ ساڵە، بریتی بوو لە: ئابووری فەوتاو وقەرزداری ٨٠ میلیارد دۆلارو راگرتنی لەشکرێکی یەک میلیۆنی . بۆ

چارەسەرکردنی ئەم تەنگ وچەڵەمە قورسە ورزگاری لەم گێژاوەیە، دەبوایە شەڕێکی دیکە سازبکا و هەرایەک بنێتەوە. ئەو هەرایەی کە لە پێشدا بەدرۆرووی لە ئیسرائیل بوو، بایداوە بۆ سەر کوێت و پێی وابوو ئەم پاروەی هاسانتر بۆ قووت دەدرێ.

بەکورتی ڕژێمی بەعسی عیراق بە ڕێبەرایەتی سەددام حوسێن مانەوەی خۆی لە سێ خاڵدا دیوەتەوە.

یەکەم :شەڕ وپەلاماردانی وڵاتانی تر بە گوێرەی بۆ چوونی خۆی کە کام وڵات لاوازترە

دووەم : سەرکوت کردنی هەموو بیرو بزوتنەوەیەکی پێشکەوتخوازی وکوشتاری نەیاران وئازادیخوازان.

سێیەم : تەئلیغاتێکی هەراوی فرەفیشاڵی بەدرۆ، بە ناوی عەرەبیەت ولەم دوییەدا ئیسلامەتیشی لێ زیاد کردوە.

لە پێوەندی لەگەڵ سیاسەتی ئەمریکادا، کاتێ کە باسی پەلاماردانی کوێت دەکەین، داخوا دەتوانین ئەم پەلامارە بەدوور لە سیاسەتی دەسەلات سەپاندنی ئەمریکا وبێ ئاگاداری واشنگتۆن لەبەر چاو بگرین ؟

چۆن بوو سەددامێکی پێشتر هەرەشەی لەئیسرائیل دەکردو دەیکوت نیوێکی ئیسرائیل بە چەکی کیمیایی(ئەو چەکەی لە سەر کورد تاقی کەرد بۆوە) لەبەین دەبا، لە پڕ واز لە ئازاد کردنی فەلەستین دێنێ و دەچێ کوێت داگیر دەکا.؟زۆر لەسەرنجدەرە سیاسیەکان لەسەر ئەو باوەڕەن کە بە بێ ئاگاداری وتەنانەت دنەدانی ئەمریکاش، سەددام هەر گیز نەیدەتوانی ئەم ئاگرە بکاتەوە. کاربەدەستانی ئەمریکا لە دارشتنی ئەم نەخشەیەدا چەند مەبەستی بنەڕەتیان هەبوە کە لەگەڵ ستراتیژی ئەمریکا یەک دەگرێتەوە.

یەکەم ــ بە پەلاماردانی کوێت مەترسی لەسەر ئیسرائیل دووردەخاتەوە وهەرلەوکاتەشدا ناکۆکی دەخاتە نێو وڵاتانی عەرەبی. چونکە ئەگەر ئیسرائیل پەلامار درابایە، وەزعەکە جۆرێکی تردەبوو. وڵاتانی ڕۆژئاوا لە ژێر چەتری

کۆمەڵی دەوڵەتە یەک گرتوەکان دا ئاوا راستەو راست لەشەڕدا بەشداریان نەدەکرد. ولاتانی عەرەبیش ئەوەدەم پشتی عیراقیان دەگرت.

دووەم ــ پەلاماری عیراق بۆ سەر چالاوە نەوتەکانی خەلیج، ئەمریکا ناچار دەکاکە ڕێگا نەدا عیراق دەست بخاتە سەر زەخیرەی نەوتی کەنداوی فارس. بە قەولی رۆژنامەی واشنگتۆن پۆست:« ئەگەر سەددام ڕێگا بدرێ نیوەی زەخیرەی نەوتی جیهان بخاتە بەر دەستی خۆی، ئەوددەم ئیتر دەتوانێ ئابووری ئەمریکاش کۆنترۆڵ بکات وتەنانەت لەبارەی نرخی سود وهەڵدانی ئابووری رۆژئاواشەوە بڕیار بدات.»

سێیەم ــ بەو هەرایەی کە لەخەلیج ساز بوە، بەشێک لە ستراتیژی ئەمریکا پیادە دەکرێ. ئەم نەخشەیە دەگەرێتەوە بۆ وتاری نیکسۆن سەرکۆماری وەختی ئەمریکا کە دەڵێ:« کەسێکی گەرووی ئینێرژی لە دەست دابێ، ئەو کەسە گەرووی قودرەت ودەسەلاتیشی لەدەست دادەبێ. ئەوکەسەی دەسەلاتی بەسەر کەنداوی فارس داهەبێ، کلیلی دەسەلاتی جیهانی لە دەست دایە.» ئەم بۆچوون وهەڵوێستەیە کە وای لە ئەمریکا کردوە بە بیانووی ئازادی کوێت ودیفاع لە حکومەتی هەرە کۆنە پەرستی جیهان، هێزی چەکداری خۆی بگەیێنێتە ناوچە نەوتەلاتی کەنداوی فارس و بۆ پیادە کردنی ستراتیژی پێشاگۆن هەنگاو هەڵێنێ. بە تایبەت ئێستا کە شەڕی سارد و کێشەی نێوان دوو زلهێزی پێشوو جێگای خۆی داوە بە لێک حاڵی بوون وهاوکاری، ئەمریکا لە ئورووپا رۆڵی جارانی نامێنێ. دەیەوێ لە خوارووی ئاسیاو لە رۆژهەلاتی نێوەراست کە خاوەنی کانگای نەوت وبازاری بەبرەوە، دەسەلاتی خۆی بسەپێنێ.

بوش سەر کۆماری ئەمریکا لە مانگی مای ۱۹۸۹دا گوتی :«دەستمان پێکردوە لە سۆڤیێت نزیک بینەوە، رەنگە کارێکی زەحمەتیش بێ. بەلام هەر لە لایەن ئەوانەوە هەرەشە لە ئەمریکا ناکرێ. پەیدا بوونی هێندێ هێز ودەسەلاتی ناوچەیی، ستراتیژی دوارۆژی ئێمە دەگۆڕێ. ئێمە دەبێ سەرکێشی

پەلاماردەرانەی ئەو رژێمانە مەهار کەین.»

دیارە ئەمریکا نەیدەتوانی هەروا لەخۆوە، بە بێ بیانوو لەشکر بنێرێتە کەنداوی فارس. بۆ پیادە کردنی ئەم پلانە هێندێ دەستی پشتی پەردە سەددامیان هاندا کە کوێت پەلامار بدا. رۆژی ١٩٩٠/٧/٢٥، واتە حەوت رۆژ پێش پەلاماردانی کوێت مادام «ئیپریل گلیپسی» بالیوزی ئەمریکا لە بەغدا دەچێتە کن سەددام حوسێن وپتر لە دوو سەعات وتووێژیان دەبێ. لەم کۆبوونەوەیەدا سەددام باسی هەرەشە لە کوێت دەکات. بالیوزی ئەمریکا رادەنوێنێ کە ئەگەر عیراق کوێت داگیر بکا، ئەمریکا ناتوانێ هیچ بکات چونکە هیچ پەیمانێکمان لەگەڵ کوێت نیە. داخوا ئەوە نابێتە نیشاندانی چرای سەوز بە سەددام بۆ پەلامار دانی کوێت. ؟

راستە سەددام بۆ ماوەیەکی کورت ئەمریکای توشی شەڕ وکێشە کردوە، بەڵام بۆ درێژ خایەن حکومەتی بەعسی عیراق بە قازانجی سیاسەتی ئەمریکا جولاوەتەوە. رێگای هاتنی ئەمریکای بۆ ناوچەی کەنداوی فارس خۆش کردوە. کارێکی وای کردوە کە زۆر لە حکومەتانی ئەندامی کۆمەڵی دەوڵەتە یەکگرتوەکان لەگەڵ ئەمریکا ببنە هاودەنگ و لەراستیدا ئەمریکای کردۆتە سەرکردەودەراستی ولاتانی بەشداری شەرلەکەنداوی فارسدا.

لەگەڵ ئەوەش کە لەوشەڕەدا بەشێکی هێزی عەسکەری و توانای ئابووری عیراقیان لەناو بردوە وزیانێکی زۆریان بە شارەکان گەیاندوە، بەڵام بە بڕوای من ئێستاش بەرێوە بەرانی سیاسەتی ئەمریکا نایانەوێ سەددام نە وەک شەخس ونەوەک رێژیم بەیەکجاری لەناو بچێ. رۆژنامەی واشنگتۆن پۆست دەنووسێ:« کاربەدەستانی ئەمریکایی لەسەر ئەو باوەڕەن کەسنورەکانی عیراق نابێ دستکاری بکرێن. تەنیا دەبێ توانای نیزامی عیراق لاواز بکرێ.»

رۆژنامەی(ڤالستریت ژورناڵ) دەنووسێ:« سەیرێکی نەخشەی رۆژهەلاتی نێوەراست تێماندەگەیێنێ کە بۆ چی نابێ حکومەتی عیراق بە یەکجاری لەبەین بەرین. عیراق کەوتۆتە نێوان ئێران وسوریا کە هەر دووکیان مەزنیخواز

وبەترسن. نەمانی عیراق دەبێتە هۆی بە هێز بوونی دەسەلاتی ئەوان لەناوچەدا. بێجگە لەوە لە شیمالی عیراق کەمایەتی کورد دەژین کە هەمیشە ئاواتیان ئەوە بوە ولاتی سەر بەخۆی خۆیان هەبێ. ئێران وتورکیاش بەو دەردە گرفتارن. نەمانی عیراق دەبێتە هۆی ئەوە کە بزوتنەوەی کوردەکان پەرە بستێنێ و ببێتە هۆی کێشەی گەورەترلە رۆژهەلاتی نێوە راست دا.»

لام وایە ئەم کورتە باسە رووغمان دەکاتەوە کە سەرەرای ئەو هەموو هەراهەرایە، گەلێک مەسەلەی پشتی پەردە و کەین وبەینی نێو دەولەتان هەیە کە ئێمە زۆر لێیان ئاگادار نین. بە بۆچوونی من هێزە سیاسیەکانی کوردلەم قۆناغە سەخت وئالۆزەدا پێویستە بەوردی لە مەسەلەکان بکۆلنەوە ولە سیاسەت وکردەوەی خۆیاندا، هەموو فاکتۆرەکان لەبەرچاو بگرن.

من ئەو بۆ چوونەم بۆیە ئامادە کردبوکە زۆرکەس لە کوردە سیاسیەکان لایان وایەکە ئێستا سەددام لەدار دەدەن ورێژیمی بەعس دەخەنە نێو زبلدانی تاریخەوە . لام وایە ئەمە بۆچوونێکی تەواو نەبێ.

٩١/١/٢٥ نووسەری بەناوبانگی ئێرانی بزرگی عەلەوی لەسەر سادق هیدایەت کۆرێکی هەبوو، خەلکێکی زۆر بەشداری کردبوو. دوای تەواو بوونی قسەکانی ئاغای عەلەوی کە یەکجار بە پێز وچێژ بوو، لەگەل کاک حەسەنی قازی وکاک حەمەدەمینی سیراجی چووینەوە مالی ئێمەو بەدانیشتنێکی خۆمانە شەومان درێنگ کرد.

٩١/٢/١٥ چووینە خوازبێنی کیژی کاک حامیدی گەوهەری بۆ کاک ناسری ئیبراهیمی. زۆر پیاوانە هاتە پێش وشەقی لەوداب‌ەگلاوە هەلداکە هێندێ لەکوردەکان لەئورووپاش لەسەرمارەیی زۆروقورس پێ دادەگرن،کچ لە بارمتە دەنێن وخۆشیان بە پێشکەوتوو دەزانن.

رۆژی ١٩٩١/٢/٢٦ هەوالدەران شکانی لەشکری عیراق وتەسلیم بوونی بێ قەیدوشەرتی عیراقیان راگەیاند.

لەگەل تەواو بوونی شەری خەلیج راپەرینی خەلک لەخوار وسەرووی عیراق

دژی حكومەتی سەددام دەست پێكرا. جۆرج بۆش سەركۆماری ئەمریكا خەڵكی عیراقی بە كوردوعەرەبەوە هاندا كە راپەرن ورژێمی سەددام بروخێنن.

١٩٩١/٣/١٤له كوردستان خەڵك پیاوانەو قارەمانانە راپەڕین ولە ماوەی چەند رۆژدا كوردستانیان بە كەركوكیشەوە لەپیاوكوژانی سەددام پاك كردەوە. لافاوی قین وبێزاری وداخ لەدڵی كۆمەلانی گەلی كورد كە چەند ساڵ بوو پەنگاوی خوارد بۆوە، كەوتە كار ودام ودەزگای فاشیستی بەعسی لە كوردستان راماڵی. لەم راپەرینە مێژوییەدا، زەحمەتكێشانی كوردستان داخی دڵیان بە جنایەتكاران رشت وجگە لە سزادانی رەوا بەهەقی تاوانباران، سەدان بەڵگەی حاشا لێ نەكراوی جنایەتی فاشیستیی سەددام ودارودەستەكانی لە كوردستان وبەندیخانەكانی كەركوك وسولەیمانی وهەولێریان بە دنیا نیشان دا.

كۆنفرانسی ستۆكهۆڵم

بەر لەوەی بێمە سەر باسی چۆنیەتی بەرێوە چوونی كۆنفرانسی ستۆكهۆڵم، مارسی ١٩٩١ بە ئیجازەی خوێنەرانی بەرێز نەختێك بۆ دوایە دەگەرێمەوە. لە مانگی سیپتامبری ١٩٩٠ بەرنامەی كۆنفرانسی ستۆكهۆڵم بلاوكرایەوە ونوسخەیەك گەیشتە دەفتەری رۆژنامەی سەردەمی نوێ. بە بۆچوونی ئێمە (واتە دەستەی نووسەرانی رۆژنامە) بەرنامەكە زۆر نارێك وشتی شەخسی و لایەنگرانەی تێدا گونجا بووكە دەگەڵ هەل ومەرجی رۆژی كوردستان ومەسەلەی كورد نەدەهاتەوە. وەك رۆژنامەیەكی سەر بەخۆی میللی نەدەكرا بیروڕای خۆمان سەبارەت بە كەم وكوری بەرنامەكە دەرنەبڕین. ئێمە لەم بوارەدا دوو هەنگاومان هەڵێنان. یەكەم نامەیەكمان بۆ نوێنەری بەرەی كوردستانی عیراق نووسی وكەموكوریەكانمان دەست نیشان كردن. دووەم لە ژمارە ٥٤ی خەرمانان

ـــ سێپتامبری ۱۹۹۰ وتارێکی درێژمان لە ژێر سەرخەتی (بە یەکێتی وبە یەک دەنگەوە بەرەو کۆنفرانسی ستۆکهۆلم)بلاو کردەوە. ئەمەش دەقی سەروتاری رۆژنامەی سەردەمی نوێی ژمارە پەنجاوچوارە کەوا بلاوی دەکەمەوە.

« .. لەسەر بڕیاری کۆنفرانسی پاریس سالی ۱۹۸۹ لە بارەی « ناسنامەی کولتوری کوردو مافی مرۆڤ» بڕیار وایەلە مانگی نوامبری ئەمسالدا، بۆ لێکۆلینەوەی مەسەلەی کورد لە شاری ستۆکهۆلم پێ تەختی سوید کۆنفرانسێک ببەسترێ. کۆنفرانسی ئەمسال کە لەژێر دروشمی « ئیعتراف بە مافی کورد ـــ ستراتیژی کردەوە » دەبەسترێ ومەسەلە بنچینەییەکەی کۆنفرانسیش کە بریتیە لە: « هاو پێوەندی جیهانی لەگەل گەلی کورد وهاوکاری کومیتەکانی هاو پێوەندی لە ولاتانی جیاواز، نیشاندانی بەلگەو فاکت لەبارەی وەزعی گەلی کورد لە بەشەکانی کوردستان ولە دەرەوە... هتد » بێگومان هەنگاوێکی گەلێک لەپێشترە لە چاوکۆنفرانسی پاریس لە سالی رابردوودا.بەلام بە گوێرەی دارشتنی بەرنامەی کۆنفرانس کە نوسخەیێکی بە دەفتەری رۆژنامەی «سەردەمی نوێ» گەیشترە، هێندێ کەم وکوڕی لە چۆنیەتی پێکهێنان وبەرێوە بردنی کۆنفرانس دێتە بەر چاو، ناکرێ وەبیر نەخرێتەوە و پێویستە بۆ باشتر کردنیان هەول بدرێ. وەک لەبەرنامەکەدا لەبارەی «خصوصیاتی کۆنفرانس» گوتراوە: (کۆنفرانس بریتی یەلە « کۆنفرانسی عمل » نەک « خۆ دەرخستن و وتار دان » . بەلام بە پێچەوانە، شێوەی بانگ کردنی کوردەکان بۆ کۆنفرانس وچەشنی رێکخستنی ئەوە نیشان نادات. چونکە وادانراوە لەهەر بەشێکی کوردستانی لەتکراو، چەند کەس بانگ بکرێن. بانگ کراوەکانیش هەر کەس بەکورتی باسی بارودۆخی بەشە کوردستانەکەی خۆی دەکات. بەم پێیە مەسەلەی کورد وەک مەسەلەی یەک نەتەوەو یەک ولات،بۆ جاری سەدەم وهەزارەم دەبێتەوە باسی (کوردی عیراق و ئێران ،سوریاو تورکیا و سۆڤێت)، دوور نیە ئەم جارە سویدیشی لێ زیاد نەکرێ.

بانگ کراوەکانی ئەم بەشانەی کوردستان بۆ «خۆ رانان » وەزعی ولاتەکەی خۆیان بۆ بەشدارانی غەیرە کوردی کۆنفرانس باس دەکەن، نەک بارودۆخی مەسەلەی کورد وکوردستان بە چەشنی گشتی.

بە بۆچوونی ئێمە ئەم شێوە کارەنەک هەر مەسەلەی کورد لە کۆنفرانسدا کەم دەکاتەوە، بەڵکوو هەر ئەو هەراو بەزمە دوو پات و چەند پات دەبێتەوە کەتا ئێستا بەرێوە چووە بەداخەوە هیچ بەرهەمێکی هەست پێکراویشی بۆ کورد لێ پاشە کەوت نەبوە. پێکهاتنی کۆنفرانسێکی ئەوتۆ دەرفەتێکی گەورەیە بۆ هێنانە گۆڕ وسەپاندنی مەسەلەی کورد وەک « مەسەلەی یەک نەتەوەو یەک نیشتمانی دابەشکراو » هەروەها راکێشانی سەرنجی بیروڕای گشتی جیهانی بۆ ئەو مەسەلەیە. ئیعتراف بە پارچە پارچە بوونی کوردستان لە کۆنفرانسێکی ئاوادا لە لایەن خودی کوردەکانەوە کە بۆ کۆنفرانس بانگ دەکرێن، ئەم پروپاگاندو بۆچوونی بێگانان دەسەلمێنێ کە دەڵێن:« کوردەکە خۆی یەک نیە وقەت بە گشتی باسی مەسەلەی کورد ناکات وتەنیا لەسەر وەزعی بەشێکی کوردستان پێدادەگرێ.»

لێرەدا ئەو پرس وپێشنیارە بۆ خەڵک دێتە گۆڕێ کە : باشتر نیەنوێنەری گشت هێزە کوردستانیەکان، لە هەموو بەشەکانی کوردستان بە دڵێکی پاک وسینگێکی فراوان و بە مەبەستی تەنیا وتەنیا بەرژەوەندی ئەم میللەتە لێ قەوماوە، پێکەوە دانیشن و دەستەیەکی نوێنەرایەتی لە کەسانی سیاسی وحقوقی وفەرهەنگی کۆمەلایەتی شارەزاو خاوە ن رابردوی شۆرشگێرانە ودڵسۆزی میللەت، بە بێ مەرج دانان ، بێ حیزبایەتی وسەر بە حیزبی هەڵبژێرن و بەراو تەگبیری هەموان بینێرنە کۆنفرانس ولە جیاتی باسی وەزعی یەک یەکی بەشە لەتکراوەکانی کوردستان، وەک تاقە نوێنەری کورد باسی کوردستان و مەسەلەی کورد بکات وبە دنیا نیشان بدات کە مەسەلەی کورد مەسەلەی یەک نەتەوەو یەک نیشتمانە. ئەم هەنگاوە بۆ کۆنفرانسێکی ئاوا هیچ رێگا لەو حیزبانە ناگرێ کە لەولاتەکەی خۆیاندا سیاسەتی خۆیان بەرێوە

بەرن هەر وەک تا ئێستا بەرێوەیان بردوە.

ئێمە لامان وایە بارودۆخی داخداری کوردستان وکورد ئەوە فەرز دەکاتە سەر هێزە سیاسیەکان کە واز لە خۆ نواندن ودابەشکردن بێنن و بەرژەوەندی گشتی نەتەوەی کورد بخەنە پێش بەرژەوەندی حیزبیی و دەستەیی لەم یا لەو بەشەی کوردستاندا. پێکهێنانی دەستەیەکی یەکگرتووی نوێنەرایەتی میللەتی کورد بۆ کۆنفرانسی ستۆکهۆلم،نەک هەر سەرەتایەک دەبێ بۆهەنگاونان لە پێناو پێکهێنانی کومیتەیەکی دائیی نوێنەرایەتی گەلی کورد لە دەرەوەی ولات بۆ ناساندن و نێونەتەوایەتی کردنی مەسەلەی کورد لە رێگای کورد خۆیەوە بەلکوو لەوانەیە تارادەیەکی زۆریش ئەو برینە تەشەنەدارەی کۆمەلانی خەلکی کوردستانیش سارێژ بکات کە لە ئەنجامی ئەو هەرکەس هەرکەسیەودووبەرەکیە و یەک نەگرتنە دا جەستەی کوردستانی شەقار کردوە. رەنگە تارادەیەکی زۆریش ئیعتیباری حیزبەکان لەنێو کۆمەلانی خەلکدا پتەو بکات. بەرای ئێمە پێکهێنانی کومیتەی سەرانسەری کوردستان بۆ کۆنفرانسی ستۆکهۆلم دەتوانێ بەیەک دەنگ وبەیەک ئیرادەوە چەندان مەسەلەی گرنگ لە کۆنفرانسدا بخاتە روو. لەوانە :

یەکەم : دوو پاتکردنەوەی باسکردنی مەسەلەی کورد لە کۆمەلی نەتەوە یەکگرتوەکان بە بەشداری نوێنەری نەتەوەی کورد. وەک دەزانین لە کۆنفرانسی پاریس لە لایەن پرۆفیسۆر زاخارۆڤەوە پێشنیارێکی لەم بابەتەوە پێشکێش کرا.

دووەم : لە رێگای کۆنفرانسەوە داوا لە کۆمەلی نەتەوە یەکگرتوەکان بکرێ کە ئەرکی پاراستنی نەتەوەی کورد لە تاوانی ژینۆساید و تواندنەوەی نەتەوەیی و گۆرینی لایەنی دیمۆگرافی کوردستان بگرێتە ئەستۆی خۆی. هەر وەک لە بەیاننامەی مافی مرۆڤ و دەستوری کۆمەلی نەتەوە یەکگرتوەکاندا هاتوە.

سێیەم داوا لە کۆمەلی نەتەوە یەکگرتوەکان بکرێ کە بارودۆخێکی گونجاو لەهەموو بەشەکانی کوردستاندا بخولقێنێ بۆ ئەوەی نەتەوەی کورد بەئازادی

بتوانێ لە ریفراندۆمێكی گشتیدا بۆ دیاریكردنی چارە نووسی خۆی وشێوەی ژیانی دەنگ دەر برێ. كۆمەڵی نەتەوە یەكگرتووەكان دەستە بەری پیادە كردنی ئەنجامی بیروراو دەنگدانی زۆربەی گەلی كورد بێت.

مەسەلەیەكی تركە لە بەرنامەی كۆنفرانسدا جێگای باسە، بانگكردنی ٢٠ كەس لەكوردەكانی دەرەوەیە بۆ كۆنفرانس. بانگكردنی كوردەكانی دەرەوە بۆ كۆنفرانسی پاریس ولۆزان تاقیكردنەوەیەكی زۆر جوانی بە خەڵك نیشان نەداوە. ئەو بانگ كردنە پتر لە سەر بناخەی دەستەبەندی وخزمایەتی ودۆستایەتی بوە. كەسانێك بۆ ئەو كۆنفرانسانە بانگ كراون كە رۆژێك لە رۆژان نەك هەر لە بزووتنەوەی رزگاریخوازی كورد دا دەورو تێكۆشانێكیان نەبوە، بەڵكوو لە نێو كۆمەڵانی خەڵكیشدا بە دڵسۆزو خزمەتگوزاری میللەت ناناسرێن و لە دوا رۆژیشدا بۆ كورد نابنە مایە. پێویستە لەم بارشەوە بریاری بەكۆمەڵ بدرێ وكەسانێك بۆ كۆنفرانسی ئاوا بانگ بكرێن كە لەبارودۆخی نیمرۆی كوردستاندا بتوانن كارێكی خێریان لەدەست بێ. مێژوو بەر پرسیەكی گەورەی خستۆتە سەر شانی یەك یەكی كەسانی سیاسی و فەرهەنگی و كۆمەڵایەتی كوردستان و تەنیا لە رێگای یەكێتی وشێوە كاری دێموكراتیانە وواز هێنان لە بیرو بۆچوونی تەنگەبەرانە و لەبەر چاو گرتنی بەرژەوەندی گشتی مەسەلەی كورد دەتوانن لە بەرانبەر مێژوودا سەر بەرزو سەركەوتوو بێنە دەرێ. ئێمە هیوادارین كۆنفرانسی ستۆكهۆلم بە كردەوە ببێتە « كۆنفرانسی عمل » نەك كۆنفرانسی « خۆ نواندن و تاردان » ئەمەش تەنیا لە رێگای پێكهێنانی یەك دەستەی نوێنەرایەتی گەلی كورد وهێنانە گۆری مەسەلەی كوردو كوردستان بە ئەنجام دەگات نەك دوو پات و چەند پات كردنەوەی سكاڵاو راپۆرتی گوژران وویرانكردنی بەشە جیاوازەكانی كوردستان.

سەردەمی نوێ بۆ بلاوكردنەوەی هەموو بیر وراو پێشنیارێكی داهێنەرانە لە بارەی كۆنفرانس و تێكۆشانی دەستەی نوێنەرایەتی كورد ئامادەیی خۆی رادەگەیێنێ. »

سەر وتاری رۆژنامەی سەردەمی نوێ هەر وەک هەموو ویست وداخوازی دڵسۆزانی گەلی کورد هیچ تەنسیرێک نەکردە سەر حیزبە سیاسیەکانی کورد وەهەر وەک لە رەوەندی کارەکانی کۆنفرانسدا دەردەکەوێ، کۆنفرانس لە لایەن نوێنەری حیزبە کوردیەکانەوە کرا بە مەیدانی پێ هەڵگرتن بە شاخ وباڵی رێکخراوەکانیەن ومەسەلەی سیاسی ومافی نەتەوایەتی نەتەوەی کورد لە لایەن ئەوانەوە هەر باسی نەدەکرا.

کۆنفرانسی ستۆکهۆلم مارسی ۱۹۹۱

۱۵و۱٦و۱۷ی مانگی مارسی۱۹۹۱ کۆنفرانسی ستۆکهۆلم« سەبارەت بە مافە ئینسانیەکان بۆ گەلی کورد» بە بەشداری پتر لە ۲۰۰ کەس بەسترا. بۆیە نالێم ۲۰۰ نوێنەر، چونکە هێندێ کەس لە کۆنفرانس ودەورو بەریدا دەبینران، لە هیچ بارێکەوە لە کۆمەڵگای کورددواری نەناسراون و باوەر ناکەم لە بزافی کوردیدا نەخشێکیان هەبووبێ. بەڵام بانگ کرابوون وهاتبوون لە سالۆنی کۆنفرانسدا دەخولانەوە. ژمارەیەکی زۆر لەزاناو پرۆفیسۆر و پسپۆر وسیاسەتمەداو نوێنەرانی پارلمان ورێکخراوی بێگانە بەشداریان کردبوو. پترلە ۵۰ رۆژنامە نووس ونوێنەری راگەیاندنە جیهانیەکان ئامادەی کۆنفرانس بوون.

بە خۆشیەوە منیش وەک سەر نووسەری رۆژنامەی « سەردەمی نوێ » بۆ کۆنفرانس داوەت کرابووم. یاداشت کردنی باس وگۆتارەکان لە کۆبوونەوەیەکی ئاوادا کارێکی هاسان نیە. وتارەکان هەموویان بەزمانی ئینگلیزی وکوردی بوون. بەڵام راستەو خۆ دەکران بەکوردی یان بە ئینگلیزی. کۆنفرانسی ستۆکهۆلم لە کات وبارودۆخێکدا بەسترا، کە راپەرینی قارەمانانەی گەلی

کورد له کوردستان وراپەرینی شیعه له خوارووی عیراق دەست پێکرابوو.

کۆنفرانس بە وتاری(هارماسۆن) سەرۆکی «کۆمیتەی پاراستنی مافی مرۆڤی کورد» لەسوید کرایەوە وکاری خۆی دەست پێکرد. ناو براو گوتی« کاتێ ئێمە بۆ ئامادەکردنی کۆنفرانس دست بەکار بووین، نەماندەزانی کە ئەم گۆرانەی ئێستا بە سەر کورد دادێ. ئێستا خەباتی کورد لەپەرە گرتن دایە وهیوادارم کۆنفرانس ئەم بارودۆخە لە بەر چاو بگرێ....»

پاشان وەزیری پەنابەران لە سوید«مای لیس لویف» له وتاری خۆیدا گوتی: « سیاسەتی دەولەتی سوید بەرانبەر بەکورد گۆرانی بەسەردا نەهاتوە. ئێمە مەسەلەی کورد وەک مەسەلەی پەنابەران ومافی مرۆڤ چاو لێدەکەین. لەمافی کوردان ولە دێموکراسی بۆ هەرێم پشتیوانی دەکەین...»

پرۆفیسۆر داویدمەکداڤیل له ئینگلستان لەسەر بارودۆخی کورد له سەردەمی عوسمانیاندا قسەی کردو گوتی:« بە بروای من مەسەلەی کورد له تورکیا پێش دەکەوێ. ئێستا گەلی کورد شیاوی پشتگیری نێو نەتەوەییە.... من دەتوانم بە ئەمریکاو بە ولاتانی دیکە بلێم: مەسەلەی کورد بخرێتە نێو مەسەلەکانی رۆژهەلاتی نێوەراست. ئەگەر ولاتانی رۆژئاوا ئاشتیان گەرەکە، تورکیا پێی خۆش بێ یان ناخۆش، دەبێ مەسەلەی کورد بکرێتە بەرنامەی رۆژ

پرۆفیسۆر جون گالتونگ لە ستۆکهۆلم گوتی : « کورد لەنێوان پێنج ئیمپراتوری دا بەشکراوە. ئێمەی ئوروپایی بەتایبەت ئینگلستان لە بەرانبەر مەسەلەی کورد گوناهبارین... دەلێن کورد شەر خوازن، داخوا هیچ شێوەیەکی تر هەیە؟ مەگەر گاندیەکی کورد پەیدا بێ... پاشان ناو براو هاتە سەر مەسەلەی نەوت وگوتی: پێویستە لە خێری نەوت بەشی کوردیش بدرێ. نەوت وئاو ودەولەت، سێ شتی گرنگن. پێویستە کورد لەو سێ یانەدا بەشدار بێ. لە کۆنفرانسی رۆژ هەلاتی نێوەراست دا، پێویستە باسی ئەو سێ شتانە بکرێ....»

پرۆفیسۆر جویس بلۆ لە پاریس، لە سەر کولتور وزمانی کوردی قسەی

کرد. پرۆفیسۆر ریچارد ڤالک لە ستۆکهۆلم لە وتاری خۆیدا گوتی :« رۆژی ئەوە هاتوە کە کوردەکانیش مافی چارەنووسی خۆیان وەر بگرن. ئورووپاو ئەمریکا باش لە مەسەلەی کورد تێ نەگەیشتوون. ئەم کۆنفرانسە پێویستە ئاگاداریەکی باش بدا بە ئورووپاییەکان لەسەر مەسەلەی کورد.

رووداوی کەنداو مەسەلەی کوردی گۆڕی. بوش گوتی:« پێویستە مرۆڤ لە رۆژ هەڵاتی نێوەراست دا رێزی لێ بگیرێ، ئەوە نیزامی نوێی جیهانیە.» ئایا مەبەست لەم قسەیە چیە؟ گەلێ دەیەوێ خەڵکی ئەم ناوچەیە بۆ ئامانجی خۆی بەکار بێنێ ؟ لە شەری یێکەمی دنیا گردا ئامانج پارچە پارچە کردنی کوردستان بوو. ئەوت هەبوو. با پەیمانەکانی سیڤەر ولۆزان بەراورد بکەین. لە سیڤەردا مافی کوردان هەبوو. لە لۆزان لایان برد. وڵاتێکی نوێ یان بەناوی ئیراق پێک هێنا. ئێستاش دوای شەری کەنداو چ جۆرە سیاسەتێک دێتە کایە ؟.... گەلی کورد نەتەوەیەو خاوەن خاکە. بەڵام دەوڵەتی نیە. زۆر کەس نازانێ نیزامی دەوڵەت ونەتەوە چیە. لە سیاسەتی کۆندا دەوڵەت دەناسران، تراژیدی کورد ئەوەیە کە نەتەوەیەکی بێ دەوڵەتە. بۆیەش باسی ناکرێ، چونکە بەگوێرەی یاسای نێو نەتەوەیی دەوڵەت هەیە. ئێستا دەڵێن کە دەوڵەت ونەتەوە یەک نین.... نەتەوەیەک کە هیچ دەوڵەتی خۆی نەبێ، هیچ تەئسیری نیە، بۆیە پێویستە ئەویش دەوڵەتی هەبێ. لە کۆتایی وتارەکەیدا گوتی : کوردو فەلەستینی پێویستە دەوڵەتی خۆیان هەبێ....»

نوێنەرێکی دیکەی پارلمانی ئینگلستان گوتی :«لە پارلەمانی ئینگلستان زۆر جار ویستومانە باسی کورد بکەین، بەڵام رێگا نەدراوە. کوردەکان پێویستە لە پارلەمانەکاندا پیاوی خۆیان پەیدا بکەن. لەم وڵاتانەدا دەکرێ بە پارە لە نێو پارلەمان پیاو بدۆزرێتەوە. لە نێو پارلەمانتاریستەکانی ئەم وڵاتانەدا پارە فرە کار دەکات....»

پرۆفیسۆر عیسمەت شەریف وانلی رەخنەی لەپێشنیاری بانگەوازی کۆتایی کۆنفرانس گرت کە مافی چارەنووسی کوردی تێدا جێ نەکراوەتە و

تەنیا باسی مافی مرۆڤ دەکرێ. ناو براو باسی بەندەکانی پەیمانی سیڤەری کردو گوتی : پێویستا مافی نەتەوەی کورد بخرێتە نێو بەیاننامەی کۆتایی کۆنفرانسەوە....»

ئەوەی لە کۆنفرانسدا سەرنجی منی راکێشاو جێگای داخبوو، وتارو ئاخافتنی نوێنەری حیزبە کوردیەکان ویا کوردەکانی بەشداری کۆنفرانس بوو. هەوەڵجاربوو کۆنفرانسێکی ئاوا بەناوی کورد دەبەسترا. هەر چەندەکۆنفرانس خۆی لە باسی مافی چارەنووسی کورد نەدەداو بە ناوی(مافی مرۆڤایەتی وئینسانی) ناودێر کرابوو، بەڵام دیسان بە هەنگاوێکی مەزن دەژمێردرا. نوێنەری حیزبە کوردیەکان لەجیاتی ئەوەی لەم کۆنفرانسەدا وتارێکی پرویەکگرتوانە بەناوی کوردو بۆ مەسەلەی سەر بەخۆیی و مافی دیاریکردنی چارەنوس پێشکێش بکەن ولەسەرمەسەلەی سیاسی نەتەوەی کورد پێدابگرن، جارێکی دیکەش کوردستان وکوردەکەیان بە دەپازدە پارچەی بێ قیمەتی پچوک دابەش کرد وهەر کەس دەچوە پشتی میکرۆفۆن باسی حیزبەکەی خۆی و پارچەکەی خۆی دەکرد وبەشان وباڵی حیزبەکەی هەڵادەگوت وشانازی بە زۆریی شەهیدان دەکرد.

لەناو بێزاری هەم هەڵوێستە کورتەی وتاری نوێنەرانی حیزبە کوردیەکان (نەک نوێنەرانی کورد) م یاد داشت کردوە کە ئەوەی بە سەر زمانیاندا نەهاتبێ باسی نەتەوەی کوردو مەسەلەی سیاسی کورد بوە. هەر بۆیەش یەکێ لە نوێنەرانی پارلەمانی ئینگلستان لە وتاری خۆیدا گوتی :« دژواری لەوەدایە کەکورد خۆی نازانێ چی دەوێ.هەر لەم کۆنفرانسەدا گوێمان لە ویست وبۆچوونی جیاوازی کوردەکان بوو کە هەریەکە جۆرێک بۆ مەسەلەکە دەچوو. ئێوە لەبارەی نەوت وئاویش کە سەرچاوەیان لە کوردستانە سیاسەت و ستراتێژیەکی روونتان نیە. ئێمە نازانین ئەگەر کورد ببنە دەوڵەت نەوت وئاو چ لێدەکەن وچۆنی بەرێوە دەبەن..... »

کورتەیەک لە ئاخافتنی نوێنەرانی حیزبە کوردیەکان :

هوشیار زێباری بەناوی بەرەی کوردستانی عیراق باسی جنایەتەکانی ڕژێمی سەددام وچالاکی پێشمەرگەی کوردستانی کرد وهاتە سەر ڕاپەڕینی گەلانی عیراق بەکوردو عەرەبەوە وگوتی: ئێستا زۆربەی خاکی کوردستان لە خانەقینەوە بگرە تازاخۆ لە ژێر دەسەلاتی پێشمەرگەی هێزی کوردستانی دایە. پاشان گوتی : داخوازی ئێمە بریتیە لە دێموکراتی بۆ عیراق وئوتونۆمی ڕاستە قینە بۆ کورد. ئێمە وەک بەرە داوا لەکۆمەڵگای نێو نەتەوەیی دەکەین چارە سەرێکی ئاشتیانە بۆ مەسەلەکەمان بدۆزنەوەو داوا لە سوید دەکەین پشتگیری ئینسانی لە کوردستانی عیراق بکا.....»

سەرهات دەجلە بە ناوی تەفگەر (چەند حیزبە کوردستانی تورکیا) حکایەتێکی دوور ودرێژی لە مێژووی وەسمانلی وکەمالیستەکان گێراوە و پاشان گوتی :لە ئامانجی دووردا ئێمە سەر بەخۆییمان دەوێ. بەڵام لە ئامانجی نیزیک دەمانەوێ بوونی کورد لە تورکیا دانی پێدا بنرێ، یاسای نیزامی ویلایەتی لابچێ، لەشکری تورک لەکوردستان دەرکەوێ، گوندە سووتێنراو وکاول کراوەکان ئاوەدان بکرێنەوە، لێبووردنی گشتی ڕابگەیەنرێ..... »

کەمالی داودی بەناوی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران زوڵم وزۆرداری حکومەتی کۆماری ئیسلامی روون کردەوەوگوتی: لەماوەی ١٢ساڵدا کۆماری ئیسلامی پترلە ٠٥هەزارکوردی کوشتوە. داوای لەکۆنفرانس کرد دژی کوشتنی دوکتۆرقاسملوو ئیعتیراز بکاوداوالە حکومەتی تورتریش بکا کوژرانی دوکتۆرقاسملو روون کاتەوە.....»

کوردەکانی سووریاش سێ کەسیان هەر کەس بەجیا باسی بەشەکوردستانی خۆی دەکردو داوای ئەوەبوو کەببنە خاوەنی مافی سیاسی وکولتووری

خۆی دەکردر داوای ئەوەبوو کەببنە خاوەنی مافی سیاسی وکولتوری وکۆمەڵایەتی وسیاسەتی شۆفێنی یان لەسەر وەلابچێ... »

پرۆفیسۆر شاکرۆی محۆ بەناوی کوردەکانی روسیاوە پێشنیاری کرد:« کوردیش وەک فەلەستینیەکان لە کۆڕی نەتەوە یەکگرتوەکاندا نوێنەری هەبێ. کومیتەی سوێدی کۆنفرانسی ستۆکهۆڵم بکاتە ماتریاڵ وبۆ کۆنفرانسێکی نێو نەتەوەیی بێدا بە کۆمەڵی دەوڵەتە یەکگرتوەکان. پاشان گوتی : کێشەی کورد دوولایەنی هەیە. یێکەم شێوەی ئاشتی، دووەم رێگای ژینۆساید وەک هەڵەبجە. کێشەی کورد بە مێتۆدی هەڵەبجە چارە سەر ناکرێ....»

برادەرێکی دیکەی کوردی تورکیا بە ناوی دیلان، لەلایەی ١٤ رێکخراوی کوردستانی تورکیا وتاری داو هێندێ پێشنیاری کردن وەک :«پێک هێنانی کومیسیۆنێک بۆ لێکۆڵینەوەی چەکی کیمیایی، هاوکاری ئورووپا بۆ لەناو بردنی چەک، خەبات بۆ چاودێرێکی کورد لە رێکخراوی دەوڵەتە یەکگرتوەکان، چوونە دەری لەشکری تورکیا لە کوردستان.....»

ماشەڵا نوێنەری پارتی کرێکارانی کوردستانی تورکیا(پ.ک.ک.) بەر لەوەی دەست بە ئاخافتنی خۆ بکا، رەخنەی لە کومیتەی ئامادەکردنی کۆنفرانس گرت کە بۆ چی بە ناوی پی.کا.کا هیچ کەس بۆ کۆنفرانس بانگ نەکراوە. پاشان ناو براو باسی راپەرین و شەر وباروودۆخی کوردستانی کرد و گوتی :« مەسەلەی کورد مەسەلەی کولتوری وئینسانی نیە. مەسەلەی ئازادی نەتەوەیەکی ٢٥ میلیۆنی و سەر بەخۆیی ولاتەکەیانە. ئێمە دەزانین هێندێک بە چاوی بازرگانی دەیانەوێ باسی مەسەلەی کورد بکەن. با هەموو کەس بزانێ رزگاری کورد تەنیا بە ئیرادەی کوردان دەبێ. پشتگیری لە کورد، پشتگیریە لە سەر بەخۆیی وئازادی کوردستان. مەسەلەی دێموکراسی راستە قینەش بۆ ئێمە هەر ئەوەیە.....»

لە کۆنفرانسدا جگە لە نوێنەری حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، لە کوردەکانی ئێران کاک حەسەنی رستگار وکاک سەلاحی مرهنەدی وکاک

دیاریكردنی چارەنووسی كورد ریفراندۆمێک دەستەبەر بكا. كوردی هەر بەشێک مافی خۆیان وەرگرن. لە كۆتاییدا هیوای سەركەوتنی بۆ كۆنفرانس خواست....»

كۆمیتەی ئامادەكردنی كۆنفرانس كات ونۆرەی بۆمیوانانی بێگانەو نوێنەری حیزبە كوردیەكان دیاری كردبوو. شێوەیەكی دیكەش هەبوو كەسێک ویستبای قسە بكا، پێنج دەقیقە كاتی دەدرایە بەو شەرتەی لە پەڕە كاغەزێكی جیاواز كە ئامادە كرابوو، ناوی خۆی نووسیبایەوداوای كاتی كردبایە،. كاغەزەكە دەدرا بە سەرۆكایەتی كۆنفرانس و جا ئەگەر بە خێری خۆیان وەریان گرتبا، ئەوە لەكاتی خۆیدا كابرایان بانگ دەكرد ووتاری خۆی دەخوێندەوە. كاتێ دیتم نوێنەری حیزبە كوردیەكان لە جیاتی باسی مەسەلەی نەتەوەی كورد بەگشتی، لە كۆنفرانسدا خۆیان كوردستان لەت وپەت دەكەنەوەو هەر كەس بە بالای حیزبەكەی خۆی هەلا دەڵێ، چووم ناوی خۆم نووسی وداوای پێنج دەقیقە كاتم كرد. هەر لەو كاتەشدا چووم لەقوژبنێک وتارێكی بە پەلەم ئامادە كرد، بۆ ئەوە ئەگەر خواكردی ورێگایان دا بیخوێنمەوە. لەبەر پەلەوكەمی كات، بەراستی ئەوەی دەمویست بیڵێم، بۆم نەهاتبوە سەر كاغەز. بەلام هەر چی بێ والێرەدا بلاوی دەكەمەوە:

« پێشەكی سوپاسی كومیتەی سوێدی پاراستنی مافی مرۆڤی كورد دەكەم بۆ پێكهێنانی ئەم كۆنفرانسەو بەخێر هاتنی میوانانی بەرێز دەكەم. پتر لە ساڵێكە ، واتە هەر بەدوای كۆنفرانسی پاریس دا كە بڕیار درابوو كۆنفرانسی ستۆكهۆڵم لە سەر مەسەلەی كورد ببەسترێ، خەڵک چاوی بڕیبوە ئەم كۆنفرانسە كە سەبارەت بە مەسەلەی سیاسی ونەتەوەیی كورد، هەنگاوی گرنگ هەڵبێنێ. ئێستاش هەر هیوادارم كۆنفرانس لەم بارەوە بڕیاری پێویست پەسند بكا. چاوەروانی ئەوە دەكرا كە بە ئەزموونی كۆنفرانسی پاریس، لە كۆنفرانسی ستۆكهۆڵم دا باسی چارەنووسی میللەتی كورد لە باری سیاسیەوە بێتە گۆرێ. بە تایبەت كە كۆنفرانسی ستۆكهۆڵم لە بارودۆخێكدا دەگیرێ،

شەری کەنداوی فارس وەزعێکی تایبەتی لە عیراق و لە رۆژ هەلاتی نێوەراست دا، پێک هێناوە و ئێستا کوردستانی خواروو لە چنگ رژێمی سەددام ئازاد کراوە. هەر بۆیەش گرانایی مەسەلەی کورد لەم بارودۆخەدا کەوتۆتە سەر کوردستانی عیراق.

رۆژنامەی سەردەمی نوێ لەکاتی خۆی لە ژمارە ٤٥دا وتارێکی بلاو کردبوەو لە بارەی بەشداری نوێنەرانی کوردو بانگ کردنی بەشدارانی کۆنگرە هێندێ پێشنیاری پێشکێش کردبوو. ئێمە چاوە روان بووین بەشدارانی کۆنگرە بە گشتی ونوێنەرانی حیزبە کوردیەکان بەتایبەتی، لەسەر رێگای چارەسەر کردنی مەسەلەی سیاسی نەتەوەی کورد قسە بکەن. بەلام بەداخەوە جگە لەوەی کە کۆنفرانس باسەکەی بە مافە ئینسانیەکانەوە تەنگە بەر کردوە، نوێنەرانی حیزبە کوردیەکانیش هەر بۆ تەبلیغات بۆ حیزبەکانیان هاتوونە کۆنفرانس ولێرە جارێکی دیکەش کوردستان لەت وپەت دەکەنەوە. لە کۆتاییدا پشتی پێشنیاری ماموستا شێخ عیزەددین دەگرم کە داوا لە کۆمەلی دەولەتە یەکگرتوەکان بکرێ ریفراندۆمێک بۆ وەرگرتنی بیرورای میللەتی کورد لە هەموو بەشەکانی کوردستان پێک بێنێ و روونی بکاتەوە کە کورد خۆی چی دەوێ.

پێشنیارێکیشم بۆ حیزبە کوردیەکان ئەوەیە کە هەول بدەن کۆنگرەیەکی نەتەوەیی کوردستان پێک بێنن و ئەم کۆنگرەیە لە دەرەوەی کوردستان و لە پێوەندیەکانی نێو نەتەوەییدا بەناوی کورد قسە بکا وئەم جۆرە کۆنفرانسانە چیتر نەبنە مەیدانی تەبلیغات بۆ حیزبەکان. داوای سەر کەوتن بۆ کۆنفرانس دەکەم..»

لە نێو وتارە کوردیەکاندا، ناخافتنی دوکتۆر مەحمود عوسمان سەرنج راکێش بوو. زۆر بەراشکاوی سیاسەتی دەولەتە زلهێزەکان وسکرتێری کۆمەلی دەولەتە یەکگرتوەکانی روون کردەوە کە لەبەر خاتری ئێران وتورکیا روویان لە کورد نیەو لە چوار چێوەی بەرژەوەندی خۆیانەوە دەروانە مەسەلەی کورد.....»

كۆنفرانسی ستۆكهۆڵم ٣ ڕۆژی خایاند و له كۆتاییدا ئه‌م به‌یاننامه‌ی خواره‌وه‌ی پەسند كرد كەكاك حەسەنی قازی كردوویه به كوردی و له گۆڤاری (بەربانگ)ی ژماره ٧١و٧٢ ئۆرگانی فیدراسیۆنی كۆمەڵه كوردستانیەكان له سوید دا بلاو كراوەتەوه،

«بەیاننامەی ستۆكهۆڵم سەبارەت به مافه ئینسانیەكان بۆ گەلی كورد»

« بنەماڵەی جیهانی چی دیكه نابێ ئەو زوڵم وچەوسانەوەی كه زیاتەرله ٢٠ میلیۆن كوردی وەبەر گرتوه تەحەمول بكا.ئەو زوڵم وزۆره هەڕەشه لەئاشتی وئاسایش له ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست دەكاو مافه ئینسانیەكان كه لەرێكی نێو نەتەوایەتیدا ڕێكەوتنیان لەسەر كراوه پێشێل دەكا. پێشێل كرانی مافه ئینسانیەكان لەكوردستان ساڵانی دوورودرێژه بەردەوامه و هەتا دێ شێوەیەكی سیستماتیك وبەر بلاو بەخۆیەوه دەگرێ. گرتنی زۆرەملی، ئەشكنجه، سزادانی توندوتیژ دوای دادگەری فەرمایشی، یان هەر بەبێ دادگه،«ون بوون و بێ سەروشوێن چوون» ئیعدامی ناقانونی،شەڕی كیمیایی، دوور خرانەوه لەماڵ وحاڵ و وێرانكردنی خانووونیشتگه، له نێو برانی ئاژەڵ ومەڕوماڵاتی كوردان و هێزی بەرێچوون، بێ بەش كردن له مافی بەكار هێنانی زمان، ئەدەبیات، موزیك وخوێندن وزانیاری وەدەستهێنان لەسەر مێژووی خۆیان، هەلو مەرجی زاڵمانەو نائینسانی له ئۆردوگاكانی پەنابەران.

گەلی كورد قەت لەبەر سێبەری دێموكراسیدا نەحاواوەتەوه، لەوەش كەمتر، مافێكی ماناداری دیاریكردنی چارەنووسی خۆی نەبوه. عیراق وڵاتێكه كەلەسەر كاغەز جۆرەئۆتۆنۆمیەكی داوه، به ڕێگەی زوڵم وزۆر، بەدانانی بەرێوەبەری كارتۆنی ئەو ڕێكەوتنانەی كەسەردەمایەك خۆی دانی پێدا هێناوه خستوویەته ژێر پێوه.

ئێران، عیراق،سوریا، تورکیاو یەکێتی شورەوی هەموویان لەسەروبەندی جیاوازدا بە ئانقەست هەولیان داوە بۆ کزکردنە کەسایەتی نەتەوایەتی کورد بە رێگەی گۆڕینی پارسەنگی دیموگرافی لەناوچە کوردیەکان.

تائەو کاتەی کە ئەو ناعەدالەتیانە بەردەوام بن،ج ئاشتیەکی راستە قینە لە رۆژ هەلاتی ناوەراست دا نابێ. کۆنفرانس داوا دەکا کە حکومەتەکانی ئێران، عیراق، تورکیا، سوریاو یەکێتی شورەوی رێز لە بەیاننامەی جیهانی مافی مرۆڤ وپەیماننامەکانی دیکەی مافی مرۆڤ بگرن و ئەوان لەکوردستان ولەناوچەکانی دیکەی کە دانیشتوی کوردیان هەیە بەتەواوی جێبەجێ بکەن. بەتایبەتی داوا دەکاکە ئەوپێنج حکومەتە:

ــ دەستبەجێ دوور خستنەوەی کوردەکان لە شوێنگەیان وکاول کردنی مال وخانوویان، لە نێو بردنی ئاژەل ومەرومالاتیان و هۆی بەرێچوونیان راگرن.

ــ دەستبەجێ ئەو بەندییە کوردانەی کە لەسەر بیروباوەریان گیراون بەربدەن وکۆتایی بەهەموو جۆرە ئەشکنجەو ئیعدامان بێنن.

ــ رێگا بدەن کە پانا بەرە سیاسیەکان لە تاراوگەرا بگەرێنەوە وهەموو مافێکی رەوای هاو ولاتییان پێ بدەنەوە.

ــ ئەو داو ودەزگایانەی کە لەنێو هێزی پۆلیس،هێزی ئەمنیەتی وجەیشدا بۆ ئازاردان وردنجدانی گەلی کورد دەکار کراون هەلوەشێندرێنەوە.

ــ خەساری ئەو قوربانیانەی کە لەرابردوودا کەوتوونەتە بەر زەبری پێشێلکرانی مافی مرۆڤ ببژێرنەوە.

ــ رێزی مافی زمانی کوردی بگرن، لەوانە مافی چاپکردن وبلاوکردنەوە بە کوردی، ومافی مندالان وگەنجانی کورد کە بەزمانی خۆیان بخوێنن وپەروەردە بکرێن،

ــ ئینسانانە لەگەل پەنابەرانی کورد بجولێنەوە،بە پێی مافە ئینسانیەکانی پەسند کراوی نێو نەتەوەیی وقانونی پەنابەری،

ــ پێش بە پێوەندی نێوان کوردەکان لە نێوان سنورە نێو نەتەوایەتیەکاندا

ئەگرن وزەمینەی ئەو پێوەندیانە خۆش بکەن.

داوا لەحکومەتە ناو براوەکان دەکا کە مافی دیاریکردنی چارەنووسی گەلی کورد بەدەستی خۆی بناسن وپشتی وتوێژی ئەوتۆ بکەن کە رێگەی وەدەست هێنانی ئەو مافە خۆش دەکەن بۆ ئەوەی کە پێوەندیەکی ئاشتیانە وبەقازانجی دوولایەنە لە نێوان کورد وگەلەکانی دراوسێدا وەدی بێ.

کۆنفرانس دەستەوداوێنی هەموو حکومەتەکانی جیهان دەبێکە لە چوار چێوەی کومیسیۆنی مافی مرۆڤی رێکخراوی نەتەوەیەکگرتوەکاندا پێشێلکران ووەسەرپەرینی مافی مرۆڤ بهێننە گۆرێ کە زۆر لەکوردان رەنجیان لێ چێشتوە و هەرواش دەیچێژن لە گشت ئەو ولاتانەدا کە تێیاندا دەژین.

دەستەوداوێنی هەموو حکومەتەکانی جیهان دەبێ کە بەشێوەیەکی لیبراوانە کار بکەن بۆ چەسپاندن پێوانە نێو نەتەوەییەکان سەبارەت بە پاوانکرانی بەکار هێنانی چەکی کیمیاویی، دەستە وە داوێنی هەموو حکومەتەکانی جیهان دەبێ کێشەی کورد،مافە ئینسانیەکانی تاکی کورد و هەروەها مافی دیاریکردنی چارەنووسی گەلی کورد بەدەستی خۆی، لە پێوەندی لەتەک ئەوە دەستپێشکەرییانەدا کە سەبارەت بە ئاشتی لە رۆژهەلاتی ناوەراست دوا بەدوای شەری کەنداودەکرێن بهێننەگۆرێ. دەستەوداوێنی سکرتێری رێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکان دەبێ کە پرسی کوردیش جێ بکاتەوە ئەگەر بانگی پێکهاتنی کۆنفرانسێکی نێو نەتەوایەتی سەبارەت بە ئاشتی لە رۆژهەلاتی ناوەراست دەدا.

دەستەوداوێنی سکرتێری گشتی رێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکان دەبێ لەوە بکۆڵێتەوە ورێشاندەری بکا کە گەلی کوردو گەلی دیکەی بێ دەوڵەت دەکری بە چ رێگەیەکی هەرە باشدا لە چوار چێوەی رێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکاندا نوێنەرایەتیان هەبێ. کۆنفرانس داوا لە هەموو حکومەتەکانی جیهان دەکا کە بەشێوەیەکی ئینسانی لەگەڵ پەنابەرە کوردەکان بجولێنەوە و وەکوو دەستەکانی دیکەی پەنابەران مافی پەنابەریوداڵدەیان بدەنێ،بەلەبەر چاو گرتنی

توندوتیژی ئەو راونانەی کە کوردەکان لە ولاتەکانی زێدی خۆیانەوە تووشیان هاتوە.

دەستەو داوێنی کۆمیسارییای بەرزی رێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکان بۆ کاروباری پەنابەران دەبێ پشتیوانی لێکردن و یارمەتیدانی پەنابەرانی کورد لەرۆژهەلاتی ناوەراست، بەتایبەتی لە تورکیاو عیراق وئێران وەپێش بخا وهەموو حکومەتەکان پشتی کومیساریای بەرزی رێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکان بۆ کاروباری پەنا بەران لەو بارەوە بگرن.

کردەوەی کۆنکرێت بۆ بەرەو پێش بردن وپاراستنی مافە ئینسانیەکانی گەلی کورد:

لەماوەی کۆنفرانسی نێو نەتەوایەتی«ناسینی مافی کوردان- ستراتیژی کردەوە لەلایەن هاوپێوەندەکاندا» لە ستۆکهۆلم لە نێوان ۱۵-۱۷ی مارسی ی۱۹۹۱دا رادەربڕین ودمەتەقەکرا کە چلۆن پشتیوانی لە خەباتی گەلی کورد بکرێ لە پێناو مافە ئینسانیەکانی ئەو گەلەدا بە مافی دیاریکردنی چارەنووسی بەدەستی خۆشیەوە. ئەو راگەیەندراوەی خوارەوە رووی لە هەموو دۆستان وپشتیوانانی کوردەکانە لە چوار چێوەی ئەو خەباتەدا. مەبەست ئەوەیە کە هانی هەوڵ وتێکۆشانی کۆنکرێت بدرێ بۆ پشتگیری لە مافە ئینسانیەکانی کورد.بنەماڵەی جیهانی لەمێژە کێشەی کوردو ئەو زوڵم وزۆرەی لەکورد دەکرێ لەبیر خۆی بردۆتەوە. ئێستا کاتی ئەوە هاتوەکە ئەو کەمتەر خەمیە یەکجارو هەمیشە دوایی پێ بهێندرێ .

پرینسەپەکان : ۱ــ خەلکی دنیا لە هەموو جێیەک نیازیان بەوە هەیە کە سەبارەت بە کێشەی کورد زانیاریان بدرێتێ ولێی بزانن، سەبارەت بەزەمینەو مەکۆی مەسەلەکە،باری ئێستاو ئەو پرسانەی سەر بەمافی مرۆڤ کەلەوکێشەوە هەستاون.

۲ ــ حەوجێ بە تێوەچوون وشان وەبەردانێکی بە گورو ئازانایانە هەیە سەبارەت بەمافی کوردان لە رێکی نەتەوایەتیو نێو نەتەوایەتیدا. ئەم کارەش

پێویستی بە كۆكردنەوەی سیستماتیكی راستەقانی وزانیاری باوەڕ پێكراوە سەبارەت بەباری مافی مرۆڤ لە ناوچە كوردیەكاندا.

٣ ــ پێویستی بە پشتیوانی كۆنكرێت هەیە، چ دارایی و چ یارمەتی دیكە لەگەڵی كوردلەو دۆخەدا كە ئێستا تێیدان.

٤ ــ گشت ئەو كردەوانەی كەبۆ هاودەردی و هاو پێوەندی لەگەڵ كوردان دەكرێن دەبێ لەگەڵ رێكخراوە كوردیەكان رێك بخرێن. ئامانج ومەبەستی ئەو كارانە دەبێ پشتیوانی كردن لە كوردان بێ بۆ ئەوەی كەمافەكانی خۆیان وەدی بهێنن .

٥ ــ بۆ ئەوەی كە ئەوكردەوانە كاریگەر بن و بڕشتیان هەبێ، دەبێ كاری پشتیوانی تانەوەندەی هەڵدەسورێ، لە بنەمای پێوانە پەسندكراوەكانی نێونەتەوایەتی لەمەڕ مافی مرۆڤ بەرێوە بچن.

٦ ــ پێوانە نێونەتەوایەتیەكان لەمەڕ مافەكانی ئابووری، كۆمەلایەتی وفەرهەنگی بەمافی منداڵان ومافی ژنانیشەوە گرنگن

٧ ــ لەبەر ئەوەی كە لەچوار چێوەی داو ودەزگا جیاوازەكانی نێونەتەوایەتیدا شێوەی كاروجوولانەوەی دامەزراو هەن لەوانەیە نەكرێ كە پێشێلكرانی مافی كوردان لەهەموو كوردستاندا بەیەكجار بهێندرێتە گۆرێ، جارجار لەوانەیە كەبۆچوون بەپێی هەر ولات پێویست بێ.لەگەڵ ئەوەشدا تەنانەت بەم حاڵی بەرتەنگیشەوە پێویستە كە لەهەموو دەرفەتێك كەلك وەر بگیرێ كەلەبەر دەم دەزگایەكی نێونەتەوایەتی ئەوتۆدا باسی پێشێلكردنی مافی كوردان ومەحكوم بكرێ.

٨ ــ حكومەتەكان لە هەموو جیهاندا نیشانە داكراوێكی گرنگن بۆ كار كردن لەسەریان سەبارەت مافەئینسانیەكانی كورد.ئەوان دەتوانن شوێن لەسەر داودەزگاكانی دیكە كە دەكرێ كاریان لەسەر بكرێ بریتێن لە ئەندامانی پارلەمان، دەزگا پارلەمانیەكان، هەر وەها رێكخراوە ناو دەوڵەتیەكان وئامرازە راگەیێنەرە گشتیەكان، دابنێن.

رێکخستن وهاو سەنگ کردنی کار:

١ ــ ئەو کومیتەو دەستانەی کەلە ولاتە جیاوازەکاندا لە پێناو مافە ئینسانیەکانی گەلی کورد دا کاردەکەن، دەبێ تێبکۆشن بۆ گۆڕینەوەی زانیاری لەگەڵ یەکترو گردەوەو کارەکانی خۆیان ڕێک بخەن. ئەو کۆنفرانسانەی کە ڕێک دەخرێن

دەبێ بە شێوەیەکی وابن کە لەسەر بناوانی کۆنفرانسەکانی پێشووتردا ببەسترێن یارمەتیە ئینسانیەکان دەبێ هاو سەنگ بکرێن وڕێک بخرێن.

٢ ــ بۆ ئەو مەبەستە دەبێ شەبەکەیەکی نێو نەتەوایەتی لە گروپە پشتیوانەکان دابمەزرێ. هەڵبەت ئەو شەبەکەیە کارەکان لەگەڵ ڕێکخراوە ونەنستیتوە سەرەکیەکانی کورد ڕێک دەخا.

٣ ــ ئەو شەبەکەیە دەبێ کار بکا بۆ جێبە جێ کردن وتەتبیق کردنی بەیاننامەی ستۆکهۆڵم. دەبێ ئەندامەکانی ئاگادار بکا لەمەڕ گشت ئەو دەستپێشکەریانەی کە لەباری نێونەتەوایەتیدا گرنگن. ئەندامەکانی ئەوشەبەکەیە دەبێ بەشێودیەکی بەربلاو سەبارەت بە باری مافی مرۆڤ لە کوردستان زانیاری بلاو بکەنەوە و هانی بدەن کە لێکۆڵینەوەی زانستی سەبارەت بە بابەت ولایەنە جیاوازەکانی کۆمەڵگای کورد بکرێ.

نەتەوە یەککگرتوەکان :

١ ــ حکومەتەکان دەبێ تەشویق بکرێن بۆ ئەوەی کە لە گەڵ سکرتێری گشتی نەتەوە یەکگرتوەکان ئیمکانی ئەوە بهێننە گۆڕێ کە کێشەی کوردیش بهێندرێتە گۆڕێ لەو وتوێژانەدا کە سەبارەت بە دەستپێشکەریەکانی ئاشتی لە ڕۆژهەلاتی ناوەراستدا بەرێوەیە.

٢ ــ حکومەتەکان وڕێکخراوە ناو دەولەتیەکان کە لە چوارچێوەی کۆنفرانسی ئورووپا بۆ ئاسایش وهاوکاریدا کەسایەتی راوێژکاریان هەیە دەبێ دنە بدرێن کە لە دەزگای مافی مرۆڤداوله کومیسیۆنەکانی دیکەی سەر بەوکۆنفرانسەدا پێشێلکرانی مافی کوردان لەو ولاتانەدا کە تێیاندا دەژین

بهێننه گۆڕێ. دەستپێشکەری ئەوتۆ بکرێ بۆ ئەوەی کە بە شێوەیەکی سیستماتیک زانیاری سەبارەت پێشێلکرانی ئەو مافانە کۆ بکرێتەوەو هەوڵی دەکار کرانی پێوانەکانی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکان بدرێ. بە تایبەتی دەبێ لەسەر ئەو نمونانەی خوارەوە پێدا بگیرێ :

حکومەتەکان :

١ ــ حکومەتەکان دەبێ لێبڕاوانە داوایان لێبکرێ کە سەرنج بدەنە هەموو لایەنەکانی کێشەی کورد، بە پێشێلکرانی مافی مرۆڤی کوردانیشەوە. ئەوان دەبێ لێبڕاوانە داوایان لێ بکرێ کە ئەو مەسەلانە لە ڕێگی نێونەتەوایەتیدا بهێننە گۆڕێ وەکو ئەو دەزگایانەی کەلەسەرەوەدا باسیان کرا.

٢ ــ حکومەتەکان دەبێ گوشاریان بخرێتە سەر بۆ ئەوەی کە بەرونی بیروڕای خۆیان لەمەڕ پێشێلکرانی مافە ئینسانەکانی گەلی کورد دەر ببڕن. دەبێ بەلێبڕاوانە داوا لەحکومەتەکان بکرێ کە لە پێوەندیەکانی دوو لایەنەی خۆیاندا لەگەڵ ئەو حکومەتانەی کە ڕاستەوخۆ بەرپرسی ئەو پێشێلکرانانەن ئەو بیروڕایە بهێننە گۆڕێ.

٣ ــ دەبێ بەلێبڕاوانە داوا لەحکومەتەکان بکرێ کە یارمەتی نەکەن بۆ چەک لێ شەتەک دانی هێزەکانی ئەمنیەتی ونیزامی کە بۆ سەرکوتکردنی ناوچە کوردیەکان دەکار دەکرێن ولە جیاتیان کار بکەن بۆ چەک داماڵین لەناوچەکەدا.

٤ ــ ئەو حکومەتانەی کە دەستیان دەروا بۆ ئەوەی کە هەلی وتووێژ لە نێوان کوردەکان ودەوڵەتە گۆڕینەکاندا پێک بهێنن دەبێ دنە بدرێن بۆ ئەوەی کەکارێکی ئەوتۆ بکەن.

٥ ــ دەبێ تکا لەحکومەتەکان بکرێ کە پەنابەرانی کورد بە ئاوایەکی ئینسانی وەر بگرن و پارێزگاری ئەوتۆیان لێ بکرێ کە ئەوا ن حەوجێیان پێیەتی.

٦ ــ دەبێ داوا لەحکومەتەکان بکرێ کە یارمەتی ئینسانی بەوناوچە

کوردیانە بکەن کەلەڕێدا نیازێکی نەوتۆ لەگۆڕێدایە.

دەستپێشکەرییەکانی ناو دەوڵەتی

۱ ــ نوێنەرانی پارلەمان دەورێکی گەورەیان هەیە لە راکێشانی سەرنج بۆ سەر باری گەلی کورد. ئەوان دەتوانن لە پارلەمانەکانی خۆیاندا لە دەزگاکانی هاو بەشی نێوان پارلەمانەکاندا وبە رێگەی پێوەندی راستەو خۆ لەگەڵ حکومەتەکان یان بیروڕای گشتیی دا دەست بەکار بن.

۲ ــ رێکخراوە ناو دەوڵەتیکانیش لەو بارەیەوە دەورێکی مەزنیان هەیە. ئەوان دەتوانن روو لە حکومەتەکان ودەزگا نێودەوڵەتیەکان بنێن. ئەوانیش دەبێ دنە بدرێن کە دەورێکی چالاکانە ببینن لە شان وەبەردان، بارهێنان و یارمەتیدانی وەدیهاتنی مافە ئینسانیەکانی کورد دا.

۳ ــ دەبێ ئامرازە راگەیێنەرە گشتیەکان هان بدرێن بۆ ئەوەی مەیلێکی زیاتر بدەنە سەرکێشەی کورد. بۆ ئەو مەبەستە دەبێ ئەو رێکخراوانەی کە لەباری مافە ئینسانیەکان لە ناوچە کوردیەکان دەکۆڵنەوە زانیاری باوەڕ پێکراو بدەن بە ئامرازە راگەیێنەرە گشتیەکان.»

کۆبوونەوەی تایبەتی کوردەکان

ئێوارەی ۹۱/۳/۱۷. دوای تەواو بوونی کاری کۆنفرانس، دەرفەت بۆ کوردەکانی هەموو بەشەکانی کوردستان، بەشداربووی

کۆنفرانس هاتە پێش تا کۆ وەبن ولە دانیشتنێکی تایبەتیدا لە سەرچۆنیەتی تێکۆشان وبارودۆخی کوردستان وررووداوی

تازەی عیراق وراپەڕینی کوردستانی خواروو بیروڕا بگۆڕنەوە. پاش ئاخافتنی گەلێک لە بەشدار بوان ودەربڕینی بیروڕای جیاواز، ئەم راگەیاندنەی خوارەوەیان پەسند گرد و بلاو کردەوە.

راگەیاندنێک

دوای تەواو بوونی کۆنگرەی جیهانی ستۆکهۆڵم دەر بارەی پاراستنی مافەکانی کورد،کۆبوونەوەیەکی فراوان لە شەوی ١٨/١٧ی ئاداری ١٩٩١کرا بە بەشداری پتر لە سەد کەس لەنوێنەرانی پارتە سیاسیەکانی کوردستان و رێکخراوە کۆمەڵایەتیەکان وکەسانی نووسەر وڕۆژنامە نووسانی کورد کە لەهەموو پارچەکانی کوردستان و وڵاتانی دەرەوە هاتبوون بۆ بەشداری کۆنگرەکە. پاش ئەوەی بەشدارانی کۆبونەوەکە بە تێرو تەسەلی لە سەر بارودۆخی کوردستان بەگشتی وکوردستانی عیراق بە تایبەتی دوان، بە تێکڕایی ئەم راسپاردانەی خوارەوەیان پەسند کرد:

١ ــ کۆبوونەوەکە بەتوندی وبەهەموو شێوەیەک پشتگیری ڕاپەڕینە قارەمانانەکەی رۆڵەکانی کوردستانی عیراق دەکات و سڵاوی گەرم و پڕ شانازی خۆی بۆ پێشمەرگەو چەکدارە قارەمانەکان و هەموو خەڵکی راپەڕیوی کوردستان رادەگەیێنێ وبە هەموو تواناو شێوەیەک پشتگیری هەوڵ وکۆششی بەرەی کوردستانی دەکات بۆ راپەراندنی کاروباری گەلی کوردستانی عیراق و پاراستنی دەستکەوتەکانی وپەیداکردنی هەموو جۆرە کۆمەکێک بۆ خەڵکی کوردستان. هەروەها بەشدار بوانی کۆبوونەوەکە پشتیوانی راپەڕین وخەباتی گەلی عیراق لە پێناو ئازادی ودیموکراتی دەکەن.

٢ ــ بەشدارانی کۆبوونەوەکە لەکاتێکدا پشتیوانی خۆیان دەردەبڕن بۆ ئەو هەوڵ وکۆششانەی کە هێزە کوردستانیەکان

کردوویانە بۆ بەستنی کۆنگرەیەکی کوردستانی، داوا لە هەموو لایەنە کوردستانیەکان دەکات، گیروگرفتی نێوانیان بخەنە لاوە وپێکەوە هەنگاو بنێن و پەلە بکەن بۆ بەستنی ئەم کۆنگرە گرنگە.

٣ ــ کۆبوونەوەکە پشتیوانی گەرم لە خەباتی نەتەوەکەمان، لەهەموو پارچەکانی کوردستان دەکات لە پێناو رزگاری وهێنانە دی مافە رەواکانی.

٤ ــ کۆبوونەوەکە بەستن و ئەنجامەکانی کۆنگرەی جیهانی ستۆکهۆڵم بە

شێوەیەکی ئیجابی(پۆزیتیڤ) هەڵدەسەنگێنن و بەم بۆنەیەوە سوپاسی کومیتەی سویدی بۆ پاراستنی مافی مرۆڤ لە کوردستان و فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانیەکان لە سوید وگەل و حکومەتی سوید دەکات.

بەشدارانی کورد لە کۆنفرانسی ستۆکهۆڵم ١٩٩١/٣/١٧

بەداخەوە راپۆرت و بەیاننامەو ئەنجامی وتار وناخافتنی کۆنفرانسی ستۆکهۆڵمیش هەر وەک کۆنفرانسی پاریس هەر لەسەر کاغەز ولە هۆڵی کۆنفرانسدا مانەوە. پشتیان نەگیرا کە لەکۆڕ وکۆمەڵە نێو نەتەوەییەکاندا بێنە گۆڕێ وباسیان بکرێ. بەڵگەو دۆکۆمێنتەکان بلاو بکرێنەوە. ئەمەش بەر لەهەموو کەس دەبوایە کورد خۆی وەدوای کەوتبایەو ئەنجامی دابا. کۆنفرانس لە ناودکەی بەدەر هیچی دیکەی بۆ مەسەلەی نەتەوایەتی کورد بەدواوە نەبوو.

٣/١٦ بەبۆنەی یادی شەهیدکردنی هەڵەبجەوە خۆپێشاندانێکی گەورە لە ستۆکهۆڵم ساز کرا. دوکتۆر مەحمود عوسمان لەسەر بارودۆخی کوردستان و هەڵوێستی حکومەتی عیراق وتاری دا.

هێرشی لەشكری حكوومەتی عیراق بۆسەر كوردستان

ڕۆژی ٣/٣٠ ئاژانسە خەبەریەكان شەڕی نێوان كوردو حكومەتی بەعسیان بڵاودەكردەوە. ڕۆژی ٣١ی مارس دەنگو باسی چوونە پێشی لەشكری عیراق بەرەو هەولێرو سولەیمانی بڵاو كرایەوە. لەشكری سەددام بە چەك وچۆڵی مۆدێرنی كەلەشكری ئەمریكا دوای شەڕی خەلیج بۆی هێشتبۆوە، ڕاپەڕینی خواروی عیراقی سەركوت كرد بوو، ئەمجارە بە تانگ وتۆپ وهێلیكۆپتەر وفڕۆكەی جەنگی هایداوە سەركوردستان ، سەر كۆماری ئەمریكا لەو پەری بێ ویژدانی وبێ شەرمیدا دەچوو خۆی بە یاری گۆڵفەوە دەخافڵاند ودەیگوت:« خوێنی سەربازانی ئەمریكایی بۆ كورد نارێژم. » بەڵام سەركۆماری ئەمریكا بۆ نەوت وبۆ پارێزگاری كۆنە پەرستترین ڕێژیمەكانی خەلیج قەت بیری لەرشتنی خوێنی سەربازانی ئەمریكایی نەكردەوە..

لەسەر كۆرەوی مێژوویی و خەفەتباری گەلی كورد لە كوردستانی خواروو هیچم یادداشت نەكردوە. سەیری دەربەدەری و لێقەوماوی كۆرەوی كورد لە تەلەڤیزیۆن و تۆمار كردنیان لە ڤیدیۆ وداخ وحەسرەتی ئەم كارەساتە دەرفەتی نووسینی ویاد داشت كردنی نەدەدا.

لافاوی بێزاری وتوڕەیی كوردەكانی دانیشتووی سوید دژی جینایەتی حكومەتی عیراق

٤/١/ ١٩٩١ بەرەی كوردستانی عیراق هێرشی لەشكری سەددام وئاوارەبوونی كۆمەڵانی خەڵكی ڕاگەیاند. لە ستۆكهۆڵم لە بەر دەم

بالیۆزخانەی ئەمریکا کۆبوونەوەو خۆپیشاندانی کوردەکان دەست پێکرا. فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانیەکان لە کۆکردنەوەو سازدانی خۆپیشاندانی خەڵکدا دەورێکی گرنگی گێڕا. تا ۲۰/٤/ هەموو رۆژێ بەردەوام کۆبوونەوەو خۆپیشاندان وچوونە بەردەم بالیۆزخانەکانی دەوڵەتە زلهێزەکان و نووسینی پرۆتێست ومانگرتنی خەڵک درێژەی هەبوو.

رۆژی ۲۰/ ٤/ بلاو کرایەوە کە دەستەی نوێنەرایەتی بەرەی کوردستانی بە سەرۆکایەتی جەلال تالەبانی وئەندامەتی سامی عبدالرحمان ورەسوڵ مامەندو نێچیرڤان بارزانی بۆ وتوویژ لە گەڵ دیکتاتۆری عیراق گەیشتوونە بەغدا. لە نێو کوردەکانی سوید کەش وهەوا گۆڕا. دەنگی رەخنەو بێزاری دژی سەفەری ئەم دەستەیە بۆ بەغدا بەرز بۆوە. کۆبوونەوەیەکی گەورە لە سوید سازکرا. نوێنەرانی بەرەی کوردستانی بەتایبەت نوێنەری یەکێتی وپارتی خرابوونە قەفەسەی ئیتهام و هێرش و پرسیارەوە. ئەوانیش فەقیرە بێخەبەر و دوور لەوڵات وبێدەسەلات لە توانایاندا نەبوو وەلامی ئەو خەڵکە بدەنەوە.

نابێ ئەوە لەبیر بچێتەوە کە کوردەکانی ئاوارەی دانیشتووی سوێد بە تێکرایی بۆ لەقاودانی جنایەتی سەددام وراکێشانی سەرنج وبیروڕای خەڵکی سوید هیچیان تێدا نەهێشتەوە. خۆ پیشاندان، مانگرتن، نووسین وئیمزا کردنی نامەو یادداشت، کۆکردنەوەی پیتاک و چالاکی کوردەکانی سوید دەبوایە کتێبی لەسەر بنووسرێ.

لەیادی کۆچی دوایی تێکۆشەر ئازاد مستەفادا

۱۹۹۱/٤/٦ برادەرانی پاسۆک لە یادی دووساڵەی تێکۆشەرکاک ئازاد مستەفادا، داوایەن لێ کردبووم کە وتارێکم هەبێ. بەم بۆنەوە ئەم نوسراوەی ژێرەوەم لەکۆبوونەوەدا پێشکێش کرد:

«خوشک وبرایانی بەرێز، هاونیشتمانانی خۆشەویست ! لێرە کۆبووینەوە

تا لەبارودۆخێکی دژواروداخداری کوردستاندایادی کۆچی دوایی نیشتمانپەروەری کورد کاک ئازاد مستەفا بکەینەوە.
لەگەڵ لێگێڕانەوەی برایانی پارتی سۆسیالیستی کورد(پاسۆک) دامنابوو هێندێ دیدارو دانیشتنی خۆم لەگەڵ کاک ئازاد باس بکەم. بەداخەوە درنگ لەگەڵ کاک ئازاد ناسیاریم پەیدا کردو ماوەی ناشنایەتیمان زۆر کەم بوو. بەڵام هەر ئەو ماوە کورتە بوو بە هۆی ئەوە رۆژێک پێش ئەوەی کە ماڵاوایی یەکجاریان لێ بکات، لە نەخۆشخانەی کارۆلینسکا لە کن دوکتۆر جەمشید بە دوو هاو بیری خۆی بڵێ :« لە کاک کەریم غافڵ مەبن، کاک کەریم هەقی بەسەر شەخسی من وحیزبەکەمانەوە هەیە » پێم خۆشبوو پتر باسی کاک ئازاد بکەم. بەڵام بۆچمادەستی قازاو قەدەروسرشت و یا هەر شتێکی دیکەی غەیبی کە ناوی لێ دەنێ، رێگا دەدا کە کورد بۆ خۆی بە گوێرەی ویست وئارەزوی خۆی بەرنامەو پلانی خۆی ئەنجام بدا وچارەنووسی خۆی بەدەستی خۆی دیاری بکات. هەر دەڵێی ئەو قەڵەمەی باسی دەکەن وگۆیا لە لەوحەلمەحفوزدا چارە نووس وبە سەرهاتی دوارۆژی خەڵک دەنووسێ ویا نووسیویە، لە ئاست کورد نووکی هەڵەنگوتەوخوار بوە وجگە لە کوێرەوەری وبندەستی وچارە رەشی چیتری بۆ کورد نەنووسیوەو لە گەڵ خەڵکی تر فەرق وجیاوازی بۆ داناوە.
مامۆستای شاعیرانی موکریان نیشتمان پەروەری مەزن (ئەبولحەسەنی سەیفی قازی ــ سیف القضات) بە هەق لو شیعرە بەناو بانگە کەیدا بە ناوی (کوردینە) دا دەڵێ :

« خەڵکی هەموو لەشارو لەباغانە کەیف خۆش ــ ئێمەش بڵاو وبێ سەرە ماوین لە دەشت وکێو »

« هەر میللەتێ لە لاوە هەقی خۆی بە دەستەوە ــ کوردێ کە سەر هەڵێنێ، دەڵێن بۆتە سەر بزێو »

بەڵێ ! ئەوەیە چارەنووسی کورد. ئێستاش لەم حاڵەدا کەوا میللەتەکەمان ئاوارەی کەژ وچیایە ولە ژێر بەفروباراندا دەتلێتەوە، دیسان پێمان دەڵێن :

(متمردین الاکراد)!

ئێمە دەبوایە کۆ ببینەوە بۆ یادی تێکۆشەرێک کە بە ئاواتی ئازادی کوردستان، دوورلە نیشتمان سەری نایەوە. بەڵام ئێستا دەبێ بیکەین بە ماتەمینی هەزاران شەهیدی بێ کفن ودفن وبێ سەروشوێن. ماتەمینی هەزاران کوردی ئاوارەی سەر چیاو کەژو سەرگەردان وپەرەوازە. بەداخێکی گرانەوە کاک ئازاد مستەفا لەکاتێکدا ماڵاوایی لە حیزب ولە میللەتەکەی کرد کە تازە بەرەی کوردستانی دامەزراوە وشەڕی براکوژی لە بەشێکی نیشتمانە لەتکراوەکەماندا کۆتایی پێهاتوە وتینی یەکێتی و یەکگرتنەوەی خەبات دێ گەرمایی بخاتە دڵی کۆمەلانی خەڵکی کورد وشەبەق بخاتە بەشەکانی تری کوردستانی مەزنوداپەشکراو.

پێکهاتنی بەرەی کوردستانی کە هەنگاوێکی گرنگ بووبۆ یەکخستنی بزووتنەوەی رزگاریخوازی، تا رادەیەکی زۆر دەهات برینی هەڵبجەی شەهید سارێژ بکا، هەر چەندە بە بۆچوونی من بەرەی کوردستانی بە پێچەوانەی رێ وشوێنی(بەرەی نیشتمانی ورزگاریخوازی) ولاتانی بندەست وداگیرکراولە چوار چێوەی حیزبەکانی دامەزرێنەردا قەتیس وتەنگە بەرکراوە وتا ئێستاش نەیتوانیوە لە کۆشش ودڵسۆزی وئێهاتوویی هەزاران کەسی غەیرە حیزبی کەڵک وەر بگرێ وهێزی بەتەوژمی کۆمەلانی خەڵک لە بواری سیاسی وروشنبیری وحقوقی وپڕوپاگاندە وشتی تردا، بخاتە کار ولەدەوری خۆیان کۆبکاتەوە. بەڵام دیسان پشتیوانی لە بەرەی کوردستانی بە ئەرکی هەموو کوردێکی ولات پارێز دەزانم.

خوشک وبرایانی بەرێز : وەک دەزانن ئەمرۆ میللەتەکەمان کەوتۆتە بەرلافاوی کارەساتێکی گەلێک داخداروداڵتەزێن. مەترسی نەمان وقڕبوون هەڕەشە لە هەزاران کوردی ئاوارە ولێقەوماودەکات. مەترسی گەورە لەوە دایە کە لە سەر زێد ونیشتمانی خۆی هەڵکەندرێ وناوی ناخۆش ونگریس ودزێوی(پەنا بەری) بەسەردا ببڕێت، ناوێکی ناخۆش ودزێو وسەحەت گرانە.

ئەمە لایەنێکی بەرچاوی تەکاندەری چارە نووسی ئێمڕۆی بەشبەکی نەتەوەکەمانە. بەڵام با هەر باسی لایەنی تاریک ودڕۆوار ودڵتەزێن نەکەین. میللەتێکی لەپێناو ئازادی ورزگاری نیشتمانیدا خەبات بکا، لەدنیای پڕ لە بێدادی وملهوڕی ودووڕوویيدا ناتوانێ بە هاسانی لە بەرلافاوی قوڕاوی کارەسات دا خۆی بپارێزێ وتووشی مەینەت و ئازارو ژان نەبێ. جا هەر ئەو دەردو ئازار وکارەساتە، لە لایەک دەبێتە هۆی لە بەین چوونی خەڵکێکی زۆر وزیان و زەرەری سەروەت وسامانی نەتەوەیی و وێرانی وڵات ولە لایەکی تریش دەبێتە کلیلێک کە قفڵی دەمزاری داخراو ومێشکی بەستووی ئەم دەوڵەت ودەسەڵاتدارانەی دنیای سامان وچەک وسەرمایە دەکاتەوە کە تا ئێستا لە ئاست جنایەتی سامداری سەددامی دیکتاتۆر وخوێنمژ ولە ئاست قەڵاچۆ کردنی کورد خۆیان مات وبێدەنگ کرد بوو. دەبێتە هۆی ئەوە کە ئەو دەوڵەتانەی بە یارمەتیدانی چەک ورراوێژ وتەکنیکی چەکی کیمیایی وتەنانەت کەرستەی چەکی ئاتۆمیش سەددام بکەنە دیکتاتۆر وهێتلەری رۆژ، تەریق ببنەوە وشەرم بیانگرێ وئەمجارە باسی کورد بە شێوەی خێرۆمەندی بکەن ویارمەتی خێر خوازانە بۆ لێقەوماوانی کورد بنێرن. دەبێتە هۆی ئەوە کە دەزگای تەبلیغاتی حکومەتانی شەریکە بەشی تاوان وپێکەێنەری دیکتاتۆری عیراق، باسی قەڵاچۆکردنی کورد بکات. من ئەوانە بە بەرهەمی خەباتی نەتەوەکەمان دەزانم و لە بەرانبەر فیداکاری ونەبەزیی هێزی پێشمەرگەی کوردستان وزام ودەردی لێقەوماوانی کورد سەر دادەنوێنم.

خوشک وبرایانی بەرێز ! فارس گوتەنی :« تا پریشان نشود کار بسامان نرسد »

ڕاستە کە ئێستا میللەتەکەمان تووشی کارەساتێکی شپرزە وداخدار بووە، بەڵام ئەگەرراپەڕینی کۆمەڵانی خەڵکی قارەمان وداخدارو ستەمدیدەی کوردستانی خوارووئەبایە، ئەگەر هەڵمەتی شێرانەی رۆڵە چەکدارەکانی کوردستان نەبوایە، بە گەلەکەمان تووشی ئەو رۆژە رەشە دەهات ونە دەوڵەتانی

خاوەن دەسەڵات بە سەردنیای فەقیرو هەژاراندا وەدەنگ دەهاتن وئە هاو نیشتمانانی ئورووپا وئەمریکا ئاوا دەهاتنە مەیدان ودنیایان لە خەوی بێدادی وەخەبەر دەهێنا. ئەوە دیالەکتیکی ژیانە. من لە کاتێکا بە دیتنی خەفەتباری هاونیشتمانەکانم لە کەژ وچیا لەبەر بەفروسەرما جەرگم ژان دەکا، هەر لەو کاتەشدا کە دەبینم هەزاران لاو وکاڵ و ژن ومێری کورد لە شارە دوورەکانەوە بۆ دەربڕینی بێزاری لە جنایەتی سەددام وبێدەنگی حکومەتە گەورەکان دێنە ستۆکهۆڵم و هەزاران کوردی دانیشتووی ئەم وڵاتە کەوتۆتە جم وجۆڵ ولە ڕێگای وەستان ومانگرتن ومانەوەی شەوانە لە بەر سەرما وکۆ کردنەوەی یارمەتی، هاودەردی خۆیان لە گەڵ برا لێقەوماوەکانیان نیشان دەدەن، کاتێک لە تەلیفیزیۆن دەبینم کە ڕۆڵەکانی کوردلە شارەکانی ئورووپا دێنە مەیدان وبە لە دمدانەوەی پۆلیسی پارێزەری زۆرداران، لانەی جاسوسی سەددامی خوێنرێژ داگیر دەکەن ودەنگی بێزاری خۆیان بە دنیا ڕادەگەیێنن، ئاهێکم دێتەوە بەر وناسۆی ڕزگاریم لێ دەر دەکەوێ. کاتێ هەواڵی بەربەرەکانی هێزی پێشمەرگەی کوردستان دەبیسم، کاتێ لە تەلەفیزیۆندا کۆبوونەوەو هاودەردی خەڵکی دیار بەکری قارەمان دەبینم، کاتێ دەبیسم کە ڕادیۆی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران پەیتا پەیتا داوا لە خەڵکی کوردستانی ڕۆژ هەڵات دەکا کە یارمەتی برا لێقەوماوەکانیان بکەن، پێ شاد دەبم وشانازی بە میللەتەکەم دەکەم. هەر بۆیەش دەڵێم نابێ سامی ناهومێدی بمانگرێ، پێویستە یەکێتی و هاوکاریمان زیاتر وپتەوتر بکەین وخەباتی ڕزگاریخوازیمان ڕێکو پێکتر بکەین.

تێکۆشان وفیداکاری ڕۆڵەکانی گۆڕە پانی خەبات، کارەساتی دڵتەزێنی بەشێکی زۆری خەڵکەکەمان، دنیای وەدەنگ هێناوە وپەردەی کش وماتی لە سەرروکاری دەوڵەتە مەزنەکان لاداوە. بەڵام بەداخەوە دەبێ بڵێم دیسان دەیانەوێ مەسەلەی کورد لە چوارچێوەی (پەنا بەرولێقەوماو وپرسی ئینسانی) دا تەنگە بەر بکەن وناوی نگریسی (پەنا بەروناوارە) بە سەر مەسەلە ڕەوا

ئەسلیەکەدا بسەپێنن. پێویستە ئەم پەرژین وچوار چێوەیە تێک بدرێ. دەبێ بۆ چارە سەر کردنی مەسەلەی کورد هەنگاوی گرنگتر باوێژرێ. بە لای منەوە خەباتی رێکو پێک و یەکگرتووکە وەلامدەری بار ودۆخی ئێستای جیهان وکوردستان بێ، دەستە بەری سەرکەوتنی ئەم هەنگاوەیە.

رەنگە پتر لە پێویست کاتی خوشک وبرایانم گرتبێ. داوای لێ بوردن دەکەم و بە سلاو بۆ گیانی پاکی کاک ئازاد وگشت شەهیدانی رێگای ئازادی وتەکانم کۆتایی پێ دێنم. با یادی شەهیدانمان هاندەر بێ بۆ گەیشتن بە کوردستانێکی ئازاد و دێموکرات وبەختەوەرودوورلە ستەم وچەوسانەوە وبندەستی . مارسی ١٩٩١»

سەفەر بۆ ئەڵمان

ڕێکخراوی کۆمەکارلە ئەڵمان داوەتی کردبووم کە لە دوازدەهەمین کۆنگرەی ساڵانەیاندا بەشداری بکەم. ڕۆژی ٢٠/٦/٩٩١ چوومە کۆلن دەمەوانی فەرەیدونی میتران بووم. ویستم سەرێکی غەنی بلوریان بدەم. تەلیفون وئادرێسی غەنیم نەبوو. بەڵام فەرەیدونی میتران مەحرەمی ئەسرار وتەلیفونداری غەنی بوو پێم گوت : تەلیفونێکی لێ بکە بەڵکو بچین سلاوێکی لێ بکەین. فەرەیدون هەستا زەنگی لێدا و٣ـ٤ دەقیقە قسەی کرد. پاشان هاتە وە لای من وگوتی : « لە ماڵ نیە. چۆت بیرلێ کن محەممەد سالح جومعە.» بەڵام لە گەڵ دەربڕینی ئەم قسەیەناڕەحەتیەکی لێ دیار بوو. چونکە دەیزانی ئەوەی دەیڵێ وانیە. بەڵام فەرەیدون چاری نەبوو. ڕازداری غەنی بلوریان بوو، یان دەبووایە بەناچاری شتێک بڵێ کەبڕوای پێ نیەوبڵێ لەماڵ نیە. یان دەبوایە بە تۆزێ غیرەت وبە حوکمی پێوەندی ڕابردوومان پێ لەڕاستی بنێ وبڵێ غەنی داوای لێبووردن دەکا. بەڵام دیار بووگوتنی ناڕاستیەکەی پێ باشتر بوو. من هیچ گلەییم لە فەرەیدون نەکرد. چونکەلەکاتی ئاواولەسەردەمی بادانەوەو پاکانەوحاشاکردن لەڕابردووکاری ئاوا هاسان وئاساییە. فەرەیدوون بۆ ئەوەی پاکانەبۆدەربڕینەکەی بکا لە پڕ لە کاتی باسی ڕووداوەکاندا گوتی :« کاک کەریم ڕاستەو ڕاست نیترمن ناسیۆنالیستم.»

گوتم خۆ ناسیۆنالیست بوون کارێکی پیرۆزە. بەڵام من وەڵامی پرسیارێکم بۆ نادۆزرێتەوە. ئەویش ئەوەیە ئەوانەی پێش هەڵوەشانی سیستمی سۆسیالیستی سەوجود بۆ ئەوەی بە چەپیان بناسن خۆیان لە ئاووئاگردا ویشت ونێستا بە ئاشکرا کردن لە ڕابردووی خۆیان دەڵێن ناسیۆنالیستین. ئەودەم چی

یان بۆ میللەتەکەیان کردوە، ئێستا ئەگەر بونە ناسیۆنالیست چ خزمەتێک بە نەتەوەکەیان دەکەن.؟

رۆژی ٦/٢٢ چوومە کۆنگرە و بە خۆشیەوە وتارێکیشیان بۆ من دانابوو. نوێنەری حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، فەتاحی عەبدولی وتاری خۆی بە ناوی ٧میلیۆن کوردی ئێران دەست پێکردو پاش شانازی بە ٤٠ هەزار شەهید، چەند جار ئەم فەرمایشە قالب گرتوە لە باوکموتووی(حیزبی دیموکرات رێبەری جولانەوەی میللی دیموکراتیک لە کوردستانی ئێران)ی دووپات کردەوە. من لە وتاری خۆمدا باسی ئەم گۆڕانکاریانەم کردکە بەسەر رەوتی جیهاندا هاتون وگوتم: لە گەڵ ئەم گۆڕانکاریانە رەنگە کاتی ئەوەش هاتبێ کە حیزبە کوردیەکانیش واز لە مەزنیخوازی بێنن و خۆیان بەنوێنەری رێکخراوەی خۆیان بزانن تۆزێ زیاتر چاو ودڵ ودەرونیان ئاواڵە بکەنەوە. سیاسەتی خۆیان لە گەڵ رەوەندی ئیمڕۆی سیاسەتی جیهان رێک بخەن....» دوای کۆنگرە لەگەڵ کاک جەماڵ زارع چووینەوە ماڵی ئەوان وشەوچوومە خزمەت شێخ سەید تەها(شێخی گەسگەسک). کوڕەکانیش هەموویان لەوێ بوون. تا درەنگانێک بە قسەی خۆش وپێکەنین وباسی رۆژەکانی رابردوو شەومان بردە سەر رۆژی دوایی بە میت فار(ترومبیلی شەخسی موسافیر بە هەرزان سوار دەکەن) چوومە بیرلین. بەهەڵکەوت تووشی دۆکتۆر محەمەد ساڵح جومعە بووم. لێم پرسی: چۆنە بەتەنیای، ئەدی میوانەکەت کوا؟

ــ میوانی چی ؟ چ میوانم نینە

ــ ئەدی غەنی بلوریان میوانی تۆ نیە ؟ نەهاتۆتە لای تۆ ؟ گوتیان هاتۆتە لای تۆ.

ــ نا... ئەوە شوێنە ونکەیان کردوە. رەنگە بۆ سەرکردایەتی شۆرش وراپەرین چووبێتەوە کوردستان.!!

ــ دوور نیە... وێدەچێ گەڕابێتەوە . بۆ کاری شۆرش نهێنی کاری پێویستە

!!. پێم خۆشە خوێنەرانی بەرێز ئاگادار بکەم کە بەرگی نوهەمی بیرەوەرییەکانم بەشی زۆری بەنامەکانی غەنی بلوریان رەش کراوەتەوە کەبە ئیخلاسەوە بۆی نووسیوم.
رۆژی ۹۱/۱۲/۲۲ گەرامەوە بۆ ستۆکهۆلم. کەمالی کورم لەگەل خێزانی ناردبوویانە شیمال. کەمپی (برێککە) نیزیک ئۆسترشۆند. رۆژی ۹۱/۹/۱۷ لەگەل سەید عەلی خوارزام چوومە سەردانی کەمالی ولەوێشەوە چوینە ئۆسترشۆند سەردانی کاک قەرەنی قادری. پێشان هەردوور بەدوور وبەنامە ناسیاریان هەبوو، بە قەولی ماموستا دلزاری شاعیر نان وچێشتێکی فرە بەتام وچێژمان خوارد وتۆیەکی دۆستایەتیشمان چاند.

کۆرێک لەسەر بارودۆخی کوردستان

رۆژی ۹۱/۱۰/۲٦ لە سەر بانگهێشتنی کۆمەلەی کوردی لوند بۆ باسێک لە سەر مەسەلەی بارو دۆخی کوردستانی خواروو چوومە لوند. لەکۆبوونەوەکەدا ئەم مەسەلانەی خوارەوە کەوتنە بەر باس ولێکۆلینەوە.
ـــ مەسەلەی رۆژ وبارودۆخی کوردستانی خواروو
ـــ شەری کەنداو و نە روخاندنی رێژیمی سەددام
ـــ راپەرین کوردەکان لە ژێر تەئسیری شەری کەنداو وهاندانی ئەمریکا
ـــ هەل ومەرجی وتو وێژی کوردەکان لەگەل سەددام.
ویلدان و حامیدی گەوهەریش لە لایەن فیدراسیۆنەوە بەشداریان کرد بوو. برادەرانی دیکەش بە بەشداری لە باسەکەداکۆبوونەوەکەیان گەرمتر کردبوو. بەلام بەداخەوە هەرچەندە دەیانگوت لە لوند ودەوروبەر کوردێکی زۆر دەژین، بەلام زۆر کەم بۆ کۆبوونەوە هاتبوون.
لەلایەن کتێبخانەی دەولەتی شاری سالا داوەت کرابووم، بۆ وتارێک لە سەر بارودۆخی کوردستان بچمە ئەو شارە.

ڕۆژی ٩١/١١/٦ چوومە سالا ومیوانی ڕێزدار مەلاعومەری عەسری بووم. کوردەکانی دانیشتووی سالا بە گشتی بەشداری کۆبوونەوەیان کردبوو. بەڵام لە کاتی ناخافتندا کابرایەکی پەروەردەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران گوتی:

« کاک کەریم تۆ لەگەڵ غەنی بلووریان وحەمەدەمینی سیراجی لە حیزب جیا بوویەوە وچوویە لای حکومەتی کۆماری ئیسلامی. جاچۆن باسی کوردستان دەکەی.؟

لێم پرسی : کاکە تۆ خەڵکی کۆێی، لە کوێوە هاتوویە سوید ؟

ـــ من خەڵکی کوردستانم، پێشمەرگە بووم و لە کوردستانەوە هاتووم

ـــ وانیە... دەزانم تۆ خەڵکی کوردستان نی. بەڵام نازانم چۆن کوردی فێر بووی وچۆنیان عاملاندووی؟ مەلا عومەر وبرادەرانی تر بەسەری داهاتن وگوتیان کاکە تۆ کە ئاگات لە هیچ نیە بۆ وەدەنگ دێی ؟ کابرا بوو بە .... نیوە زەڕ. من گلەییم لە کابرای فەقیر نەبوو. ئەو پەروەردەی حیزبی دێموکرات و گوش کراوی عبداللە حەسەنزادە بوو. دوکتۆر قاسملوو بە خۆڕایی نانووسێ:« ئێمە ئەخلاق وراستیمان هێنا ناو حیزبەوە ...»!!

٩١/١١/٢٤ لە گەڵ برای خۆشەویستم فەردینی قادری چوومە بولعارستان ونیزیکەی مانگێک لەوێ بووین. بەرگی شەشی بیرەوەریەکانم دا بەچاپخانە.

شەوی ٩١/١١/٣٠ جەنابی شێخ سەید تەها تەلیفونی بۆ کردم و فەرمووی واخەریکم بچمەوە ئێران، ویستم بزانم پێت چۆنەو ئەزەرت چیە .؟ دیارە جەنابی شێخ بڕیاری خۆی دابوو. من هەر دەمتوانی سەبارەت بەم تەلیفۆن وپرس پێکردنە وخودا حافیزیە، تەنیا یەک دنیا سوپاسی بکەم.

ڕۆژی ١٢/٢٢/ گەڕامەوە بۆ سوید. کەمالیش لەگەڵ خێزانی هاتبوە ستۆکهۆلم. بڕیارماندا بۆ سەری ساڵی تازەی زایینی هەموومان بچینەکن شلێری کچم وچەند ڕۆژێک لە لای ئەوان بین. ڕۆژی ٢٨/١٢/کەوتینە ڕێ وشەوچووینە هۆدیکسڤاڵ میوانی کاک سولەیمانی چیرە بووین. شەوێکی زۆر

خۆشمان رابوارد. بەیانی کەوتینە رێ وەردەنگانێک گەیشتینە (بودێن).
سالی ۱۹۹۱مان لەوێ بەرێکرد.
۱۹۹۲/۲/۱ یەکێتی نیشتمانی کوردستان بەبۆنەی کۆچی دوایی تێکۆشەرکاک عومەر مستەفا و مەجلیسی سەرەخۆشی دانابوو، لە گەڵ چەند برادەرێک چووینە سەرە خۆشی. لە گەرانەوەدا چەند کەس لە برادەرانی کوردستانی خواروو بانگیان کردین کە سەیری فیلمێکی ڤیدیویی بکەین کە تازە لە کوردستان هەڵگیرا بوو.
فیلمەکە ئەوەندە داخدار ودڵتەزێن بووکە پەژارەی کۆرەوی ۹۱ی لە بیردەبردەوە. پەژارەوخەفەتی کۆرەوی کوردستانی خواروو بە هۆی دوژمنێکی درندەی وەک سەددام حوسێنەوە بەسەرکورد هاتبوو. دوژمنێک کە بۆمبای کیمیایی بەسەر کورد دادابوو. دوژمنێک کە ۱۸۰ هەزار پیاوی کوردی بێ سەروشوێن کردبوو. بەڵام فیلمی ناوبراو بێ ویژدانی و دزی ودەست پیسی وبێ مەسئولیەتی حیزبە دەسەڵاتدارەکانی کوردی نیشان دەدا. هاوار وگازندەی خەڵکی ناوارە لێقەوماوی کوردی لە چنگ کاربەدەست و بەر پرسانی حیزبە کوردیەکان بەرزدەکردەوە. مالی واوو دەیگوت: هەشت مانگە چاومان بە شەکر وچا نەکەوتوە. هاتوون ناویان نووسیوین، بەڵام هیچیان نەداوینێ. هێندێ دەیانگوت: ئەو یارمەتیەی رێکخراوە فریا گوزارەکان و دەولەتەکان بۆکوردستان وگەلی لێقەوماوی کوردی دەنێرن، کاربەدەستانی حیزبەکان دەیدزن ونایدەن بەکەس. فیلمی ناوبراو بەڵگەیەکی زیندووی سیاسەت وکردەوەی دژی گەلی حیزبە دەسەڵاتدارەکانی کوردستانی خواروو بوو. نیشاندەری ئەم دەسەڵاتە نگریسە وئەم سیاسەتی دژی گەلیە بووکە لە ماوەی ۳ سالی دەسەڵاتی دووحیزبی سەرەکی یەکێتی نیشتمانی و پارتی دێموکراتی کوردستای ــ یەکگرتوو بە جوانی خۆی دەرخست ودەسەڵاتی دژی گەلی ئەم دووحیزبە بوو بەهۆی کوشتار وهەژاری وبرسیەتی وچارە رەشی زەحمەتکێشانی کوردستان و پێشێل کردنی دێموگراسی و رەشەکوژی ولە ژێر پێنانی مافی

مرۆڤ وشێواندنی مەسەلەی کورد لە مەیدانی جیهانیدا. سیاسەت وکردەوەی ئەم دوو حیزبە شوێنی نگریسی حکومەتی بەعسیان لە کوردستان پڕکردەوە. ئەوە لە کاتێکا ئەو فیلمە نیشان دەدرا وخەڵکی ئاوارەولێقەوماوی کورد هاواروگازندەیان بوو، من ئەو ریزە یارمەتیانەم لە رۆژنامەی ئێران تایمز یاد داشت کردبووکە دەوڵەتانی جیهان بۆ کوردستانیان نارد بوو و بەشی هەرە هەرە زۆری چیبوە گیرفانی کاربەدەستانی دووحیزبە دەسەڵاتدارەکەی کوردستانەوە. ناردنی یارمەتی بۆ کوردستانی خوارور دوای کۆ رەوی ١٩٩١ بەگوێرەی نووسینی رۆژنامەکان

— ئەسپانیا یەک میلیۆن دۆلار ودوو فرۆکەی باری بۆ هاتوو چۆ

— ئەڵمان ١٠ میلیۆن دۆلار دەگەڵ ١٠٠ تۆن چادرو خێوەت و تەخت ودەرمان.

— ئینگلیز ٧٧٠٠ دۆلار کۆمەکی خێرا. ٣٥ میلیۆن دۆلار بە سندوقی یارمەتی کۆمەڵی دەوڵەتە یەکگرتوەکان. ٧٥٠ خێوەت و ٢٣ هەزار بەتانی.

— بازاری موشتەرەک ١٨٣ میلیۆن دۆلار

— بەلژیکا ٣٠٠ هەزار دۆلار

— دانمارک یەک میلیۆن و ٥٠٠ هەزار دۆلار

— ژاپون ١٠ میلیۆن دۆلار و ٧٧٥ هەزار دۆلاریش کۆمەکی خێرا

— سوید یەک میلیۆن و٣٢ هەزار دۆلار

— سویس ٥٥٠٠ تۆن خواردەمەنی و دوو میلیۆن دۆلار

— فرانسە ٢٨٠ تۆن خواردەمەنی وخێوەت وبەتانی. هەزار تۆن کەل وپەل بۆ ئەوکوردانەی پەنایان بۆ ئێران بردبوو.

— فنلاند ٢ میلیۆن و ٥٠٠ هەزار دۆلار

— هولەند یەک میلیۆن و ٦٠٠ هەزار دۆلار

وەک گوترا ئەم ژمارانە لە رۆژنامەی ئێران تایمز چاپی واشنگتۆندا بلاوکرا بوونەوە.

نامەی بەڕێز ماموستا مەلا رەحیمی عەبباسی

« برای بەرێز کاک کەریمی حیسامی. وێرای سلاوێکی گوردانە، دوور لە هەموو شانیبەیەکی چەپەلی ئینسانی. ساغی و سەر کەوتنتان بە سەر هەموو ئاواتێکی پیرۆز ئاواتمە، سوپاسی ئەو لوتفو مەحەبەتەتان دەکەم لەو دیاریە نایابەی کە نارد بوتان، فکر ناکەم هیچ دیارییێک لە کتێب بە نرخ تر بێت. بە بە ! لەو یادگارە پیرۆزە، ئەگەر لە بەرابەر هەر حەرفێکدا سوپاسێک بکرێ لام وایە کەمە. بۆ هەمیشە سوپاس. پێم خۆش بوو ئەو قسە خۆشەت بۆ بنووسم، سالی ٢٤ لە دێ یەکم دەخوێند، ئاغایەکی هەبوو بێ سەواد بو بەلام بە قەولی مەرحومی مەلا سەید سەلام پێخۆرێکی باشی بو. رۆژێکی رەفیقێکم دەرسی دەخوێند، کتێبێک بوو بەناوی« گەلەمبەری بورهان» کتێبێکی عیلمی مەنتیق. ئاغاش تەشریفیان هەبوو. سەری هەلێنا روی دەماموستا کرد و گوتی: فەردس بە ئەسپ نالێن؟

ماموستا فەرمووی با، گوتی ئەدی ناتقیش ئینسان نیە ؟ ماموستاش فەرمووی بەلێ. گوتی: ئەدی بۆ دەلێن عیلمی مەنتق گرانە بە خوا من زۆر باشی دەزانم.. حەتمەن دەزانی چم گوت .. عەبباسی ٢٩/٢/٩٢»

کۆڕێک بەیادی دووشاعیری مەزنی کورد هەژار وهێمن

١٩٩٢/٤/١٧ لە لایەن کۆمەلەی کوردی شاری ئیسکلستونە وە بۆکۆڕێک لەسەر دووشاعیری مەزنی کورد ماموستا هەژار وهێمن داوەت کرا بووم. کۆبوونەوەیەکی خۆش وخەلکێکی زۆریش بەشداری کرد بوو. کاک خەلیل دهۆکیش لە سەر شاعیری گەل جیگەر خوێن و دوکتور جەمشیدیش لە سەر شەهید شێخ مارفی بەرزنجی قسەیان کرد وکۆڕەکەیان دەولەمەند تر کرد. لەم کۆڕ وکۆبوونەوانەدابیرورای جوان وسەیر خۆ دەنوێنن. من دووخالم لەو کۆڕە دا یاد داشت کردوون،

یەکەمیان لە باسی ماموستا هێمن دا کاتێکی گوتم : کولتوری میللەتی ئێمە هێشتا زۆر نزمە. ئەگەر وانەبایە شاعێری وەک هێمن نەدەبوایە جێگای دانیشتنی لە ماڵ وگوند وشاری خۆی لێ وەتەنگ هەڵێ ودوور لە شاری خۆشەویستی لە غەریبی سەر بنێتەوە. بێگومان ئەوانەی بێشەرمانە بەیت وباویان بۆ هێمن سازدەکردو حەپسیان دەکرد، لای کۆمەلانی خەلکی کوردستان سەرشۆڕ وشەرمەزارن. کاک سەلیمخانی بانەیی گوتی : کاک کەریم وانیەو لەم دنیایە دا هیچ میللەتێک لە کورد پێشکەوتووتر وناقلتر نیە.

چی بلێم ؟ لە وەلامی سەلیمخان دا گوتم : کاک سەلیم راست دەکەی. ناقلەکانی کورد یەکیان منم و یەکیشیان ئەتۆی .!

دووەمیان لە باسی کارە ئەدەبی و بلیمەتەکانی ماموستا هەژاردا گوتم: یەکیشیان وەرگێڕانی قورئانی پیرۆز ە بۆسە رزمانی کوردی. لێیان پرسیم: ماموستا هەژار بۆ چی ئەم کارەی کردوە؟

گوتم من نازانم. دەمێکە لە دیداری ماموستا هەژار بێ بەش بووم. بەلام خۆی گوتوویە: بۆیە ئەوکارەم کردوە تا کوردەکەش بزانێ و لێ تێبگا کە خودای تەعالا چی فەرموە ؟

برادەرێک زۆر بە توندی وەدەنگ هات وگوتی : وانیە ونەدەبا ئەوکارەی کردبایە. کەلامی خودا ناکرێ بەکوردی.

باشە .. لە گەڵ ئەم جۆرە کەسانە تۆ دەڵێی چی. کەلامی خودایان کردوە بە ئینگلیزی وبە رووسی وفەرەنسی و فارسی و.. بەلام نابێ بکرێ بەکوردی ..!

وتوویژێکی چاپەمەنی شووڕت وگوم کراو

۹۲/٦/۱۲ کاک مەنسووری حەقگو ئەندام ڕێکخراوی فیدائیانی خەڵک (ئەکسەریەت) تلیفونی کردوگوتی: «لەلایەن ڕۆژنامەی کار ەوە دەمانەوێ وتوویژێکی چاپەمەنیمان لەگەڵ بکەی.» گوتم تکایە پرسیارەکان بەنووسراو بێنە، تا بتوانم بەکاوەخۆ وەڵامەکان بنووسمەوە. کاک مەنسوور ۱۱ پرسیاری هێنا ومنیش وەڵامەکانم بە گوێرەی بۆ چوونی خۆم ئامادە کرد ودوای چەند ڕۆژ ودری گرتنەوە. ماوەیەکی زۆری پێچوو وتوویژەکە چاپ نەکرا. چەند جاریشم وەبیرکاک مەنسور هێنایەوە . پاشان خۆم نامەیێکم بۆ شۆڕای سەردەبیری ڕۆژنامەی کار نووسی وسەرسامی خۆم لەوە دەربڕی کە ڕۆژنامەی کار ئەو هەموە باسی ئازادی و دەربڕینی بیروڕای جیاوازدەکات، چۆنە وتوویژێکی کەخۆتان داخوازبوون لە ڕۆژنامەدا بلاو ناکرێتەوە؟ پاش ماوەیەک نامەیەکی دەستخەتی هەردەمەی بێ تاریخی سەیریان بۆ ناردبووم کەوا دەقی نامەکە هەر بەفارسی بلاو دەکەمەوە:

« اقای کریم حسامی ارجمند ! باسلام خدمت شما، از سخنان تشویق کننده و محبت امیزی کەدر نامەتان مرقوم داشتەاید صمیمانه سپاس گذاریم. در رابطه با مصاحبه ایکه برای درج در نشریه کار صورت گرفته بود به اگاهی تان میرسانیم کەهر قصور وخطایی درمیان باشد صرفامتوجه ماورفیق ماست. ازاین بابت متاسفیم. اما باید متذکر شویم که همکارماهدف ونیتی جزخدمت به ارتقای اگاهی خوانندگان«کار» ازتجارب ودیدگاهای یکی از مبارزین قدیمی نداشته است، امیدواریم دراولین فرصت به طریق حضوری، کیفیت کار انجام شده و بر خورد نشریه به نتیجه کاررا به تفصیل باشما درمیان بگذاریم.

ماطمينان داريم كەشماباتوجه بەسوابق ديرينەتان درامر تاليف و ترجمەو روزنامه نگارى به هر نشريەاى بويژه نشريەاى كەارگان يک سازمان سياسى باشد اين حق رابدهيد كه در انعكاس ونيز نحوه وزمان بازتاب ديدگاههاى مختلف به مجموع مصالح سياسى روز توجه داشته باشد. بارديگر احترام خودرا به شما مبارز كهنسال مردم كردستان تقديم ميداريم. شوراى سردبير نشريه « كار »

من ئەوكارە بێ پرنسيپيەى ئەوانم لەدڵ نەگرت. چونكە لە وەڵامەكاندا من مەسەلەى نەتەوايەتى و رێگاى چارەسەركردنى و فيدراسيۆن و يەكێتى تەواويەتى ئەرزيى ئێران و مەسەلەى يەكێتى نەتەوەى كورد ويەكپارچەيى كوردستان و شێوەى هاوكارى لەگەڵ هێزەكانى ئوپوزيسيۆنى ئێرانم بە راشكاوى بە گوێرەى بۆچوون وتێگەيشتنى خۆم باسكردبوو. ديار بوو ئەم بۆچوونە لەگەڵ سياسەتى ئەوان نەدەهاتەوە كە دەيانەوێ لەگەڵ هەموو هێزوناهێزى ئێرانى و لە ئێرانى ئێرانيتر بەرە پێک بێنن و رژێمى ئاخوندى بێدەسەلات نەرم بكەن.! گرنگى دان بە (ديدگاههاى مختلف به مجموع مصالح سياسى) لەوە زياتر شتێكى تر نيە.

٩٢/٦/٢٠ لە گەڵ عومەرى ئەمينى چووينە دانمارک و ميوانى كاک رەحمانى خۆشابرو بووين. لە رادە بەدەر بەخێر هێنان وميوانداريكى كوردانەى كردين. داواى كرد كە بيرەوەريەكانى خۆمى بۆ بنێرم وچەند دەورەى زياديشى بۆ بنێرم بيان فرۆشێ. منيش پێنج دەورەى بيرەوەريەكانم بۆ نارد. بەڵام بەداخەوە تا ئێستاش لێى بێ خەبەر بووم و نامەو تەليفوونيش هەر بێ وەڵام مانەوە.

١٢/ ٧/ لە مەهابادەوە خەبەرى كۆچى دوايى وسێن مەراغەيى يان پێ راگەياندم. زۆر بە پەرۆش بووم. ناو براو تێكۆشەرێكى رێگاى ئازادى و لە زيندانى رژێمى كۆمارى ئيسلامى دا فەلەج ببوو. نامەى سەرەخۆشيم بۆ فەرخوندە خانمى كچى نارد. محەممەدى خوارزام خەبەرى دامێ كە بۆ سەردانم دێتە بولغاريا. هاتنى ئێرانيەكان بۆ بولغاريا هاسان بوو. هەموو ئێرانيەک

دەیتوانی ١٠٠ دۆلار بدا و بۆ سێ رۆژان بێتە سۆفیا و هوتێلیشیان دەدایە ویا دەیتوانی خانوو بگرێ.

٩٢(٧/٢٦) بۆ دیتنی محەمەدی خوارزام چوومە سۆفیا. رۆژی ٧/٢٩ لەگەڵ برادەرێک تر کە کاتی خۆی رەگەڵ لایەنگرانی کۆنگرەی چوار کەوتبوو، پەیدا بوون. دیدارێکی فرە خۆش وشادی هێنەر بوو. برادەری تاقمی حەوت کەسە عەجایب پەشیمان ببۆوە ولەعنەتی بۆ سەبەبکاران دەنارد. سێ رۆژان میوانم بوون و پاشان لەگەڵیان چوومە تورکیا. لە ئەستەمبوڵ چووین هوتێلێک خاوەنەکەی کوردبوو. کتێبێکی خۆم پێبوو بەکرمانجی لە سەر کۆماری کوردستان، پێشکێشی خاوەن هوتێلم کرد. لە رادە بەدەر پێ شاد بوو. دوو شەو میوانداری کردین. پارەی هوتێلی منی وەر نەگرت. رۆژی دوایی چووینە ئانکارا میوانی برادەرێک ئازەربایجانی بووین ومیوانداریەکی شایانی کردین. کۆمەڵێک برادەری مەهابادی وەک پەنا بەر لە وەزعێکی ناخۆش دا دەژیان. چوومە سەرداتیان. کوڕشی شهابی لە شارێکی ترەوە هاتە لام ودوو رۆژ لەلام بوو. دوکتور ناجی کوتلای بۆ فراوین لە رەستورانێک داوەتی کردین. لە ئانکارا تووشی عبدالحمید بوومەوە کە لە بەرگی ٧ باسم کردوە وپیاوانە لە ئەستەمبوڵەوە لەگەڵم گەڕابۆوە کوردستان. ئەمجارەش شەوێک لە هوتێلێکی شازی ئانکارا داوەتی کردین وبلیتی گەڕانەوەی ئەستەمبوڵی کڕی وپیاوانە بەڕێی کردم.

گەڕانەوە بۆ ستۆکهۆڵم :

٩٢/٨/١٠ گەڕامە وە بۆ سوید. پێتان وایە کابرای پەنا بەری بێگانە لە سوید دەبێ ژیان چۆن رابوێرێ. ئەوانەی خەریکی خوێندنی زمان و یا بە چوونی مەدرەسەوە خۆ دەخافڵێنن، هەرچۆنێک بێ رۆژ دەبەنە سەر. ئەوانەی کارێکیان وەگیر دەکەوێ، حاڵیان باشترە و رۆژانە کاردەکەن و بە هیلاکی خۆ

دەگەیێننەوە ماڵێ. بەڵام بەشی زۆری پەنابەرای بێگانە بێکار دەسوڕێنەوە ولە کەش وهەوایەکی ئاڵۆزدا ژیان دەبەنەسەر. ڕاهاتن بە ژیان وکولتوری ئەورووپا بۆ بێگانەی پەنا بەرگەلێک دژوارە. ئەوەی پێوەندی بە منەوە هەبێ سەبارەت بە خۆ خافڵاندن بە نووسین وخوێندنەوە، ئەم هێشتوە زۆر هەست بەئازاری ئاوارەیی و لێقەوماوی بکەم. لە بارودۆخێکی ئاوادا خەریک بوون بە خوێندنەوە ونووسین باشترین یاریدە دەرە بەتایبەت ئەگەر کەش وهەوای ماڵ وخێزان خۆش و بێ کێشەو هەرا و ژانە سەر بێ. بە خۆشیەوە من لەو نیعمەتە بێ بەش نەبووم وهەر بۆیەش توانیومە لەبواری نووسیندا سەرەتەقەیەک بکەم و بێجگە لە نووسین وچاپکردنی بیرەوەریەکانم وچەند نامیلکەو کتێب و وەرگێرانی چەند بەرهەمێک لە نووسینی وتاری جۆر بەجۆریشدا بۆ ڕۆژنامەکان بەشداری بکەم.

لە سەرەتای مانگی چواری ۱۹۹۳ چاوم بە وتارێکی بەڕێزجەلال تاڵەبانی کەوت کە لە ژێر سەر خەتی (لە پێناو گەشە پێدانی یەکێتی نیشتمانی کوردستاندا) لە رۆژنامەی « کوردستانی نوێ »دا بلاوکرا بۆوە. نووسینی ئەم وتارە ببوە جێگای موناقەشەو بۆ چوونی جیاوازی ڕووناکبیرانی شۆڕشگێڕ و نووسەرانی خاوەن بیروڕا و ماوەیک لە لاپەڕەکانی کوردستانی نوێ دا درێژەی هەبوو. سەبارەت بە هیوایەکی کە بەردوتی بزوتنەوەی کوردستانی خوارووم هەبوو بۆ گەیشتن بە جۆرە ئازادیەک وشێوە دێموکراتیەک لە مەسەلەی کورد دا، کە پێشتریش لەم بارەوە وتارێکم بۆکوردستانی نوێ نارد بوو، بە باشم زانی لەم موناقەشەیەشدا بەشداری بکەم. ئەوە بوو لە ژێر سەرخەتی (لەگەل پیاوان چوونە نێو شەڕ شایی یە) ئەم وتارەی خوارەوەم نووسی وناردم بۆ (کوردستانی نوێ)

له‌گه‌ڵ پیاوان چوونه نێو شه‌ڕ شاییه

«... هاتنه نێو موناقه‌شه‌ودم به‌ده‌مه‌و بیروڕا گۆڕینه‌وه‌ی ئه‌مڕۆی کوردستانی خواروو، ئه‌گه‌ر خوا نه‌خواسته دڵگیری وتوڕه‌یی ولالوتیشی به‌دواوه بێ، دیسان هه‌ر پێویسته به شایی دابنرێت. جا چ له‌وه‌ی خۆشتره له کۆمه‌ڵی پڕله شه‌ڕ وشوڕ وکێشه‌و پڕ له‌فیز ولوت به‌رزی وکه‌لله ره‌قی کوردستاندا، بارو دۆخێکی ئه‌وتۆ پێک بێ که روناکبیرانی خاوه‌ن بۆ چوون وبیروڕای جیاواز به نیازی دۆزینه‌وه‌ی باشترین رێگاو رێباز، بۆ چاره سه‌ر کردنی گیروگرفته‌کانی کۆمه‌ڵ و بۆ بردنه پێشی کوردستان به‌ره‌و قۆناغێکی شارستانی و ئازادی ودیموکراسی راسته‌قینه، به ئاشکراو به هێمنی بکه‌ونه موناقه‌شه ومشت ومڕی فیکری و بۆچوون و بیروڕای جیاواز بێنه سه‌ر کاغه‌زو بلاوی بکه‌نه‌وه. ده‌ستپێشخه‌ری ئه‌م باسه گرنگه ده‌گه‌ڕێته‌وه بۆ وتاره‌که‌ی ١٩٩٢/١٢/٩ی به‌ڕێز مام جه‌لال و سه‌رفرازی به‌ڕێوه بردنیشی به نسیب (کوردستانی نوێ)ی به‌ڕێز ده‌بێ که وه‌ک مینبه‌رێکی ئاواڵه‌و ئازاد ده‌رفه‌تی بۆ راگه‌یاندن وبلا وکردنه‌وه‌ی ئه‌م هه‌موو بیروڕاو وبۆ چوون وهه‌ڵوێستی جۆر به جۆر پێک هێناوه. هه‌ر چه‌ندی مرۆڤ بیری لێده‌کاته‌وه، به موجیزه‌و رووداوێکی چاوه‌ڕوان نه‌کراوی دێنه به‌ر چاوکه به کوردستانی به‌لا لێدراوی کاولکراوی پڕ له

ناتەبایی و تەنگ وچەڵەمەدا هەوایەکی ناوا پەیدا دەبێ کە خەڵک بتوانێ بە سەر بەستی بیردڕای خۆی دەر ببڕێ و لەسەرکاغەز بلاویشی کاتەوە. لە بیرمان نەچۆتەوە هەرلە کوردستان بەم دیو وئەو دیوەوە، ئەندامانی حیزبی، تێکۆشەرانی سیاسی و دڵسۆزانی نیشتمان دەرکراون وگیراون ودەر بەدەر کراون وتەنانەت کوژراویشن.

دیارە ئەگەر هاوکاری و هاودەنگی بەرەی کوردستانی و ژیری وکاتناسی ڕێبەرانی حیزبە سیاسیەکان وفیداکاری ولە خۆ بوردوویی کۆمەلانی خەڵکی کوردستان ئەم باروددۆخەی دێموکراسی یان پێک هێناوە، کوردستانی نوێ وەک ئۆرگانی پارتی سۆسیال دێموکرات بە بلاو کردنەوەی بیروڕای جیاواز لە سەر لاپەڕەکانی خۆی ڕێو ورەسمی سۆسیال دێموکراسی لەسەر(پاراستنی دێموکراسی و بەشداری زۆربەی خەڵک لە بڕیاردان وکاروباری کۆمەلایەتی) دا بە جێ گەیاندوە. سیاسەت وتێکۆشان وهەنگاوی گشتیان جێگای سەرفرازی و سوپاسە.

بانگەوازی مام جەلال وبۆچوونی جیاواز

هەر چەندە بانگەوازەکەی بەڕێز مام جەلال پێوەندی بە کوردستانی خوارەوە هەیە، ڕووی داواکەشی لە دێموکرات وپێشکەوتنخواز وچەپ وسوسیالیست وکۆنە یەکێتی و... کوردستانی خوارو، بەلام چونکە مەسەلەکە تەنیا باری ڕێکخستن وڕێکخراوەیی نیە وبەڵکوو بۆ باری فیکری وسیاسی وکۆمەلایەتی وتەنانەت ئامانجی دوا ڕۆژی کۆمەڵی کوردەواریش پەڕیوەتەوە ولە بەر ئەوەش بە ئەزموون وتاقیکردنەوەی رابردوو دەرکەوتوە کە وتار ودەست تێوەردانی مام جەلال تەنیا لە نێو کوردستانی خوارووەدا قەتیس نابن وبەشەکانی تری کوردستانیش دەگرنەوە، هاتمە سەر ئەم باوەڕە کە ئەگەر بە کەرستەو کەل وپەلی کرچ وکالیش بێ، لە دوورەوە لەم موناقەشە دێموکراتیانەدا بەشداری بکەم.

١ ـــ بە ڕای من مام جەلال لەم بانگەوازەدا مەسەلەکەی فرە بەرین و بەر بلاو هێناوەتە گۆڕێ ودیەوێ دێموکرات وچەپ وشۆڕشگێڕ وپێشکەوتنخواز وکۆنە

یه‌کێتی وته‌نانه‌ت کۆمونیستیش(ئه‌گه‌ر نه‌ڵێین کۆنه کۆمونیست) به « فێرگه‌ی جیاوازه‌وه » له یه‌کێتی نیشتمانیدا کۆ بکاته‌وه. دیاره ئه‌وه مافی ڕه‌وای مام جه‌لاله که بۆ به‌هێز کردن ومه‌زنکردنی حیزبه‌که‌ی خۆی تێبکۆشێ، به‌لام ناکرێ ئه‌وه‌ش له‌به‌ر چاو نه‌گرین که ئه‌م کاتیگۆری ومه‌قولانه هه‌ر یه‌که ماناو مه‌فهومی تایبه‌تی خۆیان هه‌یه. ئه‌گه‌ر هه‌مووشیان له قۆناخی ئه‌مڕۆی بزووتنه‌وه‌ی رزگاریخوازی کوردستاندا توانیویانه‌و ده‌توانن له سه‌ر تاکتیک و سیاسه‌تی رۆژ یه‌ک بگرن، له‌وانه‌یه له سه‌ر ستراتیژی وشێوه‌ی سیستمی کۆمه‌لایه‌تی وهه‌ڵوێستی چینایه‌تی فه‌رق وجیاوازیان له نێواندا هه‌بێ.

له لایه‌کی دیکه‌وه کۆبوونه‌وه‌ی ئه‌و هه‌موو فێرگه وتاقم وده‌سته‌و بیروڕا جۆر به‌جۆرانه له یه‌کێتی نیشتمانیدا، له‌وانه‌یه بناخه‌ی دێموکراسی له کۆمه‌ڵ وله یه‌کێتی نیشتمانیش دا له‌ق بکات. ئێستا له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ده‌سته‌و تاکی خاوه‌ن بیروڕای جیاواز هه‌ن،له‌و په‌ڕی ئازادی ودێموکراسیدا موناقه‌شه ده‌که‌ن وئه‌م بیروڕاو بۆچوونه جیاوازانه دێنه سه‌رکاغه‌ز وکۆمه‌لانی خه‌ڵک ده‌توانن لێ یان بکۆڵنه‌وه ولێکیان ده‌نه‌وه‌و هه‌ڵیان سه‌نگێنن. ئه‌وه‌ش خۆی ده‌بێته هۆی بووژانه‌وه‌ی بیروڕاوبۆ چوونی قه‌تیس کراوی رابردوو. یارمه‌تی به چوونه سه‌ری پله‌ی زانیاری وکولتوری خه‌ڵک ده‌کات. له‌کاتێکا کۆبوونه‌وه‌ی هه‌مووی ئه‌وانه له نێو رێکخراوه‌یه‌کدا، به گوێره‌ی ئه‌زموونی رابردووی حیزبه سیاسیه‌کانی کوردستان، ئیتر ده‌ره‌تانی موناقه‌شه ومشتومڕو بلاو بوونه‌وه‌ی بیروڕای جیاواز نامێنێ. له سه‌رکردایه‌تیه‌وه یان له ده‌فته‌ری سیاسی یه‌وه بڕیار ده‌درێ وبڕایه‌وه. بۆ نموونه ئه‌وانه‌ی له رابردوودا له یه‌کێتی نیشتمانی وله حیزبه‌کانی تری کوردستان جیا بوونه‌وه، هه‌ر له سه‌ر ئه‌وه بوه که بیروڕای جیاوازیان هه‌بو ورێگای ده‌ربڕین وبلاوکردنه‌وه‌یان نه‌دراوه و به ناچار یا له حیزبه‌که ده‌ر چوون ویان ده‌رکراون. له‌وانه‌یه بگوترێ یه‌کێتی نیشتمانی ئێستا حیزبی سۆسیال دێموکراته‌و سۆسیال دێموگراتیش به گوێره‌ی سوننه‌ت و بیروباوه‌ڕی خۆی دێموکراسی ده‌سته به‌ر ده‌کات. ئه‌وه راسته. ئولوف پالمه له نامه‌ی خۆیدا بۆ

ڤیلی برانت و بورنۆکرایسکی ١٧ی مانگی مارسی ١٩٧٣ دەنووسن :«
ئامانجی ئەسڵی سۆسیالیزمی دێموکراتیک. واتە سۆسیال دێموکراسی
هەمیشە ئەوە بوە کە لە هەموو بوارێکدا دێموکراسی دابین بکا ولە کۆمەڵگای
دێموکراتیکدا کاری ئازاد بکاتە جێ نشینی گورم وزۆرە ملی. لە هێندێ
ولاتانی دنیای سێیەمدا هەوڵ دەدەن بە شێوەی دێموکراسی ولاتەکەیان بەرێوە
بەرن. ناکرێ چاوە روان بین لەم ولاتانەدا کە سوننەتی دێموکراسی نیە،
ماوەیەکی زۆر لەژێر گوشی دەسەلاتی بێگانان و دیکتاتۆری خوێناویدا ژیاون
و خەڵک لە هەژاریدا دەژین، شێوەی دێموکراسی هەڵبژێرن و بەکاری بێنن.»
بە سەرنجدانی ئەم وتەیەی ئولوف پالمە مرۆڤ ناچارە بیر بکاتەوە کە داخوا
کۆمەڵی ئێستای کوردەواری وحیزبە سیاسیەکانی کوردستان گەیشتوونە ئەو
رادەیە کە دێموکراسی وئازادی بیروباوەڕ بە تەواوی سەقامگرتوو بکەن.؟
تاقیکردنەوەی نە زۆر دوورمان لەبەر دەست دایە. دوکتور قاسملووی رەحمەتی
پێش دە ساڵ، واتە پێشتر لە مام جەلال سۆسیال دێموکراسی هێنا کوردستان و
حیزبی دێموکراتی کرد بە سۆسیال دێموکرات و بۆ هێور کردنەوەی ئەندامانی
حیزب و فریودانی نوێنەرانی کۆنگرەش ناوی « سۆسیالیزمی دێموکراتیکی »
لەسەر دانا، لە کاتێکا حیزبی سۆسیال دێموکراتی ئەڵمان لە ساڵی ١٩٥٩
بەرنامەی «سۆسیالیزمی دێموکراتیکی» پەسند کردوە. بەلام دوکتور
قاسملوولە «کورتە باس» دانووسی: «ئەگەر بێژین سۆسیالیزمی دێموکراتیک،
یانی رەتکردنەوەی سەرمایەداری وسۆسیال دێموکراسی .» لە گەڵ ئەوەش
کاتێ بە پشتیوانی مام جەلال لە کۆنگرەی شەش دا بەرنامەی سۆسیالیزمی
دێموکراتی بە پەسند کردن دا، هەر دوای کۆنگرە هەموو سوننەت وئەخلاقی
سۆسیال دێموکراسی ئورووپا، لە حیزبی دێموکرات دا خرا ژێر پێ. لە ئەندامانی
حیزب « تعهد » وەر دەگیرا کە بە بەرنامەی پەسند کراو وەفادار بن ودژی
رێبەرایەتی قسە نەکەن. لەنێو حیزبدا بیروڕای جیاواز دەر نەبڕن. دەیان
کادیری نیشتمانپەروەر وخاوەنی بیرو باوەڕ بە حیزب هەر بەو تاوانە دەرکران.

پێویستیی بە باسكردن نیە، برادەرانی كوردستانی خواروو وشەخسی مام جەلالیش باش ئاگادارن. هێنانەوەی ئەو ئەزموونە تاڵە بۆیە مرۆڤ دەخاتە مەترسی یەوەكە كۆبوونەوەی دەستەو تاكی خاوەن فیرگەو بیرو باوەڕی جیاواز لە ڕێكخراوەیەكدا، ئەو دیموكراسیەی ئێستای كوردستان كە لە ڕۆژ هەڵاتی نێوەڕاست دا بێ وێنەیە، لە دەرەوە دەنگی داوەتەوە وجێی شانازی گەلی كوردە بكەوێتە مەترسی و تەنگە بەر بكرێت.

٢ ـــ سۆسیال دیموكرات و چەپ و شۆڕشگێڕ و سۆسیالیست و .....

بەرێز مام جەلال لە بانگەوازەكەیدا، هەموو ئەوانەی سەرەوەی ریز كردوە و بانگیان دەكات بۆ نێو یەكێتی نیشتمانی كوردستان. دیارە ئەوەی پێوەندی بە سۆسیال دیموكراسی یەوە هەیە، ئەوە ڕێبازەكەی روون وناشكرایە. بێجگە لە« دژی چەوسانەوەو دژی شۆڤێنیزم ودژی كۆنە پەرستی » هەموو ئەو خاڵانە دەگرێتەوە كە لە بانگەوازەكەی مام جەلال ولە پرۆگرامی یەكێتی نیشتمانیدا گوتراون .دیاری من لێرەدا مەبەستم ڕێبازی سۆسیال دیموكراسی یە بە گشتی وەك رابردووی سۆسیال دیموكراسی لە ئورووپا. نەك بە حیزبێكی بەناو سۆسیال دیموكرات و بەڵام خاوەنی بەرنامەو سیاسەت و تاكتیكی تایبەتی خۆی، وەك یەكێتی نیشتمانی كە بە ناو سۆسیال دیموكراتە بەڵام بەرنامەو ئامانج وستراتیژیەكەی گەلێك لە ڕێبازی سەرەكی سۆسیال دیموكراسی بەر فرەوانترە و وەڵامدەری هەل ومەرجی بزووتنەوەی نیشتمانی كوردستانە. یان وەك حیزبی دیموكراتی كوردستانی ئێران. ئامانجی نهایی سۆسیالیزمی دیموكراتیكە. بەڵام لە « زانستی پێگەیشتنی كۆمەڵ »كە ماركسیزمە پەیرەوی دەكات. یان قەوارەو ساختومانی حیزبەكە «سانترالیزمی دیموكراتی » یە كە پەیرەوی نێو خۆی حیزبە كۆمونیستەكانە. مەبەستی من تاكتیكی ئەم جۆرە حیزبە سۆسیال دیموكرتانە نی یە. مەبەست بنچ وبناوان وڕێبازی سۆسیال دیموكراسی یە كە لە ساڵی ١٩١٤ دوە دەیەوێ نیزامی سەرمایەداری بپارێزێ و باشتری بكات. نەك بیرووخێنێ یا بیگۆڕێ. ئولوف پاڵمە لە دانیشتنێكدا

لە گەڵ ڤیلی برانت وبورنوکرایسکی ٢٥یانگی مای ١٩٧٥ لە ڤیەننا دەڵێ :
« نیزامی سەرمایەداری ئێستا لە قەیران دایە گەلێک لە بایەکانی بنە رەتی کۆمەڵی سەرمایەداری کەوتوونە ژێر پرسیار. زۆر کەس لە بواری ئەخلاق وبیروباوەڕەوە سەرمایەداری مەحکوم دەکەن.. ئێمە سۆسیالیستەگان لە گەڵ سەرمایەداری ژیانی هاو بەشمان هەیە. ئێمەش هەر ئەوەمان دەوێ کە سەرمایەداری گەرەکیەتی. دەمانەوێ ژێرخانی کۆمەڵی سەرمایەداری سەنعەتی نوێ کەینەوە. قەیرانی سەرمایەداری قەیرانی کۆمەڵی سەنعەتی یە. ئەرکی ئێمە رزگاری ئەو کۆمەڵەیە ، »
لە بەرنامەو رێبازی سۆسیال دێموکراسیدا، هەرچەندی بخوازی باسی ئازادی ودێموکراسی ودەربرینی بیر وباوەڕ هەیە وبە کردەوەش بەرێوە چوە. دژی شەڕ وکار بۆ هەموو کەس ویەکسانیش هەنگاو هاوێژراوە. بەڵام نەهێشتنی چەوسانەوەی چینایەتی و گۆڕینی سەرمایەداری لە وێدا باسی نیە. کەوابوو بە بۆچوونی من تێکەڵ کردنی سۆسیالیزم بە مەفهومی زانستی و نەهێشتنی چەوسانەوە لەگەڵ بەرنامەی سۆسیال دێموکراسی، ئەگەر مەبەستی سیاسەت وتاکتیک نەبێ، لە باری زانستی یەوە بۆ چوونێکی تەواو نی یە و جێگای موناقەشەیە.
٣ ــ چەپ :
چەپیش تاریف و مەفهومی خۆی هەیە. لەو کاتەوە کە وشەی چەپ و رێبازی چەپ هاتۆتە نێو ئەدەبیاتی سیاسی، بۆ چەند مەبەست وبە چەند رێباز لێکدراوەتەوە. بۆ نموونە : سۆسیال دێموکراسی لە بەرانبەر خۆپارێز (محافظە کار) و کۆنە پەرستی سەرمایەداریدا، چەپ بوە. بەڵام هەر لەو کاتەشدا بە قەولی (ماکس نادلەر سۆسیال دێموکراتی ئوتریشی) لە نێوان دوو هەڵوێستی « شۆڕش و رێفۆرم » دا، بەلای راستەدا کەوتوە. هەر بۆیەش لە نێو بزووتنەوەی سۆسیال دێموکراسیدا، بزووتنەوەی چەپ سەری هەڵداوە وەک سۆسیالیست و سۆسیالیستی چەپ و سۆسیالیستی ئازادیخواز و....،

ڕێکخراوی تایبەتی خۆیان دامەزراندوە. ئەوانەش هەر چەندە لە ئەسڵی ڕێباز دا « شۆڕش و ڕیفۆرم » فەرقێکیان نەبوە، بەلام لە هێندێ مەسەلەو لە سیاسەتی ڕۆژدا یەکیان نەگرتۆتەوە. حیزبی سۆسیال دێموکراتی ئەوتۆ هەبوە وهەیە کە زۆر جارلە گەڵ حیزبە ڕاست ڕەوی خۆ پارێز ولە گەڵ پەیمان ودەستەبەندی نیزامی و سیاسی و ئیمپریالیزم هاو دەنگ وهاو هەنگاو بوە. جاری واهەبوە لە هەڵبژاردنی پارلمانداندا بۆ وەدەست هێنانی دەنگی زۆر لە درۆشمی بنەرەتی خۆی لایدلوە.

دەمەوێ بڵێم سەرەرای ئەوەی کە دێموکراسی وئازادی بیروڕاو پێک هێنانی ژیانی سەردەم بۆ هاونیشتمانیان سیاسەت وکردوەی سۆسیال دێموکراسی یە، بەلام ناکرێ بکرێتە مەکۆ وناوەندی هەموو لایەنگرانی بیرو بروای جیاوازی سیاسی و کۆمەلایەتی. جگە لەوە ، چەپی دێموکرات، چەپی شۆڕشگێڕ، چەپی خوار و..هتد، ئەوانە هەر یەکەلە بواری سیاسی وکۆمەلایەتی وتەنانەت سیستمی کۆمەلایەتی دوا ڕۆژی کۆمەڵیشدا بیروڕاو بۆچوونی خۆی هەیە. بەر لە تێکچوونی سیستمی « سۆسیالیزمی مەوجود » هەر یەکەش ئیدیۆلۆژیکی کرد بوە ڕێنوێنی سیاسەت و پراکتیکی خۆی.

دێموکراتی شۆڕشگێڕ : ئەم تیپەش ئەگەر ڕاستەو خۆش ناوی مارکسیستی یان لە خۆ نەناوە، لە سیاسەت وبۆچوون ولێکدانەوەیاندا پشتیان بە مارکسیزم بەستوە. ئەوانیش خۆیان لە سۆسیال دێموکراسی پێ چەپتر بوە

سۆسیالیستەکان : ئەوان لە پرۆگرام وبۆ چوونیاندا، خۆیان بە حیزبی چینایەتی وبە هەڵگری بیرو باوەری مارکسیستی و بە دامەزرێنەری سۆسیالیزم داناوە وتەنانەت جاری وا هەبوە دەستی کۆمونیستەکانیشیان لە پشتەوە بەستوە و جاری واش هەبوە تیئۆری وکردەوەیان لەگەڵ یەک فەرقی هەبوە.

کۆمونیستەکان : ئەوانیش کەوتونەتە جەغزی بانگەوازەکەی مام جەلال. دیارە ئەوان هەر چەندە لە قۆناخی ئێستاو لە سیاسەتی ڕۆژولە هاوکاری بەرەی کوردستانی وکیروگرفتی ڕۆژدا لەگەڵ هێزە سیاسیەکانی تر هاوهەنگاوبن،

بەلام ئەو ان حیزبی چینایەتین و ئامانجی نهایی ئەوان دامەزراندنی کۆمەڵی بێ چین ودادپەروەری کۆمەلایەتی یە بە هەموو مانایەکی زانستی یەوە. باسی پرۆگرام وستراتیژی دەکەم، کارم بەوە نیە کە ئیستا دوای سەر نەکەوتنی سیستمی سۆسیالیزمی سۆڤیەتی وولاتانی ئوروپای رۆژ هەلات، لە سۆسیالیزم ومارکسیزم وبیروباوەڕ وتیئۆریەکەی کراوەتە هەلاوڵە قاودان وبادانەوەو پاکانەو ناوگۆڕین و واز هێنان لە بیروباوەڕورابردوو بۆتە باوو وشکە سۆڤیە کۆنەکانیش لەم مەیداندا لە گەڵ کۆنە پەرست ودوژمنانی رەسەنی سۆسیالیزم پێشبڕکەیانە و رادەگەیێنن کە « کۆمونیزم مردوە وسۆسیالیزم فاتیحای بۆخوێنراوە . بەڵێ راستە. سۆسیالیزمی مەوجود مردوە. ئەوسۆسیالیزمەی لە سۆڤیێت سازکرابوو، کفنیشی زەرد بوە بێ ئەوەی (دەستی ئیمپریالیزم و سەرمایەداریشی)تێدا بێ !!. تا ئێستا لەسەر بەشە میراتەکەی کە « وەدەست هێنانی مافی مرۆڤە ! » پتر لە سەد هەزار کەسیش خوێنی رژاوە. ئەوە یەک واقعیەتە. بەلام لە بەرانبەر ئەم واقعیتەدا (واتە لە بەین چوونی سۆسیالیزمی مەوجود) واقعیەتێکی دیکەش هەیە کە ناکرێ مرۆڤ نەی بینێ ویا چاوی لێ بنوقێنێ، ئەویش نەمردنی فەقیری وهەژاری وبرسیەتی ونا بەرانبەری وزوڵم وسەرە رۆییە لە جیهاندا کە زایدەو ئاوال دوانەی سیستمی سەرمایە داری یە. سۆسیالیزمی مەوجود نەماوە. بەلام میلیۆنها ئینسان لە سەرانسەری جیهاندا لە بەر دەستی رێژیمە دیکتاتۆرو کۆنەپەرستەکانی سەرمایەداری دا دەناڵێنن و دەتلێنەوە.

نامەوێ لەسەر ئەم باسە برۆم. وادیارە لە مەتڵەب لام داوە. داوای لێبووردن لە خوێنەرانی بەرێز دەکەم. بە راستی ساخکردنەوەی هۆیەکانی لە بەین چوونی سیستمی سۆسیالیزمی مەوجود کارێکی هاسان نیە. بە قەولی حافظ ی شیرازی:« عالمی از تو باید ساخت و از نو ادمی »

مەبەست ئەوەیەکەکۆمونیست وسۆسیالیستە راستە قینەکان حیزبی چینایەتین و لەگەڵ ئەم کاتیگۆریانەی مام جەلالی بەرێز بۆ هاتنە نێو یەکێتی بانگی

کردوون، یەک ناگرنەوە.
ئەنجام : بە روونکردنەوەی باسەکەوبە تێگەو بۆچوونی خۆم دەگەمە ئەوئەنجامەیەکە بانگەوازەکەی مام جەلال لە چەند بارەوە بۆکۆمەڵی ئەمڕۆی کوردەواری ناگونجێ و بەقازانجیش نیە. لە بارودۆخی ئیمڕۆی کوردستاندا لە بەرچاوگرتنی بەرژەوەندی گشتی، بە سەر بەرژەوەندی حیزبایەتی ودەستەییدا، زێدەیی هەیە.
یێکەم : هەر وەک باسکرا ئەم هەموو دەستەوتاقم وتاکی خاوەن فیێرگەو بیروڕاوبۆچوونی جیاواز لە بارودۆخی ئیمڕۆی کوردستاندا، لە یەک ڕێکخراوەدا حاوانەوەیان دژوارە ودوور نیە جارێکی دیکەش توشی ناتەبایی وجیاوازی ببنەوە.
دووەم:بەکۆبوونەوەیئەوهەموورێکخراوانە لە یەک ڕێکخراودا،دێموکراسی تەنگە بەردەکرێ. ئەو ئدێموکراسیەی ئیمڕۆ لە کوردستاندا هەیەو جێگای شانازیە، لام وایە گرنگترین هۆکار ووەسیلە یە بۆ بردنە سەری پلەی کولتوری جەماوەر ودەربڕین وگۆڕینەوەی بیروڕای جۆر بەجۆر و بەشداری کۆمەڵانی خەڵک لە چارە سەرکردنە گیروگرفتەکانی کوردستاندا. بە قەولی ڤیلی برانت سەرۆکی پێشووی سوسنتر وسۆسیال دێموکراتی بەناو بانگ: « سۆسیالیزمی دێموکراتیک ئەرکێکی قورسی لەسەرشانە. ئەویش بریتی یە لە خەبات بۆدێموکراسی ونازادی وپاراستنی و بەکار هێنانی. مەبەست لە وشەی « دێموکراتی » هەڵوەشانەوەی هەموو چەشنە سەر پشکیەک. لە پلەی یەکەمدا دەبێ ڕێگای هەموو جۆرە پشکوتن و لێهاتوویی ولێزانی بدرێ بەهەموو کەس بەبێ فەرق وجیاوازی. دەبێ بە شکڵی جۆر بەجۆر خەڵک والێ بکرێ کە لەبڕیاردانداا لە بەر پرسی وچارەسەرکردنی مەسەلە کۆمەلایەتیەکاندا بەشداری بکەن.»
سێیەم :هەموحیزب ورێکخراوودەستەی سەرگۆڕەپانی ئیمڕۆی کوردستان لەگەڵ پێداچوونەوەی بیروپرۆگرام وکردەوەی ڕابردوویان،پێویستە بارودۆخی

نیمرۆی کوردستان وناوچەوجیهان بخەنە بەرچاوولەم قۆناخەدا تێکۆشانی خۆی بۆچارەسەرکردنی گیروگرفتی کوردستانی خواروو بۆسەپاندن وپتەوکەدنی فیدراڵ وپاراستنی دێموکراسی تەرخان بکەن.
یەکێتی نیشتمانی هەرودک نیشانی داوە لەم چوارچێوەیەدادەتوانێ ئەرکی گرنگ وپرلەشانازی خۆی بەجێ بگەیێنێ.»
بەخۆشیەوە کۆردستان نوێ لەژمارە ٣٧١ ـ ٢٣/٤/١٩٩٣ی خۆیدا، وتارەکەی منی بەم کورتە پێشەکیەوە بلاو کرد بۆوەو نووسیبووی: «خۆێنەری بەرێز . .دوا بەدوای بەنگەوازەکەی مام جەلال سەبارەت بەگەشە پێدانی ی.ن .ک روپەری ئەم لاپەرەمان والاکرد بۆلێدوان وگفتگۆی سەربەستانە لەوبارەیەوەکەزیاتر لەماوەی سێ مانگی خایاندوخۆبەخۆیی ئەوەرەیەکیبەناوی(یەکگرتنی چەپەکانەوە)پێکهێنا . بەلام دواترلەبەرئەوەی کە موناقەشەکان بەرەودووبارە بوونەوەولێکچوون دەچوون ودپاش ئەوەی کە زۆربەی ئەوکەسایەتی وگروپ ولایەنانەی هەلگری تێروانینی چەپ بوون بیروڕای خۆیان تیادەربڕی، وامان پێ باشبووکەنیترئەوگفتوگۆ فیکریانەلەئاستێکدا رابگیرێن. بەلام لەم ماودیەدا وتارێکی نووسەری بەرێز ماموستا کەریم حسامی مان پێگەیشتوە کەتێیدا تێروانینی خۆی سەبارەت بەبانگەوازەکەی مام جەلال دەربڕیوە. لەلایەکەوە لەبەر ئەوەی ئەو وتارەبازنەی لێدوان فراوانتردەکا وبەرەو بەشەکانی تری کوردستانی دەبات کە ئەمەش بایەخێکی تایبەتی هەیە بۆ نیزیک بوونەوەی بزاڤی روشنبیری وسیاسی سەرانسەری کوردستان لەیەکدی. وەلەلایەکی ترەوەبیروڕای کەریمی حسامی وەکو سیاسەتمەدار وخەباتکەرو روشنبیرێکی دیاری کوردستانی رۆژ هەلات بایەخی خۆی هەیە،بۆیە بەپێویستمان زانی سەرباری دەرنگ وەختیشی بیخەینە بەردەمی خۆێنەرانی بەرێز وئەوەش رادەگەیێنێ کە ئەم وتارە تەنها دەربڕینی نووسەر خۆیەتی. کوردستانی نوێ »
ئێستا کەلە ٨/١٢/١٩٩٥ئەودێرانە دەنووسمەوە وبەدەقی وتارەکەی خۆمدا

دێمەوە، دەبینم لەگەڵ هێندێ بۆچوونی راست، تووشی تۆزێ گەشبینی هەڵەشەو بەپەلەش بووم. چاوەروان بووم کە یەکێتی نیشتمانی کوردستان، بە تایبەت کە بۆتە حیزبێکی سۆسیال دێموکراتیش، بۆ پاراستن وپەرەپێدانی دێموکراسی وریزگرتن لەمافی مرۆڤ وداهێنانی داب وشوێنی دێموکراسی وئازادی بیرورای جیاوازو یارمەتی بەبلاوکردنەوەی ئەدەبیاتی سیاسی وروشنبیری سەربەستانە پێش هەنگاو دەبێ. بەلام بەداخەوە ئەوبۆ چوونەم وەراست گەڕا کە لەوتاری ناوبراودا نووسیومە:« کۆبوونەوەی ئەو هەموو فێرگەوتاقم و دەستەو بیروراجۆربەجۆرانەلە یەکێتی نیشتمانیدا، لەوانەیەبناخەی دێموکراسی لەکۆمەڵدا ولەیەکێتی نیشتمانیشدا لەق بکات.»
یان نووسیومە:« کۆبوونەوەی دەستەوتاکی خاوەن فێرگەوبیروباوەڕی جیاواز لە رێکخراوەیەکدا ئەودێموکراسیەی ئێستای کوردستان کەلەرۆژهەلاتدا بێ وێنەیە، بکەوێتە مەترسی وتەنگەبەر بکرێت.»
تاقیکردنەوەی دوای ئەم بانگەوازەی مام جەلال نیشانیدا کەتەقەلای ناوبراوبۆکۆکردنەوەی دەستەوتاقم وگروپی جیاواز لەیەکێتی نیشتمانیدا، بۆ پەرەپێدان وپاراستنی دێموکراسی ودابینکردنی مافی مرۆڤ وئەمنیەت وئاسایشی خەڵک نەبوە، بەڵکووبە مەبەستی وەدەست هێنانی دەسەلات وحکومەت کردن بوە. کە وەک دەنگوو باس و بەیاننامە ئاژانسەکانی جیهانی ونووسراوەی رۆژنامەکانی کوردستانی خوارووڕادەگەیێنن، ئەنجامەکەی بۆتە داپلۆسین وتالان وکوشتن وئاوارەکردن وراوونانی موخالیفەکان ورەشەکوژی ولەژێرپێ نانی مافی مرۆڤی کورد لەکوردستاندا. دیارە هەرتک حیزبی دەسەلاتدار لەو هەموو تاوانەدا بەشدارن. بەلام من وتارەکەم باسی موناقەشەیێکە لەگەڵ بانگەوازەکەی مام جەلال. بێجگە لەوەش کاتێ مرۆڤ نووسراوە ووتووێژەکانی کاک نوشیروان دەخوێنێتەوە کە خۆیانی پێ دێموکرات وبێشکەوتوخوازوپاسا پەروەرو پاک وبێگوناهە ولایەکەی دیکەشی پێ خێلەکی وکۆنەپەرست ونادێموکراتە، ئەودەم مرۆڤ ناچار دەبێ کە رووبکاتە

ئەو هێزەی کە خۆی پێ پێشکەوتوخوازە وبلێ وتاروکردەوەتان یەک ناگرنەوە. نموونەی ناخۆشی کوشتنی ١٢ پێشمەرگە، ١٢ئەندامی حیزبێکی کوردستانی بە دەستی چەکدارانی یەکێتی نیشتمانی یەکە رۆژی ٩٥/١١/١٩ لە ستۆکهۆلم پرسەیان بۆ دانرا.

لێرەدا مرۆڤ شیعرێکی سەعدی شیرازی وەبیردێنێتەوە کە دەڵێ:

« چو کنعانرا طبیعت بی هنر بود ــــ پیمبر زادگی قدرش نیفزود »

مرۆڤ دەگاتە ئەوئاکامەکەکوردستانەکەی ئێمەش سرشت وخاکەکەی بێ هونەرە. ئازادی ودێموکراسی تێیدا گوڵ ناکا. تەنانەت سۆسیال دێموکراسیش لەکوردستان بەرەودیکتاتۆری وملهوڕی وداپڵۆسین ورەشەکوژی بادەداتەوە. هەر وەک لەوتاری ناوبراودا نموونەی سۆسیال دێموکراسی دوکتور قاسملوی شەهیدم هێناوەتەوە . دوای کۆنگرەی شەشەم کە بوو بەسۆسیال دێموکرات ئەندامانی حیزبی مەجبور دەکرد کە دەبێ (تعهد) بدەن کە زمانیان نەگەڕێ. یا بەبیانووی پڕوپوچ کادرە تێکۆشەرەکانی لەحیزب دەر دەکرد وددەهۆڵی ئێوبەتاڵی دێموکراسیش لەسەر لاپەڕەی رۆژنامەکەیان دەنگی دەداوە.

کۆبوونەوەی بێ ناوونیشان

لەمانگی پێنجی ١٩٩٣ کاک خالیدی عەزیزی لەڤێستڕۆسەوە تەلیفونی کردوگوتی:«قەرارەکۆبوونەوەیەک لەکوردەکانی لایخۆمان پێک بێ وتۆزێ لەوەزعی خۆمان بکۆڵینەوە. پێمان خۆشە تۆش بەشداری بکەی.

هەرچەندکاک خالید مەبەستی کۆبوونەوەوپێکهێنەرانی بەوردی روون نەکردەوە، بەلام بەگوێرەی تاقیکردنەوەی خۆم زانیم کە مەسەلەیەکی جیدی نیە، تەنیادیدارێک وهێندێ قسەوباسی بێ پشێیوانەیە. چونکە دووسێ ساڵ پێشتریش چەند برادەرێک ویستبوویان تەکانێک لەخۆبدەن وگۆیا شتێک بۆ تێکۆشانی سیاسی پێکەوە بنێن. ئەوددم لەمنیان نەگێڕابۆوەومنیش خۆم

پێوەماندوو نەکردبوون چونکە دەمزانی چی لێ پەیدانابێ.
بەڵام بەکاک خالیدم گوت چ قەیدی نیە ومنیش بەشداری دەکەم. خالید گوتی دوایە لێت دەگێرمەوە.
رۆژی ١٥ / ٥ / ١٩٩٣کاک خالید تەلیفونی کرد وگوتی ئیمرۆ سەعاتی ٢دوای نیوەرۆ لە (....)کۆدەبینەوە. دیارە بە حەمەدەمینی سیراجیش گوترابوو، پێکەوە سواربووین وچووینە ..... شوێنێکی باش دۆزرابۆوە ، خەڵکێکی زۆروهەمەجورە بانگ کرابوو، هیچ بەرنامەیەک لەگۆڕێدا نەبوو.کۆبوونەوەکە پتروەک لێگێڕانەوەی زەماوەند ومیوانداری دەچووتابۆ مەبەستێکی سیاسی. دەست بە قسان کرا. بۆچوون وبیروڕاي جیاوازو هەمەچەشنە ئەوەیان نیشان دەدا کە مەبەستی سەرەکی پێکهاتنی کۆبوونەوەکە،کۆکردنەوەی براکۆردەکانی کوردستانی رۆژهەلاتی دانیشتووی سوێدە ونەگەر بکرێ دامەزراندنی شێوە رێکخراوەیەکی دێموکراتی گونجاوە. وتاروبۆچوونەکان ئەوەندە جۆراوجۆرولێک دوور وسەیر بوون، هەرچەندی بەشي زۆریانم یادداشت کردوون، بەلام بۆ بلاو کردنەوە نابن. کۆبوونەوەکە لەبەر بێ بەرنامەیی بێ ئەنجام کۆتایی هات. ئەوەندەبوو بریاردرا ئەم کۆبوونەودیە درێژەی هەبێ. لەسەرێەک قازانجی کۆبوونەوەکە دیدار ودانیشتنی برادەران وهاو ولاتیان بوو. یەک دووجاری دیکەش لە ستۆکهۆلم وڤێستەرۆس کۆبوونەوەکە ساز کرایەوە. ئەم جارەی زۆرکەس لە بەشدار بوانی هەولێ هەرنەهاتبوون وهێندێکی تازە هاتبوون. بەلام هەروەک جاران لە ئاخافتن بەدەر ئاکامێکی نەبوو. بریاردرا کۆبوونەوەیەکی دیکە سازبکرێ. من نۆرەم وەرگرتبورکە لەکۆبوونەوەی داهاتوودا قسەبکەم. بەلام چونکە سەفەرم دەکرد،ئەم نووسراوەیەی خوارەوەم نووسی ودام بە کاک حەمەدەمینی سیراجی لە جیاتی من بیخوێنێتەوە.
بۆهەڤالانی کۆبوونەوەی بێناو ونیشان ! « دوای سلاو،دەزانن نۆرەم گرتبوکە منیش لەسەرکۆبوونەوەوقسەکانی شتێک بلێم. بەداخەوە شانسم نەیهێنا. بەلام بەباشم زانی بۆ ئەوەی هەقم نەفەوتێ بەشێک لەبیروڕاوبۆچوونی خۆم

بەنووسراوە رابگەیێنم. رەنگە هێندێ لەبیروقسەکانم تاڵ وگرژیشبێ، بەڵام قسەی ئەوپیاوە گەورەتان وەبیر بێنمەوە کەدەڵێ:« وشەی راست وحەقیقی جوان نین. وشەی جوانیش راست وحەقیقی نین.» هەر وەک کوردگوتەنی« قسەی هەق رەقە یا تاڵە» لەساڵانی رابردووشدا وەک بزانم چەند برادەرێک هەستی جوڵانەوەوکۆکردنەوەیان گوڵی دەکرد ولەسەر بناغەی دۆستایەتی و هاوشاریگەلی لێک کۆدەبوونەوە ودوای هێندێ قسە بڵاوەیان دەکرد.
ماوەیەک بوو ئەم کۆبوونەوانە داکوژابوون. ئەوا جارێکیترسەریان هەڵداوەتەوە بێ ئەوەی بناغەیەک بۆکۆبوونەوە دارژابێ. لێکگێڕانەوەی ئەم جارەش وەک لەیەکەم کۆبوونەوە دەرکەوت،هەرلەسەر بناغەی دۆستایەتی وناوچەگەری بوە. نەگەلاڵەیەک بۆکۆبوونەوە هەبوە، نەپێوانەیەک بۆ لێکگێڕانەوە. هەربۆیەش لەکۆبوونەوەی دووەمدا لەکەمیان دابوو، زۆریان نەهاتنەوە.
بابزانین هاندەری پێکهێنانی ئەم کۆبوونەوە چی بوو؟چ شتێک وکام رووداوە پاڵی پێوەناوین کەلێک کۆبینەوە برێک قسان بکەین وخواردن بخۆین وبڵاوەی لێبکەین.؟ بەبۆچوونی من ئەم چەندهۆیەی خوارەوە دەکرێ بەبزوێنەری هەستی پێکهێنانی کۆبوونەوە بزانین.
١ ــ ئێمە هەموومان ماوەیەکی زۆرلەبزووتنەوەی کوردستاندا بەشداربووین. هەرکەس لەنێو رێکخراووحیزبێکداتێکۆشاوە. ئێستا دەبینین لافاووەک پوش وپەڵاش وەلای ناوین. لەبزووتنەوە دوورکەوتووینەوە. زگمان بەخۆدەسووتێ،هەست بەکەمایسی دەکەین، بەڵام گەرای تێکۆشانیش لەناخماندا دەجوڵێ، دەمانەوێ لەم دووردەپەرێزیە دەرباز بین، بێینەوە مەیدان، بێینەوە کوڕی جاران، بەزیندووخۆمان نیشان بدەین تابەمردوومان نەزانن. بەڵام چۆن؟
٢ ــ گۆڕانێکی گەورە بەسەررەوتی پێشکەوتنی جیهاندا هاتوە. ئەم گۆڕانە کوردستانیشی گرتۆتەوە. کاتێکی ئێمەلە بزووتنەوە دابڕابووین، تەمی ناهومێدی بزووتنەوەی کوردی داگرتبوو. لەهەرتک دیوی کوردستان جوڵانەوە

بەرەونەمان دەچوو. وەک ئێستا هەوڵ دەدەین(دیارە هەربەقسە) بۆزیندووبوونەوەو چوونەوە ئێوناوان، ئەوودەمیش هەوڵمان دەدا بۆ دوور کەوتنەوەوبەجێ هێشتنی بزووتنەوە ، بۆراکردن وگەیشتن بەئەورووپا.

هەروەک ئێستا بەڵگەوبیانووەدەهێنینەوەبۆخۆبەشدارکردنەوەی تێکۆشان، ئەوودەمیش بەڵگەوبیانوومان دەهێناوە بۆراکردن ودوورکەوتنەوە. من ئێستاناچمە سەرشیکردنەوەی ئەم بەڵگەوبیانوانە. بەڵام ئێستا دەبینین لەژێرتەئسیری ئەم گۆڕانکاریەدا، بزووتنەوەی کورد پێی ناوەتەقۆناخێکی نوێ،لەکوردستانی گەرمێن پارلمان وحکومەت دامەزراون. مەسەلەی کورد بۆتە جێگای باسی کۆڕوکۆمەڵە جیهانیەکان. لەکوردستانی ئێرانیش راستە کەبزوتنەوەی چەکداری لەپاشەکشەدایە، بەڵام دوورنیە لەم بەشەی نیشتمانیشدا ئاڵوگۆڕێک رووبدا. چونکە ناکرێ رووداوی کوردستانی گەرمێن کەم یازۆر کارنەکاتە سەر بزووتنەوەی بەشەکانی تری کوردستان. بەدووری نەزانین لەژێر تەئسیری ئەمرووداوانەدایە کەشەری براکوژی لەکوردستانی ئێمە وەستاوە.(دیارە هۆی دیکەش هەن)جاران کەمصاحبەی رێبەرانی حیزبی دێموکرات لەپاریسەوە بڵاو دەبۆوە، ئێستا لەواشنگتۆنەوە دەنگ دەداتەوە. ئەگەرخۆشم کیسەی بۆهەڵنادرووم،لەناخافتنی چەند برادەرێک لە کۆبوونەوەکانی رابردوودا بۆم دەرکەوت کە هیوایان زۆرە ئێرانیش بکەوێتە بەرلافاوی ئەم گۆڕانکاریەونەزمی نوێی جیهانی(دێموکراسی)مان بەسەرداببارێنێ. جالەکات ولەهەل ومەرجی ئاوادا ئێمەی دەرپەڕیو ودوور لەکۆڕی خەبات سەرمان بێ کڵاودەمێنێ. تەنانەت دەستمان بەوتاڵان وبڕۆیەش راناگات کە کاتی راپەڕین لەکوردستانی گەرمێن کرا. کەوایە تا درنگ نەبوە باچارەیەک بدۆزینەوە.

٣ ــ سەیرێکی پەنابەرانی دەوروبەری خۆمان دەکەین، کوردەکانی بەشەکانی تر، یائێرانیەکان زیندوون، چەند گۆڤارو رۆژنامە بڵاودەکەنەوە، سیمیناروباسی سیاسی وفەرهەنگی سازدەکەن، چەند رێکخراوونەنجومەنی فەرهەنگی

وهونەری و....یان هەیە. بەلاٰم ئێمەی کوردەکانی کوردستانی ئێران لەگۆڤارونووسین وسیمینار وباسی ئەدەبی وسیاسی وزانستی و ئەنجومەنی فەرهەنگی بێ بەشین. لەکاتێکا ئێمەبە ئەژمار لەوان کەمتر نین وهەم لە قسەکردنیش دانامێنین.!

ئەم سێ هۆ سەرەکیانەوگەلێک وردە شتی دیکە کەبۆباسکردن نابن، هانیان داوین کە بجولێین وبگەینە کاروانی لێ بەجێ ماوی بزووتنەوەکەمان. بەلاٰم ئەونامرازوکەرستەوکاڵەوپێتاوەی بۆ ئەم کارە لەبەرچاومان گرتوە، تەواونین، وەلامدەری بارودۆخی ئەم رێگایە نین، ئامان گەیێننە مزڵ.

هەرجەندە پێکهێنەرانی کۆبوونەوە ساخ نەبوونەوە کە کۆبوونەوەیان بۆ چی سازکردوە؟ بەلاٰم وەک من بۆی چووبم، باسەکانیش لە دەورەی سێ خاڵ دەسورانەوە.

یێکەم : پێکهێنانی کومیتەی ئاشتی

دووەم : سازمانێکی دێموکراتیک

سێیەم : باسی ستراتیژی وسەربەخۆیی کوردستان ویەکگرتنەوە

دیارە باس وقسەوبۆچوونەکان هەمووسیاسین. بەلاٰم برادەران لەباسی ئامرازی سەپاندن وراپەراندنی بیروڕای سیاسی خۆ دەبوێرن. بیروبۆچوونی سیاسی بەکاروکەرستەی سیاسی بەرێوەدەچێ.

لایەنگرانی کومیتەی ئاشتی گەلێک ئەرکی دیکەش دیاری دەکەن کەلەگەڵ کومیتەکە یەک ناگرنەوە. من لام وایەکومیتەی ئاشتکردنەوەی دووباڵی حیزبی دێموکرات هیچ پێویستی بە کۆبوونەوەی ئاوا نیە. دووسێ برادەر کەبروایان بەوکارە هەیە وپێیان وایەرزگاری کوردستان بەستراوەتەوە بەوئاشتبوونەوەیە، دەتوانن ١٠هەزار ئیمزا لە کوردەکان کۆبکەنەوەو بەئیمزاو تصدیقی رێبەری میللی ومەزهەبی بگەیێن وبچن کۆیان کەنەوەو پێکیان بێننەوە وبەلکوو ئیشەلاٰ حیزبی دێموکرات ببێتەوە ئەوهێزە کە لەکرماشان هەتا ئاراز بەدەستیەوە بوو.!

لایەنگری سازمانی دیموکراتیک روونی ناکەنەوە ئەم (سازمانە) سیاسیە یان سینفیە ؟ ئەم ئەرکانەی لەقسەکان دەردەکەون،سازمانی سیاسیە. بەلام ئەوان خۆی لێ نادەن. سەروبنی وتەی گەلێلک لەبرادەران دێتەوە سەر ئەوحیزبانەی کە لەگۆڕەپانی خەبات دان. گۆیا هەرئەوانن کە قسەیان دەروا، هەرئەوانن کە رێبەری بزووتنەوەن، هەرئەوانن ناسراون، خەڵک لەگەڵ ئەوانەونەوانن وئەوان.

جائەگەر من قەناعەتم بەو قسانە هەبێ، ئەوەتا ئەوحیزبانە تەشکیلات وڕۆژنامەوکومیتەورێکخراویان هەیە،بۆچی خۆم دووررادەگرم، بۆچاکی لێ بەلاداناکەم وناچم کاریان لەگەڵ بکەم ولەتێکۆشانیاندا بەشداربم؟ لەنێو باسەکاندا گوترا: رەنگەلەگەڵ هەمووسیاسەتی فلان حیزب موافیق نەبم. هیچ حیزب وسازمانێک نیەکەهەمووکەس لەگەڵ هەمووسیاسەتی ئەو موافیق بێ.کەسێکی لەسەر ئەوباوەڕە بێ کەکلیلی رزگاری میللەتەکەی بەدەست فلان حیزبە ، دەچێتە ناوی. کاری لەگەڵ دەکا ، رەخنەدەگرێ،پێشنیاردەکاوهەوڵ دەدا بۆنەهێشتنی کەم وکوری،نەک لەدوورەوە ردخنەگرتن. بەتایبەت نیزیکەی بە تەواوی برادەرانی بەشداری کۆبوونەوە ئەندامی ئەوحیزبانە بوون وئێستاش هەرهەن، خۆوەک من دەرنەکراون. بۆکاریان لەگەڵ ناکەن؟ جائەوانەی سازمانی سیاسیان گەرەکە،پێویستە لەچوونە نێوئەوحیزبانە ولەسازکردنی حیزبی تازە یەکیان هەڵبژێرن.

بەلام سازمانی دیموکراتێک، ئەوەتا فیدراسیۆنی کوردهەیە، بۆناچنەناوی؟ باشە! بۆلەنێو فیدراسیۆندا هیچ دەورمان نیە. خۆدەکرێ لەنێوفیدراسیۆندا زۆرکاری فەرهەنگی بکرێ. برادەرانی کوردی ئێرانی زۆرن. ئەگەر هەموو بێنە نێوفیدراسیۆن دەتوانن خزمەتی گەورە بەمەسەلەی کوردبکەن، دەتوانن یارمەتی بەجولانەوە بگەیێنن. رێگای تێکۆشانی دیموکراتیک زۆرە، بەومەرجەی تەنیا قسە نەبێ،کاری گەرەکە، دەکرێ ئەوکومیتەی ئاشتی هەرلەنێو فیدراسیۆنیش ئەنجام بدرێ. پێتان وایە ئەگەر سازمانێکی دیکە دروست بکەین، بەوحاڵەی

کەخۆمان دەناسین، لەفیدراسیۆن ویالەوحیزبانەچ'لاک تردەبین. ؟
بیری سەربەخۆیی کوردستان، یارزگاری کوردستان وبازدان بەسەر قۆناخەمێژووییەکاندا. لام وایەئەم بیروبڕوارەسەنە نیشتمانیە لەناخی هەمووکوردێکدا ریشەی داکوتاوە. بەلام هێندێ کەس سیاسەت وەک واقعیەت چاولێدەکا وهێندێ کەسیش ئەم گێلمە گێلمە نازانێ، واقیع وبارودۆخی پێ بنکە ولەهەلکردنی ئالاش نایەتەخوار. دەزانین حیزبی سەر بەخۆیی خوازی کوردستان ورزگاری کورد بەیەکجاری، زۆرن ودروشمی سەربەخۆیی ویەکگرتنەوەی کوردستانیان هەلگرتوە، کەوابوو بەگوێرەی مەنتیق ئەوبرادەرانە دەبێ بچنە نێوئەم حیزبانەوکاریان لەگەل بکەن لەهەر شوێن وبەشێکی کوردستان بن. ناسیۆنالیستی کورد هەقی نیەکوردستان لەت وپەت بکاویا بەچەند پارچەی بزانێ. لەهەرشوێنێ خەبات هەبێ، دەبێ بچنەناوی. ئەگەرگوتی من تەنیا بۆ فلان بەشی کوردستان هەول دەدەم، ئەوە ناسیۆنالیست نیە، ناوچە گەری دەکا. ئەگەر ناسیۆنالیستی واقیع بین بێ، ئەودەم ئیتر بەدروشمی خالی یەوە نانووسێ.
دیارە لەکۆبوونەوەکاندا بەخۆشی یەوە دێموکراسیەکە ئەوەندە بەربلاوبوو، ئەگەرلەسەرهەموقسەکان چەند دێر بنووسرێن، دەبێتە کتێبی قسان. ئەوە شتێکی باشە هەرکەس هەرچی دەخوازێ دەیلێ، بەلام ئاکامی ؟
بەبڕوای من برایانی بەشداری کۆبوونەوە، بەرلەهەمووشت پێویستە لەلای خۆیان لەسەرشەخسی خۆیان قەزاوەت بکەن وبزانن لەهەل ومەرجی ئێمرۆی خەبات ولە کەش وهەوای دەرەوەی ولاتدا، چی یان لەدەست دێ وچ خزمەتێکی یان پێدەکرێ ودەتوانن چ یارمەتیەک بە بزووتنەوەی ئێمرۆی کوردستانی ئێران بکەن؟. جانەگەرلەویژدانی خۆیاندا ساخ بۆنەوە، ئەودەم پێشنیاری کۆنکرێت بۆ هەنگاونان بخەنە بەردەم کۆبوونەوە.
دامەزرێنەرودەراستانی کۆبوونەوە گەلالەوپێشنیاری موشەخەس وکۆنکرێت بێنن وباس وناخافتنەکان لەدەردەوەی ئەم گەلالەیە بسورێنەوەودوای

شیکردنەوەو هەڵسەنگاندن بڕیاری لەسەر بدەن. ئەگینا بێ گەڵاڵەی دیاریکراو، قسەگان لەهەوادا دەمێننەوەوتەنیا قسەکردن ویەکتر دیتن ونانخواردنمان پێ دەمێنێ، ئەویش خەراب نیە ! حسامی ۱۱/۹/۹۳.»
من سەفەری خۆم کردوپاش من برادەران جارێکی دیکەش کۆبوونەوە.بەڵام دیاربوونەگەیشتبوونە هیچ بڕیارێک. ئەوەندەیەچەند کەسێکیان دیاری کردبووکەپوختەی بیروراوناخافتنی کۆبوونەوەکانی پێشوو کۆبکەنەوەو لەکۆبوونەوەی داهاتوودا باسی لسەر بکەن.
رۆژی ۱۹۹٤/۲/۲٦جارێکی دیکەش کۆبوونەوە سازبوو. ئەمجارەش چەند کەسێک نەهاتبوون، قسەیەکی عەولای بایزاغای مەنگورم وەبیرهاتەوە. عەولاغای رەحمەتی دەیگوت:« کورد وەک تفەنگی ئینگلیسی وایە، هەتا پێی باوێی کورتی دێنێ.» کۆبوونەوەی ئێمەش جارلەگەڵ جارلەکەمی دەدا. ئەمجارە بیروراکان هێندێ گۆڕانیان بەسەردا هاتبوو. هێندێ لە بەشدارانی کۆبوونەوە هاتبوونە سەر ئەو بیرورایە کەهێندێ سیمینار وکۆبوونەوەی باس ولێکۆڵینەوە پێک بێنین. ئاخرەکەی کۆمیتەیەکی پێنج کەسی هەڵبژێردرا کەلەسەر بنچینەی باس وناخافتنەکانی رابردوو گەڵاڵەیەک ئامادە بکەن و بۆ لێکۆڵینەوە پەسندکردن وبریارلەسەردانی بیهێننە کۆبوونەوەی داهاتوو. باشبوو خوا چاکەیان بۆ بکا، کۆمیتەی ناوبراو کۆبوونەوەو گەڵاڵەو بیرورای بەیەکجاری گۆڕکردو تائێستاش کە ئاخری سالی ۱۹۹٥- خەبەرو باسێکیان لێ پەیدا نەبووە.

سەفەر بۆ کوردستان

۱۹۹۳/۱۱/۵ بۆسەردانێکی بەرواڵەت کوردستانی ئازاد بەرەوتورکیا کەوتمەرێ. لەدیاربەکرەوە بەتاکسی بەنێو تانگ وزرێلی دەوروبەری رێگادا گەیشتمە سنووروچوومە مەکتەبی جەوازاتی حکومەتی هەرێمی کوردستان.
لە(مەکتەبی جەوازاتی رزگاری)پاسپۆرتەکەم داوکابرای مودیری مەکتەب بەدەنگ ناوەکەی خوێندمەوە، رابووم کە ۲۵دۆلارەکەی هاتنە ژوور بدەم، برادەرێک لەوێ دانیشتبوو پرسی:(جەنابت کاک کەریمی حسامی یە؟) بەگەرمی رابوو نامێزی پێداکردم وبەخێرهاتنی کردم.چووسرتەیەکی لەگەڵ مودیری جەوازات کرد. پاسپۆرتەکەیان لەگەڵ ئەم نووسراوەیە وێدامەوە وهەرچەندی کردم پارەیان وەر نەگرت. لە پەڕەکاغەزەکەدا ئەم رستەیە نووسرابوو:« الی من یهمه‌الامر. یسمح لحامل الورقه السید عبدالکریم حسامی بالدخول الی کوردستان وغیرمشمول بدفع الرسومات لکونه کاتب کردی.۹۳/۱۱/۱۳ »
برادەری بەخێر هاتنی کردم زانیم کاک لقمان برزنجی بوو، پێشتر بەخزمەتی نەگەیشتبووم، دیاربوو ئەویش هەرناوی بیستبووم. هێندێ باسی نووسین وئەدەبیات وبارودۆخی نووسراوەی کوردیمان کرد. ئیتر من لەگەڵ سوپاسمالاوایمیم لێکردن ولەگەڵ کاک خەلیل بێکەسی هاوسەفەرم سواری ماشێنی کابرایەک بووین بۆ هەولێر. تاکسی کە ئەوەدەم بە ۳۰۰دینار بۆ هەولێردەچوو، کابرا لەهەولێر ۱۰۰ دۆلاری لێ ئەستاندین. دەیگوت ئەمە سەیارەی کاربەدەستانی گومرگی سنوورە وبەم نرخە هاتووچۆی هەولێر - سنوور دەکات.

لە هەولێر شەولەمالی خزمێکی کاک خەلیل سەرمان کردەوە. کاک محەمەدی خاوەن مالّ لەئاوارەکانی کەرکوک بووکە حکومەتی بەعس هێنابوونی لەنۆردوگایەکی پەنا هەولێر نیشتەجێی نیجباری کردبوون. کاک محەمەد ئەوشەوە باسی جنایەتی بەعس ولێقەومان ودەربەدەری ئاوارەکانی کەرکوکی بۆگێرامەوە. دوای راپەرین ووەدەرنانی بەعسیش، دوو حیزبی دەسەلاتداروحکومەتی کوردستان، بۆ سوک کردنە باری جەوروزولمی بەعس ونەداری ولێقەوماوی هیچی بۆ نەکردبوون ولەبیرکرابوون. رۆژی دوایی کاک محەمەد سواری تاکسی کردین وچووینە زانکۆ دوکتورجەمشید حەیدەریمان دیتەو. ویستم بچین لەهوتێلێکی ئەمین بۆمانگێک جێگا بگرم. دوکتور جەمشید گوتی: « جا عەیب نیە تۆ بێیە هەولێروبچیە هوتێل. مالی مومتاز مالی خۆتە. ئەوە ژمارە تەلیفۆن ومینش ئێوارێ دێمەوە.»

ئێوارەی رۆژی ۹۹۳/۱۱/۱٤ چوومە مالی مومتازحەیدەری وماوەی مانگێک نەک هەر میوان بەلکووبوومە خاوەن مالّ و میوانداری دۆست وبرادەروخزمانی لە ئێرانەوە هاتووشم. پێی ناوێ ونەگەر بەقەدرایی هەموتەمەنم سوپاسی هەستی برایەتی وجوامێری کاک مومتازومیوانداری ودلاوالەیی ومیهرەبانی خاووخێزانی بنووسم، هێشتا هیچم نەنووسیوە.

بەرلەهەموو شت رۆژی دوایی ویستم بچمە دیداری کاک عەزیز محەمەد. بارەگای حیزبی کۆمونیستی کوردستانم دیتەوە. بەداخەوە کاک عەزیزسەفەری کردبوو، دوای چەند دەقیقە دانیشتنێکی وشک وبرنگ لەگەلّ کاک عومەرعەلی شێخ وکاک مەلاحەسەن، وەدەرکەوتم وچوومە سەردانی رۆژنامەی برایەتی وکوردستانی نوێ. رۆژنامەی کوردستانی نوێ لە ژمارەی ۹۳/۱۱/۱٦دا، گەرانەوەی منی بۆ کوردستان بلاو کردبۆوە.

رۆژی ۹۳/۱۱/۱۸ بەگوێرەی قەراری پێشوو لەرێگای شێخ لەتیفی بەرزنجی یەوە، لەگەلّ کاک مومتازحەیدەری چووینە مەکتەبی مام جەلالی. دوای بەخێرهێنان وچاک وخۆشیەکی گەرم، باسی بارودۆخی ولات وسیاسەتی رۆژ

وناتەواوی کاروباروپێوەندی پارتی ویەکێتی -مان کرد. مام جەلال گوتی:« ئێستا کوردستان وە فایتونێک دەچێ کە دوو ئەسپ رایدەکێشن، بەلام ئەسپەکان هەریەکە بۆلایەکی دەبەن وهەربینا لەبەریەکیان برد. بەلام دەبێ نەهێلین وای لێ بێت. ئەو کۆبوونەوانەش هەربۆیە دەکرێن.» پاشان مام جەلال پرسی :« ناتەوێ سەرێکی برادەرانی کۆنت بدەی؟» گوتم خەیالم نیە. ئەوان هاتوونە سوید سەری منیان نەداوە، جامن بۆسەری ئەوان بدەم؟ خۆت دەزانی کوردەواری خۆی داب ورەسمێکی هەیە وژیانی ئورووپاش پێم وانیە هەموو دابێکی کوردەواری بسڕێتەوە.

گوتی تۆوەک ئەوان مەکە. پێم باشە سەرێکیان بدەی. دووقسەی خێریش بکەی بەلکووڕێکیان خەیەوە. عەیبی کار لەوەدایە ئەوبرادەرانەی تۆ وانازانن دنیاگۆڕانی بەسەرداهاتوە. من زۆرم هەوڵ داوە پێکیان بێنمەوە، هیچم بۆ نەکراوە، بەلکووتۆ شتێک بکەی.

گوتم جا ئەگەرتۆ هیچت بۆنەکراهێ وشەقی زەمانەش وریای نەکردبنەوە، من چیم بۆدەکرێ.؟ ئەو برادەرانە ئێستاش لەسەر ڕێبەرایەتی بزووتنەوەی کورد شەڕیانە، ناگایان لە ئالوگۆڕی دنیا نیە. گوتی پێم باشە لێرە نوێنەرانی پارلمان ورووناکبیرونووسەرانیش ببینی ولەنیزیکەوە لە ڕووداوەکان شارەزابی. پاشان گوتی: ئەگەربتەوێ بچیە سولەیمانی، تەلیفونم بۆبکە تا پێشمەرگەت لەگەڵ بنێرم.

پاشان چوومە سەردانی حیزبی زەحمەتکێشان ولەگەڵ کاک قادرعەزیزچایێکم خواردەوباسی بارودۆخی ولات وجیهانمان کرد. سەری برادەرانی پارتی کاری سەربەخۆم دالە بارەگای حیزبەکەیان. تەلیفونم بۆکاک جەوهەر نامیق ودوکتور عیزالدین مستەفا وکاک نژادکرد. کاک جەوهەر سەرۆکی پارلمان بوو نەدەکرا بێتە لام ویا ماشێنم بۆ بنێرێ. ئەونێترکاک جەوهەری پێش سەرۆک پارلمانی نەمابوو. عیزالدینیش ئەندامی پارلمان بوو، لەکوردستان ئەوەکەم نیە،گوتبووی چونکە میوانی مومتاز حەیدەری یە ناچمە لای. ئەویش هەقی بوو.! لەگەڵ

کاک نژاددانیشتن وباس وخواسێکی گەرم ودۆستانەمان هەبوو.
رۆژی ۹۹۳/۱۱/۱۷ لەلایەن لیژنەی بالای هاریکاری چەپەکوردستانیەکانەوە ئەم نامەیەم پێگەیشت:
« بۆبەرێزگەریمی حسامی - بەسلاوێکی گەرمەوە. بەرێزتان بۆبەشداری لەکۆنگرەیەکی رۆژنامەگەری لیژنەی بالای هاریکاری چەپەکوردستانیەکان سەبارەت بەراگەیاندنی هاریکاری چەپەکوردستانیەکان دەیبەستێ داوەت دەکەین.
کات وشوێنی کۆنگرە رۆژنامەگەریەکە سەعات(۲/۳۰)دوای نیوەڕۆ پێنج شەمە ۱۹۹۳/۱۱/۱۸لەهوتێل شیرین پلاسە. بەشداریتان مایەی سەرفرازیانە.۱۹۹۳/۱۱/۱۷لیژنەی بالای هاریکاری چەپە کوردستانیەکان.»
هەنگاوێکی باش وپیرۆزبوو. وتارووەلامی رۆژنامەنووسەکان هومێدێکی هاریکاری راستەقینەی چەپی کوردستانی دەخستە دلانەوە. بەلام رووداوەکانی دوایی نیشانیاندا! کە هاریکاریەکە بناغەکەی ئەوەندە پتەو نەبوو نەکرا چەپی کوردستان لەرووداوەکانی کوردستانی باشوردەوری پێویستی خۆی بگێڕێ.
رۆژی ۹۹۳/۱۱/۱۸ برادەرانی یەکێتی نووسەرانی هەولێر ئەم نامەیان بۆ ناردبووم وداوایان کردبوولە۲۱ی ۱۱ کۆڕێک بێک بێنین. ئەمەش دەقی نامەکەیە:
« هەولێر/۱۸/۱۱/۱۹۹۳ . زێدە بەرێزوخۆشەویستمان ماموستاکەریمی حسامی. سلاوێکی گەرم
هیوادارین هەمیشە هەرشادو سەرکەوتووبن، ماموستای بەرێز، بۆئەوەی ئەدیب وروناکبیرانی کوردلەنیزیکەوە بتناسن وسوود لەبیروڕاوئەزموونی سیاسی وفیکریتان وەربگرن وامان بەباش زانی کۆڕێکی تایبەتیتان لەکافیتێریای(کوردستانی نوێ) بۆسازبکەین. دیارە کۆرەکەش بۆچەید ئەدیب

ورۆشنبیرێکی ناسراووەدەست نیشانکراودەبێت،کۆڕەکە بۆ تەلەفیزیۆن تۆماردەکرێت ووەک ئەرشیفیش لای T V دەمێنێتەوە. هیواداریین رەزامەندی بفەرموون وئاگادارمان بکەنەوە، چونکە ئێمە رۆژی یەکشەمەی داهاتووریێکەوتی ١٩٩٣/١١/٢١مان بۆکۆڕەکەتەرخان کردوە، سەعات(٣)ی دوای نیوەڕۆ.

لەگەڵ جوانترین رێزماندا هەربژین. براتان سعدالله پەرۆش سەرۆکی یەکێتی نووسەرانی کورد/هەولێر. براتان فەرید زامدار بەرێوەبەری T V گەلی کوردستان کەنالی هەولێر.»

بەرلەوەی بچمە کۆڕی برادەرانی کوردستانی نوێ، لەماڵی کاک عبدالقادر وکاک عبدالرحمانی نقشبندی بۆ فراوین داوەت بووین. تازەکردنەوەی دیدارودانیشتن ویادی رۆژانی خۆشی رابردوو بەراستی بۆمن لەرادە بەدەر شادی هێنەربوو.

لەرۆژی ناوبراودا لە کافەتێریای کوردستانی نوێ بەبەشداری گەلێک نووسەروروناکبیرورۆژنامەنووس کۆڕەکە دەستی پێکرد وپترلەدووسەعاتی خایاند. هەموو برادەران لە پرسیارومونـاقەشەدا بەشداریان کرد. چەند رەسم بۆیادگاری هەڵگیران و تەلفیزیۆنیش فیلمی لە کۆڕەکە هەڵگرت وپاشان کاک فەرید زامدار فیلمی کۆڕەکەی لەگەڵ نامەیەکی دۆستانە بۆی ناردبوومەوە. کەمایسی کۆڕەکە بە بۆچوونی من کە لەسەرەتای باسەکانیشدا ئاماژەم پێکرد لەوەدابووکە یەک ژن بەشدار نەبوو. پێم سەیربوو لە پێتەختی حکومەتی کوردستان کە ئەو هەموە باسی دێموکراسی ونەزموونی تازە دەکرا، لەکۆڕێکی سیاسی وئەدەبیدا ژنێک بەشدار نەبێ. توێڵێی کوردستان لە بنگلادێژیش دواکەوتووتربێ؟ رووداوەکانی دوایی دەریان خست کە لە(رەوەندا)ش دواکەوتووترە.

کوردستانی نوێ

فتوگۆیەك لەگەڵ

ووناکبیری کورد

کەریمی حسامی ..

ئامادەکردنی ٠ عبدالرّحمن قەرهادی

هەر ئەو رۆژە کاک عبدالقادر قەرهادی* لەلایەن رۆژنامەی(کوردستانی نوێ)وە هاتەلام وئەم وتوویژەی ئەنجامدا کەلەژمارە(٥٤٦) - ١٩٩٣/١١/٢٦ رۆژنامەکەدا بەم جۆرە بڵاو کراوەتەوە :

« گفتوگۆیەک لەگەڵ رووناکبیری کورد کەریمی حسامی. ئامادە کردنی * عبدالقادر قەرهادی*

سیاسەتمەدارو رووناکبیری کورد ماموستا کەریمی حسامی لەتافی لاوی یەوەو لەسەردەمی کۆماری مەهاباد رێگەی تێکۆشانی نەتەوە پەروەری گرتۆتە بەرولەم رێگەیەوە تووشی دەیان جارلەبەندیخانە پەستان وئازارو ئەشکەنجەو دەربەدەری هاتوە.خۆشی لەبنەماڵەیەکی هەژارو چەوساوە هەڵکەوتووەوخۆی پێگەیاندوە. لە زیندانی دایەوکە هەواڵی لەدەست دانی چەند ئازیزێکی پێ گەیوە. بەچالاکی وخەباتی ئەپساوەودڵسۆزی خۆی گەیشتۆتەجێگری سکرتێری

* ئێستا کەئەم دێرانە دەنووسمەوە بەداخی گرانەوە بیستوومەکە ماموستا عبدالقادری قەرهادی کۆچی دواییکردوەوزیانێکی گەورە لە رشەونەدبی کوردی کەوتوە.

حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران. لەناوەڕاستی هەشتاکان چۆتە هەندەران وئێستاکێ لەولاتی سوید نیشتە جێ یەوبەهەوڵی بێوچانی بەئەندازەی مەڵبەندێکی ڕوشنبیری خەریکی کاری ڕۆژنامە نووسی بووە وماوەی پێنج ساڵان ڕۆژنامەی (سەردەمی نوێ)ی مانگانە بە ڕێک وپێکی دەرکردووە. باڵێگەرێێن ماموستا حسامی خۆی چەنددێرێک لەژیان وتێکۆشانی خۆی وردترلەوانەی وتمان بۆخوێنەرانی ئازیزدەبڕێ...............

* ماموستا تۆ وک سیاسەتمەدارێک ووەک ئەدیب ورۆژنامە نووسیش ڕەنگە چەند بیروبۆچوونێکت دەربارەی ئەدەب وسیاسەت لاگەلالە بووبێ.هەندێ لەڕووناکبیرو سیاسەتمەدارانمان سیاسەت وئەدەب بەتەواوکەری یەکتر دادەنێن، کەچی هەندێ لە ئەدیبە گەورەکانی دنیا پێچەوانەی ئەمەن. ئێوە لەم باردیەوە چی دەڵێن ؟

ــ بۆچوونەکان سەبارەت بەیەکێتی وهاوالی دوانەیی سیاسەت وئەدەب وەک یەک نین. چونکە زۆرئەدیبی گەورەهەن کە خۆ لەسیاسەت نادەن وتەنیابەکاری ئەدەبەوە خەریکن. بەلام زۆرسیاسی بلیمەت وهەلکەوتووش هەن کەلەباری نووسین وئەدەبیشدا دەستی بالایان هەیە. نووسەری گەورەی دیکەش هەن کە هەرچەندە بەکردەوە لەکاروباری سیاسی دوورن،بەلام نووسینەکانیان هەمووی سیاسی یەولەڕێگای نووسینەوە هەستی سیاسی خۆیان دەردەبڕن.
ڕەنگە تەواوکەری سیاسەت وئەدەب بەگوێرەی بارودۆخی ولاتەکەش تارادەیەک جیاوازی هەبێ. لام وایە ئەدیب ونووسەری نەتەوەیەکی ژێردەست وبێبەش ناتوانێ نووسینەکانی خۆی لە زام وژانی نەتەوەکەی جیاکاتەوەو لە کارەساتەکانی نەتەوەکەی بێ لایەن بوەستێ.

با بچینە سەر مەسەلەیەکی تر... ئێستا لەدنیادا گۆڕانکاریەکی فرە بەسەر بارودۆخی چەپەکاندا هاتوە.چۆن دەڕوانە باری ئێستای فیکری وسیاسی چەپەکان لەجیهاندا بەگشتی ولەکوردستاندا بەتایبەتی ؟

ــ چەپ لەجیهاندا لەباری فیکری وسیاسی یەوە گۆڕانێکی قوڵی بەسەردا

هاتوه. ئه‌گه‌ر به‌وردی بروانینه بزووتنه‌وه‌ی چه‌پ وله‌ده‌ربڕینی واقعیه‌ت ئه‌سله‌مینه‌وه، ده‌بێ بلێین تووشی شکان هاتوه. به‌لام به‌پێچه‌وانه‌ی قاوی هێزه‌کانی پارێزکارو دواکه‌وتوو، بیری چه‌پ نه‌مردوه. ئیمڕۆ ده‌بینین که چه‌پ ده‌یه‌وێ به‌خۆدا بچێته‌وه، رابردووی خۆی شی بکاته‌وه‌ورێبازو شێوه‌ی نوێ بۆخه‌بات وتێکۆشانی خۆی ده‌لبژێرێ. خۆی له‌قالبی وشک وقه‌تیس نه‌جات بداو به‌چاوێکی ئاوالّه‌ووبیرێکی فراوان بروانێته رووداوه‌کانی جیهان ومه‌سه‌له‌کان لێک بداته‌وه.

چه‌پی کوردستانیش هه‌روه‌ک له‌م قه‌یرانی فیکری وشکستی سیاسی چه‌پی جیهانی نه‌یتوانیوه خۆی بپارێزێ، له‌دۆزینه‌وه‌ی رێبازی گونجاو له‌گه‌ل هه‌ل ومه‌رجی ولات وناوچه به‌که‌لک وه‌رگرتن له ئه‌زموونه‌کانی رابردوو ته‌ریک وده‌سته وستان ناوه‌ستێ. بێگومان بۆ خه‌باتی رزگاریخوازی کوردستان ونه‌هێشتنی زولم وسته‌می نه‌ته‌وایه‌تی وچینایه‌تی وناسایش وبه‌خته‌وه‌ری کۆمه‌لانی زه‌حمه‌تکێشی کورد، شێوه‌ی نوێ ورێگای راست وله‌بار ده‌دۆزێته‌وه. بیرونیدیۆلۆژی وشک وله‌قالب دراو ماوه‌یه‌کی دووروودرێژ له‌مێشک وبۆچوونی چه‌پدا جێگیر بوو. نابێ چاوه‌روان بین که‌وا به‌هاسانی وازدێنێ وکرده‌وه‌کان به‌رێک وپێکی به‌رێوه ده‌چن. لایه‌نێکی دیکه‌ش که‌بۆباسکردن ده‌بێ ئه‌وه‌یه، راسته که‌چه‌پی ئێستا نابێ خاوه‌نی ئیدیۆلۆژی وشک وبه‌سته‌له‌کی موتله‌ق بێ، به‌لام ده‌بێ ئارمان وئامانجێکی روونی هه‌بێ وبه‌لای به‌چۆک داهاتن وته‌سلیم بووندا نه‌خلیسکێ ونه‌بێته هاوده‌ست وهاوکاری ئیزامی چه‌په‌ل وچه‌وسێنه‌ر له جیهاندا.

ئه‌ی تێروانینی ئێستاتان ده‌رباره‌ی خه‌باتی حیزبایه‌تی له‌کوردستانی ئێراندا چۆنه؟

ــــ خه‌باتی حیزبایه‌تی له‌کوردستانی ئێراندا به‌رده‌وامه. به‌لام هه‌ر له‌قالب وچوارچێوه‌ی پێشوودایه. له نووسینه‌کانی حیزبه سیاسیه‌کانی کوردستان، لانی که‌م نموانه‌ی من جاروبارده‌یانبینم، وادرده‌که‌وێ هه‌وای نه‌زمی نوێی جیهانی

وگۆڕانکاریەکانی کە بەسەرردوتی سیاسی ونیدیۆلۆژی چەپدا هاتود لەجیهاندا، هێشتا نەگەیشتۆتە وێنەدرێ، یاکاریان نەکردۆتە سەرکەش وهەوای حیزبایەتی لەم بەشەی نیشتماندا. بۆیە دەڵێم(ئیدیۆلۆژی چەپ) چونکە حیزبەکانی کوردستانی ئێران وجەوهەری بزووتنەوەکە بەچەپ دەزانم. ئەگەر بەوردی ئاکام وهۆیەکانی ئەم گۆڕانکاری وتەنسیری سیاسەتی نەزمی نوێی جیهانیان لێک دابایەوە، بەرلەهەمووشت بەرەوهاوکاری ویەکێتی هەمووهێزەکان هەنگاویان دەناوبەسیاسەت و کردەوەی رابردوودا دچووندەو ئەوانیش خاڵێکی نوێ یان دەخستە سەرلاپەڕی ژیانی تێکۆشانی خۆیان.

* چەند هەواڵێکی جۆراوجۆر لەم لاولادا دەربارەی لێک نیزیک بوونەوەی حیزبی دێموکراتی کوردستان ورێبەرایەتی شۆرشگێر لەئارادان. ئایا بەرای ئێوە ئەم لێک نیزیک بوونەوە دەبێ لەسەر ئەساسی فیکری بێ یاشتی ترو هۆی جیابوونەوەیان چی بوو. ؟

ـــ هەولی لێک نیزیک بوونەوەی حیزبی دێموکراتی کوردستان ورێبەرایەتی شۆرشگێر ئەگەرخوابکا راست بێ، جێگای دڵخۆشی هەموو لایێکە. بەرای من ئەگەر هەرتک لادلسۆز بن بۆمەسەلەی کوردکاتی ئەوە هاتوە کەبەدڵێکی فراوانەوە پێکەوە دانیشن لەچوار چێوەی بەرژەوەندیی مەسەلەی کورد رێگەی هاوکاری ونیزیکی ویەکگرتنەوە بدۆزنەوە بەبۆچوونی من جیابوونەوەیان هیچ هۆیەکی فیکری وسیاسی نەبوە. هۆی بنچینەی جیابوونەوەودووبەرەکی لەبزووتنەوەی کورد دابەگشتی دەگەرێتەوە بۆ هەندێ خسوسیاتی کوردەواری وەک خۆ بینی و هەڵەشەیی لە شی کردنەوەی رووداوەکان، نەبوونی دێموکراسی لەنێو رێکخراوەکان وکۆمەڵی کوردەواریدا.

کەوابوو بەرای من هەر وەکوجیابوونەوە هۆی فیکری وسیاسی نەبوە،لێک نیزیک بوونەوەویەکگرتنەوەشیان نابێ ببەسترێتەوە بەگرێ وگۆڵی فیکری وسیاسی و پێویستەلەسەر ئەساسی بەرژەوەندیی بزووتنەوەو پاراستنی یەکێتیی ریزەکانی حیزب چارەسەر بکرێ.

* لەهەندەران رۆژنامەیەکتان بەنێوی(سەردەمی نوێ) دەردەکرد، حەزدەکەین باسێکی ئەوەشمان بۆبکەی.؟

- بۆنیشتمانپەروەرێکی کوردکەبەناچاری دەربەدەروئاوارەبێ، دانیشتن وبێکاری دەردێکی گرانە. بەتایبەت بۆمن کەژیانم بەبێکاری رانەبواردوە. لەئوروپا هەولێکی زۆرمدا کەرۆژنامەی(سەردەمی نوێ) دەربکەم. رۆژنامەیەکی سەربەخۆی، دیموکرات وکوردستانی. لام وایە دەورێکی باشی هەبوولەروونکردنەوەی رووداوەکانی کوردستان ولەقاودانی جینایەتی حکومەتە داگیرکەرەکانی کوردستان. ٥٤ژمارەی لێدەر چوو. یەکەم رۆژنامەیە لەمێژووی رۆژنامەگەریی کورد کەلەئاوارەیی ولەدەرەوەی نیشتماندا ئاوابەرێک وپێکی دەرچووبێ. لەبەرگی ٩ی بیرەوەریەکانمدا بەدرێژی باسی دەستپێک و وێستانی رۆژنامەی (سەردەمی نوێ) م کردوەوهیوادارم بکاتە دەستی خوێنەرانی بەرێزی کورد لەکوردستان.

* ئێستا لەکوێی نووسینەوەی بیرەوەریەکانتی ؟

- تا ئێستا هەشت بەرگم لەبیرەوەریەکانم چاپ کردوەوگەیشتوومە سالی ١٩٨٥. بەرگی نۆیەمم بەدەستەوەیەووردنگە لە بەرگی١٠تەواویان بکەم وتائەوان تەواو نەبن، لام وایەناتوانم دەست بۆ هیچی دیکە بەرم.

* ئێستا لەکوردستانی ئازاد دای ودوارۆژی ئەم ئەزموونە تازەی حکومەتی هەرێمی کوردستانت پێ چۆنە وچۆنی دەبینی وپێویستە چۆن بێ ؟

- بەدیدێکی فراوان دەروانمە ئەزموونی تازەی حکومەتی هەرێمی کوردستان کە لەمێژووی خەباتی خوێناوی نەتەوەکەماندا بێ وێنەیە. ئەزموونی تازەی پارلمان وحکومەتی کوردستان هەموو ئەوپروپاگاندە ژاراویەی دوژمنانی کوردیان پوچەڵ کردەوە کە کوردناتوانێ لەتەبایی ویەکێتی دابڕی وکاروباری ولاتی خۆی رابەرێنێ. ئەم ئەزموونە نوێ یە بەرپرسیەکی نوێ وقورسیشی خستۆتە سەرشانی بەرێوەبەرانی حکومەتی کوردستان کەدەبێ تەنگ وچەڵەمەکان لەمستەوای رووداو وگۆرانکاریەکاندا چارەسەربکەن.

چارەسەرکردنی ئەزموونی نوێ، گۆڕانکاری نوێ پێویستیان بەبیری نوێ وئامرازی نوێ هەیەو هیوام ئەوەیەکە بۆچوون وسیاسەت وکردەوەی پارلمان وحکومەتی کوردستان وەڵامدەری ئەو ئەزموونەوئەم گۆڕانکاریەبن کە بەسەر بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی نەتەوەکەماندا هاتوە.» **

** بەداخەوە گەش بینی یەکەم بوو بەرەش بینی. ئاواتەکەم نەهاتەدی کە ببینم جارێک کورد دسەڵات بگرێتە دەست و دیموکراسی ومافی مرۆڤ بپارێزێ. (یازدەمانگەی کۆماری کوردستانی ١٩٤٦ نەبێ). ئەمدی جارێک زەحمەتکێشانی کوردستان لەژێر سێبەری دەسەڵاتێکی کورد دا بحەسێنەوە. نووسەر وڕووناکبیر بە بێ ترس بیروڕای خۆیان دەبڕن. بەپێچەوانەی بۆچوونی من پڕوپاگاندەی دوژمن وەراست گەڕا وکورد نیشانی داکە ناتوانێ بەتەبایی پێکەوە بژی وبە بێ وابەستەگی بەدوژمنی کورد بۆخۆی ولەنێو خۆیدا کاروباری خۆی ڕابەڕێنێ.ئەزموونی نوێ بەپێچەوانەی ئەو هەموو هیوایەی کەباسی دەکراو لەسەری دەنووسرا ،نیشانی داکە کورد بۆ وەدەستهێنانی دسەلات وبەرژەوەندی تەسکی حیزبایەتی، هەموو ڕێ وشوێنێکی مرۆڤایەتی وبەرژەوەندی نەتەوەیی ونیشتمانی دەخاتە ژێر پێ. ڕەنگە ئەم بۆچوونەم بەدڵی ئەو کەسانە نەبێ کە لەسەر لاشەی هەزاران لاوی کورد سەمادەکەن وبەحیسابی (کوردایەتی) گیرفان پڕدەکەن.بەڵام دەردوداخەکە ئەوەندە بەژان ونازارە، بەسەد نووسینی ئاواش داناسەکنێ. من ئاواتم ئەوەبوو کوردستانێک ببینم کە گوڵی ئازادی تێدا بپشکوێ،دەرەتانی پێگەیشتن ولێهاتووی خەلکی تێدا پێک بێ. ڕووناکبیرو نووسەری کورد، بێترس لەڕاونان وئازار وبەندیخانە، بتوانن بەسەربەستی بیرو بیرنووسیان بخەنە کار.بەڵام داخەکەم نەکرا، نەبوو، نەیانهێشت، گەش بینی یەکەم بەخۆڕایی بوو،

برایەتی
هەینی ٢٦/١١/١٩٩٣ ژمارە (٥-١٨)

مامۆستا کەریمی حیسامی
لە هەڤپەیڤینێکی سەربەستانەدا!

بەشی یەکەم لە گفتوگۆکە

مامۆستا کەریمی حسامی رێباکەر و سیاسەتمەداری ناسراوی [illegible] گەلەکەمان [illegible] رۆژانەدا بە سەردان هاتبوە کوردستان و "برایەتی"ش [illegible] بە خێر هێنانی، بە سەرلەمتی زانی، هەلبەسێلیدیکی رۆژنامەگەری دیموکراتانەی سیاسی ـ فیکری، لەگەڵیدا ساز بکا، بەشی یەکەمی ئەم چاوپێکەوتنە لە ژمارەی دوێنێدا بڵاوکرایەوە و ئەمڕۆش بەشی دووەم و کۆتایی.

رۆژی ٢٢/١١/١٩٩٣ کاک سەرۆقادر وکاک ئاسۆکەریم لەلایەن رۆژنامەی برایەتیەوە هاتن وتوێژێکی چاپەمەنیمان هەبوو کە لەژمارەکانی ٢٥و٢٦/١١/٩٩٣ رۆژنامەی برایەتی دا لەگەڵ هەڵەیەکی زۆر(کە هێندێکم ساخ کردۆتەوە) بڵاوکراوەتەوە.

سەرۆ : وەک دیارە بزووتنەوەی سیاسی کوردستان ماوەیەکی زۆری لەدڕدۆنگی وناکۆکی ناوخۆییدا گوزەراندوە ولەمێژنەبووە تەبایی لەبەرەی کوردستانیدا گشت پەلەکانی ئەو بزووتنەوە کۆبوونەوە کەراپەڕینی مەزنی بەسەرداهات، هێمن وتەبایی لەکوردستان جێی سەرنجی ناوخۆودەرەوەیە. هەر ئەم هەست بەمەسئولیەت کردنە بنەمای پاراستنی ئازادی ودیموکراسیە ئەوەی بە(دیموکراسی کوردستانی)ناسراوە. حەزدەکەین بزانین جەنابت ئەم ئەزموونە چۆن هەڵدەسەنگێنن،میکانیزمەکەی چۆن وکەم وکوڕیەکانی چۆن دەبینی؟! دەڵێن لەدەرەوەش جێی سەرنجی خەڵکی دنیایە ئەو سەرنجە چ جۆرێکە؟ دواجار مۆرکی کوردی لەم ئەزموونەی دیموکراسیدا چۆن دەبینی،؟

کەریمی حسامی : وەزعێکی کە ئێستا لەکوردستان هاتۆتە پێشێ بۆخۆی نموونەیەکی تازەیەوهیوادارم ئەوتەجروبەیە سەرکەوتوو بێت تاکار بکاتە سەر بەشەکانی تریش لەکوردستاندا. گۆڕانێکی کەبەسەرکوردستان وخەباتی

رزگاریخوازی کورددا هاتوە، لەمێژووی خەباتی خۆڕتاوی کورددا بێ وێنەیە.
ئەگەرگۆڕانەکە شتێکی بێ وێنەیە،بەرهەمی ئەوگۆڕانەش لەپێش هەموو شتێکدا کەدێموکراسیەکەو هەڵبژاردنی پەرلمان وپێکهێنانی حکومەتە، ئەویش بۆخۆی لەراستیدا لەجولانەوەی رزگاریخوازیدا شتێکی بێ وێنەیە. دێموکراسیەکی کەئیمرۆ لەکوردستانی شەڕلێدراووکوردستانی وێرانکراودا هەیە، بۆخۆی دەکرێ کورد شانازی پێوەبکات. بەراستی ئەوەی لەدەرەوەش دەنگی داوەتەوە، هەرمەسەلەی دێموکراسیە. لەرۆژنامەکانی دەرەوە زۆرباسی دێموکراسی کراوەو زۆر باس دەکرێ و بەهەقیش باس دەکرێ. دیارە ئەوە بەومانایە نیەکە چاوەروان بێن ئەودێموکراسیەی لە رۆژئاوادا هەیە لەکوردستانێکی دواکەوتووشەڕلێدراوی وێرانکراودا بێتە جێ.
پاشان بەشێکی تری دێموکراسی ئیمکانی پێکهێنان ودەرفرتی ئیجراکردنی دێموکراسیەکەیە بۆخەڵک. ئەوەش ئیتر شتێک نیە هەربمانەوێ بەویستی خۆمان بێ، بەڵکوو وەختی دەوێ،هەل ومەرجی دەوێ، بارودۆخی ئابووری وئەمنیەت وئاسایشی دەوێ. ئێستا ئەگەر باسی دێموکراسی لەسیستمی سەرمایەداری دابکەین، بەڵێ دێموکراسی هەیە. تۆدەتوانی هەرچی بتەوێ بیڵێی. بەلام تۆ ئەو ئیمکانەت نیە ئەوەی دەتەوێ ئەنجامی بدەی. زۆرت پێخۆشە رۆژنامەیەکت هەبێ، لەویدا هەرچی پێت خۆشە بینوسی، ئەوهەقەت هەیە، ئازادیشی، بەلام ئەو ئیمکانەت نیەکەرۆژنامە وچاپخانەت هەبێ. واتە کەباسی دێموکراسی دەکەین، پێمان وانەبێ کە هەموو شت لەجێی خۆیەتی وئاوی زەمزەمی پێداکراوە. ئەگەر هەمووی ئەوانە مقایەسە بکەین لەگەڵ وەزعی کوردستان کە ساڵەهای ساڵ شەری براکوژی تێدابوە، ساڵەهای ساڵ وێرانکراوە ئێستاش ئەو ئاسایشەوئەودێموکراسیە ودەربڕینی بیروڕا هەیە، ئەوە جێی شانازی یە. مەسەلەیەکی دیکە کەدەبێ باسی بکەین ئەوەیە، نابێ پالی لێبدەینەوە کە لەکوردستان دێموکراسی هەیەو هەموو شتێک تەواوبوە.
هەندێ کەس دەڵێن چیتان دەوێ، دێموکراسی لەوەی زیاتر؟ ئەوەتا رۆژنامە

دەرددچێ وچیت پێخۆشە بیڵێ وتەم وتانە...! پێم وایە ئەوە تەواونیە. دەبێ زیاتر هەوڵ بدرێت وبەراستی وبەهەمووماناوە دێموکراسی جێگیر بێ تادەگاتە دێموکراسی ئابووری بۆ ژیانی خەڵک وراپەڕاندنی کاروباریان. ئەوەش دیسان تارادەیەک دەگەڕێتەوە بۆبارودۆخی نێونەتەوەیی. وەزعی کوردستان لەهەموو بارێکەوە تایبەتیە. ئەگەر دێموکراسیەکەی نموونەیە، وەزعەکەشی نموونەیە. بەتایبەتی لەبەرێوەبردنی دێموکراسیدا کەم وکوری یەکی زۆر دەبینرێت. لەپێش هەموو شتێکدا بەبۆچوونی من ئەوگۆڕانە نەتیجەی تێکۆشان وفیداکاری خەڵکی کوردە. کەچی ئێستا زۆربەی خەڵکی کورد لەبەرێوەبردن ولە ئیجرای ئەودێموکراسیەدا بەشداورنیە. ئەوە خۆی نەقسێکی گەورەیە. وام دێتە بەرچاو کارەکان زیاتر لەچوار چێوەی تەنگی حیزبایەتیدا دەکرێن وبەرێوە دەچن. خەڵکی دیکە لەودێموکراسیەو لەم تەجروبەیەولەم دەستکەوتە کە بەهۆی فیداکاری ئەم خەڵکە پێکهاتوە تارادەیەک بێبەشە. پێم وایە خەڵکێکی یەکجار زۆرولێوەشاوە هەیە دەکرێ کاریان پێ بسپێردرێت، خەڵک بۆکاروبەشداری رابکێشرێت. هەروەها لەسەرئەوباوەڕەم کە لە هەموو بەشەکانی کوردستان هەوڵ بدرێت بۆ پاراستنی وەزعی ئیمڕۆی کوردستان، سەرەرای کەم وکوری وبرسیەتی وناتەواوی بپارێزرێت. چونکە دەستکەوتێکی زۆرگەورەیە، ئەگەرئەودستکەوتە لەدەست بچێ، نالێم کوردنامێنێ، بەلام کورد بۆماوەیەکی یەکجار زۆر بەرەودوا دەگەڕێتەوە. لەم روانگەیەوە هەق بەخۆم دەدەم کە بڵێم دەسەلاتی ئێستا پێویستە کارێکی ئاوابکات کەبەشی زیاتری خەڵکی کورد لەکاروباردا بەشدار بێت.

تاسۆکەریم : لێرەدا مەسەلەیەک دەخەمە روو. دنیادنیای جاران نیە.گۆڕانکاری بنەرەتی بەسەردنیادا هاتوە. شتێک هەیە پێی دەوترێت(نەزمی نوێی جیهانی) ئایا بزووتنەوەی رزگاریخوازی نیشتمانی کوردستان چۆن دەکرێ ولەباریدابەخۆی لەگەڵ ئەم نەزمەدا بگونجێنێ تا بتوانێ کەلکی لێ وەر بگرێت کەقازانجی بەردو پێش چوونی بزوتنەوەکەو وەدیهێنانی بەشێک

لەناوانچەکانی تێدا بێ بەلایەنی کەمەوە. مەبەستم ئەمە بۆ هەموو پارچەکانەوئەمە بەرەچاوکردنی دواقسەت کەوتت ئەرکی هەموو نیشتمان پەروەرێکی کورد ئەوەیە بەلایەنی کەمەوە ئەم تەجروبەیە بپارێزیت.؟
کەریمی حسامی : بەڵێ راستە ئێستانەزمی نوێی جیهانی لەسیاسەتی جیهانیدا گۆڕانێکی گەورەی پێکهێناوە. ئەوگۆڕانە کوردستانیشی گرتۆتەوە. ئەگەرلەمەوبەرمەسەلەی کوردباسیشکرابێ، قەت ئەگەیوەتە ئەم رادەیە کەوەک ئێستا بۆتە مەسەلەی رۆژ. ئەم ئەزمی نوێی جیهانی یەکە لەسەر مافی مرۆڤ ودیموکراسی وئاشتی جیهانی زۆر پێ دادەگرێ، ناتوانێ لەناوچەیەکی گرنگی رۆژهەلاتی نێوەراست مەسەلەی میللەتێکی ٣٠میلیۆنی بخاتە پشت گوێ. نابێ ئەوەشمان لەبیر بچێ ئەوانەی ئێستا خاوەنی ئەزمی نوێی جیهانین،هەرچی بیلێن وبیکەن،لەچوارچێوەی بەرژەوەندی ئابووری وسیاسی میللەتی خۆیاندا ئەنجامی دەدەن. کەوابوو کوردیش دەبێ بەتەواوی ئەوە لەبەرچاو بگرێ کەلەو پەڕی ژێریدالەگەڵ ئەم ئەزمی نوێی جیهانی یەخۆی رێک بخاو بەرژەوندی میللەتی خۆی لەبەرچاوبێ. ئێستا ئەگەر باسی مەسەلەی کورد بکەین، بمانەوێ ونەمانەوێ،مەسەلەی کوردستانی خوارو واتە مەسەلەی ئەم دەسەلات وحکومەت وپارلمانەیە کە لەلایەن خەڵکەوە هەڵبژێراوە. کەوابوو ئەم دەسەلاتەیە کەدەبێ بەلەبەرچاوگرتنی بەرژەوەندی میللەتی کورد لەگەڵ ئەزمی نوێی جیهانی بتوانێ خۆی رێک بخات. پاراستنی ئەم وەزعە ورێکخستنی لەگەڵ ئەزمی نوێی جیهانی تەئسیردەکاتە سەربەشەکانی تری کوردستانیش. ئێستا بۆ رۆژئاوا کەبۆتە دەسەلاتی گەورەی دنیا، زۆرپێویستە کە بزانن کورد ئەگەردەسەلاتی هەبوو، ئەگەر سەقامگرتوو بوولەناوچەیەکی گرنگی جیهانی ودەسەلاتیشی بەسەر بەشی زۆری ئەوتی جیهاندا دەبێ، دەیەوێ چبکات؟چ سیاسەتێک بەرێوە دەبات؟ وەک لەبیرمە لەکۆنفرانسی(ستۆکهۆلم سالی ٩٠)لەسەر مەسەلەی کورد، پرۆفیسۆرێکی ئینگلیزی گوتی:« کورد هێشتا بۆخۆی نازانی چدەکا. بەخەڵکی نیشان نەداوە

ئەگەر رۆژێک بوو بەحکومەت ودەسەڵاتی هەبوو چدەکا؟ ئەوەی من دەزانم کورد نەوتی هەیە. نەوتیش ئیمرۆ ژیانی رۆژئاوایە. من لەلەندەن دەژیم، بۆخۆم بیردەکەمەوە باشە، کورد ئەگەر بوو بەدەوڵەت داخوا نەوتم پێ دەفرۆشێ؟ ئەونەوتەی دەدا بەئێمە؟ چی لێدەکا؟ ئەگەر ئەونەوت نەدا، من لەلەندەن ناتوانم ماشێنەکەم باژۆم.. یان مەسەلەی ئاو. کورد ئاوی هەیە. پاش ۲۵ساڵی دیکە ئاولەرۆژهەڵاتی ناوەراست لەنەوت گرنگتردەبێ. کورد دەزانێ ئەم ئاوەی چ لێدەکا؟ »
ئەم قسانە هێندێ راستیان تێدایە. بەداخەوە کورد هێشتا نەگەوتۆتە سەر باری لێکۆڵینەوە، دەزگاو بنیاتی دەراساتی نیە تابزانێ چدەکات. بۆیە دەڵێم دەسەلاتی ئیمرۆی کوردستان پێویستە ئەم شتانە لەبەرچاو بگرێ ولەگەڵ نەزمی نوێی جیهانی بچێتە پێش.
سەرۆ قادر: لەم رۆژگارەدا لەوەدەچێ کوردستانی تورکیاو کوردستانی ئێران هەندێک بەرژەوەندی کاتیان لەگەڵ بەرژەوەندی بنەرەتی حکومەتی هەرێم یان ئەودەسەلاتەی کوردلەکوردستانی باشوردا هەیەتی نەگونجێ. بەرای تۆ ئەگەر مەسەلەی کورد بریتی بێت لە مەسەلەی کوردستانی باشوروکورد بەگشتی بەخەم پاراستنی ئەم دەستکەوتەوە بێت. دەبێ ئەوان چۆن رەفتار بکەن ؟
کەریمی حسامی : من کەدەڵێم پاراستنی وەزعی ئیمرۆی کوردستانی خوارو، بروام پێیەتی. ئەوەندەی دووروونیزیک ئاگام لی یە برادەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، یان بلێین بزووتنەوەی رزگاریخوازی لەکوردستانی ئێران بەشێوەیەکی مەعقول وژیرانە دەجولێنەوە هەرچەند زیانیشیان تێدا دیوە. ئێمە پێویستە ئەوە بزانین هەرگۆرانێکی لەیەکێ لەبەشەکانی کوردستاندا پێک بێ، تەئسیر دەکاتە سەر بەشەکانی دیکەش. دەمێنێتەوە کوردستانی تورکیا، وەزعی ئەوێ تۆزێک فەرقی هەیە. من شپرزەیی وئاڵۆزی بارودۆخی کوردستانی تورکیا، لەسیاسەتی حکومەتی تورکیادا دەبینم. حکومەتی تورک هیچ مافێک بۆ ۱۵میلیۆن کورد قایل نیە. بەراستی ژەنراڵەکانی تورک

ئێستاش وابیردەکەنەوە کە زەمانی مستەفا کەماڵە. ئەوە لایەکی مەسەلەیە. لایەکی دیکە حیزبەکانی کوردستانی تورکیان، لەپێش هەموانیاندا حیزبی کرێکارانی کوردستانی تورکیا (P.K.K.)ئەویش دەبێ ئەوە لەبەرچاو بگرێ کە وەزعەکە زۆر ناسکە وکارێکی وانەکات زیان بە وەزعی ئێستای کوردستانی باشور وپارلمان وحکومەتی هەریم بگەیێنێ. ئەم ئەرکە بەلای منەوە دوولایەنەیە. واتە حکومەتی ئێستای کوردستانیش پێویستە بێبەشی وژێردەستی نەتەوەکەی لەتورکیا بخاتە بەرچاو. من لام وایە دەست پێشخەری زیاتر بۆ چارەسەرکردنی ئەم مەسەلەیە دەبێ لەلایەن حکومەتی هەریم وپارلمانەوەبێ.دەبێ رێگای تازەی بۆ بدۆزرێتەوە. زۆر ناخۆشە لەبەشێکی کوردستان کورد حکومەت ودەسەلاتی هەبێ، بەلام پێشمەرگەی لەگەڵ کوردی برا تووشی شەڕ بێ. ئەوە تەنسیرێکی نالەبار دەکاتە سەربیرورِاو ورەی کورد، بۆیە هیوادارم ئەومەسەلەیە بەئاشتی چارەسەر بکرێت. هەرچەندە من سیاسەتی (P.K.K.) ئەوەی لەدەرەوە لەبرادەرانیان دەبیسم، بەراستی نازانم. پێویستە ئەوان کارێکی وانەکەن کە بۆ بەرژەوەندی بارودۆخی ئێستای کوردستانی باشور زیانی هەبێ.

سەروە قادر : دەکرێ بوترێ قسوردکە لەوبەرە واتە لە ژێر تەجرەبەیەکی ناسک لەکاری تەکوین دایە. باشەئەرکی نیشتمانی یە بەرزەکە تەرەفی قسورداری ئەو بەرە واتە(P.K.K.)نابێ زیاتر بکەوێتە ژێر لۆمەی کورد کەوا بۆجاری دووەم خەریکە ئەو حکومەتەی کەبەکاری خۆی راناگا بەشتی لابەلای تر خەریک دەکات وپالی پێوەدەنێ تابکەوێتە هەندێک معادەلاتی ئیقلیمی کەلەوانەیە پێی دەرنەچێ ولەتواناى دانەبێ؟

کەریمی حسامی : ئەوە لایەکی مەسەلەیە. راستە لەوانەیە حکومەت تووشی ئەوەبێ کەنەتوانێ خۆی پێ رابگیرێ. بەلام لەمەڕ مەسەلەی قسوورکەباست کرد، من قسوور دەخەمە سەر حکومەتی دیکتاتۆرو شۆڤێنی تورکیا. دەزانین جارێک P.K.K. ئیعلانی کردبوو کەشەرناکەین ودەمانەوێ بەئاشتی

مەسەلەکە چارەسەربکرێ. ئێستا تورکیایە نایەوێ ئاشتی هەبێ وپاڵ بەکوردەوە دەنێ کەشەر بکات. جەلادەکانی تورکیا بەعەمدەن وادەکەن کەشەر بکەوێتە کوردستان و وەزعەکە تێک بچێ.

سەروو قادر : ئینجا باشە. حکومەتی کوردستان چەندە مەسئولە لەسیاسەتی حکومەتی تورکیا یان هی تاران. خۆهەمان شت کەحکومەتی تورکیا دەیکا،کەمتر نیە لەوەی کە ئێران کردوویەتی دەرحەق بە بزووتنەوەی کورد لەودیو. دەرحەق بەئێمەش. تائێستا تۆپ بارانکردن، تجاوز لەحدود لەعەینی کات تیرورو تەقاندنەوەی بەردەوام. بەڵام بزووتنەوەی کورد لەکوردستانی ئێران وەک جەنابت ئیشارەت پێکرد معامەلەیەکی مەعقول دەکا.لەو دیدگایە کە بەرژەوەندی بەرزی نیشتمانی لەسەروەوەی ئەم شتانەیە. یانی تۆ پێت وانیە لەم معادەلەیەدا(P.K.K.) کەمێک باری سەنگینتر دەبێ.؟

کەریمی حسامی: پێم وایە حکومەتی کوردستان مسئول نیە لەراست سیاسەتی تورکیاو ئێران. بەڵام پێم وایە حکومەتی کوردستان مەسئولیەتی زیاتری لەسەرشانە. چونکە دەسەڵاتی ئەوڕۆی مەسەلەی کوردە، دەبێ نەرمشی زیاتری هەبێ. دەبێ رێگای تازەتر بدۆزێتەوە بۆچاری ئەم مەسەلەیە. من سیاسەتی بەرەنگار بوونی (P.K.K.) لەگەڵ حکومەتی کوردستان بەراست نازانم. بەسیاسەتێکی چەوتی دادەنێم. چونکە ئەمانی ئێرە، ئەمانی پترە بۆئەوانیش. من بیرلەشتێکی دیکەش دەکەمەوە، ئەویش کزبوونی ئەو هێزەیە کەلەکوردستانی تورکیا خەبات دەکا. ئەویش تارادەیەکی زۆرزیانمان پێدەگەیێنێ. وەزعی ئێستای کوردستان زۆرگرێ پوچکەیە. پێویستە بەژیری لەچوارچێوەی بەرژەوەندی بەرزی نەتەوەی کورددا چارەسەر بکرێ.

ئاسۆ کەریم : دیارە بەحەقیقەت بزووتنەوەی رزگاریخوازی نیشتمانی کوردستان لەقۆناغێکی تازەدایە. کەدەڵێم بزووتنەوەی رزگاریخوازی نیشتمانی کوردستان مەبەستم سەرجەم بزووتنەوەکەیە. لەبەرچاوی خۆمانە دەبینین ئەم بزووتنەوەیە لەحاڵەتێکی تازەدایە، لەحاڵەتێکی نیستیفتایەکی

تازە،لەحاڵەتی دەرسێکی تازە لەبەردەم ئەرکێکی تازە. لێرەدادیاروڕوونەهەوڵ وکۆشش هەیەلەکوردستانی تورکیا بۆپێکهێنانی بەرەیەکی کوردستانی. لەکوردستانی ئێرانیش دیسان چەند حیزب وکۆڕ وکۆمەڵی دیکەی سیاسی هەن. ئێستا ئەم حاڵەتە حاڵەتی یەکگرتن ویەکگرتنەوە ولەپاش ئەم هەل ومەرجەی دنیا، پاش ئەمانی ئەوبلوک بەندی یە ئایدۆلۆژی یەی لەپێشان هەبوورەنگە بۆتە کاری رۆژ ئەم یەکگرتنەوەیە. دەکرێ لێرەدا بپەرینەوە بۆ کوردستانی ئەودیو. تۆچۆن لەوێ وەزعەکە دەبینی بەنسبەت ئەوان.چۆن لەبەردەم ئەوپرۆسەیەدان ؟

کەریمی حسامی :بەڕای من ئێستا هێزەکانی کوردستانی ئێران لەبەردەم تەجروبەیەکی زۆرگران دان. بەرلەهەمووشت پێویستە لەگەڵ باروودۆخی نوێی جیهان خۆرێک خەن. هەوڵ هەنگاویش بۆ ئەم کارە وکەلک وەرگرتن لەهەل ومەرجی پێکهاتوویەکێتی خۆیانە. ئێستا بەداخەوە ئەووەزعەی پێشترلەکوردستانی خواروەهەبوو، واتە پەرش وبلاوی وشەڕوکێشە، ئێستا خۆی گەیاندۆتە کوردستانی لای ئێمەش. ماوەیەکی زۆرشەڕێکی داخداروخوێناوی لەنێوان دووهێزی سەرەکی کوردستان، واتە کۆمەڵەوحیزبی دێموکرات سازبیوو. ئێستا بەخۆشیەوە ئەوشەڕەنەماوە، بەلام لە نێوخۆی حیزبی دێموکرات دووبەرەکی سازبوە. ئەگەر لێم بەئیراد نەگرن وبرادەران بیخوێننەوە کێشەیەکی بێ مانایە. چونکە ناکۆکی ئەوان هیچ شتێکی مەبدەیی وسیاسی تێدانیە کەلێکیان جیا بکاتەوە. بۆیە جێگای داخە. بەتایبەت ئاشت بوونەوەو یەکگرتنەوە لەکوردستانی خواروچەندە تەئسیری باش ولەباری هەبوە لەسەر بزووتنەوەی کورد. پێم وایە وەختی ئەوەهاتوە ئەوبرادەراتە بەدڵێکی فراوان وبیرێکی ئازاد، بەمەبەستی خزمەت بەبزووتنەوە پێکەوە دانیشن ویەک بگرنەوەولەگەڵ هێزەکانی دیکە، گەورە یا پچوک بگەنە یەک وبەڕێزانە کەلک وەربگرن.لەوئەزمەی ئێستا هاتۆتە پێشێ خەڵکی دیکە کەلکی وەرگرتوە، خەڵکی واش هەیە زەرەری کردوە.بەلام ئێمە دەبێ

زەرەروقازانجی خۆمان لەبەرچاوبێ. دەبێ ئەوخەیالەش وەلابنێین کە حیزبێک خۆ بەنوێنەری هەموومیللەت بزانێ. واتەمریکا کەئێستا بەسەردنیادا زالە، ناڵێ من هەمووشتێکم، شەریکان بۆخۆی پەیدادەکات. لەکوردستانی ئێرانیش هێزی دیکە هەن، گەورە یاپچووک، دەبێ پێکەوە بزووتنەوە لەقەیران رزگار بکەن.

سەرۆ قادر : تۆپێت وایە بزووتنەوەی رزگاریخوازی گەلی کوردستان لەپرۆسەی تەکوینی خۆیدا خەریکە ئەو قۆناغەی پەرت وبلاوی، دژایەتی وبراکوژی، بەجێ بێڵێ. ئەوحیزبانەی کەلەرووی بەرنامەوە لێک نیزیکن و هیچ خیلافیان لەبەینی نیە مەعنای ئەوەیە بەڵگەی لێک دوور بوونیان نی یە ئەمە بەقۆناغێکی نوێ دەزانین لە تەکوینی بزووتنەوەی سیاسی کوردستان ؟

کەریمی حسامی : ئەوپرۆسەیە بەخۆشیەوە هەیە. ئەگەرکوردستانی خوارووڵێگەرێین کەوا بەکردەوە دەبینین جێی گرتوە، تەماشای کوردستانی تورکیا بکەین. کاتێک (P.K.K.) لەخۆی زیاترکەسی بەکورد نەدەزانی، ئێستا دەبینین لەگەل حیزبەکانی دیکە دادەنیشێ وبەیاننامەی هاوبەشیش دەردەکا. ئەوانەهەنگاوی باشن. پێم وانیە برادەرانی کوردستانی ئێران وەک برادەرانی کوردستانی تورکیا بن. لەلای ئێمە سیاسەتیان نەرمترو مەسەلەکان وردتر لێک دەدەنەوە. بۆیە بیانوێک بۆنەوە نابینم کە پێکەوە دانەنیشن. پاشان یەکگرتنەوەی ئەوان تەنیا یەکگرتنەوەی خۆیان نیە. بەهەزاران کوردلەکوردستانی ئێران ئاوارە بوون ئەوانە هەموو تێکۆشەروفیداکاربوون. ژیانیان لەم رێگایەدا شێواوە، بەلام ئێستالەبەرناکۆکی ئەوان بێلایەن دانیشتوون. یەکگرتنەوەی ئەوان دەتوانێ ئەم هێزە مەزنە لەدەوری یەک کۆبکەنەوە. ئەوە دەبێتە هێزێکی گەورە. پێم وانیە ئەوە دەسەلاتی ئەوان کەم بکاتەوە. برادەرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان زۆر هەوڵ دەدەن لەگەل هێزەکانی سەرانسەریی ئێران بەرە پێک بێنن ونیزیک بنەوە. ئەوە کارێکی باشە. بەلام بەرای من پێویستە بۆ یەکێتی هێزەکانی کوردستان پتر هەوڵ بدەن. ئەوان ئەگەر لەکوردستان بەرەویەکێتی پێک بێنن، باشتردەتوانن لەگەل

هێزەکانی سەرانسەری دانیشن وقسەشیان باشتردەروا. ڕەنگە لە سیاسەتی جیهانیشدا زیاترحیسابیان لەسەر بکرێ.

ئاسۆ کەریم: لەم سەفەردا نیازتان نیە چاوت بەرێبەرانی حیزبە سیاسیەکانی کوردستانی ئێران بکەوێ. بەتایبەت هەردوو باڵەکەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران.

کەریمی حسامی : گەرهاتم بۆ ئێرە هیچ خەیاڵێکی ئاوام نەبوە کەسەریان بدەم. ئەوەش تارادەیەک بەهەقی خۆمی دەزانم. ئەوان هاتوونە ئوروپا سەری منیان نەداوە. لەکاتێکا من لەئورروپالەزۆرشارەکانی وەک لەندەن، پاریس، دانیمارک، ئەڵمان، پراک وشوێنەکانی دیکەش لە سێمینارو کۆبوونەوەکانی کوردیدا بەشدار بووم. بەڵام بێجگە لەمەلاحەسەنی رستگارکە دووجارسەری لێداوم، ئەوانی دیکە نەهاتوونە لام. منیش بیرم لەسەردانیان نەکردۆتەوە. خۆتان دەزانن ڕەگی کوردانە هەردەمێنێ.

سەرۆ قادر : لەم ڕۆوە ئوروپا هیچ کاری لێ نەکردووی ؟

کەریمی حسامی : پێت وایە ڕووداوەکان هەروا بەهاسانی کاربکەنە سەرکورد. ؟ لەم بارەوە بیرم لێ نەکردۆتەوە. هەرچەند کاک مەسعود ومام جەلالیش کوتیان کە هەرهاتوویە ئێرە، پێمان باشە سەرێکیان بدەی.

سەرۆ قادر : دوای ئەم تەجرەبە دووردرێژە ماموستاکەریم، تۆ زۆر ڕەخنەلەشێوەی ڕێکخستنی حیزبەکان ونەبوونی دێموکراسی ناوخۆیی دەگری . ئاستی بزووتنەوەی سیاسی بەرزنابینی، ڕات لەجوری کادیرەکان نیە، ئەوە دەگەرێتەوە بۆئەم قۆناغەی میللەتەکەمانی تێدا دەژی، جەنابت چۆن لەحیزبایەتی دەگەی ؟ بلێی ئەم تەنزیە ڕێک وپێک ودێموکراتە لەولاتانی وەک ئێمە مەجالی دروست بوونی هەبێ؟. هەڵبەت بەلەبەرچاوگرتنی ئەوهەولانەی لەم بوارەدراون.

کەریمی حسامی : من پێم وایە ئیمکانی هەیەکەژیانی حیزبایەتی لەکوردستانیش بەراستی ببێتە ژیانێکی ڕەسەن وسەرەکی ودێموکراتی. بەڵام

تائێستا (زۆربەراشکاوی دەڵێم) ژیانی حیزبایەتی بەوشێوەی کەپێویستە لەباری دیموکراسی داخلی حیزبی تووشی نەهاتووم ونەمدیوە. من نازانم سەرۆک وکادیروبرادەرانی کاربەدەستی ئەوحیزبانە، کەتەجرەبەی حیزبەکانی دەرەوەشیان هەیە، بۆچی هەنگاوی زیاترنانێن بۆئەوەی گیانی حیزبایەتی بەتەواوی مەعنا سەقامگرتووبێ.؟ لەکوردستاندا مەسەلەکە زۆر تەسک کراوەتەوە، لەکاتێکدا دەکرێ زۆرفراوانتر ئیمکانی دەربڕینی بیروڕای خەڵک، کەسانی غەیرە حیزبی، پێک بێنن. وابێ خەڵکی غەیرەحیزبی هەست بەمەسئولیەت بکەن. زۆرسەیرە ئەوانەی ئەندامی حیزبن پێیان وایە هەموو ئەرکی میللەت لەئەستۆی ئەوانەو قازانج وبەرژەوەندی خەڵکیش هەرئەوان دەیزانن. وافێرکراوە، پێی وایە ئەوەی حیزبی نەبێ دڵسۆز نیە. دیارە ئەوە پێویستی بەچوونەسەری پلەی کولتوری خەڵکەوە هەیە.

سەرۆ قادر : فاکتەری ئیدیۆلۆژیا لەدروست کردنی ئەوروانگەیەی جەنابت لەسەرحیزبایەتی هەست پێ دەکەیت. واتە ئیدیۆلۆژیا وادەکات خەڵکێک حیزب بۆ ئەوە دروست بکەن نەک بۆ واقیعی سیاسی وڵاتەکەی.

کەریمی حسامی : وەک فەرمووت مەسەلەی ئیدیۆلۆژیش تەئسیری هەبوە. تەجرەبە وامان نیشان دەداکە لەبزووتنەوەی رزگاریخوازی کوردستاندا تەئسیری مەنفی هەبوە. ئێستا وەزعێکی تازەوقۆناغی تازە هاتۆتە پێش. بەڵام لام وایە چەپی کوردیش وەک هەموو چەپی جیهان بەخۆدا دەچێتەوەوناوڕێک لەرابردووی خۆی دەداتەوە. قۆناغی تازەی بزووتنەوە دەناسێ وڕێبازی تازە وشێوەی نوێ بۆ خەبات هەڵدەبژێرێ.

سەرۆ قادر : لەبیرەوەریەکانی جەنابت لەوانەیەبۆخوێنەرانی برایەتی زیاتر لەخەڵکی ترجێی پرسیاربێ یان حەزلەوەڵامەکەی بکەن. ئەویش لەنووسینەکانت، بەتایبەت لەبیرەوەریەکانت باسی بارزانیت کردوە. لەکۆتایی وادێتە بەرچاو کەلەهەڵسوکەوتی بارزانی تۆ زۆر رازی نەبووی ومن یەک بەباری خۆم تابەرگی حەوتەمم خوێندۆتەوە. هەشتەمم نەدیوە، ئەگەر شتێک

لەوێدا گوترابێ نازانم، بەڵام ئەوەی کەدیومانە بەعام واتێدەگەین هەڵسەنگاندنێکی زۆرنیجابی، یان بلێی پڕ بەپێستی خۆی لەگەڵ بارزانی نەکراوە کە ئێستا لەم قۆناغەی دوای راپەرین خەڵک پتر وەک رەمزێک بۆ یەکگرتنی بزووتنەوەی کورد تەماشای دەکا وەلەهێنانەوەی ئەو وێدریس بارزانیشدا دیتمان کورد یەک پارچە پێشوازیانکرد. بابلێین فەرقی هەیە لەگەڵ تەقەلای ئەم رێژیە دیکتاتۆرانەی کەسیناریۆوشانۆگەری گەورە گەورە بۆخۆیان دروست دەکەن. خەڵک خۆی پێشوازی کردو سنووری حیزبایەتیشیان بەزاند. لەناو پارتی دێموکراتی کوردستاندا بارزانی وەک رەمزێک تەماشادەکەن، رەمزی بزووتنەوەی رزگاریخوازی کوردستان.

کەریمی حسامی :لەبیرەوەریەکانمدا نەک هەرنەوەی مەربوتە بەبارزانی، بەڵکووتەجزیەوتەحلیلی هیچ یەک لەمەسەلەکانم نەکردوە.

هەڵسەنگاندنیان تێدانیە.من ژیانی خۆم نووسیوەونەوەی رۆژانە لەگەڵی بووم. لەبارەی بارزانی یەوە ، پێم وانیە سیاسەت وکردەوەکانی بارزانیم شی کردبێتەوە. لەبەرگی یەکەمدا باسم کردوە کە زۆر لەبارزانی نیزیک بووم. ئەوەندەی کەباس کرابێ ساڵی ٥٩ یە لەعیراق. لەوێ لەحیزبی دێموکرات دالەگەڵ ئەحمەد توفیق ئیختیلافمان هەبوو. لەو ئیختیلافەدا بارزانی گوتی من ئەحمەد توفیق دەناسم. ئیتر ئێمەیان لەعیراق دەرکرد. لەگەڵ ئەوەش جارێک بارزانی خۆی سواری ماشێنی کردم وبردمیە لای مودیری ئەمن(عبدالمجید) گوتی ئەوە میوانی منە. بەڵام هەردەرکراین. پاشان لەسیاسەتی دوایی بارزانیدا ئەم وتارانەی لە رادیۆی پەیکی ئێراندا خوێندوومنەوە، تەئیدی سیاسەتی بارزانی بوە. ساڵی ١٩٧٥ وەک نوێنەری حیزبی دێموکرات چوومەلای. لەدەرەوە لە نووسینەکانی خۆمدا بارزانیم بەرەمزی میللەتی کورد زانیوە. تەنانەت لەوتارێکی خۆمدا نووسیومە: دەکرێ بلێین بارزانی بۆتە هۆی ناسینی میللەتی کورد. دیارە نازانم نیسبەت بەشەخسی بارزانی، یا بەسیاسەتی پارتی پاشورش لەهەندێک جێ

نووکەقەڵەمی رەخنەی گەیشتبێتێ. پێم وانیە ئەوە کارێکی سەیربێ. بەهەقی خۆم زانیوە، رەنگە کەمیشم نووسیبێ، پێویستە زیاتریشی بڵێم. سیاسەتی ئەوانم نیسبەت بەحیزبی دیموکرات وپێوەندی لەگەڵ رێژیمی ئێران پێ غەڵەت بوە. لەکتێبەکەی دیکەمدا(کۆماری دیموکراتی کوردستان یاخودموختاری) دەوری بارزانیم لە بزووتنەوەی کوردستاندا نیشانداوە. لەسیمینارێکدا لەوەڵامی برادەرێکدا گوتوومە: بارزانی بەرەمزی بزووتنەوەی کورددەزانم. ناکرێ باسی مێژووی کورد، خەباتی کورد ومەسەلەی کورد بکەی، بەبێ باسکردنی بارزانی وتێکۆشانی لەم رێگایەدا. بەڵام ئەگەر بێتەی مەسەلەی شیکردنەوەو هەڵسەنگاندن، ئەودەمەی کەبارزانی سەرۆکی بزووتنەوە بوە جێی رەخنە هەیە. ئەوە مەسەلەیەکی دیکەیە. زۆرکەس پێم دەڵێن لە بیرەوەریەکانت دا،مەسەلەکانت شی نەکردۆتەوە هەر شتت نووسیوە. دەڵێم باخەلاس بم نەخشەیەکی ئاوام هەیە کە لەسەر بزووتنەوەی کورد وەک پێداچوونەوە شت بنووسم و هەڵەکان دەست نیشان بکەم. ئەوپێشوازیەی لە هێنانەوەی تەرمی بارزانیش کراوە، هەقی خۆیەتی. ئەگەر ڤیزام هەبایە بۆ بەشداری لەم پێشوازیەدا دەهاتمەوە کوردستان. ئەوە بۆچوونمە.

سەرۆ قادر: لەم دووساڵی دوای راپەڕین. مسۆگەر بەوردی چاودێری رووداوەکانی کوردستان بوویت. ئێستاش دوای چەندرۆژ لەهەولێر چاوت بەکاک مەسعودبارزانی ومام جەلال کەوتوە.رای ئەودووسەرکردەت چۆن خوێندەوە. بۆ چارەسەرکردنی گرفتەکان چەندخۆش بێن وگەش بینی. ؟

کەریمی حسامی : بەگشتی دەبێ بڵێم خۆشبینم.من لە رابردوودا سیاسەتی یەکێتی نیشتمانی وپارتیم لەبارەی مەسەلەی کوردەوە پێ تەواونەبوە. هێندێ جارگوتوومەونووسیوشمە. بەڵام وەک هێزێکم خۆش بوە کەهەن وپێم خۆش بوە هەر بێێن. لەچاوپێکەوتنی کاک مەسعودومام جەلال بەخۆشیەوە هەستم بەوەی کرد کە هەرتکیان هەست بەکەموکوڕی دەکەن. دڵخۆشیەکەم لەوەدایە، کاتێ هەست بەکەموکوڕی دەکەن، واتە دەیانەوێ چارێشی بکەن. هەرتکیان هەست

بەوە دەگەن کەوەزعەکە ناسایی نیە. دەگەڕێنەوە بۆ ئەم دەسەلاتەی کەدابەش کراوەوەدەبێ چاری بکەن. ئەگەرچاری نەکەن، لەوەش ناخۆشتردەبێت. چونکە لەدنیادا شتی وانیە لەولاتێکدا دوو حکومەت هەبن. ئەوەی ئێرە حکومەتیش نیە، لەراستیدا دوورحیزبن بوونە دووحکومەت. لەنێو خەڵکدا هەست بەو ناتەباییە دەکرێ، خەڵک هەتادێ پترنارازی دەبێ. ئەوەش بۆبزووتنەوە وبۆ حیزبەکانیش زیانی هەیە. من هەستم کرد کە خەریکن چاری ئەم وەزعەبکەن. دیارە کەموکوڕیش زۆرەو هەروا بەسانایی چاری ناکرێ.

سەرۆ قادر: ئەم دابەش بوونەخەڵک لەدەرەوە ئەقدی دەگەن و پێی دەڵێن حکومەتی (فیفتی - فیفتی). من ناڵێم جەنابت بەم دووسەرکردەیە یان بەحکومەت وپارلمان بڵێ چی بکەن. بەلام تەجرەبەی شوێنان وئەوەی کە لەواقیعی ولاتی ئێمەش نیزیک بێ، پێت وایەدەبێ بەگشتی لەسەر مستەوای شەعبی چۆن چاربکرێ؟

کەریمی حسامی : من پێم وایە دووڕێگای هەیە. ڕێگایەکیان تازەکردنەوەی هەڵبژاردنە. هەرحیزبێکی زۆربەی دەنگی بۆدرا، دەسەلات بگرێتە دەست وحکومەت بکا. حیزبی دیکەش سیاسەتی خۆیان هەبێ،بەلام لەسیاسەتی گشتی دا مل بۆ بریارەکانی حکومەت رابکێشن. وەک ولاتانی دیکەی ئوروپا وئەمریکا، حیزبێک حکومەت دەکا وئەوانی دیکەش مخالەفەت دەکەن.ئەوە لایەکی مەسەلەیە،لایەکی تری مەسەلەکە ئەگەر ئەوەیان پێ ناکرێ دەبێ لەشارەکان تەنانەت لەدێهاتیش ئەنجومەنی شار، ئەنجومەنی گەرەک، ئەنجومەنی ناوچە، یەکێتی نووسەران، یەکێتی قوتابیان. یەکێتی چی وچی... بە هەڵبژاردنێکی ئازاد، نەک حیزبیانە دابمەزرێن باخەڵک کاروباری خۆی بەرێوە بەرێ. ئەوە کارێکی دێموکراتیانەو مەعقولترە.

سەرۆ قادر : مل کەچی لەبەرانبەر هەڵبژاردندا ؟

کەریمی حسامی : من وای بۆدەچم.بەلام دیارە فارس شتێکی هەیە دەڵێ: (صلاح مملکت خویش خسروان دانند.)

ئاسۆ کەریم: پرۆژەی کاری فیکری - سیاسی داهاتوت ئەگەر بکری بڵێین چ دەبێ ؟

کەریمی حسامی : هەتا لەئورووپابم دەبێ بڵێم هیچ. ئەگەر ئیمکانی وابێک بێ بچمەوە وڵاتی خۆم، دیارە ئێرەش هەروڵاتی خۆمە بەڵام دیسان هەردەبێ ئەوەی بەکاربێنم، فیکری کاری سیاسیم هەیە. ناتوانم وەهەقیش نیە لەسیاسەت کەنارەگیربم پاش ٥٠ساڵ تێکۆشانی سیاسی. بەڵام هەتا لەئورووپابم پێم وایە بۆکاری سیاسی هیچ بەرنامەیەکم نیە.

ئاسۆ کەریم: ئەی کاری فیکری ؟

کەریمی حسامی : کاری فیکری ئەگەر پێم بکرێ هەرنووسینەکەیە، جارێ هەروا خەریکی نووسینی بیرەوەریەکانم. نازانم کەنگێ تەواویان دەکەم. ئەگەرئەوان تەواو بن، بەتەمام لەسەر بزووتنەوەی رزگاریخوازی کورد لەکوردستانی ئێران، بەتایبەت مێژووی حیزبی دێموکراتی کوردستان بنووسم. ئەوەم پێ خزمەتێک دەبێ چونکە حیزبی دێموکرات زۆری خەبات کردوە،لەنێو میللەت دا خۆشەویستە، بەڵام زۆر شتێ لێ شێوێنراوەو هیچ لێکۆڵینەوەیەک لەسەر هەڵس وکەوت هەڵەوراستیەکانی نەکراوە. ئەمە لەباری نووسینەوە، بەڵام لەباری سیاسیەوە ئێستا لەئورووپا هەر دووسێ کەس خەریکن حیزب دروست دەکەن. داوالەمنیش دەکەن بۆ ئەم کارە، بەڵام بەراستی حیزب دروستکردنم بۆخۆم لەئورووپا ئەگەر پێم گاڵتە نەبێ پێم بازارە. هیوادارم خۆ لەکاری ئاوا نەدەم.**

** لێرەشدا دەمەوێ ئەوەی لەدوای وتووێژی رۆژنامەی (کوردستانی نوێ)نووسیومە ڕوونی کەمەوە. بەداخەوە گەش بینی یەکەم سەبارەت بە ئەزموونی دێموکراسی کوردستانی باشور وچارەسەرکردنی گیروگرفتەکان لەلایەن دووسەرکردەی حیزبی دەسەڵاتدارەوە گەوتە رەش بینی . ئەوان ئەوەی بەقسە دەیانگوت، بەکردەوە جۆرێکی تریزووتنەوە. دەستکەوت وبەرژەوەندی نەتەوەیی یان فیدای قازانجی تەسکی حیزبیی کرد، خوێنی هەزاران زەحمەتکێشی کوردیان بە فیڕۆدا.سومعەی پەرستێژی کوردیان لە جیهان هێنایە خوار. خەڵکیان تووشی بەسیەتی وبێزاری کرد. بەکورتی ئاوات وبۆچوونەکەم سەبارەت بەباروڕۆخی کوردستانی باشور بەفیڕۆوبەهەڵە دەرچوو.

سەردانی سولەیمانی

رۆژی ٩٩٣/١١/٢٤بەرێزمام جەلال ماشێن ودووپێشمەرگەی ناردن، لەگەڵ کاک مومتازحەیدەری چوومە سولەیمانی میوانی بارەگای یەکێتی نیشتمانی بووم. دیاربوومام جەلال نامەی بۆکاک عومەری سەید عەلی نووسیبوو. لەسولەیمانی سەرێکی ماموستا کەریم زەندی - م داو یوسفی ریزوانیم دیتەوە. تەلەفیزیۆنی پارتی دیموکراتی -یەکگرتوو وتوێژێکی تەلەفیزیۆنی تۆمارکرد وکاک حەمەشوان وکاک عەلی لەبارەگای گەرگوکی حیزبی کومونیستی کوردستان -عیراق میوانداریەکی برایانەیان کردو تەلەفیزیۆنی ئەوانیش وتوێژێکی درێژی تۆمارکرد. لای ئێواری گەراینەوە بۆ هەولێرو لەگەڵ سوپاس بۆ هاوسەفەریی کاک جەلال وکاک دارا دوو پێشمەرگەی یەکێتی نیشتمانی لێ یان جیابوومەوە.

بەخۆشیەوە کاک عەزیزمحەمەدیش لەسەفەرگەرابۆودوبەتەشریف هێنانی بۆلام سەرفرازی کردم.

کاک عەزیز رۆژی ٩٩٣/١٢/١ لەمالی کاک کەماڵ شاکر میوانداریەکی کوردانەی سازکردبووکە بەبوونی بەرێز ئەبوداود سکرتێری حیزبی کوموونیستی عیراق وکاک عومەر عەلی شێخ سکرتێری حیزبی کۆموونیستی کوردستان وکاک مومتاز حەیدەری ومیوانەکانی منیش دانیشتنێکی گەرم وخۆمانەمان لەگەڵ خواردنێکی بەتام وخۆش بردسەر.

رۆژی ٩٩٣/١٢/٢٧ سەردانی ماموستا مەلاعەولای حاجی سمایلمان کرد. فراوینمان لای ئەوخوارد ودانیشتنەکەمان بە باسی نووسین و ئەدەبیات وهێندێ یادی رابردووگەرم داهێنا.

ئاڵای ئازادی
یەکشەممە ١٩٩٢/١٢/٥ ژمارە (١٠٠)

• گوتبووی ئێمە پتر لەمەسەر کەمی خۆمان بەشێوانسی دەزانین ، رۆژنامەی کەیهانی لەندەنو هوکتۆ باهەری گۆیە شاپەرست بەبێ شەرمی پەلاماریان هاوبوو، گوتبوویان ئەوە تیرەوانەو دەباسەی نەشێران جیابنەوە .

بەکورتی ئەم زاراوە ناپەروزەی (تجزیه طلبی) بۆتە جەکێکی زنشاوی بۆترساندنی ئێکۆشەرانی کورد.

ئەوەی زۆربەمان ئەوەین کەلەبەرانبەر ویستوداخوازی رەوای نەتەوەی کورد دا ، حکومەتی داگیرکەرو رواکیبرو هێزی جەبەر راستی نەتەوەی سەربەست یەک دەگرن .

بەڵام لەبەرانبەر ئەو بەشرسیەدا هێزەکانی کورد لەجیهانی بەتکرتن لێک بڵاو دەبن .

مامۆستا کەریمی حیسامی
لە وەلامی ئاڵای ئازادیدا

وتوو وێژ لەگەڵ ئاڵای ئازادی

ھەڵبەتە ماموستا کەریمی حسامی پێویستی بە پێناساندن نیە،چونکە کاری دوورودرێژی سیاسی لەرۆژگاری کۆماری مەهاباد تانەمرۆکەوهەڵوێستەکانی ودیاربوونی قەڵەمەکەی وشوێنی لەنێو بزاڤی رۆشنبیری بەدرێژایی ئەوساڵانەی چ لەکوردستان بووو چلەدەرەوەی وڵات ژیاوە،دیاروبەرچاون. لەسەردانەوەی بۆ کوردستان،رۆژنامەکەمان بەدەرفەتی زانی کەلەنیزیکەوە ماموستا کەریمی حسامی لەسەرزۆرمەسەلەی گرنگی پەیوندیدار بەدۆزی میللەتەکەمان بدوێنێ....

≠ ئاڵای ئازادی : ماموستا سەرەتا دەمانەوێ لەو مەسەلەیە دەست پێبکەین، کەلەکوردستانی رۆژهەلات ھەتا ھەنوکەشی لەگەڵدابێت خودموختاری بە

بەرانەت لەجوداخوازی ودلسۆزی بۆ ئێرانچیەتی سەیردەکرێت،لەلایەن دوژمنانمانەوە. کەچی دەبینێن لەپارچەی باکورمان سەرخۆبوون دەمێکە بۆتەئارمانج وپێنگاف پێنگاف بەرەو پێش دەچێت وتێکۆشان لەپێناوی گەرمە. لەباشوریشدا لەتەم وتومان وکۆت وزنجیری حوکمی زاتی دەربازبووین رەوەو فیدرالیزم. رەنگە ئەو مەسەلەیەش هەرجێگای باس ولێکۆلینەوەمان بێت لەمەر ئەوەی ئایا فیدرالیزمیش هەروا چەندسالی تربەدەستیەوە بنالێینی،یاهەنگاوی قەت برەبەرەو ستراتیژیەتی سەرخۆبوون ؟

ــــ کەریمی حسامی : مەسەلەی نەتەوەیی یەکێ لەمەسەلە گرێپوچکەکانی رابردووسەردەمە وچارەسەرکردنی لەولاتی فرەنەتەوەییدا گەلێک دژوارە. جائەگەر بروانینە مەسەلەی کوردوخزان لەداووبەندی خەیالات وویست وپێخۆشبوون رزگار بکەین وواقعیەتی مێژوویی وجوغرافیایی وباروەۆخی جیهانی بخەینە بەرچاو، ئەودەم دژواری چارەسەرکردنی مەسەلەی کوردمان پتر بۆروون دەبێتەوە بەبۆچوونی من بۆچارەسەرکردنی مەسەلەی کورد دووخالی سەرەکیمان لەپێشە، پێویستە لەبەر چاویان بگرین:

یەکەم: خالی بنچینەیی، بریتی یەلەمافی دیاریکردنی چارەنووس، واتەدامەزران وپێکهێنانی دەولەتی سەربەخۆئازادی کوردی وەک هەموو نەتەوەکانی ئازادی ئەم جیهانە. ئەم خالە وەک ستراتیژی بزاڤی رزگاریخوازی کورد دەبێ بکرێتە بناخەی خەبات وتێکۆشان ونابێ قەت رۆژێک لەرۆژان لەبیربچێتەوەوبخرێتە پشت گوێ. پێویستە کۆمەلانی خەلکی پێ گۆش بکرێ و لەباری زانستی وحقوقی وسیاسی وکۆمەلایەتییەوە لەسەری بنووسرێ وروون بکرێتەوە.

دووەم : دۆزینەوەی رێگای راستی خەبات وشێوەی بەکارهێنانی ئامرازو هۆکاری لەباروگونجاوبۆگەیشتن بەو ستراتیژیە وبەوقۆناخە، واتە تاکتیکی خەبات وتێکۆشان. لێرەدایە کەبیروراوبۆچوونی جیاواز لەنێوبزاڤی رزگاریخوازی کورداسەرهەلدەداو دەبێتەجێگای مشتومر لەنێو هێزە

سیاسیەکاندا.

من پێم وانیە هەڵگرتنی درۆشمی خودموختاری لەکوردستانی رۆژهەلات(دڵسۆزی بێ بۆئێرانچیەتی) بەڵکوو وەک تاکتیکی خەبات بەگوێرەی بارودۆخی وڵات بەکار دەهێنرێ. هەڵگرتنی درۆشمی خودموختاری، رەنگە بۆهێزەسیاسیەکانی کوردستانی رۆژهەڵات،درۆشمی ستراتیژی نەبێ، چونکە گەلی کوردبەگشتی وەدەستهێنانی مافی دیاریکردنی چارەنووس بە ستراتیژی خۆی دادەنێ. رەنگە کاتی ئەوەش هاتبێ کەهەنگاوی زیاتر بۆپێشەوەبۆ گۆڕینی درۆشمی تاکتیکی قەتیس کراو باوێژرێ. چونکە هەرچی تۆ هاواربکەی وسوێند وتەلاقان بخۆی کە خودموختاریم دەوێ ونامەوێ لەئێران جیاببمەوە، نەک هەردوژمنی داگیرکەر، بەڵکوو هێزەکانی بەرواڵەت دێموکراتیش بڕوات پێ ناکەن وبەجیاوازی خوازت دادەنێن. ئەم وشەیە وەک شیری دیموکلیس لەسەر سەرت راگیراوە. لام وایە ساڵی رابردوو بوولەبڵاوکراوەیەکی حیزبی دێموکراتدابەبۆنەی رۆژی پێشمەرگە وتارێک نووسرابوو. بەدوای ئەوەدا جەبهەی میللی ئێران(رێکخراوی پێرەوی مصدق) کەگۆیا هێزی دێموکراتی ئێرانە، نامەیەکی سەرئاوالەی نووسیبوو لەوێدا گوتبووی: باسکردنی پێشمەرگە یانی جیابوونەوە لەئێران. هەرەشەی کردبووکەنابێ هیچ هێزێکی ئوپوزیسیۆنی ئێرانی لەگەڵ حیزبی دێموکرات بەرد پێک بێنێ ویاداوکاری بکات.

یان لەوکاتەدا کەدوکتور شەرەفکەندی لەوتووێژێکدا گوتبووی:«ئێمە پتر لەهەموکەس خۆمان بەئێرانی دەزانین» رۆژنامەی کەیهانی لەندەن ودوکتورباهیری کۆنە شاپەرست بەبێ شەرمی پەلاماریان داوونووسیبوویان ؛ ئەوە فریودانە ودەیانەوێ لەئێران جیابنەوە. بەگورتی ئەم زاراوە ناپیرۆزەی(تجزیەطلبی)بۆتە چەکێکی ژەنگاوی بۆ ترساندنی تێکۆشەرانی کورد.

نموونەی زۆر بەدەستەوەن کەلەبەرانبەر ویست وداخوازی رەوای نەتەوەی کورد

دا، حکومەتی داگیرکەرو رووناکبیرو هێزی راست وچەپی نەتەوەی سەردەست یەک دەگرن. بەڵام لەبەرانبەر نەومەترسی یەدا هێزکانی کورد لەجیاتی یەککگرتن، لێک بڵاودەبن.

بەلای منەوە لەکوردستانی دابەشکراو، دروشمەکانی خەبات ناتوانن وەک یەک بن. چونکە باروذۆخی ولاتەکان لەگەڵ یەک فەرقیان هەیە. ئەگەر لەبەشێکی کوردستان دروشمی سەربەخۆیی بەرزدەکرێتەوە، مانای وانیە کە ئەودروشمە بۆهەمووبەشەکانی کوردستان راستە، من ناتوانم لەگەڵ هەنگاوی قەدبرم. ئەوە بەقسە خۆشە، بەڵام بەبێ رێگاوبەبێ دەردتان، بەبێ هەڵسەنگاندنی بارودۆخی ناوچەوجیهان چۆن دەتوانی (هەنگاوی قەدبڕ) باوێژی. تۆڵێی لەسیاسەت داشتی واهەبێ.؟!

بەبڕوای من دروشمی فیدراڵی بۆئەوقۆناخی ئێستای بزووتنەوەی رزگاریخوازی دروشمێکی گونجاوەولەگەڵ بارودۆخی ئێستای جیهان وتواناودەرفەتی هێزەکانی کوردیش رێک دەکەوێ. پێم وایە دوای ئەوهەمووهەڵس وکەوت وئەزموونی تاڵ، هێزەسیاسیەکانی کوردستان دەتوانن بۆ وەدەست هێنانی مافی رەوای نەتەوایەتی رێگای راست بدۆزنەوەوکاروانی خەباتی خوێناوی بگەیێننە قۆناخی سەرکەوتن.

* ئالای ئازادی : ئەمڕۆ دنیالەسایەی نەزمی نێودەولی تازە دوای هەرەس هێنانی سۆڤیێت، لەلایەک مژۆلی بانگەشەی دیموکراسیەت ومافی مرۆڤە ولەئالایەکی تریش گێژاوی گرفتە سیاسیەکان وکێشەورووداوەکان هەروا بێچارەسەر ماونەتەوە. ئایا ئەزەری بەرێزتان چۆن لەسەر رووداوەکان روانگەدەگرێ؟ پێتان وایە رووداوەکان بەرەو کوێ پێ هەڵدێنن؟

ـــ کەریمی حسامی : ئەم زاراوە، واتە(ئەزمی نوێی جیهانی)دوای شەڕی کەنداووهەرەس هێنانی سیستمی سۆسیالیستیی پێشوو کەوتۆتە سەرزاروزمانان ولەنێو ئەدەبیاتی سیاسیدا دووپات دەکرێتەوە. بەڵام بەبۆچوونی من ئەم (ئەزمی نوێی جیهانی یە)کەوا زۆرباسی دەکرێ، هێشتا

بەتەواوی سەقامگرتوونەبوونەکەوتۆتە جێ. ئەگەر بەوردیش بڕوانینە ڕەوەندی ماوەی سەرهەڵدانی (ئەزمی نوێی جیهانی) تەنیا دووخاڵی سەرەکی بەرچاودەکەون کەبریتین لەتێکچوون ولەبەریەک هەڵوەشانی قەوارەوسیستمی پێشووی سۆسیالیستی ونیشاندانی هەیکەلی ئیمپریالیزمی ئەمریکا وەک تاقە زلهێزی ئەمڕۆی جیهان. بەڵام ئەک تاقە دەسەڵاتی بێهاوتا،چونکە دەبینین لەهێندێ مەسەلەدا بەتەواوی ئاوی لەدوو بێڵێ ناڕوات. هێزی دیکەش هەن کەدەیانەوێ لەڕاپەڕاندنی کێشەوگرفتەکانی جیهاندا خۆبەشداربکەن. وەک مەسەلەکانی بازرگانی وبۆسنەهەرزەگوین وپێوەندی لەگەڵ ئێران وهتد...

جێگرنەبوونی ئەزمی نوێی جیهانی بەرلەهەموو شت لەڕاپەڕاندنی دووڕوشەودورمەقولەدا دەردەکەوێ کەزۆری باس دەکەن وگۆیا بناخەی ئەم ئەزمەنوێیە یەش لەسەر ئەم دوومەقولەیە دامەزراوە. ئەویش(دێموکراسی ومافی مرۆ)یە.بەداخەوە تائێستا هیچ یەک لەم دوانە لەجیهان ولە(ئەزمی نوێ)دا نەهاتوونەجێ. یان ئەگەر بەبۆچوونی هێندێ کەس ئەم دووخاڵە بەجێ هاتبن، بەبۆچوونی من لەچوارچێوەی بەرژەوەندی ئەم دەوڵەت وئەم هێزانەدا بەئەنجام گەیشتوون.

لەبواری دێموکراسیدا پێشتریش لەدنیای سەرمایەداریدا دێموکراسی سیاسی وئازادی دەربڕینی بیروڕا هەر هەبوو.بەڵام دێموکراسی ئابووری تەواونەبوو. ئێستاش هەرتەواونیە.(ئەزمی نوێی جیهانی) لەباری ئابووری یەوەهیچی تازەی بەدیارییی نەهێناوە. هەتا فەرق وجیاوازی شیمال وجنوب هەبێ، لەهێندێ وڵاتی جیهان خەڵک لەتێروتەسەلیدا بژین وکۆمەڵی مەسرەفی دامەزرابێ و بەڵام لەزۆربەی وڵاتانی دنیا خەڵک لەبرسان بمرن بێکاری وبرسیەتی ونەخۆشی بەسەرکۆمەڵانی خەڵکدا زاڵ بێ، قسەکردن لەدێموکراسی ئابووری تەنیا بەبادا کردنی وشەیە. بەڵام لەوانەیە مەسەلەی دێموکراسی تەنیا نەبەسترێتەوە بەدنیای سەرمایەداری. لەسیستمی سۆسیالیستی پێشووش داباسی دێموکراسی دەکرا، لەکاتێکا حاشا لەوەناکرێ کەلەم وڵاتانەدا

دیموکراسی ودەربڕینی بیرورا پێشێل کرابوو. هەرچەندە تارادەیەکی زۆر بەگوێرەی بارستایی داهاتی نەتەوەیی دیموکراسی ئابووری رەچاودەکرا. ئێستا ئەم مەسەلەیە زۆر باسدەکرێ کەگۆیا لەسایەی (نەزمی نوێی جیهانی) دیموکراسی پێشێل کراولەم ولاتانەدا زیندوو بۆتەوە. بەلای منەوە ئەوەی دوای تێکچوونی سیستمی سۆسیالیستیی پێشوو، وەلەسایەی یەکلابوونی زلهێزەکان لەجیهاندا لەم ولاتانەدا زیندوو بۆتەوەوپەرەی گرتوە، بریتی یە لەبێکاری، برسیەتی، دزی وجەردەیی وپیاوکوژی وبێ ئەخلاقی ولەبەریەک هەڵوەشانی ژێرخانی ئابووری وتێکچوونی نەزم ودابی کۆمەلایەتی. پێویست ناکازۆرلەسەر ئەم باسە بڕۆین. نموونەی هەرەبەرچاوی ئەم دیموکراسیەی کە هەموو دەوڵەتە مەزنە (دیموکراتە)کانی سەرمایەداری پشتیوانی لێدەکەن، تۆپ باراتی پارلمانی رووسیابوو لەموسکۆ لەلایەن یەلتسینەوەکەلەمێژووی سەددی بیستەمدا جارێکی تر محەمەدعەلیشای قاجار بەئەفسەرانی رووس پارلمانی ئێرانی وەبەر تۆپاندا.

بەلام لەبارەی مافی مرۆڤ. لام وایە ئەویش هەروەک دیموکراسیەکە گاڵتەی پێدەکرێ ودەخرێتە جەغزی بەرژەوەندی دەوڵەتە گەورەکانەوە. شیکردنەوەی ئەم باسە زۆری پێدەوێ. من تەنیا بەکورتی مافی نەتەوەی خۆمان، نەتەوەیەکی ٣٠میلیۆنی باس دەکەم کەبەئاشکراولەبەرچاوی ئەم (ماف پەروەرانە)خراوەتە ژێرپێ ولەسەریشی وددەنگ نایەن. خۆئەگەر ئەومافە بەگشتیش باس نەکەین ئیمرۆ مەسەلەی مافی مرۆڤ لەکوردستانی خواروولەبواری سیاسی وئینسانیەوە یەکێ لەمەسەلە گرنگ وئاڵۆزەکانی جیهانە وهەق وایە دەوڵەتەمەزنەکان لەچارەسەرکردنی ئەم مەسەلەیەدا ساوەساو نەکەن وبۆ ئەنجامدانی مافی مرۆڤ لەکوردستان هەنگاوی خێراو شێلگیر باوێژن.

بەرای من ماوەیەکی پێدەوێ تا نەزمی نوێی جیهانی بەتەواوی سەردەگرێ. تازەئەوەش پێشبینی ناکرێ کەسەرکەوتنەکەی چۆن دەبێ وچۆن دەتوانن مەسەلە گرێپوچکەکانی جیهان چارەسەربکەن؟

* ئالای ئازادی : وەکوو دەزانین بزاڤی چەپ وچەمکی چەپ دوای رووداوەکانی ئەم دوایەی دنیا گۆڕانی بەسەرداهاتوە. چ لەبەخۆداچوونەوەی خودی چەپ. چ لەئراوانبوونی هەنجەت ودێرشی ئەوانیتر بۆسەرچەپ. ئایا بەئەزدری بەڕێزتان ئەرک ورۆڵی چەپ لەقۆناخی ئەمڕۆکەی کوردستان چیە؟

ــ کەریمی حسامی: ئیمرۆچەپ بەگشتی تووشی قەیرانێکی فیکری وتەنزیمی بوە. ئەوقەیرانە چەپی ئورووپاشی گرتۆتەوە. گۆڕانکاریەکانی جیهان ونەمانی سیستمی بەناو سۆسیالیستی پێشرو تەنانەت کاری کردۆتە سەرحیزبە سۆسیال دێموکراتەکانی ئورووپاش. دەبینین زۆربەی حیزبگەلی سۆسیالیست وسۆسیال دێموکرات لەهەڵبژاردنی پارلمانیدا زۆربەی دەنگیان وەدەست نەهێنا. بەڵام ئەوە بەومانایە نیە کەچەپ بەچۆکداهاتودو بەقسەی هێندێ کەس دەبێ فاتیحای بۆبخوێنی. من لام وایە چەپ بەرابردووی خۆیدا دێتەوە، هەڵەوکەم وکوڕی یەکان دەست نیشان دەکات وبۆخەبات وتێکۆشانی خۆی رێگای تازەوشێوەی گونجاوەدەدۆزێتەوە. لەقۆناخی ئێستای کوردستاندا ئەرکی چەپ بەرلەهەمووشت دراسەکردنیخەباتی رابردوو.پێداچوونەوەوهەڵسەنگاندن ولێکدانەوەی بارودۆخی کوردستان ودارشتنی بناخەیەکی پتەوی تاکتیکی راستی تێکۆشانە.لام وایە چەپی کوردستان ئەگەر لەسەر ئیدیۆلۆژی وشک پێدانەگرێ لەسەربناخەی بەرژەوندی گەلی کورد بەرەو یەکێتی وپتەوکردنی ریزەکانی هەنگاو هەڵێنێ دەتوانێ رۆڵی شیاوی خۆی لەنێو رووداوەکانی ئیمرۆی کوردستاندا دیاری بکات.

* ئالای ئازادی : ئەگەر پەیامێکتان بۆ چەپ هەیە ؟

ــ کەریمی حسامی : بۆچەپی کورد پەیامێکم نیە. بەڵام ئاوات وهیوای سەرکەوتنم هەیە بۆ خەباتی چەپ لەکوردستاندا.

* ئالای ئازادی : ماوەیەکی درێژەلەهەندەران ژیان بەسەردەبەی وسەرقاڵی کاری رۆشنبیری، ئایانەقڵیەتی کۆنی حیزبایەتی واتەهی شاخ کەبەشێکی زۆری لەمێژووی سیاسیمان داگرتوە، بەتایبەتیش دوای گۆڕانەکان بەرگی

دیموکراسی لەبەر زۆرڕووداوەکرێ، پێویستە بڵێین لەم حاڵەتەدا بەبێ گەشەکردن وبەرەو پێشەوەچوونی ژێرخانی کۆمەڵایەتی کۆمەڵگا هەمیشە دیموکراسیەتێکی روکەش دەبێت. دەپرسین ئەو واقعە چەند دەنگی لەبزاڤی رۆشنبیری کوردان لەدەرەوە داوەتەوە ؟

ــ کەریمی حسامی :مێژووی سیاسی وخەباتی رزگاریخوازی نەتەوەکەمان بەقۆناخی جۆربەجۆردا تێ پەریوە.حیزبایەتی چ لەشار وچ لەشاخ بەگوێرەی بارودۆخی وڵات ودەرفەت ونیمکانات لەکوردستان بەرێوەچوە ورەنگە تووشی ناتەواوی وکەموکوریش بووبێ، لەبەرکردنی بەرگی دیموکراسی شتێک لەواقعیەت ناگۆرێ.

مەسەلەی دیموکراسی بەچەشنی وشک ومونلەق پێم وانیە ببەسترێتەوە بە گەشەکردن وبۆپێشەوەچوونی ژێرخانی کۆمەڵگاوە. گەلێک هۆکاری دیکەش هەن کەلەجێگیربوونی دیموکراسی واقیعیدا دەوردەبینن. رەنگدانەوەی ئەم واقیعە لەبزاڤی رۆشنبیری کوردا لەدەرەوەی وڵات بەشێوەی جۆربەجۆرخۆدەنوێنن. چونکە بزوتنەوەی رۆشنبیری کورد لەدەرەوە هەروەک نێوخۆی وڵات لەسەر یەک رێبازو بۆچوون ساخ نەبۆتەوە وپتر لەژێر تەئسیری رووداوەکانی رۆژدایە.

ئالایئازادی:پرسیارێک کەدیسان دەمانگەرێنێتەوە بۆناوەوەلەکوردستان، ئایابەبۆچوونی بەرێزتان ئەرکی مێژوویی ئەمرۆکەی رۆژنامەنووسی لەکوردستان چۆن دەبێ؟

ــ کەریمی حسامی : چاپەمەنی ئەرکێکی گرنگیان لەسەرشانە. بەتایبەت لەبارودۆخی ئیمرۆی کوردستاندا ئەرکی قورستردەکەوێتە سەرشانی رۆژنامەنووسی کەرووداوەکان بەراشکاوی وبەراستی بۆکۆمەڵانی خەڵک روون کاتەوە. بیرورای جیاواز بڵاو کاتەوە لەرەخنەوپێشنیاری داهێنەر نەترسێ. تەنیا لەرێگای رۆژنامەوراگەیاندنەوە کۆمەڵانی خەڵک دەتوانن لەرووداوەکانی وڵات ئاگادار بن ولەچارەسەرکردنی کەم وکوریەکاندا بەشداری بکەن.»

ریگای کوردستان ٤

«ریگای کوردستان» لە حزووری مامۆستا «کەریمی حوسامی» دا

*** مامۆستا کەریمی حوسامی لە ساڵی ١٩٢٦ لە بنەماڵەیەکی جوتیاری کورد لە کوردستانی ئێران لە دایک بووە. هەر لە سەرەتای ژیانییەوە خەریکی جوتیاری بووە. ماوەیەک بووە بە ئەندامی کۆمەڵەی ژێکاف و پاشانیش چووەتە ریزی حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانەوە هەتا ساڵی ١٩٨٤ ئەندامی حزبی دیموکرات بووە.

وتو ویژی رۆژنامەی ریگای کوردستان

٧/١٢/١٩٩٣رۆژنامەی ریگای کوردستان ئۆرگانی کومیتەی ناوەندی حیزبی کۆموونیستی کوردستان - عیراق لە ژمارە ٨١ی خۆیدا ئەم وتوویژەی خوارەوەی بلاوکردبۆوە :

*** مامۆستا کەریمی حوسامی لەساڵی ١٩٢٦ لەبنەماڵەیەکی جوتیاری کورد لەکوردستانی ئێران لەدایک بوە. هەرلەسەرەتای ژیانیەوە خەریکی جوتیاری بوەوماوەیەک بۆتەئەندامی کۆمەڵەی ژێکاف وپاشانیش چۆتە ریزی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانەوە وهەتا ساڵی ١٩٨٤ ئەندامی حیزبی دیموکرات بوە. هەر لەساڵی ١٩٨٤وەدەستی لەکاری سیاسی هەڵگرتوەو ئێستاش لەسوید دەژی. مامۆستا کەریمی حوسامی لەوماوەیەدا کەلەئورووپا ژیاوەلەگەڵ هێندێک لەهاوڕێ یەکانیدا بۆماوەی پێنج ساڵ رۆژنامەی«سەردەمی نوێ» ی دەردەکردوتائێستا هەشت بەرگی لەبیرەوەریەکانی خۆی نووسیوەتەوەو بەردەوامە لەنووسینیشدا. سەرجەمی ئەو کتێبانەی کەنووسیویەتی و وەری گێڕاوەتە سەرزمانی کوردی نیزیکەی ٣٠بەرگە.

ئێستاش هەرچەندە لەجیهانی سیاسەت دوورە بەڵام خەریکی کاری فیکری وئەدەبی یە.

لەپاش گەیشتنی ماموستا کەریم بۆ کوردستانی ئازادکراو سەرەتا سەردانی بارەگای کومیتەی ناوەندی حیزبمانی کردو ئێمەش بە هەلمان زانی کاتێکی لەگەڵدا دیاری بکەین وچاوپێکەوتنێکی لەگەڵدا سازبکەین تاوەکووخوێنەرانی رۆژنامەکەمان لەنیزیکەوە ئاگاداری بیروبۆچوون وتێروانینی ماموستاکەریم بن سەبارەت بەفیکری مارکسیزم.. ئەمەش دەقی چاوپێکەوتنەکەیە. (بەهار چاوپێکەوتنەکەی ساز داوە)

پ ــ کارتێکردنی رووداوەکانی یەکێتی سۆڤیێتی پێشووووڵاتانی ئەوروپای رۆژهەڵات لەسەر فیکری سۆشیالیستی چی یە؟

و ــ ئەوکارەساتەی بەسەر بەرەی سۆسیالیستی داهات، کارەساتێکی گەورەبوو، کارتێکردنێکی زۆریشی کردۆتە سەرهێزی چەپ وفیکری چەپ لەجیهاندا. هەربۆیەش چەپ ئێستا خەریکە بەخۆدا بچێتەوەولەرابردووتەجروبە وەربگرێ وڕێگای تازەوشێوەی نوێی خەبات بۆخۆ هەڵبژێرێ کەلەگەڵ رەوتی پێشکەوتنی دنیادا بگونجێ.

من پێم وایە زۆربەهەڵە دەچین گەرپێمان وابێ لەگەڵ تێکچوونی سیستمی سۆسیالیستی مەوجود هەموو فیکری چەپ وسۆسیالیستی لەناودەچێ، بەڵکوئەمەبوەهۆی ئەوەی کەرێگای تازەبدۆزێتەوەوخۆی بەشێوەیەکی نوێ رێک بخات کە لەگەڵ سیستمی ئێستای جیهاندا بگونجێ وخەباتی خۆی بەرەو پێش بەرێ.

پ ــ لەپاش ئەو گۆڕانکاریانە هەڵوێستی ماموستا کەریم لەمارکسیەت چی یە؟

و ــ من ئەوەندەی بیرم کردبێتەوەو تێگەیشتبم خۆم بەئینسانێکی مارکسی زانیوەودەزانم لەژیانمدا هەرگیز ئەوە شاراوە نەبوە. بەڵام لەپێش هەموو شتێکدا کەڵک وەرگرتم لەمارکسیزم بۆئەو مەبەستەبوە کەئازادی

بەحتەوەری بۆ حەلک داهیی بکەم وەپێش هەموو کەسیشدا میللەتەکەی خۆم، میللەتی کورد. ئێستاش لەدوای ئەوگۆڕانکاریانە زیاتربڕوام بەمارکسیزم تەوترپووەوپیم وابەرێگای ئازادی میللەتانیش هەر مارکسیزمە. بەلام من لەگەل یەک شتدا نیم کەلەوانەیە پێشتریش وەک هەمووماركسیە کی دیکە تووشی ئەم هەلەیە بووبم. ئەویش ئەوەیەکەنابێ بەوشکی چاو لەمارکسیزم بکەین. جەوهەری دیالکتیک ئەوەدایە کەلەگەل ڕووداوەکاندا بڕوات ولێی دوانەکەوێ.

دەربارەی هەلوێستم لەمارکسیزم لەم دواییەدا نامیلکەیەکم نووسیوە بەناوی«بادانەوە» هەرچەندە ناوی هیچ کەسێکم نەهێناوە بەلام ئەوانەیە هەرکەس بیخوێنێتەوە، بلێ ئەگەل منبەتی. لەکتێبەکەدا ڕەخنەم لەوکەسانە گرتوە کەهەتا دوێنێ پێ یان نەگوترابا چەپ، یاکوموونیست لەوانەبوو لەگەل پیاو بەشەرهاتبان. بەلام ئێستا لەگەل گۆڕانی سیستمی سۆسیالیستی پێشوو، ۱۸۰ دەرەجە بایان داوەتەوەو وازیان لەهەموو شت هێناوە.

من لەگەل ئەو بیرورایەنیم. پێم وایە چەپ دەبێ ئێستقراروکەسایەتی خۆی بپارێزێ. بۆدۆزینەوەی شێوەی نوێی خەبات ورێگای تازەی تێکۆشان هەول بدات.

پ ــ بەو پێیەی کەجەنابت لەئوورووپادا دەژیت ولەنیزیکەوە ئاگاداریت ئێستا سەرمایەداری بانگەشەی کۆتایی هاتنی مێژوودەکات. ئایانەم بیرە تاچ رادەیەک جێگای قەناعەتی خەلکەکەیە؟

و ــ پێم وانیە ئەم بیرە لەنێو زەحمەتکێشانی ئورووپادا سەقامگرتووبێت وجێی خۆی بگرێ. سەرمایەداری ئێستا لەقەیرانێکی ئەدواریدا دەژی، ئەمەش هەر ئەوقەیرانەیە کە مارکس باسی دەکات. ئێستا لەولاتانی سەرمایەداریدا بێکاری، جیاوازی وناکۆکی نێوان خەلک هەستی پێدەگرێ. نوێنەری حیزبی کۆمونیستی ئەمریکا لەوتارێکدا دەلێ:« لە دەولەمەندترین ولاتی سەرمایەداری لەزۆر شاران هەژاری بەتەواوی ماناهەیە. خەلک بە سەف

رادەوەستێ تاکەوچکە شۆرباوێکی دەست کەوێت.لەولاتانی سەرمایەداری تەنیا ١٥ ٪ خەڵک لەخۆشیدا دەژین.

ئێمە باتەنیا سوید ونەڵمان وفەرانسە بەسەرمایەداری نەزانین. سودان وعیراق ونێران وهیندوستان ومەکسیک وبرازیلیش ولاتی سەرمایەدارین کە رۆژنیە زیاتر لە ٤٠ منال لەبرسان نەمرێت. بەلای منەوە ئەوە بۆچوونێکی عیلمی نیە کەبڵێی سەرمایەداری کۆتایی مێژوە. زەحمەتکێشانی ولاتانی ئورووپاش هەست بەوە دەکەن ولەپێناویدا خەبات دەکەن، دەبێ ئەوش لەبیرنەکەین کە سەرمایەداری جێی خۆی گرتوە وئەودەرفەتەی بۆ پێکهاتوە کە لەولاتە پێشکەوتودکاندا هێندێ ژیانی خەڵک دابین بکات. ئەمەش تارادەیەک تەئسیری دەبێ لەنێو خەڵکدا.

پ ـــ بارودۆخی چەپەکان ومارکسیەگان لەئێراندا چۆنە ؟

و ـــ لەنێراندا بەخۆشی یەوە ویابەناخۆشی یەوە چەپ ومارکسی ئەوەندە زۆرە لەحیساب نایە. بەلام گۆرانێکی زۆر لەفیکری چەپدا پێکهاتوە. هێندێکیان هەر بەجارێ وازیان لەفیکری چەپ هێناوە، هەرچەندە خۆیان بەناوی چەپ دەردەخەن. بەلام لەنووسین وبیروبۆچوونەکانیاندا، تەنیا بەرەخنەگرتن لە مارکسیزمەوە ناوەستن، بەڵکوو بیروباوەڕ ونیدیۆلۆژیەکەش رەت دەکەنەوە، هێندێکی تریان بڕوایان بەمارکسیزم هەیە، بەلام وەک هیچ گۆڕانێک بەسەردنیادا نەهاتبێ بەفیکرێکی وشک ولەقالب دراودوە نووساون، ئەم دوورەوتە لەچەپی ئێراندا بەروونی دەردەکەوێت.

پ ـــ دەربارەی توانای بەرەی چەپەکان لەنێراندا ؟

و ـــ بەگوێرەی ئەوبلاوکراوانەیان کەدەگاتە ئورووپا، پرۆسەیەک بۆ یەکگرتنی چەپ لەئارادایە. بەلام کام چەپ؟ هەتا ئەوچەپەی کەبەجارێک ئیدیۆلۆژی وەلاناوەو ئەوچەپەی کە هێشتا بەبیری وشک وقەتیس کراوەوە نووساوە ولەگەڵ جەمهووریخوازان کە بیرو باوەڕێکیان نیە ولەگەڵ لایەنگرانی پاشایەتی کۆنیش دەیانەوێ یەک بگرن ! دەیانەوێ بەرەیەک ساز بکرێ. ئیتر

نەک لەگەڵ بیروباوەڕی چەپ یاراست، بەڵکومەبەستی سەرەکیانی ئەوەیە لەئێراندا حکومەتێکی نوێ بێننەسەرکار. دیارە سیستمی حکومەتەکەشیان دیاری نەکردوە کەدەبێ چۆن حکومەتێک بێ. تەنیا ئەوەندەیە کەڕژێمی ئێستا لەبەین بچێت وەهەڵبژاردنێکی ئازاد بکرێت .هەروەهالەباردی دێموکراسیەوەزۆر دەنووسن، هەریەکە بەگوێرەی تێگەیشتنی خۆی شت دەنووسێ. تائێستا ڕێبازێکە ئاشکراو هێڵێکی پەسندکراولەنێو حیزبەکانیشدانیەکە لەتێکۆشانیاندا پێڕەوی بکەن.

پ ــ وەک جەنابتان ئاگادارن لەم ماوەی پێشوودا حیزبی تودە کۆنگرەی خۆی بەست، ئایا جەنابتان بانگ کران بۆ ئەو کۆنگرەیە؟ ئەگەر ئامادە بویت چۆنی هەڵدەسەنگێنیت ؟

و ــ من لەساڵی ١٩٧٠ وە کەلەرادیۆی پەیکی ئێران کارم دەکرد،ئیترهیچ پێوەندییەکم لەگەڵ حیزبی تودەدا نەماوە. جارێک بەرێکەوت وبەکۆششی هاوڕێ(عەزیزمحەممەد) لەچیکوسلۆڤاکیا لەگەڵ سکرتێری حیزبی تودە دانیشتم وئەوەی دەمزانی لەبارەیانەوە پێم ڕاگەیاند ورەخنەو تێڕوانینی خۆم بۆ روون کردەوە. ئیتر ئاگام لێیان نیەولەکۆنگرەشیاندا بەشداریم نەکردوە.

لەساڵی١٩٦٢وەتائێستا دووسێ گۆڕانی گەورە بەسەر حیزبی تودەدا هاتوە. ئێستا پاش کۆنگرەش دیسان گۆڕانیان بەسەردا هاتوە. هیچ چالاکیەکی حیزبی تودە لەئوروپا دیار نیە. تەنیا ڕۆژنامەی مەردوم کە جاروبار بەناوی حیزبی تودە دەردەچێ. پێم وانیە کەحیزبی تودە ئیمڕۆ هیچ کارتێکردنێکی لەسەر چەپ وڕووداوەکانی غەیرەچەپی ئێراندا هەبێ.

پ ــ گۆڕانی هەرێمی کوردستانی حیزبی شیوعی عیراق بۆ حیزبێکی شیوعی کوردستان چۆن هەڵدەسەنگێنی؟

و ــ هەرچەندە ئەوە کاروباری نێوخۆی حیزبی کۆمونیستی عیراقە، بەڵام من بەوگۆڕانکاری یەوبە دروست بوونی حیزبی کۆمونیستی کوردستان خۆشحاڵم. بەڵام بەبۆچوونی من هێشتا کەم وکوڕی هەیە. لەپێش بەستنی

کۆنگرەدا پرۆژەی بەرنامەکەم خوێندۆتەوە. پێم وایە هێشتالەژێرکارتێکردنی هێندێک نووسین وکاتیگۆری رابردوودایە. بۆ نموونە مەسەلەیەک هەیە دەمەوێ بەتایبەت دەست نیشانی بکەم. ئەویش« تێکۆشانی دژی زایۆنیزمە »کەلەبەرنامەکەدا هاتوە. بەرای من بوونی ئەو درۆشمە لە بەرنامەی ئیمڕۆی حیزبی کۆموونیستی کوردستاندا جێگای خۆی نیە. ئەگەر لەبەر خاتری عەرەبە، ئەوەتا عەرەب خۆی لەگەڵ زایۆنی ڕێک کەوتوە.

بەبۆچوونی من ئەگەر حیزبی کۆموونیستی کوردستان ئیمڕۆ سیاسەتی نەتەوەیی خۆی بەرێتە پێش ولەگەڵ رەوتی ئیمڕۆی دنیا خۆی ڕێک بخات، دەتوانێ لەنێو زەحمەتکێشانی کوردستاندا جێی خۆی بکاتەوە. هەروەها نابێ ئەوەشمان لەبیر بچێ کە حیزبی کۆموونیستی عیراق وکوردستانیش تاماوەیەک پێش ئێستا، یەکێ لەهێزی کاریگەرو بەرچاوی عیراق بوە. بەڵام ئێستابەداخەوە وانیە. لەبەر ئەوە پێویستە جارێک بەسیاسەتی خۆیدا بچێتەوە. بەڵام ئەوەی کە پەرێشانی کردوم، جیابوونەوەی هێندێ لە تێکۆشەرانە کەلە حیزبی کۆموونیستی کوردستان جیابوونەوە. چونکە بەرای من هەموونەوکەسانەی کەبیری چەپیان هەیە وبەناوی کۆموونیست کاردەکەن، لە کوردستان لەحیزبی کۆمونیستی کوردستاندا یەکیان بگرتایە، سیاسەتێکی نەتەوەییباشیان پێرەو دەکرد.

پ ـــ داوات بۆخوێنەران وکۆموونیستان بەتایبەت چیە ؟

و ـــ رەنگە من ئیجازە بەخۆم نەدەم کە شتێک بۆمارکسیەکان پێشنیار بکەم. بەڵام هیوای خۆم دەردەبڕم کەئەوانەی خاوەنی بیری مارکسین، خاوەنی بیری چەپن، ونامانج وناواتیان بەختەوەری میللەتی خۆیانە بتوانن بەشێوەیەکی مەعقول بۆ یەکگرتنەوەی خەبات ونەهێشتنی ناکۆکی ودۆزینەوەی رێبازێکی یەکگرتووی راست بۆ ئاسایش وبەختەوەری وچارەسەرکردنی مەسەلەی ئیمڕۆی کوردستان وبردنە پێشی ئەزموونی ئێستای کوردستان پێکەوە بەتێکڕایی خەبات بکەن.»

ڕۆژی ۱/۱۲/۱۹۹۳ نێراوەکەی سەردانی حیزبی پارێزگارانی کوردستانم کرد. لەلایەن کاک نەجمی کوڕی عومەرئاغاو دوو ئەندامی دەستەی ڕایەتی پێشوازیمان کرا. لەدانیشتنێکی دۆستانەدا برادەرێکیان نامانج و پرۆگرامی حیزبی بۆ ڕوونکردنیەوە. حیزبی پارێزگارانی کوردستان سەربەخۆیی ویلایەتی موسلی کردۆتە بناغەی تێکۆشان وسیاسەتی خۆی. لەپرۆگرامی حیزبدا کە بەزمانی عەرەبی نووسراوە، سەربەخۆیی ومافی ئینسان ودیموکراسی بەئامانجی حیزب دانراوە. لەبارەگای حیزب نەخشەی ویلایەتی موسل ومێژووی ڕاپەڕین وشۆڕشەکانی کوردیان لەتابلۆیەکدا هەڵواسیوە کە منیش ڕەسمم لێ هەڵگرتن.

گەڕانەوە بۆ ئوروپا

ماموستا هادی چاوەشلی بۆ فراوینی ڕۆژی ۲/۱۲/ داوەتی کردبووم، بەداخەوە لەبەرتالوکەی کاک خەلیلی هاوسەفەرم نەمتوانی بچمە خزمەتی. ڕۆژی ۲/۱۲/ کە سەفەرم دەکرد، کاک قادر عەزیز بە تەشریف هێنان بۆ لام خۆشحالی کردم. کاک فارس باوەی ڕەحمەتی هاتەلام، نامەیەکی بەخەتی خۆی بۆ مەکتەبی سیاسی پارتی وکاک مەسعودبارزانی نوسیبوو، داوای لێکردم کەتەماشایەکی بکەم وبەخەتی خۆم بۆی بنووسمەوە. نامەکەم لێ وەرگرت،لام وایە یەک دووجێ دەستکاریم کردو بۆم نووسیەوە ونەوەی بەخەتی خۆی نوسیبووی لای خۆم گلم داوە ولێرەشدا بلاوی دەکەمەوەچوونکە پێم وایە ئەوەش گۆشەیەکە لەڕەوەندی خەبات وفیداکاری وچۆنیەتی ژان وئازاری بەشێکی گەلەکەمان.

نامەی فارس باوەی رەحمەتیی :

« بۆمەکتەبی سیاسی بەرێز وەسەرۆکی پارتی دیمکراتی کوردستانی یەگرتو کاک مسعودبارزانی بەرێز سلاویکی گەرم،

ئەمن لەسالیی٦٢لەپارتی دیمکراتی کوردستان شەرەفی ئەندامەتیم پێدرا چوومەریزی پێشمەرگایەتی لەری بازی بارزانی ئەمر خەباتم کردتاکومانگی پێنجی ٧٥لەبنەمالەی خۆمان ژمارەی ١١یازدە شەهیدمان داوە چوار برام وەخوشکم وەمامم وچوار نامۆزام. زیاتر لە١٠٠سەت رەفیقی خۆشەویستتر لەبرایەکانم. ئێستاش مالومندالەکانیان لەوپەری ناخۆشی دادەژین لەبەر نەبونی وبرسیەتی کەسێک نیەپەسیاریان لێبکات.لەبەر ململانی وشتی لابەلا هەرهەموو شتێکی پێویست لەفکرکراوە. لەبەرئەوهۆیانە ئەمن ناتوانمئەرکی سەرشانیخۆم ئەنجام بدەم لەبەرئەوە داوالەبەرێزتان ئەکەم عەفوم بکەن وەهەر دل سۆز ئەمێنمەوە بۆمیللەتەکەم. زۆرسوپاس براتان فارس باوە ...
١/١٢/٩٣ »

کاک فارس دەیویست تازاخۆ لەگەلم بێ. بەلام ئەوکات دیموکراسیەکەی حکومەتی کوردستان هێشتا نەگەیشتبوەرێگری وتالان وکوشتن ولەژێرپێ نانی هەمووشوێنەوارێکی ئینسانی لەکوردستاندا.بۆیە نەمویست کاک فارس زەحمەت بدەم. تاکسی یەکمان گرت ولەگەل کاک خەلیل بێکەس رۆژی ٢/١٢/١٩٩٣کوردستانمان بەرەوتورکیا بەجێ هێشت.

لە سنوور مەسەلەی حاجی شۆفیرکە سەت دۆلاری بەناوی سەیارەی گومرگ لێ وەرگرتبووین، لەگەل کاک محەممەد سلیوانی وکاک سەربەست زاخۆلیم

باسکردو گوتم ئەگەر کابرا درۆدەکا ولەگەڵی شەریک نین، بیهێنن. ناردیان بیدۆزنەوە، نەیان دیتەوە. سەربەست گوتی :« دەیدۆزینەوە، پارەکەی لێ دەستێنینەوو بەخێری تۆ دەیدەین بە فەقیران !!» گوتم مانای ئەوەیە پوش بەسەرتان کرد.

کوردستانمان بەسەدان هەست ودیتن ورووداوی خۆش وناخۆش بەجێهێشت وهاتینە دیاربەکر. رۆژی دوایی کەسواری فرۆکە دەبووین، لەگەڵ پۆلیسی تورکیا تووشی قڕەبووین. لەهەولێر کاک فارس باوەی رەحمەتی خەنجەرێکی دەبانی نایابی بەیادگار دابوومێ. هەرچەند جوان لەنێونایلۆندا پێچابوومەوە، بەڵام دەزگای تەفتیش کەشفی کردو جانتایان کردەوە. پۆلیس کە چاوی پێکەوت، تووت بوو، گوتی : « بوپیچاغ در، ناددم ئوتێلدرر» (ئەوە چەقۆیە پیاودەکوژێ)

گوتم « چەقۆ نیە. ئەوە خەنجەرەو دەبانیشە وەک هەر پیاو کەڵیش دەکوژێ» بەڵام بەدەستمەوە نیەو لەجانتا دایەو جانتاش فرۆکە هەڵیدەگرێ. گوتی : یاساغە. گوتم تۆش بیگێڕیەوە ناتوانی هەڵیگری، بۆتۆش هەریاساغە. باشترە وەک یادگار هەر لای من بمێنێتەوە. پێکەنی، گوتی هەڵیگرە. دیتمان تورک وپۆلیسی جوامێریش هەیە !

لەگەڕانەوەدا بەناوی« سەفەر بۆکوردستان » هێندێ بینین وتێبینی خۆم لەسەر باروودۆخی کوردستان لەنامیلکەیەکدا بڵاو کردەوە کە پێشوازیەکی گەرمی لێکرا.

دوای گەڕانەوەم لەکوردستان خەریکی نووسین وئامادەکردنی بەرگی نۆهەمی بەرەوەریەکانم بووم.جاروبار لەرادیۆکوردی یەکانی کەلە ستۆکهۆڵم بڵاودەبوونەوە لەگەڵ چەندبرادەرێکی دیکەوبابەتەنیاسەبارەت بە باسی مەسەلەجۆربەجۆرەکانی کوردستان بەشداریم دەکرد.

١٢ / ٣ / ٩٩٤ ١بەتەلەفون خەبەری داخداری مردنی کوتوپڕی جەلالی کوری سەید حەسەنی هاشمی یان پێراگەیاندم. هەواڵێکی دڵتەزێن بوو. هەرئەوشەوە

لەگەڵ دایکی کەماڵ وکاک ناسری ئیبراهیمی وخێزانی چوونیە ڤیێستروس. ماڵەکەیان پڕبوو لەبرادەران، دیمەن وڕووداوێکی لەرادەبەدەرو تەکانذەرو داخذاربوو.

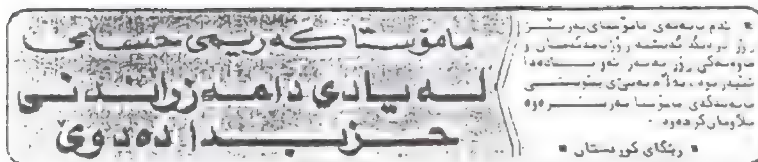
۱۱/۳/۹٤نامەیەکی کومیتەی ئامادەکردنی کۆنگرەی دەیەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ــ ڕێبەرایەتی شۆڕشگێڕ ــم پێگەیشت کەوا لەگەڵ وەلامەکەی لێرەدا بلاویان دەکەمەوە :

« بەڕێز کاک کەریمی حسامی ... وێرای سلاوێکی گەرم. بەلەبەرچاوگرتنی پێڕەوی نێوخۆی حیزب لەلایەک وچلۆنایەتی خەباتی گەلی کورد وپێویستی پێداچوونەوەی پەیوەندی یەنێونەتەوەییەگان وئالوگۆڕی چەندساڵی رابردوو لەم بواردا وهەروەها پێویستی چاوپێداخشاندنەوەی وەزعی لەرزۆکی کۆماری ئیسلامی لەلایەکی دیکەوە،دوابڕینۆمی کومیتەی ناوەندی بڕیاریدا لەمانگەکانی داهاتوودا کۆنگرەی دەهەمی حیزب ببەسترێ. لەبەرئەوەی حیزبی ئێمە هەموکات بیروڕای دۆستانی مەبەست بوەوبەچاوی حورمەتەوە سەیری کردوون ولەسەرئەوباوەڕەیەکەئەوبۆچوونانەلەچوونەپێشی وەزعی حیزب ونیزیک بوونەوەلەئامانجەکانیدا بەکەلکن، داوادەکەین ئێوەش وەک کوردێکی دلسۆزودۆستی حیزب هەرپێشنیاروپەیامێکتان هەیەلەرێگەی فاکس یانادرێسی پۆستی حیزب کەلەژێرەوە دیاری کراوە،ئەوپەڕەکەی تامانگێکی دیکە بۆکۆنگرەی دەهەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، ڕێبەرایەتی شۆڕشگێڕ بنێرن. بەرێزو سوپاسەوە. لەلایەن کومیتەی ئامادەکردنی کۆنگرەی دەهەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، ڕێبەرایەتی شۆڕشگێڕ (مۆرو ئیمزا) ۷/۳/۹٤

وەلامی ئەم نامەیە: بەڕێز کومیتەی ئامادەکردنی کۆنگرەی دەیەمی حیزبی دێموکراتی کوردستان ــ ڕێبەرایەتی شۆڕشگێڕ !

لەگەڵ سلاو !لەوەلامی نامەکەتاندا، پێم وانیە کەسێکی بەئاهەق وبەپێچەوانەی پێڕەوی نێوخۆی حیزب وبەپێچەوانەی رەوشتی ئینسانی

وەهاوکاری لەحیزبێک دەرکرابێ، ئەگەر هیچ پرستیژو شەخسیەتی هەبێ، بتوانێ پێوەندی« پەیام وپێشنیار» لەگەڵ ئەو حیزبە رابگرێ. مەگەر ئەو حیزبە شەهامەتی ئەوەی هەبێ ئیعتیراف بەچەوتی بریاری نابەجێی خۆی بکات و هەروەک لەبەیاننامەی ١٣٦٧/١/١ دانی پێداناوە، بەڵام هەر لەسەرکاغەز ماوەتەوە بریاری نارەوای دەرکردنی ئەندامانی حیزب هەڵوەشێنێتەوە. بەسوپاسەوە. حسامی ... ٩٤/٣/١٧

٦ ژمارە : ١٦٦ رێگای کوردستان

ماموستا کەریمی حیسامی لە یادی دامەزراندنی حزبدا دەدوێ

• رێگای کوردستان •

یادی شەستەمین ساڵی دامەزرانی حیزبی کۆمونیستی عیراق

حیزبی کۆمونیستی عیراق وکوردستان١٩/٤/١٩٩٣ یادی شەستەمین ساڵی دامەزرانی حیزبی کۆمونیستیان دەکردەوە. بەخۆشی یەوەناوی منیشیان خستبوە ریزی ئەوکەسانەی کە بەم بۆنەوەوتاریان دەداو پیرۆزبایی یان دەکرد. منیش بەبۆنەوەی شەستەمین ساڵی دامەزرانی حیزبی کۆمونیست ئەم وتارەی ژێرەوەم پێشکێش کرد. ئەگەر بەگشتی وتارەکەم لەلایەن بەشداربوانی ئەهەنگەوە پێشوازی لێکرا، هەستم کردهێندێ لە کۆنە مارکسیستەکان بەدڵیان نەبوو. چونکە دوای وتارەکە برادەرێکی کۆنە مارکسیست وکۆنەئەندامی رێکخراوێکی چەپی مارکسیستی شۆرشگێر گوتی :«کاک کەریم دەڵێی هێشتا پێت ماوە.» گوتم «چونکە هەر پێم بوو، دام نەناوەهەر پێمە. بەڵام تۆکەهەرلەهەوەڵەوە پێت نەبوە، دیارە پێت نەماوە.»

دەقی وتارەکە رۆژنامەی رێگای کوردستان(ئۆرگانی کومیتەی ناوەندی حیزبی کۆمونیستی کوردستان ژمارە ١١٧-٢٦/٧/١٩٩٤ی خۆیدا لەژێر ئەم ناوونیشانەدا بڵاوی کردۆتەوە:

« ئەم بابەتەی ماموستای بەڕێززۆردرنگ گەیشتە رۆژنامەکەمان وماوەیەکی زۆر بەسەر ئەو یادەداتیپەریوە،بەڵام بەپێی پێویستی بابەتەکەی ماموستای بەڕێزەوە بڵاومان کردەوە. (رێگای کوردستان)

« لەکات وزەمانێکدا بۆیادی شەستەمین ساڵی دامەزراندنی حیزبی کۆمونیستی عیراق کۆدەبینەوەکەرەوتی مێژووبەرێبازێکی پڕلەکەندوکۆسپ خواردپێچەدارادەبڕێ. گەمەی مێژووهیچی لەگەڵ ناکرێ. حیزبی کۆمونیستی عیراق وەک دەزانین لەسەروبەندێکی مێژوویی ئەوتۆدا،هاتەمەیدانی خەبات وتێکۆشان کەکۆنەپەرستی رەش بەتەواوی تواناودەسەڵاتەوە بەسەرچارەنوسی کۆمەڵانی خەڵکدا زاڵ بوو.ئەندامەتی لەحیزبی کۆمونیستدا، بۆهەڵگرانی ئەم بیروباوەڕە هاورێ بوولەگەڵ حەبس وئازارونەشکنجەو لەداردانیش. ئێستا دوای ٦٠ساڵ دیسان دەسەڵاتی رەشی حکومەتی بەعسی عیراق بەسەرچارەنوسی وڵاتەکەدازاڵە، مەترسی بەلامەردان وشەڕوخوێنڕێژی دەرەشەلەچارەنوسی گەلانی عیراق دەکات. حیزبی کۆمونیستی عیراق لەکاتێکدا شەستەمین ساڵی دامەزرانی خۆی جێژن دەگرێ کەناڵوگۆڕێکی گەورەبەسەررەوتی جیهاندا هاتوە، سیستمی سۆسیالیزمی واقیعەن مەوجود کەرۆژێک ئیلهام بەخشی رزگاری مرۆڤایەتی بوولەچنگ زوڵم وشەڕوبڕسیەتی وچەوسانەوە،ئێستاجێگای خۆیداوەبەسیستمێکی پڕلەشەڕو کوشتاروبرسیەتی ومافیا. نەمانی سیستمی سۆسیالیزمی واقیعەن مەوجود بەچەشنێکی بێ وێنە کاری کردۆتە سەر رەوەندی پێشکەوتنی جیهان.لەلایەک سەرمایەداری ئیمپریالیستی لەسەرجەنازەی سیستمی پێشووی سۆسیالیستی هەڵدەپەڕێ وگۆرانی(ئازادی ودیموکراسی ومافی مرۆڤ) دەچڕێ. ئەوگۆرانیانەی کەلەوڵاتانی دواکەوتوو، وەلەنێوگەلانی بێ دەوڵەت وبەشخوراوادا قەت خەڵکی وەجۆش نەهێناوە. ئەوسەرمایەداریەی کەبەدرێژایی مێژووکانگارمەکۆی شەڕوخوێنڕێژی وبرسیەتی وچەوساندنەوەوژێردەستکردنی گەلان بوە. ئێستا بەنەمانی سیستمی سۆسیالیستی دەیەوێ بەوگۆرانیانە،

رابردووی شەڕخوازانەوداگیرکەرانەی خۆی لەبیرخەڵک بەرێتەوە.

لەلایەکی ترنەوانەی لەماوەی سالانی دوورودرێژدا کەوڵی مارکسیستی وکۆمونیستی وچەپ وپێشکەوتنخوازی یان لەبەرخۆ کردبوو، ساڵەهای ساڵ لەسەر رەنجی شانی زەحمەتکێشانی ولاتانی پێشووی سۆسیالیستی ژیانیان بردبوەسەر، ئێستا بەوگۆڕانیانە سەمادەکەن، ١٨٠دەرەجە بایان داوەتەوە. بەپەلاماردانی سۆسیالیزم وجنێو بەسیستمی پێشووی سۆسیالیستی دەیانەوێ رابردووی خۆیان بشۆنەوە.

ئەوەراستە کەسیستمی پێنەگەیشتووی پڕلەعەیب وعاری بەناو سۆسیالیستی روخاولەبەینچوو، بەلام ئەوەراست نیە کە پێمان وابێ دیموکراسی وبەختەوەری وخێروخۆشی جێگای سیستمی پێشووی گرتۆتەوەوخەڵک بەئاوات گەیشتوە. ئەزموونی ئەمانی سێ ساڵەی سیستمی سۆسیالیستی جاری تەنیا شەڕوکوشتاروبرسیەتی وقووڵبوونی فەرق وجیاوازی چینایەتی نیشاندەدا.

راستە کە سۆسیالیزم وەک سیستێم، وەک قەوارە نەماوە، بەلام بیروباوەری دادپەروەری کۆمەلایەتی لەپێش پەیدابوونی سۆسیالیزمی واقیعەن مەوجوددا هەبووە لەدوای ئەویش هەردەمێنێ. راستە سیستمی سۆسیالیزمی هەبوو لەبەریەک هەڵوەشا، بەلام هەژاری وزوڵم ونابەرانبەری وسەرەرۆیی لەسەرانسەری جیهاندا هەردرێژەی هەیە. هێشتا میلیۆنها ئینسان لەسەردەستی حکومەتە دیکتاتۆروکۆنەپەرستەکانی وەک ئێران وعیراق وتورکیاوعەرەبستانی سعودی وهیتردا دەناڵێنن ومیلیۆنها ئینسان لە سیستمی سەرمایەداریدا بەبرسیەتی وهەژاری دەژین. سەرمایەداری وەک سیستمی جیهانی وناهووری بازار کەئێستا کراوەتە بنێشتەخۆشکە، نەک هەرنەبۆتە دەرمانی عیلاجی هەژاری وشەڕوچەوسانەوە، بەڵکووهەموو بەیت وباوی گۆڕانی بێژەکانی لەچوارچێوەی بەرژەوەندی مۆنۆپۆلەکان ولەژێرناوی(ئەزمی نوێی جیهانی)دا قەتیس ماون.

حیزبی کۆمونیستی عیراق لەماوەی ٦٠ ساڵ بۆئازادی و دادپەروەری و دیموکراسی و رزگاری لەچەوسانەوە خەباتی کردووە و نەپساوە لە ئەنجام گەیاندنی دروشمی "نیشتمانێکی ئازادو گەلێکی بەختیار" داهەرزاران کەسی لەباشترین رۆڵەکانی کردۆتەقوربانی و تووشی هەزاران چەرمەسەری و ئێش و ئازار بووە. لەهەمەرجێکی ئاوادا یادی شەستەمین ساڵی دامەزرانی خۆی دەکاتەوە.

راستە حیزبی کۆمونیستی عیراقیش وەک هەموو حیزب و بزووتنەوەکانی کرێکاری لەژێرکارتێکردنی ئاڵوگۆڕو رووداوەکانی جیهاندا تووشی دژواری و تەنگوچەڵەمەبوو، بەڵام ئەزموونی دوای گۆڕانکاری جیهان دەری دەخات کەسەرەڕای هەمووتەنگوچەڵەمە- یەک لەبەرانبەر رەشەبای زەماندا ئەچەمیوە و توانیویەتی ئەمەکدار بەبیروباوەری زانستی و بەرێبازی دادپەروەرانەی کۆمەڵایەتی لەگەڵ پێداچوونەوە بەخەباتی رابردوو داوهەڵسەنگاندنی بارودۆخی ئێستای جیهان لەسەنگەری خەبات و تێکۆشاندا بێنێتەوە. ئێستاش شان بەشانی هێزەپێشکەوتووەکانی عیراقی و کوردستانی بۆ وەلاناتی رژێمی بەعس و بۆ دیموکراسی و مافی مرۆڤ و سەپاندنی مافی رەوای گەلی کورد لەچوارچێوەی سیستمی فیدراڵی و مافی بریاردانی چارەنووس دا خەبات درێژە پێدەدات.

ئەگەرهاورێ و ئەندام و دۆستانی حیزبی کۆمونیستی عیراق لەکەش وهەوای ئاوارەیی و دەربەدەریدا، یادی شەستەمین ساڵی دامەزراندنی حیزب دەکەنەوە، بێگومان بەشی هەرەزۆری ئەندام و کادرو لایەنگرو دۆستانی هاوبەیان وهاوسەنگەری خەباتی، لە کوردستانی فیدراڵ ورزگاربوولەچەنگ رژێمی درندەی بەعس ئاهەنگی دامەزرانی حیزبەکەیان دەگێرن وبۆ رزگاری یەکجاری سەرانسەری عیراق ، گەیشتن بەئامانجێکی ئازاد، گەلێکی بەختیار ، پەیمان تازەدەکەنەوە.

حیزبی کۆمونیستی عیراق سەبارەت بەسیاسەتی راستی لەئاست مەسەلەی کورد، یەک هەنگاو دەستی بۆ عیراق، بەڵکو لە کوردستانی ئێرانیش

جێگای ڕێزونیحتیرامێکی زۆر بوه. ئێمه لەکوردستانی ئێران هەمیشە بەچاوی ڕێزونیحتیرامەوە وەک دۆستی ڕاستەقینەی نەتەوەکەمان ڕوانیومانەتە حیزبی کۆموونیستی عیراق وئێستاش هەر لەوڕوانگەوە دەڕوانینە خەبات وتێکۆشانی ئەوحیزبە. بەبۆنەی یادی شەستەمین سالی دامەزرانی حیزبی کۆموونیستی عیراقەوە پڕبەدڵ پیرۆزبایی لەئەندامان ولایەنگرانی ئەوحیزبەدەکەم وسەرکەوتنی لەخەباتی دژی دیکتاتۆری وزولم وچەوسانەوە وگەیشتن بەئامانجی ئنیسانی ودادپەروەرانەی ئاواتەخوازم » (کەریمی حسامی ــ ١٩٩٣/٤/٩

کۆڕێک لەسەر مەسەلەی کورد

کتێبخانەی دەولەتی شاری(بۆروس) بۆ کۆڕێک لەسەرمەسەلەی کورد داوەتی کردبووم. ڕۆژی ٩٩٤/٤/١٩ چوومە ئەوشارەومیوانی دلێرمیران برادەرێکی ناسیارودۆستی کەمالی کورم بووم. شەوبرادەرانی کوردی ئەندامانی کۆمەڵەی کوردی هاتن، تاشەودرنگانێک لەکوردستان ولەنێو ڕووداوی نیشتمانەکەماندا دەسوڕاینەوە. کۆمەڵەکەیان ئەورۆژیشی خستبوە بیستی ئەپریل ودوای کۆڕەکە تانیوەشەو ئاهەنگێکی ئەورۆزی فرە ڕێک وپێک ودۆستانەیان بەرێوەبرد. ئەنیستیتوی نووسەرانی بێگانە لەم شارە داوەتی کردم. دەورەیەکی بێرەوەریەکانم پێشکێشی کتێبخانەکەیان کرد. لەوشوێنە کتێب ونووسراوەی نووسەرانی بێگانەی پەناهەندە لە سوید کۆکراونەوەو کتێبخانەیەکی زۆردەولەمەندیان هەیە. جگەلەوە لەوەرزەکانی سالدا ژووری خەوتن وحەسانەوە بۆ ماوەیەک دەدەن بەنووسەران کە لێی بحەسێنەوە.

زەنگی خەتەر بۆ مەسەلەی کورد دەنگ دەداتەوە

لەمانگی پێنجی ١٩٩٤دا ئیتر هەواڵی شەڕی کوردکوژی نێوان پارتی ویەکێتی بۆکوردەکانی دانیشتووی سوید بوو بەمەسەلەی ڕۆژوجێگای داخ وکەسەروپەژارە. کۆبوونەوەوسیمینارو ئاخافتنی سەررادیۆکان ودەنگی بێزاری وتوڕەیی ومەحکوم کردنی شەر دەست پێکران. بەڵام شەڕهەڵایسێنەران وەها بەرژەوەندی گشتی نەتەوەکەیان خستبوە ژێرپێ، ئەوەی بەهەندیان نەگرتبایە هاواری دڵسۆزانەی کوردەئاوارەکانی دەرەوەبوو. بێزاری وتوڕەیی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان لەدەرەوەو ژووردوە دەنگی دایەوە. نامەیەکی خاوەنی کتێبخانەی سۆلاڤی هەولێرم پێگەیشت کە ٢١/٥/٩٩٤ نووسرابوو.

کاک ئەحمەد جەمیل دەنووسێ: «ئەفرەت لەبراکوژی.»

بەرێز ماموستای خۆشەویست کەریمی حسامی. سڵاو. سڵاوێکی گەرمت ئاراستەدەکەم... هیوادارم لەخۆشی وشادیدابی. بەرێزان ! تکایە ئێوەش دەنگی خۆتان بەرزبکەنەوە لەدەرەوەی وڵات لەگەڵ دەنگی هەزاران کوردی دڵسۆزی کوردستان کەیەک دەنگ هاواردەکەن:« ئەفرەت لەبراکوژی» بژی ئاشتی .. لەگەڵ ڕێزم »

٢٢/٥/٩٤کومیتەی دژی شەڕی براکوژی سیمینارێکی بۆ مەحکومکردنی شەری کوردکوژی سازکرد. خەڵکێکی زۆر بەشداریان کرد وچەند کەسیش لەم بوارەدا قسەیان کرد. بریاردرا کەنامەیەک بۆ حیزبەکانی شەرکەر بنووسرێ وئەم پێشنیارانەی خوارەوەی تێدا جێ بکرێنەوە کە کاک عومەر شێخ موس لەئەنجامی ئاخافتنەکاندا ئامادەی کردبوون:

١ ــ ڕاگرتنی دەستبەجێی شەڕ ودەستپێکردنی دیالوک
٢ ــ خۆئامادەکردن بۆ هەڵبژاردنێکی تازە
٣ ــ بەهێزکردنی حکومەت وپارلەمان
٤ ــ نەهێشتنی چەکداری حیزبی
٥ ــ دانانی حکومەتی ئیئتلافی
٦ ــ نوێنەرانی دەرەوە سەربەحکومەتی هەرێم بن نەک سەر بەحیزبەکان
٧ ــ ڕێزگرتن لەدیموکراسی ومافی مرۆڤ
٨ ــ ڕیفۆرمی زەوی وزار
٩ ــ دانانی یاسا بۆ حکومەتی فیدراڵ
١٠ ــ دادگایی کردنی تاوانبارانی شەڕ

چەند کۆبوونەوەی دیکە کران ولەرادیۆکاندا بۆ ڕاگرتنی شەڕ بانەوازکران. بەڵام ئەوانەی ژیان ومانەوەی خۆیان لەشەڕ وخوێن ڕشتنی هاونیشتمانەکانیاندا دەبینی، گوێ یان بۆ هاواروپێشنیاری کۆمەڵانی خەڵک شل نەدەکرد.

سەردانی ڕێزدار قازی عەلی مەرەغانی :

دەمێک بوو بیستبووم جەنابی قازی عەلی مەرەغانی لە چنگ ئیسلامی خومەینی رایکردوەو بەناچاری ئاوارەبوەو هاتۆتە سوید. لەدەرفەتێک دەگەڕام بچمە زیارەتی وجارێکی دیکەش لەفەرمایشتەکانی بەهرە وەرگرم.

ساڵی١٩٨٣ کاتێکی لە ناوچەی ئالانی سەردەشت بووم، لەگوندی دوڵکان قازی دووجاران تەشریفی هاتەسەردانم. لەباس وگفتگۆدا بەزانایەکی ڕووناکبیرودژبەخورافات ونیشتمانپەروەر ئاژام ناسی.

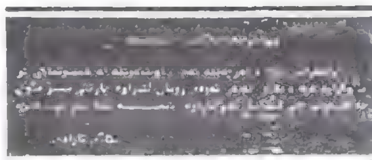
ڕۆژی ١٩٩٤/٦/١٧ چوومە کن کاک سەعیدکوێستانی ولەوێوە چووینە کارلستاد سەردانی قازی عەلی. میوانی سەیدعوسمانی زاوای بووین وهەرکە پێ یان گوتبوو حسامی هاتوە، ناردی بچینە خواری لای ئەو. تۆزێ

نەخۆشبوو. لەتەمەنی ٩٧ساڵیدا كە وەژوور كەوتین دیتم كتێبی «عایشە»ی بەدەستەوەیەو تەماشای دەكات. نیتر بەرلە سلاو گوتم:« ئەوە لەم تەمەنەشدا خەریكی عایشەی؟» لەوەلامێكی خێراوژیرانەدا فەرمووی:« عایشەی پاش پێغەمبەری». نیترلەبارەی بەخێرهێنانو ئەحواڵ پرسی ودەربڕینی پێ خۆشبوون هەرچی بینووسم كەمە. دووررۆژان لەخزمەتی بووین. لەسەر راپەڕینی نۆمەرپاشا (كوێخا نۆمەری سوێسنی) وراپەڕینی مەلاخەلیلی گۆڕنۆمەری چەندپرسیارێكم لێكرد. ئەودی لەبیری بوو وەلامی دامەوە كەوالەبەرگی یەكەمی (پێداچوونەوە)دا قسەكانی ئەوم بلاوكردوونەوە. لەبەر ئەساخی ئەمویست پتر هیلاكی بكەم ئەگینا لەسەررووداوەكانی كوردستان گەلێك شتی بەگەلكی پێبوو.

٢

هەڤپەیڤینەک لەگەڵ مامۆستا کەریمی حیسامی

رۆژنامەی بەرێزی ئالای ئازادیٚ لە رۆژی یەک شەممە ١٩٩٤/٨/١٤ ژماری(١٣٤)خۆیدا دەقی وتوێژێکی چاپەمەنی برای بەرێز فەخرددین تایەری بە پێشەکیەکەوە بەم شێوەیە بلاوکردبۆوە:

« کاک کەریمی حسامی دەبێژیٚ : من سەبارەت بەپاشە رۆژی کوردستان گەشبینم...... کەریمی حسامی روناکبیرو سیاسەتمەداروخەباتکێرێکی کوردەولەبزووتنەوەی رزگاریخوازی کورد لەکوردستانی رۆژهەلاتدا،جێگەوپایەکی دیاری هەبوە لەنێو حیزبی دێموکراتی کوردستاندا ئەندامی دەفتەری سیاسی حیزب بوە. بەقەولی خۆی نزیکەی ١٠ساڵ دەبیٚ هیچ پەیوەندێکی بەحیزبەوە نەماوە. رێزدار حسامی لەم شەرەپێکدادانەی نێوان برادەرانی پارتی ویەکێتی و شەڕی خۆکوژی زۆر دڵتەنگ وهەراسان بوو. هەربۆیە بەپێویستم زانی هەڤپەیڤینێکی رۆژنامەڤانی لەگەڵدا بکەم ولەیەکێک لەرۆژنامەگانی کەلەکوردستانی ئازاددا چاپ دەکرێن بلاوی بکەمەوە. ئەوجا بادەمی پرسیارەکانم ئاراستەی جەنابی بکەم وبزانین

...ەعەلسەی روناکبیروسیاسەتمەدارێکی کۆنینەو بیرێکی ئاوارەو دوورەولاتدا چ
...سە...؟

...ک فەخرەددین زۆرسوپاستان دەکەم کەویستووتەبیرورای جۆربەجۆری کوردی ئاوارەی دوورلەولات لەسەر رووداوە دلتەزێنەکانی خوارووی کوردستان کۆبکەیەوەو بەسیفەتی شوغلی خوێندکاری رۆژنامەگەرییت لەیەکێ لەرۆژنامەکانی ولاتدا بلاویان کەیەوە. بەراستی ئەوە هەستی دلسۆزییت وگرنگی پێدانی شوغلەکەی خۆشت نیشاندەدا. بەلام دەمەوێ ئەوەشی لێ زیاد بکەم کەهەرچەند ئەزموونی کۆمەلگای کوردستان ئەوەی نیشانداوەلەکوردستان ...هەرئەسیکی تۆزەدەسەلاتیکی هەبوو، یاسکرتێرورێبەری حیزبێک بوو، ئیتر ...ێ نادات بیروڕای کەسی دیکەولای وایە ئەوەی ئەودەیکات هەمووی ...ستەولەهەمووکەسیش باشتری دەزانێ. لە کاتێکا رەوەندی بزووتنەوەی کوردستان لەهەموبەشەکان عەکسی ئەوەشی نیشانداوە. هەرچۆنێک بێ ئەم کارەی تۆدلسۆزیت وعەلاقەت بەخوێندنەکەت و بەکێشەی نەتەوەکەشت نیشان دەدا. بابێینە سەر وەلامی پرسیارەکانت، فەرموو :

پرسیار : هەر وەک دەزانین شەڕی کوردکوژی لەکوردستاندامێژوویێکی لەمێژینەی هەیە. بەدیتنی تێوە شەڕی کوردکوژی لەنێو کورد داهۆکارەکانی بۆ چی دەگەڕێتەوە وچیە؟

وەلام : لەسەر ئەم بابەتە گەلێک قسەکراو . بەبۆچوونی من هۆکاری سەرەتی ئەم نەخۆشی یەوئەم برینە تەشەنەکردوە بەرلەهەموو شت دەگەڕێتەوە ...ۆدواکەوتوویی کۆمەلی کوردەواری ونزمیی پلەورادەی تێگەیشتن و پێشکەوتوویی کولتوری نەتەوەکەمان. بەرزی پلەی کولتوروتێگەیشتوویی میللەتێک وپێشەوەچوونی کۆمەلگایەک بەزانیاری وزانایی ولێهاتوویی چەند ئە...ێک و یاکۆمەلە کەسێک حیساب ناکرێ. دەبێ ئەدەرهێنی ئەم راستیە ...بیرنەبەین، ئەگەر بێژین سەبارەت بەگەلێک هۆکاری مێژوویی وباروودۆخی ...ینێتی و فێتل و زۆرداری داگیرکەران و ...زۆرشتی تر. کۆمەلەکەمان

لەدوکەوتوویدا ماوەتەوە پەنجامەکەشی ئەم کارەساتە داخدارانەن هەروەک کارل مارکس باسی قەیرانی دەورەیی سەرمایەداری دەکات، سەیری مێژوو. رابردووی نەتەوەکەمان بکەین نێوە نێوە وەک خەڵکەکە سەریان بۆ شەڕوبراکوژی بێشێ ویا بەقەولی مەلابەختیار لە(کوردستانی نوێ)دا بەقازانجی بزانن وشەڕی نێوخویی وکوردکوژی بۆ وریابوونەوە بەپێویست بزانن سەرهەڵدەدا وبەرهەمی خەبات وفیداکاری وقوربانی زەحمەتکێشانی کورد دەکاتەوە هیچ ودنیایەک شین وگریان وقوڕودسەری ومالوێرانی لەدوای خۆی جێ دێڵێ.

پرسیار : شەڕی ئەم دوییەی برادەرانی یەکێتی وپارتی ئەگەردرێژەش بکێشێ ، یانیش ناکامەکەی هەرچۆن بکەوێتەوە، هەرچۆنێک بێ پێویستی بەچارەسەرێکی بنەرەتی هەیە. بەتایبەت دوای وەستانی شەڕکە دەبێ چبکرێ وهەنگاوی چۆن باوێژن،نێوە چۆن لەئاسۆی بارودۆخی دوای شەڕ وەستانەکە دەڕوانن.؟

وەلام : ئێستا بەگوێرەی دەنگوباسی نیوەچڵ کەدەگەنە ئورووپابەخۆشیەوە وادیارە شەڕەکە وێستاوە. بەلام چۆن چارەسەری بنەرەتی بۆدەدۆزنەوە ئەوە مەسەلەیەکی ترە. بەبۆچوونی من چارەسەری بنەرەتی بۆشەڕی خۆکوژی، بەرلەهەموو شت وازهێنان لەوەدستهێنانی دەسەلاتی غەیرەشەرعی، وەلانانی ململانەی نابەجێی حیزبایەتی تەسک وپاوانخوازی، لەبەرچاوگرتنی بەرژەوەندی میللی نەتەوەی کوردە. ئەزموونی رابردووونەم دواییەی کوردستان نیشانی داکەرێبەرانی ئێستای ئەم دوو حیزبە سەرەکیەی کوردستانی خواروو ناتوانن ئەم رێگا چارەسەریە بدۆزنەوە، ئاشتبوونەوەودانیشتن ودەرکردن وواژۆکردنی بەیاننامە، وەک لەماوەی ئەم دووسێ ساڵەی دواییداکراون نەیانتوانیوە بینەچارەسەری بنەرەتی ناکۆکی نێوان ئەم دووحیزبە. هەربۆیەش ئەگەر هەروابروا سەرەڕای وەستاندنی شەڕ من ئاسۆی ئەم بارودۆخە بەرووسی نابینم. ئێمەزۆربەساکاری وبەگەشبینی بەئەزموونی دێموکراسی کوردستان

وبەلێهاتوویی کارگێڕانی ئەزموونەکەمان هەڵدەگوت، بەڵام بەداخەوە مەسەلەکەمان بەوردی لێک نەدابۆوە.

دیموکراسی ئەسەرئەبەرەکانی دووحیزبی سەرەکی ولەچوارچێوەی پەیڤ وناخافتنی ڕێبەرانی دوو حیزبی دەسەڵاتداردا قەتیس کراو ڕێگانەدرا بگاتە نێو کۆمەڵانی خەڵک، ئەو خەڵکەی کە بە فیداکاری ناوردۆخی پێکهاتنی ئەزموونەکەو دیموکراسیەکەیان پێکهێنابوو لەدەسەڵات ولەبەشداری ڕاپەڕینی کاروباری کۆمەڵایەتی وسیاسی دوورخرانەوەو لەنێودەریای فەقیری وگرانی وبرسیەتی وبەبوونی ئاسایش وتەنانەت ترسی گەڕانەوەی دەسەڵاتی شوومی حکومەتی بەعس دا،بەپەلەقاژە پشتی دەسەڵاتی ئەم دووحیزبەیان بەربەدا، بەڵام بەداخەوە سیاسەتی پاوانخوازی وملمڵانی حیزبایەتی وناخرەکەشی شەڕی خۆکوژی بەقەولی ڕۆژنامەی نیویورک تایمز هیواوئاواتی کۆمەڵانی خەڵکی فیداکاروزەحمەتکێشی کوردستانی تێک تەپاند وخەونی کوردستانی ئازادی پرچەڵ کردەوە. بەبۆچوونی من چارەسەری بنەڕەتی دوای وەستانی شەڕ،گێڕانەوەی بڕوار هومێدوئاواتی خەڵکە لەڕێگای وازهێنانی ئەم دووحیزبە سەرەکیە لەپاوانخوازی دەسەڵات وزیندووکردنەوەو پەرەپێدانی بەرەی کوردستانی وپێکهێنانی حکومەتێکی گەلی بەهاوبەشی کەسانی لێهاتووی نیشتمانپەروەری حیزبی وغەیرەحیزبی لەژێر ڕێنوێنی وچاوەدێری بەرەی کوردستانیدا. ئەم دووحیزبە سەرەکیە پێویستە هەموتواناودەرەتانی خۆیان بۆبەهێزکردنی ئەوحکومەتەوچالاک کردنی مەسەلەی کورد تەرخان بکەن.

پرسیار : شەڕی ئەم دوایەی برادەرانی پارتی ویەکێتی چکاردانەوەیەکی نابەجێ دەبێت بۆڕای گشتی جیهان وسیاسەتی نێو دەولەتی ودۆستانی گەلی کوردمان لەجیهاندا کەتارادەیەک پشتگیریان لەکێشەی ڕەوای کورد کردوە. جەنابتان بەوەسیفەتە کەلە ئورووپادەژین، ئەم باروئۆخە چۆندەبینن.؟

وەڵام : شتێکی روونە شەڕی خۆکوژی ئەم دوایەی کوردستان ئەوەندە لەسەرکوردگران کەوتوە کەلەقەرەبوونایەت. بەشێوەیەکی گەلێک ناڵەبار کاری

کردۆتەسەربیروڕای گشتی کۆڕوکۆمەڵی خێرخوازودیموکرات ودۆستانی گەلی کوردو سیاسەتی ئەم هێزو ڕێکخراوانەی کەپشتگیری کوردیان کردوە. ئەگەر سەیرێکی ڕۆژنامەگرنگەکانی دنیای سەرمایەداری بکەین، بەگشتی ئەفرەت وبێزاری لەشەڕی خۆکوژی نێوان پارتی ویەکێتی دەکەن. ڕۆژنامەکانی دەرەوە بەهەق ئەم شەڕەو هەڵگیرسێنەرانی شەڕی ئەم دواییەی کوردستان بەگۆڕکەنی مەسەلەی کوردو ئەزموونەکەی کوردستان دەزانن.

دیارە دم بەدمەو شەڕەفڕ وشەڕە پلاری بێ تامی لایەنگرانی ئەم دووحیزبەش لەدەرەوەی وڵات کەلەبیری تەسکی حیزبایەتی زیاتر چیتریان مەبەست نیە، تاراددیەک زەمینە بۆنووسینی وتاری ڕۆژنامەکانی دەرەوە دەخوڵقێنێ. بەگشتی کارەساتی ئەم شەڕەی دوایی کوردستان دوژمنانی گەلی کوردی وەسەما خستودو دۆست ولایەنگراتی مەسەلەی کوردیشی تاساندوەو سەریان لەم کارەساتە سوڕماوە.

پرسیار :هەروەک دەزانرێ پێش شەڕ هەڵگیرسان ودوای شەڕەکەش دوو بۆچوون لەکوردستاندا هەنە بۆچارەسەرکردنی ئەم بارەناهەموارەی حکومەتی کوردستان. یەکیان ئەوەیەکەددبێژن دەبێ بەزووترین کات هەڵبژاردنێکی تازەبکرێتەوە. ئەویتریان دەبێژیت دەبێ حکومەتێکی فرەحیزبی هەمەلایەنەی ئیتلافی دیموکراتی لەکوردستان پێک بێ. بەبۆچوونی ئێوە لەم بارودۆخەی دوای شەڕدا کامیان لەپراتیکدا عەمەلیترە بکرێ ولەبەرچی؟

وەڵام : من لەکوردستان دوورم. لەبەرئەوەش کەڕۆژنامەکان ودەنگوباسی وڵات زۆربەکەی دەگەنەدەستم، بەباشی ئاگادارنیم کەداخوا بیروڕاکان لەوڵات بارودۆخەکە چۆن هەڵدەسەنگێنن. هەرچۆنێک بێ ڕێگای ڕاست وعەمەلی کەبەرژەوەندی مەسەلەی کوردی لەپێش بێ ئەوەیەکەئەم سیستمی دووحکومەتی ئێستا هەڵوەشێتەوە هەروەک لەوەڵامی پرسیاری پێشوودا باسکرا. حکومەتێکی گەلی واتەهاوبەشی کەسایەتی لێهاتووی شارەزای حیزبی وغەیرەحیزبی بێتە سەرکاروبەرێنوێنێ بەرەی کوردستانی پەرە پێ بدرێ

رکاریکات. بەبڕچوونی من هەڵبژاردنی نوێی پارلمان وابەکوتوپڕی لەم بارودۆخەدا نەک هەرکارێکی راست نیە، بەڵکوو مەترسی گرژترکردنی بارودۆخەکەشی لێ چاوەروان دەکرێ. کەوابوو هەڵوەشاندنەوەی سیستمی دووحکومەتی وپێکهێنانی حکومەتێکی خەڵکی کە هێورکردنەوەی بارودۆخ وپێکهێنانی هەل ومەرجی لەبار بۆهەڵبژاردن ئامادەبکات رەنگە دنیاپەسندانەتربێ.

پرسیار : ئایا ئێستا کاتی ئەوە نەهاتوە کەواگەلی کوردمان لەم بارودۆخەدژوارەی بزووتنەوەی ئازادیخوازی گەلی کوردلەکوردستانی خواروودا رێبەرێکی لێهاتوولێوەشاوەی هەبێ. ؟

وەلام : ئەم پرسیارە چەنددسەیرە، وەلامەکەشی هەروا سەیردەبێ. بەبڕوای من بۆ بوونی رێبەری لێهاتووکات وبارودۆخی دژواروناد‌ژوار مەرج نیە. بزووتنەوەی رزگاریخوازی لەهەمووکات وبارودۆخێکدا پێویستی بە رێبەری شارەزاولێهاتوو هەیە.رێبەری لێهاتوو خۆ لەدەرەوەڕا نایە، هەردەبێ لەنێو خەڵکی خۆماندا پێبگات وبەپشتیوانی خەڵک پشت ئەستووربێ. من پێم وایە رێبەرانی ئێستای کوردستانی خواروو لەهیچ بوارێکەوە،هیچیان دەبەر رێبەرانی ولاتانی تردانیە. ئەگەر بەواقیعی بڕوانینە هەڵکەوت وبارودۆخی پرلەتەنگ وچەڵەمەی کوردستان وپیلان ودەزی دوژمنانی کوردوبواری جوگرافیایی ولاتەکەمان لەبەرچاوبگرین، ئەودەم دەبینین کە رێبەرانی کوردستانی خواروتوانیویانە بەلێهاتوویی لەنگەری کەشتی لەم گێژاوەدا رابگرن ونەهێڵن نوقم بێ. دیارە ئەوەبەومانایە نیەکەلەپراتیکی رۆژانەویالەدانانی سیاسەتی ستراتیژی وتاکتیکیدا قەت تووشی هەڵەو کەم وکوڕی نەبووبن. سیاسەتمەداری ولاتانی مەزن وخاوەن دەسەلات وتوانای دیکەش دوور لەهەڵە نین،فەرقەکە لەوەدایە لەولاتانی دێموکرات وپێشکەوتوو بیروڕای گشتی خەڵک گرنگەوبایەخی پێدەدرێ ورێبەری سیاسی لەهەرپلەوپایەک دابێت کەتووشی هەڵەی زەق وزیانباربوو، وەلادەنرێ

روازدێنێ. لەکوردستان ئەوەی حیسابی بۆنەکرێ بیروڕای کۆمەڵانی خەڵکەوحیزبایەتی تەسک وپاوانخوازی جێی هەموو شتی گرتۆتەوە.

پرسیار: ئێوە پاشەرۆژی کوردستان بەگشتی وحکومەتی کوردستان بەتایبەتی چۆن دەبینن، ئاکامەکەی بەرەوکوێ دەڕوات؟

وەڵام : من سەبارەت بەپاشەرۆژی کوردستان گەشبینم. هێندێ رووداوی دڵتەزێن وهەڵەی رێبەرانی سیاسی نابێ چاویلکەی رەشمان دەچاوی کا. لەدنیای ئیمڕۆدا بیروڕای گشتی جیهان ناتوانێ لەئاست چاردنووسی نەتەوەیەکی ٢٥ میلیۆنی خۆکرومات بکات وبێلایەن بوەستێ. مەسەلەی کورد لەداوی بەیت وباوی «مەسەلەی نێوخۆیی دەرباز بوەودوژمنانی کورد چیترناتوانن بیروڕای گشتی وکۆڕوکۆمەلە دێموکرات و ئینسانیەکانی جیهان بەتریاکی مەسەلەی نێوخۆیی گێژبکەن. شێرەژنی فەرەنسی(دانیل میتران)بەهەق دەڵێ: «کاتێ میللەتێک لەنابودی دایەولەبەین دەچێ،مەسەلەی دەخالەت نەکردن لەکاروباری نێوخۆی وڵاتێکدا ئیتر ماناومەفهومی نامێنێ.. کاتێ میللەتێک قەلاچۆ دەکرێ،ناکرێ بەبیانووی دەست تێوەرنەدانی نێوخۆیی دەست لسەردەست دابنێی.»

نەتەوەکەمان تێکۆشان وخەباتی قارەمانانەی گەیاندۆتە رادەیەک کەپاشەکشەی بۆنیە، بەڵام دەبێ بتوانێ بەگوێرەی هەلومەرجی جیهانی وناوچەیی هەڵس وکەوت بکات. بەڵام لەبارەی پاشەرۆژی حکومەتی ئێستای کوردستانی خوارەوە، بەبۆچوونی من شەڕی خۆکوژی ئەم دواییە بەکردەوە کۆتایی بەتەمەنی ئەم حکومەتە هێناوە. جایان دەبێ وەک وڵاتانی دێموکرات گۆڕانێکی ریشەیی پێک بێ وحکومەتی گەلی دابمەزرێ، یان وەک وڵاتانی ئەفریقایی بەزەبری چەکی پێشمەرگەی حیزبی بەسەر گەلێکی هەژارو فەقیرو گەمارۆدراووبرسی وئاوارە دەسەلات بسەپێنێ.

پرسیار : بەبووردکاک کەریم! بەسیغەتی ئەوەی ماوەیەکی زۆر لەنێو بزاڤی رزگاریخوازی کوردستانی رۆژهەلات دا دەورت هەبوەولەکوردستانیش

ناسراوی، دەکرێ ئەگەر بەکورتیش بێ لەوەزعی ئیمرۆی رۆژهەلاتی کوردستان ئاگادارمان بکەی؟

وەلام :ماوەی ١٠ساڵەهیچ پێوەندیم لەگەڵ حیزبی دێموکرات نیە. بەلام لەکوردستانی ئێران ولەرەوتی رووداوەکان بێ خەبەرنیم. بارودۆخی رۆژهەلاتی کوردستان بەبۆچوونی من دەبێ لەدووروانگەودیاردەی جیاوازەوە سەیری بکرێ. یەکەمیان بارودۆخی بابەتی ودووەمیان بیروڕاو روانگەی حیزبەسیاسیەکان. ئەوەی بارودۆخی بابەتیەلام وایەکوردستانی ئێران لەنێوگێژەڵوکەی دووقەیران(ئەزمە)دا ژیان دەباتەسەر.

یێکەم وەک سەرانسەری ئێران لەبێکاری وگرانی ونەبوونی ئازادی ودێموکراسی ولەژێر هێرش وفشاری پاسدارو کومیتەی جۆربەجۆری دەستکردی ئاخوندی دادەژی. لەگەڵ ئەوانە ستەمی نەتەوایەتی وکولتوری وقەدەغەکردنی خوێندن بەزمانی کوردی ودەسەلاتی لەیاسابەدەری پاسدارانیشی لێ زیادکراوەو بۆتەسەربار.

کوردستانی ئێران بەکردەوە کراوەتەناوچەیەکی نیزامی ویاسای زەمانی شەڕ لەوێدا بەرێوەدەچێ. قەیرانی دووەم بریتی یەلەناکۆکی ویەک نەبوونی رێبەرایەتیەکی یەکگرتووی کوردستانی. دیارە ئەم قەیرانە وەک دەزانین هەموو بەشەکانی کوردستانی گرتۆتەوە. ناکامەکەشی دابڕانە لەمیللەت وخۆبەستنەوەیەبەهێندێ حوکم وتیئۆری وشکی لەقالب دراو کە بە قەولی کاک مستەفای هیجری سکرتێری حیزبی دێموکرات(وەدواکەوتن وبەرێوەبردنی سیاسەتەکانی فیکری رێبەرانی خۆیانە) ئەمەیان ئەم بارودۆخەیە کەبەدیاردەی یێکەمی دادەنێم، دیاردەی دووەم بۆچوونی حیزبە سیاسیەکانە.

کاک مستەفای هیجری سکرتێری حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لەسوید لەچاوپێکەوتنێکدا لەگەڵ رۆژنامەی بەربانگ دەڵێ:«... پاش چالاکیەکانی زۆری حیزب ئیستانێمە پەدیدەی جاشمان نەماوە، ئەمە سەرکەوتنێکی مەزنە بۆئێمە. دەستمان بۆ چالاکی ناوالەنربوە. چونکە ئیدی

هێزەکانی ڕێژیم توانای بەربەرەکانیان لەگەڵ پێشمەرگە لەنیزیکەوە نیەو تەنیا بەتۆپ وخومپارە هاویشتن لەرێگەی دوورنەبێ کەئەمە پێشمەرگە ناخاتە مەترسیەوە. بۆیە ئێستا ڕێژیم هێزی مەبدەئی نەماوە دەستی ئێمە لاچاو رابردوو ئاواڵەترە.» ئەم بۆچوونەی کاک مستەفا قسەیەکی ئەندامی پۆلیت بیرۆی حیزبی کۆمۆنیستی ئینگلستانی وەبیر هێنامەوە ساڵێکیان دەچێتە مەجارستان. برادەرانی مەجاری دەیبەنە سنووری نێوانی ئوتریش ومەجارستان. کابرا تەماشادەکا سەرانسەری سنوور تێلبەند کراوە لەلایەن مەجارستانەوە. ئەویش دەڵێ:« کارێکی چاکتان کردوە. ئەگەر واتان نەکردبایە لەوانەبوو خەڵکی ئوتریش زۆربەیان رابکەن بێنە مەجارستان !!»قسەی کاک مستەفاش ئەوە دەگەیێنێ کە ئەوەندە لەوڵاتی خۆمان وەدوور کەوتووین کە لەرێگای دووردوە تۆپ وخومپارە شمان ناگاتێ. بۆیە دەستمان ئاواڵەترە !»

بەبۆچوونی من تاقەرێگای هاتنەدەر لەقەیرانی دوایی وزاڵبوون بەسەر گیروگرفتەکاندا کەبکرێ سەرنج وهاودەردی بیروڕای گشتی جیهانی وکۆڕوکۆمەڵەئینسان دۆستەکان بۆپشتگیری مەسەلەی کوردرابکێشێ نەهێشتنی ناکۆکی ولێک نیزیک بوونەوەو پێکهێنانی بەرەیەکی بەرینی نیشتمانپەروەرانی کوردوتەنانەت یەکگرتنەوەی دووباڵی حیزبی دێموکراتیشە. بەلام حیزبەکانی رۆژهەلاتی کوردستان تائێستاش پێی یان وانیەکەدنیا گۆڕانێکی گەورەی بەسەرداهاتوە. کاتێ پرسیاری بەرەو یەکگرتنەوە لەکاک مستەفای هیجری دەکەن لەوەلامدا دەڵێ :« بەدیتنی ئێمە تێکەڵبوونەوەی دووحیزب بەهیچ چەشنێک بەقازانجی کوردوکێشەی نەتەوایەتی کورد نیە.. پلورالیسم لەبناغەوئەسڵەکانی حیزبی ئێمەیە..»

کاک مستەفامەفهومی پلورالیسم روون ناکاتەوە. بەلام لەوەلامی پرسیارێکدا سەبارەت بەپێکهێنانی بەرە لەکوردستانی ئێران دەڵێ :«هیچ رێکخراوێکی گرنگی کورد بێجگە لەرێکخراوی کاک جەلیلی گادانی لەکوردستاندانیە تابەرەی لەگەڵ پێک بێنین. کۆمەلە لەگەڵ رێکخراوە

کوردیەکان بەرە پێک ناهێنێ. حیزبی ئێمەلەکوردستانی ئێراندا تاقانەیە.
ڕەنگە ئەودەمشانسەکانی ئێمەبێ کەهەروا تاقانەوخۆشەویستی خەڵکین.»
کاتێ چاوم بەئاخافتنی کاک مستەفای هیجری کەوت، وتەیەکی بیل گلنتۆن سەرکۆماری ئەمریکام وەبیر هاتەوە. کاتێ لەبارەی هێبدێ گیروگرفتی مەسەلەکانی جیهان پرسیاری لێ دەکەن لەوەڵامدا دەڵێ:« ئێمە تەنیا ناتوانین هەموو مەسەلەکان چارەسەربکەین. ئێمە دۆست وهاوپەیمانی دیکەمان هەن کەدەبێ لەچارەسەرکردنی گیروگرفتەکاندا یاریدەمان بدەن.» کە قسەکانی کاک مستەفای هیجری وبۆچوونی سەرکۆماری ئەمریکام بەرناورد کرد، گوتم:« گەلۆ تۆ بڵێی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران کەلە(ڕێگای دوورەوەش تۆپ وتوەپارە نایگاتێ) لەئەمریکا بەهێزتربێ وگیروگرفتەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵات بەتەنیاوبەتاقانە چارەسەربکات؟! خوابکا وابێ .!!»

کۆچی دوایی خوالێ خۆشبوو قازی عەلی مەرەغانی

بەداخەوە زۆری پێ نەچووجارێکی ترلە ٩٤/١٠/٢١ لەگەڵ کاک سەعیدگوێستانی چووینەوە پرسەی قازی عەلی مەرەغانی. ماموستامەلارەحیمی عەباسیش بۆ نوێژوتەلقینی قازی تەشریفی هێنابوو.پێرلەنیوسەعات لەسەرجەنازەی مەرحومی قازی ئایەت وحەدیسی خوێندنەوەو باسی بەهەشت وجهەندەمی بۆکرد. منیش لەسەر قەبران سەبارەت بەرۆشنبیری ودژبەخورافاتی وئازایەتی وزانایی ونیشتمانپەروەری قازی عەلی هێندێ قسەم کردن. بەداخەوە لەسەرژیانی جەنابی قازی شارەزاییم کەم بوو.کاتێکی چوومە فنلاند سەردانی ماموستاحاجی مەلامحەممەدی شەڵماشی لەوێ باسی مەرحومی قازی عەلی مەرەغانیمان کرد. ماموستا مەلا محەممەد فەرمووی: «ئیستوارعەتاری بانەیی کەئێستا لەسەردەشت دوگانداره بۆی

گێڕاومەوە دەیگوت: «قازی عەلی سەرددفتەری رەسمی مارەوتەلاقی ناوچەی سەرددشت بوو. هێندێ کەس دەچنەلای سەرهەنگی ئەرتەشی وشکایەتی لێدەکەن. سەرهەنگ دەنێرێ وقازی دێن. ئیستوار عەتاریش لەکن سەرهەنگ دەبێ.دەڵێ قازی ئەوەندە پیاوانە بەدمی سەرهەنگی داداوە کەمن لەوێ حدبەسام. سەرهەنگ بەتوڕەیی ولالوتی بەسەرقازی دادێ ودەڵێ خەڵک شکایەتی لێکردووی. قازی جوابی ناداتەوەو هەرئەوەندە دەڵێ:« لێت تێناگەم دەڵێی چی؟»

سەرهەنگ بەئیستواردەڵێ:« وەرە حالی بکە. بڵێ چۆن بۆتە قازی وسەرددفتەری ناوچە ئەگەر فارسي تێناگات ونایزانی. ؟»

قازی بەئیستواردەڵێ:« بەسەرهەنگی بڵێ: من قازی وسەرددفتەری ئەم ناوچەیەوئەم خەڵکەم کە زمانیان فارسی نیەونایزانن. زمانی خەڵکەکەش دەزانم وبەزمانی ئەوان دەدوێم. تۆ کەهاتوویە ئەم ناوچەیەودەتەوێ لەگەڵ ئەوان قسەبکەی، دەبێ زمانی ئەوان فێربی. ئەوهەمووخەڵکە ناتوانن زمانی تۆفێربن:» بەڵێ قازی مەرەغانی ئەم زاتەبوە. ماموستا مەلارەحیمیش نیوسەعات ئایەت وحەدیسی بۆخوێندەوە، جانازانم لەوێ بەچ زمانێک وەڵام دەداتەوە.!! پیاوی وەک قازی عەلی کەم هەڵدەکەون وبەداخەوە کوردەواری قەدریان نازانێ. کاک بهروز کوردەحەمەدی لەیادی ساڵ تێپەرسوڕانی قازی عەلی دا وتارێکی جوان وپڕ وبەتام وچێژی هێنابوە سەر کاغەز ولەمانگی رێبەندانی ٩٦ دا بوی ناردم. هەرچەند نووسینی ئەم بەرگە تەواو ببوو،بەڵام پێم حەیف بوو ئەم نووسینە جوانەو یادی ئەم پیاوە مەزنە بۆکاتێکی نادیار بەلاوە بنێم. ماڵی داتا ئاوەدان بێ وداهێنەرەکەی بچێتە بەهەشتێ، (ئەگەر مەلا رێگای بدەن) ئەوەندە کاری هاسان کردوە، بیانووی لەخەڵک بڕیوە. چۆنی بخوازی دەتوانی جێگا بۆ ماتریال بدۆزی یەوە. منیش گەڕامەوە دوایەو لێرەدا ولە باسی قازی عەلی دا ئەوا وتاری کاک بهروزی بەڕێز دادەبەزێنم:

قاضی عەلی راد: « رۆژی ١٧ی ئوکتۆبری ١٩٩٤.پیرێکی دڵسووتاوی

کوردستان،لەسەدان کێو ودەریا ئەو لاتر، لەغەریبایەتی ودوور لەنیشتمان سەری نایەوەوناواتی بینینەوەی خاکە پیرۆزەکەی لەگەڵ خۆ بردە بن گڵ.

قاضی عەلی راد،کۆنە جوامێری نەوینداری گەل ونیشتمان و،ناسراو ودڵۆڤانی خەڵکی ناوچەی سەردەشتی کوردستان،کەهەموو تەمەنی بەدڵپاکی وچاکی ژیاو هەرگیز قسەوناکاری،تەنانەت لەوپەڕی توڕەیی وبەیایی دا،لەدڵسۆزی بۆ گەل وپەرستنی نیشتمانی لای نەدەدا، لەکاتێکدا قازی ژن ومناڵانی ونەوەکانی وکەس وکار وهاونیشتمانانی بەجێ هێشت کەکوردستانە دڵبەندەکەی ئەو هێشتا هەر لەلایەن داگیرکەرانەوە پەلاماری دەدرێتێ وخوێنی کوڕ وکاڵانی کوردی لێ دەڕژێ وسێبەری رەش وقورسی کۆنە پەرستی وزۆرداریی بەسەردا زاڵە. دەنا قاضی لەکوێ ودوورکەوتنەوە لەدیمەنە وەک بەعەشتەکانی سەردەشت لەکوێ؟ دەنا قاضی لەکوێ وخانوچکەیەکی گەرەکێکی شاری(کارلستاد)ی سویدلەکوێ؟ دەنا قاضی لەکوێ ودەردوداخی ناوارەیی ومالوێرانی وتەنیایی دەندەران لەکوێ،کەهێندەی ترێش ونازارەکانی زیاددەکردو زامەکانی دەکولاندەوە.

کاتێک باسی هەڕەتی لاوەتی وتێکەیشتن لەژیان وکەسایەتی کوردو ژیان وگوزەرانی دەکرد، حەزت دەکرد هەموو گیانت گوێ بێ وبیبیسی. جوانی دەگێڕاوە کاتێک ناوی «مەردشانەی دێناوهەڵیدەدایە باسی رمبازی وسواریی وجێ ژوان وهەوڵ وتێکۆشان. شیرینی باس دەکرد کاتێک دەیگوت کە چ فەرقێکی یە تۆ لەگوندێکی کوردستان بی، لەسەردەشت بی، یان لەشاری زۆرگەورەدا، فەرق هەرئەوەندەیەکەخۆت لێ نەگۆڕێ وبزانی کەلە هەرجێیەک وهەچ هەل ومەرجێکدا بی، دەبێ ولاتی خۆت خۆش بوێ، دڵت بۆی کوڵەی بێ وبیبارێزی وقەت رێگا نەدەی دوژمنان وناحەزان دانی لێ چیرکەنەوەو پەلاماری بدەنێ وبەکۆت وزنجیری دیلی بیتەنن. ئەوەی کردبوە رەمزی ژیانی خۆی ومنداڵەکانیشی هەر بەوباوەڕە راهێنابوو. بۆیە کاتێک کوردستان لەلایەن رێژیمی خومەینی بەوە هێرش کرایە سەری وناگری تێ بەردرا، قاضی راد

هەرچەند بەدڵ موسوڵمانێکی دڵپاک وساکار وقوڕئانی لەدڵدابوو ولەلایەن خەڵکەوە بەقاضی وداوەرێکی دادپەروەرو دڵسۆزناسرابووکەزۆەجار گیروگرفتی ژیانی رۆژانەیان دێناخزمەتی وچارەسەریان لێ وەردەگرت، بەسەرومالمەوە خۆی بەختی شۆرش وبەرگریی لەکوردستان کردولەو رێگایەدا ماڵ وحاڵی وەک پروشێک خستە بەربای خەبات وشۆرش ولەماوەی یازدەسالاندا لەم گوند بۆئەو گوند ولەم دۆڵ بۆئەودۆڵ. مناڵ بەکۆڵ ودڵ پڕ لەهیواو چاوپڕلەنەفرەت لەداگیرکەران، کۆڵی نەداو سارد نەبۆوەوچینی نەخستە نێوچاوان و، نەک هەر بنەماڵەی بەرفرەوانی خۆی، بەڵکوو گشت خەڵکی ناوچەی سەردەشتی هان دەداکە: دەی لەمنتان کەوێ! ئێوە رۆڵەی هۆمەرپاشان نابێ لەسەرهۆمل سەرنجتان دەداکەپاسداران بتارێن؟! هادەی کوڕینە! خومەینی، تان پێ لەپیرێژنیش کەمترێ، لێ یان دەن!

بەراستی کەهەرگیزهیچ هەواڵێکی ناخۆش ودڵتەزێن، گرتن وکوشتنی کوردوسووتان وخاپوورکردنی کوردستان نەیدەترساند، بەڵکووبەپێچەوانە رق نەستورتری دەکرد ودەیگوت بۆنازادی پیاودەبێ خوێنیش بدا، سەختیش بکێشێ، لێدانیش بخواو دەردوژانیش بچێژێ، بەلام نابێ هەرگیز کۆڵ بداووڕەی بروخێ. ئێمە نەچووینە سەرزێدوخاکی خەڵک وپەلاماری کەسمان نەداوە. ئەوە دوژمنە هێرشی کردۆتە سەرخاکی باووباپیرمان ووازمان لێناهێنێ.بۆیە دەبێ بەرگریی لەخۆمان بکەین وکوردستان بکەینە گۆڕستانیان. بەڵێ قاضی عەلی باوەری وابوو. هەتا دواییش کۆڵی نەدا. لەدژوارترین هەل ومەرجدا پێکەنینی لەسەر زاربوو. هەرگیز قسەی خۆشی لێ نەدەبڕا. بۆهەر باسێک تاکە شیعرێکی کوردی یافارسی یان عەرەبی هەڵدەداو کۆڕەکەی پێ خۆشتر دەکرد. بەشیعری رووت وناگرین خەراپەی دوژمنی باس دەکردولەقاوی دەدان.

لەناوارەیی گوندە دووردەستەکانی کوردستاندا ماڵەکەی هەمیشە لەمیوانان جمەی دەهات کەیابۆ زیارەتی نەوەدەهاتن یان لایان دەداو تێروتەسەل ورازیی

وبەورد ماڵئاوایییان دەکرد. دەڵێم بۆزیارەتی ئەو،چونکە وەک پیاوێکی پیرۆزومرۆڤێکی پاک چاویان لێدەکرد کەبەپێچەوانەی شێخ ومەلاو رێبەری ئایینی درۆزن ودەستبرکەدایە چاویان لەدەست وگیرفانی رێبواران ومورِیدانە، یان لەسەر حیسابی شۆرش وخوێنی رژاوی خەڵک دینارو دۆلاری بێحیسابیان لەپاندوە، ئەم پیرەداڵاوایە جگەلەپێشوازی کردن ودڵنەوایی میوانان، تەنانەت ئەگەر پێویست بایە توێشەی لەگەڵ دەخستن وپوڵی پێ دەدان وتەنیا لێ یان دەپاڕاوە کەئەکەن خزمەت بەشۆرش وئەتەوەکەیان لەبیر بکەن.

قاضی عەلی راد، یان وەک خەڵکی پێیان دەگوت« ماموستا قاضی » بەراستی ماموستای قوتابخانەی نیشتمانپەرستی و گەلدۆستی بوو. لەقسەی درۆەوسوێندو پەیمانی بەتاڵ وترسەنۆکیی وورِەبەردان بێزار بوو. وەک شاخ وداخەکانی سەردەشتێ سەربەرزو سەرسەوز، بەرانبەر بەدۆست نەرم ونیان وداژدارو پەنا بوو. هەروەک لەبەرانبەر دوژمندا گرمەی دەهات وخەبات وفیداکاریی وە پێش نوێژ وتاعەتان دەخست وبەزین وزرینی پێ کوفر بوو. هەتا ما بەشۆرش وەفادار مایەوەو پێشمەرگەی خۆش ویست. لەم دواییانەدا کە پیری ونەخۆشی کەنەفتی کردبوو، بەپێچەوانەی ویستی خۆی وبەهەوڵی ئەوانەی خۆشیان دەویست ومەترسی لەش ساغی ئەویان لەدڵ دابوو، ناچار هاتە سوید وهەرتەنیا چەند مانگ بەس بوو بۆئەوەی کەئەو بەردە خاراوە، چونکە لەسەر جێگای خۆی نەمابوو خەم وپەژارەی دووریی لەیارودیار وتەمی ئاوارەیی ونەخۆشیی، لەم پایزە تەماوی یەدا گەڵای تەمەنی لەداری ژین کردەوەو دڵە ناسکە پتەوەکەی لەلێدان کەوت ولەغەریبایەتیدا سەری نایەوە. بێگومان قاضی عەلی راد بەشەهیدێکی هێژای گەلەکەمان دەژمێردرێ. شەهیدێک کەلەبیرماندا زیندوە وپاش خۆی ناوی پاکی لێ بەجێ ماوە . یادی بەرزۆز بێ .....»

کاک بەروز لەگەڵ ئەم نووسراوە شیرینە« بیرەوەری یەکی خۆشی لەماموستا قاضی » ناردوە، پێم حەیف بوو نەینووسمەوە:

« ساڵی ١٩٨٥ لەجەنگەی شەڕی دووریژیی خومەینی وسەددام،ماموستا قاضی لەشارۆچکەی کاریزەی ناوچەی سلیمانی گیرسابۆوە. تۆپە قورسەکانی لەشکری عیراق کەلەوبەری ناوەدانیەوە دامەزرابوون، پەیتا پەیتا شاروگوندی ئەو دیوی سنوور، واتە بەشێکی تری کوردستانیان خاپوور دەکرد. رۆژێکیان کەلەخزمەت قاضی عەلی دابووم وچەند کەسی تریش دانیشتبوون،لەنەکاو کابرایەک خۆی بەحەساری ماڵەکەداکردوهاتە ژووریَ و پاش سلاوپری دایە دەستی ماموستاو دەستی کرد بەدەست ماچ کردن. ماموستا قاضی دەستی کێشایەوەو بەخێراتنی کرد وگوتی:« ئەوە چی یە رۆڵە بۆ شڵەژاوی؟» کابرا بەپەلەو هەناسە بڕکێ گوتی :

« ماموستا گیان بەبابەوە دەبەرت مرم، دەفریام کەوە، ماڵم وێران بوو » لە قسەی ڕا وادیاربوو ئەویش خەڵکی ئەودیوی سنوورەو ناوارەیە. ماموستا گوتی :« باشە ئەوە چ هات وهاوارێکتە، چ بوە، لەسەر خۆ بە! پێم بڵێ بزانم چ قەوماوە؟» کابرا گوتی :   « نازانم بەو قورعانەی لێت خوێندوە هەر لەزارم دەرچوو. گوویەکم خواردوەو نازانم چبکەم.» ماموستا تێی خوڕی:« هەتیوە ئەوە دەڵێی چی؟ گووخواردنی چی؟ شێت بووی، ناخرچبوە ؟» کابرا سەرنجێکی جەماعەتی داو بەدەنگێکی نەوی گوتی :« قوربان، ژنەتیوەکەم بەیانی قەڵسی کردم، هەستام لێم راکێشا. ئەویش جنێوی پێدام ونێوی بابی هێنام، منیش دەهری بووم وتەلاقم لێخوارد، ئەویش سێ بەسێ! ئێستا هاتووم لەبەر کەوشەکانت مرم بۆم چاک کەیەوە.» ماموستا برێک بێدەنگ بوو. پاشان گوتی :« هیچ نیە.هەر هەمان گوویە خواردووتە!» کابرا هەڵبەزیەوە:« جا چۆن قوربان ! بەسەری تۆ سێ بە سێ تەلاقم خستوە، دەبێ بۆم چاک کەیەوە.»ماموستا بە بزەیەکەوە رووی لێمە کردگوتی :« هیچ نیە ، کەتەلاقی ناکەوێ، جاتوخوا بابم تەلاقی کەر دەکەوێ؟!» کابرا کە دیتی ماموستا گاڵتەی پێدەکا بەهەناسە ساردی یەوە گوتی :« ماموستا گیان هومێدم هەر بەتۆ بووی، ئەوە تویش ماشەڵا بەکەرم دەزانی. ئاخر ئەمە باسی شەرعە

وکالتەی پێ ناکرێ. باسی نامووسە!»

ماموستا قاضی ئەمجارە بەتوڕەییەوە گوتی:« ئاخر هەتیوە خوێڕیە ئەتۆ ئاوارە بی،ماڵ ومناڵت بەکۆڵەوە بن،ها ئێستا، هاتاوێکی دیکە تەیارە دێ وبۆمباران دەکا. کەس چاوەڕوانی خۆی نیە.دوژمن لەهەردوو لاوە گەمارۆی داوین. ئەوەتا تۆپی سەددامی وەکوو سەگ پێمان دەوەڕن، جا لەکاتێکی واناسکدا ج کەسێک جگە لەگەرێکی وەک تۆ هەڵدەستێ ژنی خۆی وەبەر شەپ ولێدان دەداوتەلاقی لێ دەخوا؟ جابا بەشەرعیش بێ،ئەم کارە هەر لەگەرو گایان دەوەشێتەوەودیارە گەروگاش نەتەلاق دەخۆن ونەتەلاقیان دەکەوێ. هەستە بڕۆ ژنەکەت ئاشت کەرەوەو جارێکی دیکە گوێی وا مەخۆ!»

کابرا کە دەتگوت بارێکی قورسیان لەسەرشان لابردوە، بەئاشکرا شادیی وخۆشی لەڕوومەتی پەیدا بوو، هەستا وەدەر کەوت.»

سەفەر بۆ فنلاند

١٠/١١/٩٤ بۆسەردانی ماموستاحاجی مەلامحەمەدی شەڵماشی کەئەویش ئاوارەببولەفنلاندگیرسابۆوە چوومەفنلاند. چەندرۆژێک لەحزمەت ماموستا لەوپەڕی خۆشیدا بەیادی رۆژانی رابردوو باسی مەسەلەی نەتەوەکەمان رۆژمان بردەسەر. لەگەڵ کاک حوسێنی رەهبەرکەئەویش گەیشتبوە فنلاند دیدارمان تازەکردەوە. هەروەک ماموستا دەیگوت کاک حوسێن لەرادە بەدەر بەماڵەماموستاوە ماندووبوەو ئەو رۆژانەی منیش لەوێ بووم بەماشێنەوە رۆژێک لێمان خافڵ نەبوو. کاتێکی ساڵی ١٩٧٩ رێبەرایەتی حیزبی دێموکرات لەئاشی پشکاوێ خۆی گرتبۆوە، من لەمەهابادخەریکی پەیداکردن و نامادەکردنی رادیۆدونگی کوردستان بووم ومەلاعەولای حەیاکی لەحکایەتەکەی خۆیدابەدرووژ دەنووسێ:« رێبەرایەتی حیزب ئاگای لەسازکردنی رادیۆبوە.»!!، کاک حوسێن هەروەڵ کەس بوولەشێوەو چۆنیەتی ئامادەکردنی رادیۆدەنگی

کوردستاندا بەشداری کرد. لەم سەفەرەدا کاک سەید حەبیبیشم دیتەوە کەکادری ناوچەی شیمال بوو. بەتاواتی خوێندنەوەی بیرەوەریەکانم بوو، پارەی دامێ وهەموو بەرگی بیرەوەریەکانم بۆنارد.

رۆژی١٤/١١/کەلەفنلاند دەگەرامەوە، ماموستاوکاک حوسێنی رەهبەروحاجی کەمالی کوری ماموستا زەحمەتیان کێشاوهاتنە لەنگەرگای پاپۆر، دیاربووتۆزێک دواکەوتبووم. بەپەلەمالاوایم خواست وخۆم گەیاندە پاپۆر.کەسەرکەوتم دلم وەژان کەوت وهەر ئەوەندەم پێکرا کەخۆم بەسەر کورسیەک دابدەم. هەرچۆنێک بوو یەکێکم تێگەیاند کە حالم خەرابە. سیسترایەکی مریەم ئاسا هات،فشاری خوێنی گرت وگوتی تۆناتوانی سەفەر بکەی. ئێستا بانگ دەکەم هێلیکۆپتەر بێ وبچیە ئەخۆشخانە.

پرسیم ئەخۆشخانەی سویدی یافنلاندی؟ گوتی تۆ ئێستا لەفنلاندی. گوتم نایەوێ، بالەژوورێک درێژ بم. بردیانە ژوورێک وهەر پازدە دەقیقە دەهات فشاری خوێنی دەگرت وپاک دووحەبی دامێ وهاتمەوە سەرخۆ. نامەیەکم بۆ ماموستا مەلامحەممەد نووسی و نارەحەتی وهاتنی سێسترام بۆ باسکرد.

لەوەلامی نامەی مندا ٩٤/١١/٢١ ئەم نامەی خوارەوەی بۆ ناردبووم کەوا ئەم لاپەرەی پێ دەرازێنمەوە:.

نامەی ماموستا مەلا محەممەدی شەلماشی

.. بۆزۆر بەرێزو خۆشەویست کاک کەریمی حسامی!

ئەوەندەی بەهاتنەکەت شادمان وخۆشحال بووین دوو ئەوەندە بەخەبەری نارەحەتیکانی سواربوونی کەشتی غەمبار بووین، بەلام وەک خۆت گوتەنی فریشتەی خوادستی شیفایان بەسەرداهێناوی ورزگاریان کردووی زۆرشوکر. کاکە سەبارەت بەبیرەوەریەکانت بەراستی نازانم لەکوێ وەدەست پێ بکەم.

وەی ئافەرین بۆنەوبیرەتیژانەت کەئەو هەمووگەوهەرە جوانانەت لەدەریای خەیاڵی خۆیاندا حەشاردراوەولەکاتی پێویست دایەک بەیەکیان لەناو سەدەفی زینەت داهێناوەتە سەرلاپەڕەکانی دنیای ئەدەبیاتی کوردی ورێبازێکی تازەت نیشانی گەلی کورددا ونومێدەوارم ببێتە سەرچاوەی چاولێ کەری بۆرۆژانی داهاتووی نووسەران وەلەبارەی رەخنەو رای دەربڕینی خۆم. دیارە هیچ نووسراوەیەک بێ رەخنەنابێ بەڵام ئەرەخنەی وەک ئەوبرادەرانەی لای خۆت ونەوەک ئەو مەلایەی لای سەردەشت کەرەخنەی لە« قورئان »گرتبووله سەر« والقران الحکیم » نووسیبووی:« ئەلئەولا ــ الاولی« والقران العظیم » لام وایە رەخنەکەی من وەک ئی هیچیان نیە. سەبارەت بەگیرانی مەلاناوارە چونکە لەوکاتەدا ئەمن مەلای مزگەوتی گەرەگی سەرچاوەی شاری سەردەشت بووم ودوو رۆژ لەپێش گرتنیدا مەلاعبداللەی قاسمیانی کەخزی ساواکی بووهاتەلام وگوتی: ئەورۆ کۆبوونەوەیەکی شەش نەفەری کرا بەسەرۆکایەتی نوورەیسی وسەرهەنگ ئەمینی وبرایم ئاغای بەریاجی وپیلانی گرتنی مەلاناوارەیان لەسێ جێگاوە دارشت. یان لە(کانی بی)یالە(بێشاسب)یان لە(دیوالان). منیش هەرلەدوای ڕۆیینی مەلاعبدالله مەلاعەلی برام ناردە کانی بی چونکە دەمزانی شەولەوێ بوە. مەلاعەلی هاتەوە گوتی لەوێ نەماوە. رۆژی دوایی نەمانزانی لەکوێ یە. رۆژی سێ یەم بەیانی زوو مەلاناوارەو دوونەفەرەکەیان بەهێلی کۆپتەر هێنان بۆسەردەشت ولەپاش چەند رۆژ« گوڵەدینەکەچەڵ» کەخەڵکی شەڵماشی خۆمان بوو، زوو پێشمەرگەی مەلاناوارەبوو، ببوو بەجاش هاتەلام وگریاوگوتی: سەروان (سروش)هەر ئێوارە هەموو جاشەکان کەبریتی بوون لەکوێخا پیرۆتی« گونەمشکە»ومەلارەحیمی زێوەو هەڵمەت وقادری رەسواغای بێوران ومحمدی رەسوڵ گەورکەوگروی زەربەتی کۆکردەوەو بەرەو دیوالان وەرێ گەوتین ویەک سەرە چووینە ئەومالە کەمەلاناوارەی لێ بوو هێنامانە دەرێ وبردمانێ بۆمزگەوت گوتی :بەمەزندە بەدەستکیسی برایماغاوبەهۆی حەسەن سەکردوە

دوومالّیان بەشەڕدابوون. گوتبوویان تا مەلاناوارد نەیە ناشت نابینەوە. چونکە ئەوکاتە لەناوچەی سەردەشت خەلّک هەرگیروگرفتێکیان بایە نەدەچوونەلای حکومەت وپەنایان بۆ حیزب دێنا. کاتێ مەلاناوارە دەچێ بۆناوبژیان دووپێشمەرگە لەگەلّ خۆی دەباو ئەوانی دی لە«گەلۆێ» دەبن. دەلّێ دووسەعاتم پێدەچێ ودێمەوە. کەدەچنە مالّەکە حەبی خەویان بۆ دەچێشتێ دەکەن وخەویان لێ دەکەوێ. کاتێ چەند سەعات تێ دەپەڕن ومەلاناوارە ناگەرێتەوە دەکەونەشکەوەو دێن بۆدیوالآن بەسەر جەیش وجاش دادەکەون ودەست دەکەن بەتەقە.«گولّەدینەکەچەلّ»گوتی: مەلارەحیمی زێودیی خەنجەردکەی لەمەلاناوارەکردەوە لەگەلّ کوێخاپیرۆت بەسەرسەریەوە ڕاوەستان وهەرەشەیان لێ کردو سەروان سروش گوتی: ئەگەر نامە بۆپێشمەرگەکان نەنووسی تەقەنەکەن هەرئێستا ئێوە دەکوژین. مەلاناوارە ناچاربوونامەی بۆنووسین تەقەنەکەن بولاّم ئەوان بەقسەی مەلاناواردیان نەکرد و تەقەیان ڕانەگرت ونیزیک بوونەوە. دووبارە تینیان بۆمەلاناوارە هێنایەوە نامەیەکی دیان پێنووسی بەفەقێ ڕەحماندا ناردیان وتانەوەش کرا ڕۆژرووناک بۆوە تەیارە گەیشتەوێ.

گرتنی مەلاناوارە راستی یەکەی ئاوابووبوو بانەوەراستی یە ون نەبێ. تکایە لەبەرگی دەدا بێتە ناو بیرەوەریەکانتەوە. لەکۆتاییدا بەقەد درێژی شەوانی پایزی «فینلندی » سلاوی خەدیجەخانم وکاک کەمالّ وشلێرخانم دەگەیێنین وداوای سلامەتی وسەرکەوتنتان بۆدەکەین ولەمنەوەڕاتاریکان ئەحوالّتان دەپرسین. .. برات محمدی شلماشی ١٩٩٤/١١/٢٠ »

نامەی ماموستا عبدالوهاب تالّەبانی

لەناخرونۆخری سالّی١٩٩٤نامەیەکی بەرێزکاک عبدالوهاب تالّەبانیم پێگەیشت. من قەت بەخزمەت ئەم زاتەنەگەیشتبوم ونەم دەناسی، بەلاّم

چونکە پێوەندی بەبیرەوەریەکانمەوەهەیە ،دەقی نامەی ماموستاعبدالوهاب تالەبانی بلاودەکەمەوە:

« ماموستای بەرێزوخۆشەویستم کەریمی حسامی پێشکەشە:

سلاوێکی گەرم وگوڕتان لێ بێ و، بەئومێدی ئەوەی هەمیشە لەتەندروستیەکی چاکدابن.

ئەوەدووساڵە هاتوومەتە ئەم ولاتە، لەم سەرگەردانیەمدا کەزۆرنازارم دەدا، ئەوپێنج بەرگە یادداشتانەی جەنابتان هۆگری چاک وهاودەمی ئازیزی رۆژانی ئاوارەیی بوون.

بێگومان لەوانەیە گوتنی راستی ی زۆرکەسی خاوەن عیلاقەت بەرووداوانەوە(کەر)بکات یان راپەڕێنێ و،بەناوی راستکردنەوە یان رازاندنەوەی هەڵوێستەکانیان بچن بەگژتا، دوورنیە هەند ێکیان خاوەن هەق بن و،کانگای یادوبیری جەنابتان هەندێک لەرووداوەکانی زۆر بەروونی هەڵنەگرتبێ و، هەندێکیشیان لسەرهەق نەبن.

بەلام... ئاهەنگی راستگۆیی لەنێو یادداشتەکانتاندا زەنگێکی پڕخروشە، وای دەبینم کە رۆمانێکی واقیعیانەن و، سەرگوزەشتەی

میللەتێکە کەدەیوێ لەنێو تەپ وتۆزو تەم ومژو ساختەچیەتی وگرێ کوێرەی(بەرژەوەندیە تێکەلاوەکان) گوربەخۆی بداو، پێ یەکانی لەزەوی توند بکات وبێ پەروا قیت بێتەوە.

جەنابتان وەکوناوبانگ وتێکۆشەرێکی لەخۆبوردووی ئەودیودەناسم و، بەشانازیشەوە دەیلێم کەدۆستایەتیم لەگەڵ گەلێ لەتێکۆشەرانی ئەودیو هەبوەو، ماموستای خوالێخۆشبوو عیسی زەبیحی(عولەما)لەشەستەکاندا بۆماوەیەکی درێژ بەشێوەیەکی نهێنی لەهالەخانەکەی ماڵەکەمانەوە لەگەڕەکی شوریجەی کەرکوک سەرپەرشتی لقی سێی پارتی دیموکراتی کوردستانی دەکرد...لە بەغداش تاهەلاتنم لەکۆتایی ساڵی ۱۹۹۲دا لەگەڵ خوالێخۆشبوو کاکە غەفوری شەهیدا دۆستایەتیەکی چاکمان لەنێواندا هەبوو. لەساڵی

١٩٧٥یشدا پاش هەرەس هێنانی شۆڕش، دیسان جوانترین ورازاوەترین یادگاری پەنابردنە بەکوردستانی ئێران لە مێشک وویژدانمدا ووێنەی پیاوەتی ومەردایەتی وخزمایەتی خەڵکی بێچارەودڵگەورەی ئەودیوی نازیز، جێگای خۆی کردەوەو هەرگیز ناسڕێتەوە.. یادداشتەکانت کەلەرێ زاواکەم وکچەکەم(رۆژگاروتارا) گەیشتنە دەستم ــ ئەوان ئێستالەشاری نیسکلیستونەی سوید دەژین... ئەویادداشتانە، وەکو زمان ودارشتنە موکریانیە بەلەزەتەکەی، کەللەی گەرم کردم.. کێ دەڵێ ئەدەب نانووسی؟ ئەی ئەدەب چۆن چۆنی دەنووسرێ؟ وەکو بەڵگەنامەش تێ ی گەپاندم کەخەڵکی کوردیش دەتوانن شەهادەتنامەی خۆیان بەجورئەت بنووسن و،(لەبنی هەمانەکەش بدەن!) ودەستتان خۆش بێ.

ئەم نامەیە نامەی رەخنەو پیاهەڵدان نیە، بەڵکوکارتێکی پیرۆزبایی لێکردنە وهیوادارم بەدڵێکی فراوانەوە قبوڵ بفەرموون.

هەربژین وهیوای ژیانێکی ئاسوودەو بەختیارتان بۆدەخوازم. دڵسۆزتان عبدالوهاب تاڵەبانی ــ شام ١٣/١٢/١٩٩٤»

چەند دێڕێک بۆسەرگرتنی ئەم بەرگەی بیرەوەریەکانم

بەهیوابۆوم بەنووسینی ئەم بەرگە کۆتایی بە بیرەوەریەکانم بێنم وچیدیکە خوێنەرانی بەرێزی کورد بەنووسینی کرچ وکاڵ هیلاک وشەکەت نەکەم. هەرچەندە رووداوەکانی ساڵی ١٩٩٥وئەم لاتریش بۆیە دەبن بەکورتیش بێ بێنە سەرکاغەز. هەرچی بێ ئەوانیش بەشێکن لەبیرەوەری نووسەر ورووداوی نێو بزاڤی رزگاریخوازی کوردوروونبوونی هێندێ بیروڕای جۆربەجۆرلە سەر رووداوەکان.

لەم ئاوارەیی ودەربەدەریەدا. هێندێ جار ڕووداوی ئەوتۆ دێنە پێش کە ناکرێ پیاو بەسەریاندا بازدا.

تازە لەنووسینی ئەم بەرگە دەرباز ببووم، دوونامیلکە،یان دووکتێب لەستۆکهۆلم بلاو ببوونەوە کە هەر یەکەی لەلایەک وبەجۆرێک ولەروانگەیێکیەوە چەند لاپەرەیەکیان بۆ باسی بیرەوەریەکانی من تەرخان کردبوو. یەکیان کەناوی (لێکۆلینەوە)ی لەسەر بوو، لەبەر ئەوەی نووسەری(لیکۆلینەوە) لەبواری(فەلسەفی وزانستی) یەو لەلێکۆلینەوە تێ نەگەیشتوەو پێی وایەکاغەز ڕەشکردنەوە هەر لەخۆیەوە دەبێتە ڕەخنەو هەلسەنگاندن ولێکۆلینەوەی بابەتەکان، شتێکی وا نیە نرخ وبایەخی ئەوەی هەبێ کەباسی بکەم. ناشمەوێ لەرێگای نووسین ونووسراوەکانی منەوە خەلک ناوی بێتە ناو نێوان ، لەم بارەوە لەرابردوودا ڕەخنەی دۆستانەم هاتوونەسەرو دەرسیشم وەرگرتوە، دووپاتی ناکەمەوە و بەم شیعرەی فارسی وازی لێدێنم:

(هرکەناموخت از گذشت روزگار ـــ هیچناموزد زهیچ اموزگار)

ئەوەی دووەمیان نووسەرەکەی مەلاعەولای حەیباکی یە کە بۆتە(عبدالله حسن زادە)و تازە سکرتێری حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران وجێ نشینی دوکتۆرقاسملوی شەهید. نووسێنی سکرتێرناکرێ بێ وەلام بمێنێتەوە. چونکە حیزبی دێموکرات لەم بارودۆخ وهەل ومەرجەدا جگە لە دم بەدمو وشەڕە قەلەم وبوختان هەلبەستن بۆ هاوکارانی پێشوو و سوورانەوەی سکرتێر بۆ ڕوونکردنەوەی سەرکەوتنەکانیان هیچ کەمایسی یەکی دیکەی نیە و ئەوکەمایسیەش سکرتێری تازە دەبێ بە گێرانەوەی حکایەت بۆ کومیتەی ناوەندی وئەندامانی تێگەیشتووی حیزب پڕی کاتەوە.

حکایەتێکی مەلاعەولای حەیباکی(عبدالله حسن زادە) بەناوی(نیوسەدە تێکۆشان) گۆیا بەبۆنەی ٥٠سالەی دامەزراتی کۆماری کوردستان هۆندوویە تەوە، هەرلەسەرەتاوە و لەناولێنانی حکایەتەکەیەوە لەرێبازی ڕاستی لایداوە. حکایەتەکەی ناوناوە(نیوسەدە تێکۆشان) ، بەلام عەولای حسن زادە لەسالی

١٩٥٣وە دەست پێدەکات گۆیا باسی تێکۆشانی حیزبی دێموکرات دەکا کە ئەوەدەم نە ئەندامی حیزب بوە ونەئاگاداری چۆنیەتی تێکۆشانی حیزب . هاتوە بە کەلک وەرگرتن لەبیرەوەریەکانی من ونووسراوەو قسەی ئەم لاولا، بێ ئەوەی ئاماژە بۆ سەرچاوە وبەلگەیەک بکات، هێندێ شتی بەسەر یەکەوە ناوەتا گەیوەتە سالی ١٩٨١ و٢٨سالی کردۆتە (نیو سەدە تێکۆشان). بەلام عەولای حەسەن زادە ئەو هەموو قورەکاریەی بۆ ئەوەنەبوە کە ٢٨سال بکاتە ٥٠سال و خۆی پێ رابنێ. ئەوکە دوای دوکتور قاسملو ودوکتور سەعید بۆتە سکرتێری حیزب خۆی لەدارو بەرداوە تا بە هەلبەستنی هێندێ بوختان ودرۆ داخی کینەو برغزوحەقدی مەلایانەی خۆی دەربڕێ. ئەویش دژی کەسێک کە ماوەی ٨سال ملی مەرایی وماستاو ساردکردنەوەی لەبەرانبەردا لارکردۆتەوە. دژی کەسێک کە بەشاهیدی چەند ئەندامی دەفتەری سیاسی ئەوەدەمی حیزبی دێموکراتی کوردستان گوتوویە لێنینیش لەنووسیندا هەر بەقەد کەریمی حسامی کاری کردوە. برادەرێکی دەفتەری سیاسی بەدمی داداوەتەوە وکاتێ بۆ منیشیان گێڕایەوە لەشەرمان تەواو نارەحەت بووم. هەر بۆیە هەروەک ئەوەدەم راستی نەدەکردو بەمەرایی ویژدانی خۆی لەژێرپێ دەنا ، ئێستاش باش دەزانێ ئەوەی نووسیویەتی درۆیە. بەلام ئەوەش دەزانێ کە کەریمی حسامی لە نێو کۆڕ وکۆمەلی دێموکرات وپێشکەوتنخوازی کوردا بە تێکۆشەرێکی چەپ وخاوەن بیری مارکسیستی وبە خزمەتکارێکی دلسۆزی مەسەلەی کورد ناسراوە. ئەوەش بۆ کۆنە پەرستی کورد دەردێکی بێدەرمانە. چەپی کورد لەهەمووکات وزەماناندا ئامانجی تیری توانج وپلارو پەلاماری کۆنەپەرستی بوە. لەکوشتێ وراونان وزیندانەوە بگرە، تا دەگاتە ساز کەدنی درۆوبوختانی وەک مەلاعەولای حەیاکی دەست وزمانی لەهیچ نەگێراوەتەوە. خلتەی کۆنەپەرستی دامرکاندنی کول وکۆی دەروونی لەوەدا دەبینێ کە زارگی هەنبانەی پر لە درۆو تۆمەت بکاتەوەدو ناراستەی کەریمی حسامی بکات. ئەوە جاری یەکەم نیە کە عەولای حەسەن زادە بۆ ئەم شالاوە چنگ وددان نیشان دەدات. سالی ١٩٩٠

دوای شەهید بوونی دوکتۆرقاسملو ،عەولای حەسەن زادە بەدەرفەتی زانی لە ڕۆژنامەی کوردستاندا بەناوی(دەردی دۆستانی خاریجەنشین) لەتوێی وتارێکدا داخی بوغزوکینەی مەلایەتی بەرۆژنامەی (سەردەمی نوێ) دەردەبڕێ. مەلاعەولای حەیپاکی لەداخی ئەوە ئاوسابووکە (سەردەمی نوێ) باسی مەسەلەی کورد دەکات ولەوەش زیاتر بەوە نارەحەت وتوڕە بووگە پتر لەهەمووکەس ولەهەموو چاپەمەنی یەکی کوردی جنایەتەکانی ڕێژیمی بەعسی عێراق لەقاو دەدا.

ئەودەم سەردەمی نوێ لەژمارە ٤٩ی ڕەشەمەی١٩٩٠لەوتارێکدا بەقەڵەمی کەریمی حسامی وەلامێکی پێویستی دابۆوە. عەولای حەسەن زادە لەجیاتی توندکردنی خەبات دژی دوژمنانی گەلی کورد ویستبووی لەگەڵ سەردەمی نوێ دم بەدمە درێژە پێبدا. بەلام دوکتور سەعیدی ڕەحمەتی بەدمی دادابۆوەو بێدەنگی کردبوو. دیارە بوغزو داخی خۆیەکەم زانینی مەلاعەولا پەنگاوی خواردۆتەوەو لەدەرفەت گەڕاوە کە ئەم کێم وزوخاوە لە دەروونی دەربکا. تاخواوراستان لە سایەی تێکەپشتوویی ئەندامانی کۆنگرەی حیزب دەبێتە سکرتێر. هەلی بۆهەڵدەکەوێ بەقەولی کاک مستەفای هیجری ئێستا کە ئەوەندە لە پاسداران دوور کەوتۆنەوە تۆپ وخومپارەشیان ناگاتێ، سکرتێر دەبێ چبکا ؟ دوورێگای لەبەرە. یەکەم سووکە سەفەر بۆ ئورووپا بەمەبەستی نیشاندانی سەرکەوتنی حیزبی دێموکرات لە خەباتی دژی ڕێژیمدا!! دووەم نیشاندانی ئاگاداری وشارەزایی خۆی لە تێکۆشان وەک لە کوردستانی ژمارە ٢٢٤دا بە بەژن وبالایدا هاتوونە خوارێ. بۆ ئەم خۆنیشاندانە دەبێ لە نێو لاپەرەکانی حکایەتەکەیدا بوختان وتومەتی نائینسانانە بە کەسێک هەڵبەستێ کەنیزیکەی ١٤ساڵ هاوکاری حیزبی بوە ونیزیکەی ٤٠ساڵیش یەکێ لە ئەندامانی تێکۆشەروفیداکاری حیزبی دێموکراتی کوردستان ولایەنگری مافی زەحمەتکێشانی کوردبوە. دیارە ئەوە بەشێکە لەو (ئەخلاقەی کە دوکتورقاسملو هێناویەتە نێو حیزبی دێموکرات) وەک بۆ خۆی گوتوویەتی و

دەبێ ڕێگای ڕێبەرکوێرنەکرێتەوە.

جەنابی مەلاکە هەستی بەوسەرلێشێواویەکردوە، ئەمجار ویستوویەتی بەو ئیعتیرافە خۆی وەبەرێنێ وپاکانە بۆ شەتەحاتەکەی بکا بنووسێ:« لەوحەی مێشکم تۆزی لێ نیشتوەو تووشی ژەنگ هەڵێنان بوە.»بەواتایەکی دیکە پەنا بۆ ئەم ئایەتەی کەلام باری تەعالابەرێ کە دەفەرموێ:« لیس علی المریض حرجا » بەم ئایەتە خۆ وەبەرێنێ. چارە ڕەشی گەلی کورد هەرئەوەنیە کە بۆتە ژێردەستی تورک وعەرەب وعەجەم و نیشتمانی داگیرکراوەو لەهەموو مافێکی ئینسانی بێ بەشکراوە، بەڵکوو لەوەش دەردەدارترئەوەیە کەچارەنووسی ئەم گەلە فیداکارە کەوتۆتە دەستی کەسانێک کە(مێشکیان تۆزی لێ نیشتوە وژەنگی هەڵێناوە،)لە جیاتی بیبەنەنەخۆشخانەو عیلاجی بکەن دەیکەنە سکرتێری حیزب ومەسەلەی کوردیش لە وڵاتی ئێمە دەگاتە ئەم ڕۆژە کە ئێستا تێیدایە. تاقەشانازیش ئەوەیەکە (لە شین وشەهیدبوونی ئەندامانی(ڕێبەرایەتی) ولەبەستنی کۆنگرەکاندا پرسەو پیرۆزبایی زۆریان بۆ دەنێرن.)! دیارە مەسەلەکەش هەروا سادە نیەو نابێ هەمووشت لەچوارچێوەی بەرژەوەندیی بزووتنەوەدا سەیری بکرێ. کابرای دەبێتە سکرتێر هەرچەند لەوحەی مێشکی ژەنگی هەڵێنابێ وتۆزیشی لێ نیشتبێ، وەک گوترا دەبێ وابکا چالاکیەک لە خۆی نیشان بدا. کاریشی بەوەی نەداوە ئەوەی دەیکاودەینووسێ چەندە قازانج وزیانی بۆ بزاڤی ڕزگاریخوازی کورد هەیە. بەقەولی کابرا:(بانە پی یە وغار نەکا) دەرفەتی بۆ هەڵکەوتوەو نابێ لەکیسی بدات. !!

سەبارەت بە حکایەتی عبداللە حسن زادە لەکاتی خۆیدانامیلکەیێکی ٥٠ لاپەرەییم نووسیوەونرخی ئەوەی نیە جارێ لێرەدازیاتر باسی بکەم. بەڵام هەر لەم بەستێنەدا نامەی دۆستێکی کوردی زانیشم بۆهاتوە، هەرچەند ویستوویەتی بە کۆمەگی دووخەتی نیشانەی سەرسوڕمان بەناهەق ئەقورچی خۆی بودشێنێ، بەڵام بۆڕێزگرتن لەبیرو بۆچوونی نووسەرو ڕەوتی دێموکراسی

دەقی نامەی بەرێز کاک بهروزی کوردئەحمەدی بڵاو دەکەمەوە و سوپاسیشی دەکەم:

نامەی کاک بهروزی کورد ئەحمەدی

« کاک کەریمی حسامی بەرێز !

« سلاوێکی گەرم وسوپاسێکی گەرمتر بۆنامیلکەی وەلامی نووسینەکەی سەلاعدولای حەیاکی. دەستتان خۆش ودڵتان شادبێ. من پێم وایە برادەرانی بەرپرس لەحیزبدا چ جاران وچ ئێستازۆرجار لەگێرانەوەی رووداوەکان وبەرەورووبوون لەگەڵ راستی یەکاندا تووشی بێدەسەلاتی وقازانج پەرستی وبەلارێ داچوون. بێ ئەوەی مەبەستی مەرایيم هەبێ ــ کەلانی کەم بۆخۆم دەزانم من وانەبزوم ونیم ــ لەسەر ئەو باوەڕەم کە سەرجەمی بیرەوەریەکانی ئێوە سەرەرای کەم وکوری وجاربەجار چەوتی وهەڵەوپەڵەو ورددەمارگیری و بڕێکیش زمان دڕاودیی !! بەڵگەیەکی تەواوحاشا هەڵنەگری بەشێکی خەباتی خوێناوی نەتەوەکەمان لەلانی کەم چل ساڵی رابردوو دایە. کارێک کەرێکخراوە سیاسیەکانی کوردستان وبەتایبەتی حیزبی دێموکرات،نەیانوێراوە خۆی لێ بدەن ویەک دوو جاریش ئەگەر بەکورتی کارێکی واکرابێ ــ بۆ وێنە نووسینی دوکتۆر قاسملوی شەهید وهی تر ــ وەک ئێوە بەشێکتان روون کردۆتەوە ومنیش وزۆر خەڵکی تریش فرە راستی دیکە دەزانین ولەگەڵ بووین، ئەو راستی یانە لەو نووسینانەدا یان رەنگیان نەداوەتەوە یان بەپێچەوانە نووسراون. دەقی تەواوی بیرەوەریەکانی ئێوەو بەتایبەتی ناوئاخن ونێوەرۆکە سیاسیەکەی ئەو بیرەوەریانە ئەوەندە روون ولەقاودەرن کەبەربەرچ دانەوەیان، یابوختان هەڵبەستن بۆ نووسەرەکەیان کەمترین رەنگی نیەونابێ. مەبەستم ئەوەیە کەهەوێنی راستی یە زەقەکانی نێو بیرەوەریەکان، وریایی وهوشیاری ئێوە کەهەر لەزووڕا هەرچی لەژیانی رۆژانەدا ــ کەهەمووی ژیانی سیاسی بوە

ـــڕووی داوە، بەکات وجێ وبەبەڵگەوە سەنەدەوە بینووسنەوەو کۆی کەنەوە،بۆ خۆی گرنگترین و بەنرخترین ئەرک وکارە. ئەمە بەلای خوێنەرانی بیرەوەریەکانەوە ئەوەندە گرنگە کە جنێودانی هێندێ خەڵک وبەراییی ئەم وئەوو بوختانی جۆربەجۆرەشتی وا ئەوکە دەرزی یەک لەنرخ وبایەخی ئەم مێژوە زیندوویە کەم ناکەنەوە. بۆیە جارێکی تر دەست خۆشیتان پێ ئێژم وهیوادارم کە لەش ساغی وتەندروستی هاوسەرو هاودەمی هەمیشەیی تان بێ(باخەجیج خانمیش هەودیەک پەیدا بکا، چ دەبێ؟!
کاکەگیان وەک پێشتر قەولم دابوو ئەوا وتارەکەی یادی قاضی عەلی راد وبیردوەریەکی خۆشی ئەوم بۆ ناردن تالەکاتی باسکردنی ماموستا قاضی لەبەرگی ١٠ی بیرەوەریەکاندا ئەگەر پێتان خۆش بووکەلکیان لێ وەرگرن.
براتان بهروزکوردەحمەدی. ١٥/١/٩٦»
بەگوێرەی شوێن هەڵگرتنی نووسینی بەرەوەریەکانم دەبوایە نامەی کاک بهروزی راپگرم بۆ بەرگی یازدەهەم،بەلام کێ دەزانی تەمەن مەودا دەدا بەرگی ١١ی سەربردەی خۆم لەم ئاوارەیێدا بنووسمەوە.
دوای تەواوکردنی ئەم بەرگە وچاوەروانی کاک ناسری ئیبراهیمی بەرێز بۆ ئەوەی بێ ومۆنتاژی بکاو رێک وپێکی بکاو وای لێبکا رووی مەجلیسی هەبێ، بەناچارتاهاتنی ئەو بەنێو دەفتەرو یاد داشتنەکانمدا دەگەڕام تووشی لاپەرەیەک بووم کە لە مانگی ئاوگوستی ١٩٩٤ لە سۆفیا نووسیومەتەوە، پێم حەیف بوو،بەجێ بمێنێ و لاپەرەیەکی دیکەی پێ زیاد نەکرێت. بۆیە هاتمە سەر ئام باوەرە کەدەقەکەی بنووسمەوە:« ئیمرۆ گوێم داوەتە بوچی کوردی رادیۆی دەنگی ئەمریکا. ئەودکاری رۆژانەمە. بەچی کوردی دەنگی ئەمریکا نەبێ، لەم دنیایەدا لە کوێندەرێ باسی کورد بەگوێ دەگات. ماڵی ئەمریکا ئاوەدان بێت وخوا کارگێرانی بەشی کوردی رادیۆکەش راوەستاو کابەتایبەت کەئێستا دوای نامەیەکی دۆستانەی من وازیان لەبەکار هێنانی وشەی ناقۆلای داتاشراوی وەک (شاڵیار ورامیار و..) هێناوە وهیواداریشم لەپاراستنی وشەی ڕەسەنی

کوردی بەردەوام بن . ئیمڕۆ لەگەڵ یەک دوو برادەر گوێمان لەوتەکانی عەدنان موفتی بوو کە لەسەر بیروڕای خەڵک سەبارەت بەکۆبوونەوەی نوێنەرانی یێکێتی نیشتمانی وپارتی لەپاریس پرسیاریان لێدەکرد. پرسیارەکە ئەوەبوو کەداخوا خەڵک لەوە نارازی نەبوو کەدوو حیزبی کوردی لەکوردستان شەڕ بکەن ونەتوانن کێشەی نێو خۆیان بەهاوکاری حیزبە کوردی یەکان وخەڵکی کورد چارەسەر بکەن . بێن لەپاریس لەژێر چاوەدێری بێگانە دا رێک بکەون ؟ کاک عەدنان مفتی لەوەڵامدا دەیگوت: « نا... کەس بەوە نارازی وتوڕە نەبووە.» لەکاتێکا هەر ئەودەم ئێمە چەند کوردێک کەگوێمان داہوە وتووێژەکە هەم لەکۆبوونەوەی پاریس نارازی بووین وهەم بۆچوونەکەی عەدنان مفتی مان پێ راست وبابەتی نەبوو. بێگومان بەشی هەرە زۆری کوردی رۆشنبیر وتێگەیشتووی سەربەخۆو دڵسۆز، کۆبوونەوەی پاریس یان بۆ دوو حیزبە سەرەکیە شەڕ کەرەکە بەسووکایەتی دەزانی. ئەوە نیشانی دەدا کە کورد خۆی هەر شەڕ ودوژمنایەتی وخەڵک بەکوشت دانی لەتوانادا هەیە، و ناتوانی کیروگرفتی خۆی چارەسەر بکات ودەبێ یەکی دیکە گوێچکەی بگرێ و بەکەیفی خۆی بیجوڵێنێ . لەقسەکانی دوکتور فوئاد مەعسومیش لەگەڵ (هەنگاو) ئەم راستی یە خۆی نواند کەدەڵێ:« ئێمە تەجروبەمان لە دانیشتن وئاشتبوونەوە نەبوو، بۆیە پێویست بوو بێگانە فێرمان بکات.» دوکتور فوئادیش راستی دەگرد کورد تەنیا تەجروبەی لە گوێ لەمستی وبەشەڕ هاتن وخۆکوژی دا هەیە.

ئیمڕۆ ٢٥ی ئاوگوست بەیانی رادیۆ بی.بی.سی. بەعەرەبی وئێوارەش دەنگی ئەمریکا بەشی کوردی سیاسەتی ئەمریکایان سەبارەت بەدێموکراسی وپاراستنی مافی مرۆڤ بڵاو کردەوە. بیل کلنتۆن رایگەیاند:« بۆ پاراستنی مافی مرۆڤ ودابینکردنی دێموکراسی گەمارۆی ئابوری لەسەر کوبا توندتر دەکات. پێشی ئەو یارمەتیانەش دەگرێ کەتا ئێستا کوباییەکانی دانیشتووی ئەمریکا بۆ کەس وکاری خۆیان دەیانناردەکوبا. بەگوێرەی وتەی رادیۆکە ئەم یارمەتیانە لەساڵدا خۆیان لە ٥٠٠ میلیۆن دۆلار دەدا. ئەو کوبایانەی لەبەر

دێکتاتۆری ڕادەکەن ڕێگایان نادات بگەنە دنیای ئازاد ولەچنگ کاسترۆ نەجاتیان بێت. پروپاگاندەی دژی ڕێژیمی کوبا ژیاترو بەهێزتر دەکات. لەکۆمەڵی نەتەوە یەکگرتوەکانیش داوا دەکات کەزەختی زیاتر بخاتە سەرکوبا تا دیموکراسی ومافی مرۆڤ لەوێ بپارێزرێت»

بەراستی مرۆڤ لەهەنگاونانی ئەمریکا بۆ پاراستنی مافی مرۆڤ وبۆ سەقامگرتوویی دیموکراسی لەجیهان سەری سوڕ دەمێنێ. نەک هەر لەکوبا ئەدی هەر لەبەر ۆاراستنی مافی مرۆڤ ودیموکراسی نەبوو کە ڕێژیمی سەددام حوسێنی بەهەموو چەکێک تەیا دەکرد؟ هەر بۆ پاراستنی مافی مرۆڤ نەبوو کە لەبەرانبەر بۆمبارانی چەکی شیمیایی لەهەڵەبجەی کوردستان دەنگی لەبەر نەهاتەدەر؟ هەر بۆ پاراستنی دیموکراسی ومافی مرۆڤ نەبوو ڕێژیمە دیموکراتەکانی کوێت وعەرەبستانی سعودی پاراست وتەنانەت سەربازی ئەمریکاشی بۆ بەکوشت دا ؟ هەر بۆ ۆاراستنی دیموکراسیش نەبوو کە یێژیمی سەددامی هێشتەوە بوو بەتەماشاچی کوشتاری کوردو شیعە لەعیراقدا؟

ئێستاش هەربۆ پاراستنی دیموکراسی ومافی مرۆڤە کە کاشتار وقڕکردنی خەڵکی چیچان بە دەستی لەشکری رووس بە مەسەلەی نێوخۆیی رووسیا دەزانێ ولای وایە لە چیچان یێلتسن مافی مرۆڤ دەپارێزێ. ئەدی لەتورکیا. لەبەرچاوی خۆمان ئەوەی حکومەتی تورک لەکوردستان دەیکا، کوشتار ودەربەدەرکردنی کورد وسووتاندنی دێهاتی کوردستان، هەمووی بەلای ئەمریکاوە مەسەلەی نێو خۆییە ودیموکراسی ومافی مرۆڤیش پارێزراوە بۆیە ئەمریکا وەدەنگ نایە.!!!!

باسی دڵسۆزی ئەمریکا بۆ دیموکراسی وپاراستنی مافی مرۆڤ(دیارە لەچوارچێوەی بەرژەوەندی وقازانجی خۆیدا) نەک هەر بەوەندە روونکردنەوە، بەڵکوو بەکتێبێش تەواو نابێ. باشترە خوێنەرانی بەرێز بۆ بەرگی ١١وبەشێکی دیکەی سەربردەی ژیانم لەچاوە روانیدا رابگرم. بێگومان لەم دنیای پڕلەناتەبایی و بێ پرنسیپی ئینسانانی هەلپەرست شتێک بۆ نووسین ولێکۆڵینەوە پەیدا هەردەبێ.

پێرست

بەرهەمە نووسراوەکانی نووسەر

١ ـــ کاروانێک لە شەهیدانی کوردستانی ئێران
٢ ـــ وەلامێک کوردی و فارسی
٣ ـــ رێنوێنی شەڕی پارتیزانی
٤ ـــ لە دەوری رێکخراوی لاوانی حیزبی دێموکرات کۆ بینەوە
٥ ـــ رەخنەو لێکۆلینەوە لەسەر کتێبی حوسێنی مەدەنی
٦ ـــ چەند قسەیەک لە گەل خەبات
٧ ـــ کورد وفەرهەنگی بێگانە
٨ ـــ لێکۆلینەوەی(کورتەباسێک لەسەر سۆسیالیزم) کوردی وفارسی
٩ ـــ تایبەتی کۆنگرەی شەشەم
١٠ ـــ کۆماری دێموکراتی کوردستان یا خود موختاری
١١ ـــ یادی هێمن
١٢ ـــ لە پێناو چی دا ؟
١٣ ـــ یادانەوە
١٤ ـــ کڕ وکاش
١٥ ـــ سەفەر بۆ کوردستان
١٦ ـــ لەبیرەوەریەکانم بەرگی : ١-٢-٣-٤-٥-٦-٧-٨-٩-١٠
١٧ ـــ پێدا چوونەوە(مێژووی بزووتنەوەی نیشتمانی لە کوردستانی ئێران)
١٨ ـــ حیکایەت کردن یا نووسینی مێژوو

ئەو بەرهەمانەی نووسەر کردوونی بە کوردی

١ ــ دایک ــ ماکسیم گۆرکی
٢ ــ ژیان و کردەوەکانی لینین
٣ ــ ئەفسانە کوردی یەکان ــ رۆدینکۆ
٤ ــ زەوی پچووک ــ برێژنێف
٥ ــ کۆمەڵە چیرۆکی هەڵبژاردە لە ئەدەبی بێگانە
٦ ــ مەسەلەی کورد لە پارلمانی سوید
٧ ــ یاسای بنچینەیی ئابوری سۆسیالیستی
٨ ــ حەمە چکۆڵ ــ ئینجە مەمەد یاشار کەماڵ
٩ ــ نوسوڵی سەرەتاییەکانی فەلسەفە ــ ژۆرژ پۆلستر
١٠ــ نامەی گوللە باران کراوەکان
١١ ــ رەوشی کوردان ــ مێژووی ئەردەلان وبابان
١٢ ــ ئازادی یا مەرگ ــ کازانتزاکیس
١٣ ــ مەسەلەو زار گوتنی لوڕی
١٤ ــ رۆژەکانی ئێران ــ ئارچیباڵد رۆزڤێلت.

نامەکان

نامەکان

نامەی کاک غەنی بلوریان

هاوپێچی بە [illegible] کەم.

پاش زۆر سڵاو نامەکەت گەیشت، بەداخەوە لە [illegible] نووسیبووت ڕەنگە [illegible] بە لای ئێوە دا بێت

بەڵام [illegible] چارە [illegible]. بەڕاستی [illegible] زۆرم پێخۆش بوو. ئێستا [illegible] زۆر لە کوردەکانمان ناوم بۆ دەنووسن و [illegible]

کاکی برا [illegible] هیچ [illegible]. [illegible] هەر لایەک [illegible] کوردەکان. لە سەر [illegible]

[illegible] دەکرێ [illegible] کوردستان [illegible] باشتر [illegible]. من

[illegible] زەمانی [illegible] بەڵام [illegible] دارە [illegible]

[illegible] دەدەم. [illegible] ئاخر [illegible] پاپان

[illegible] شایانی [illegible] لە ساڵدا [illegible] بە [illegible] ناتر [illegible]. من نازانم چارە [illegible]

پاشی [illegible] دا [illegible] پێ دەکا. [illegible] هیچ [illegible] چاپ [illegible] نیە [illegible]

[illegible] مەسەلەی [illegible] بە تایبەت پاش [illegible]. من [illegible] لەم وڵاتە [illegible] بێ

[illegible] نازانم [illegible]. ئاخر [illegible] لە وڵاتێکی [illegible] ساڵێک [illegible]

[illegible] لە لای [illegible] هاتووم. [illegible] ناردبێک [illegible] لە [illegible] نووسیبووت [illegible]

پاشان [illegible] بەڵام [illegible] نازانم. کاکی [illegible]

[illegible] لە لایەن [illegible] لایەنەکانی [illegible] بەرپا بوات. [illegible] بزانی

[illegible] دەکەمان [illegible] پێ دێت. [illegible] ژمارە ٥٩

[illegible] بە تایبەت [illegible] نامەکەم بە [illegible]

[illegible] نازانم [illegible] زۆر [illegible] دەکەم. [illegible]

لە [illegible] کردووە. [illegible]. براتان [illegible]

٨٩/٢/١٢

نامەی کاک شێخ عەلی

هاوڕێ و مامۆستای زۆر بەڕێزم کاک کەریمی حوسامی

دەستەکانت بەگەرمی دەگوشم و

چاوەکانت ماچ دەکەم ...

لە پێشەوە ڕەخنەیەکی توند لە خۆم دەگرم بۆ دواکەوتنی ناردنی ئەم نامەیەم کە دەبوایە لەمێژەوە بۆ جەنابت ڕەوانە بکەم. هاوڕێ گیان: باوەڕ بکە ئەگەر بزانی هەندێ جار چەند [illegible] تاڵە و ئێش و ئازار زۆر دەبێت، لەوانەیە هەندێ دڵت نەرم بێت و لێ بوردنی من قەبووڵ بکەی، ئەمە لە لایەک، لە لایەکی ترەوە ئەمەش بە باوەڕییەوە دەڵێم. جەنابت وەکو ئەدیبێکی سیاسی، ڕووناکبیر و تێکۆشەرێکی تێگەیشتووی کورد، جێگایەکی بڵند لە لای من هەیە. بەڵکو لە لای هەموو کوردێکی دڵسۆزی ئاشق بە ڕێی ڕاست و شۆڕشگێڕ.

هاوڕێ نازیزم: بە سوپاسەوە و دڵخۆشییەکی مەزن هەردوو کتێبەکانت (کاروانی شەهیدان .. و لە پێشاوە چیم دی؟) بە دەستم گەیشتن. هەرچەندە لە کاتی خۆیدا (کاروانی شەهیدان..)م لە عێراق هەبوو، بەڵام ئێستا دووبارە دەستم بە خوێندنەوەی کرد و تامێکی ترم لێ بینی. بە تایبەتی پاش [illegible] و [illegible] هەندێ ڕاستی تر لە سەر خەبات و تێکۆشانی گەلی کورد لە کوردستانی ئێراندا. ئەوەش زیاتر بۆ منی ڕوون کردە، پاش دانیشتن و ناسینی من بۆ هەندێ لەو تێکۆشەرانە وەک (مامە غەنی، کەریمی حوسامی، محەمەد ئەمین سیراجی) [illegible] هاوڕێیانی تێکۆشەری [illegible] تر، کە چ خەباتیان کردووە، دەرد و مەینەتیان بینیوە ... بەڵام نەتوانیوانە ڕێگای ڕاست بگرن، ببنە [illegible] بۆ ڕۆشن کردنی ڕێگای ڕاستەقینەی گەلی کورد و [illegible] هەستوپانە دڵی دوژمنی کورد، خوا [illegible] بە بەشێک لە خەباتی بەرچاوی گەلی کورد لە هەموو پارچەکانی کوردستاندا.

لە [illegible] لە [illegible] (مامە غەنی، کەریمی حوسامی)م دەبیست، دەمگوت: خوایە دەبێ ئەوانە چ بن ... کە ئاشنا و خۆم بینین زیاتر ئەو باوەڕەم لا قایم بوو.

هاوڕێ گیان: بە نیسبەت نامیلکەی (لە پێشاوە چیم دی) [illegible] ناتوانم بیروڕای خۆم بە ئاشکرا لە سەر دەربڕم، چونکە لەوانەیە بە شێوەیەکی تر لێکی بدەیتەوە: بەڵام بە ڕاشکاوی، بە شێوەیەکی زۆر جوانت نووسیوە، ڕاستی زۆر ئاشکرات کردووە،

نامەی ئەحمەدی کاکەمەمی (کرمانج)

خۆشەویست و بەڕێزم کاکە کەریم

کاکی بەڕێزم هەزاران سڵاوت لێ دەکەم و زیاد دەستەکانت ماچ دەکەم و هیوادارم خۆشحاڵ بیت و دڵت خۆش بێ و

سەر کاغەزێک بنووسم و ئامانجەکانت.

ماوەیەک نەخۆش بووم هەوڵی نەشتەرگەری بدەم بەڵام وەزعم زیاتر تێکچوو بە ئەگەری ... دوای دوو ساڵ چاوەڕوانی

دەوڵەمەندانی ئەکتەرەوە لە ئێران ڕەتیان کردووم، لە عێراق ڕام کردووە. دوای سەرکێشی گیرسانەوەی

٣) توانیی لە نێو تووتوکان دیاری بکەم.

کە وتمە نێو کۆی هونەرمەندان، هەر لەوێ ... ئەو دەم یادم، هەندێکیان بەدڵ بوو

بەکوڵ و هەندێکیان بە ئەدەب و بەریا پێیان وانەوە ساڵ نووسەر و گۆرانیەکانیان لێ ستێنەوە.

- جا ئێستا هەر هێنانی هەموو ... کەر تازەوە، بارەی چل و ... دەمەوێ شیعرێکی تر وەک کەم.

هەرکە چاوم لە چاویان نووسین بۆیان، ئەو قۆرەچیان گەڕەکیان دەبڕین، حەتمەن ئەوانەی قسەی پێکردنیان نەدا.

ڕاست لە دوو چیشتە داکە خەو لا بالای دەکردم و هەرگیز لە دەنگیان بوو، هیچ حاڵی نە دەبووم.

چاوم بە شوێنەکە داگیرا، ڕاست چاوم بە کتێبە بڕ بە یەکێکی جەنابت کەوت بلاو ... کانم

بەڕێی دووەم، هەزار دەستم دایە و دەستم پێ کرد. خۆش بوو. شیعر ... بەکەنک ... سەرچاوە و بە ئاگا یەکەم نە.

١) لەگەڵیان، من پێم وایە ... کە ئەوکیشە باشترین، ڕوونترین و بە کەڵکترین سەرچاوەی

سەنعەتی سەردەمی بیستەمی جووڵانەوەی نەتەوەی کورد لە ئێران و تەنانەت لە عێراقیشە.

بۆ ئێستا و دوا ڕۆژ بە نرخترین و جێی بڕواترین سەرچاوە دەبێت بۆ ئەوکەسانەی بیانەوێ

لەسەر مێژووی جووڵانەوەی گەلەکەمان لە سەدەی بیستەم بکۆڵنەوە.

من تەنیا بەڕێی دووەم دیتووە. پێم ناوێستم هەتا بەڕێی یەکەمیش دەخوێنمەوە، دەڵێن جێشتی خۆش

لە تۆی ڕا دیارە.

خۆزگەی من لە دەست و قەڵەمی تۆ ڕادەبینم، بڕوام وایە ئەوەی کتێبەکە لە سەر هەندێکی ... و

سەودادی گرینگ دەکرد، بە پێی سەرچاوە. دامەزراندنی بنکە ئیبراهیمکان لە پیرانشار و جۆتیاران ...

لە ناوچەی سنووری ئێران و تورکیا و عێراق. شۆڕشی قاسم [illegible] ... پاشان بە پێی عێراق
. عێراق منتهای کورد [illegible] ...... ی لەسەر ئەو دەستانەی کە [illegible] ناسیونالیستی [illegible]
... [illegible] بە ڕاستی دەستخۆش کە [illegible]
ئاسان کردووە. [illegible] پاشت [illegible] چەند ساڵ [illegible].

[illegible] قبوڵ کردووە، بەڵام نازانم بۆچی [illegible] نەکردووە، [illegible]
کە [illegible] تەنیا [illegible] ڕاستی [illegible] نەبوو کە [illegible]
[illegible] کردووە. [illegible]
[illegible] داخیلی کەم نەبوو.

[illegible] ساڵانی ٤٨ و ٤٩ [illegible]
و [illegible] تەنیا [illegible] بیاوانی (٥١).
[illegible] جوانڕۆ [illegible] کردووە، بەڵام [illegible] قادرئاغای جوانڕۆ [illegible] بردووە [illegible]
[illegible] کردووە. قادرئاغا [illegible] حکومەتی [illegible]. [illegible]
کە [illegible] دەستگیرکردنی [illegible] جوانڕۆ و قادرئاغا [illegible]
[illegible] : ئەتۆی قادرئاغای جوانڕۆی [illegible] حکومەت
[illegible]. قادرئاغا [illegible] شۆڕش [illegible]
[illegible].

[illegible] قادرئاغا [illegible] کە [illegible] قادرئاغا
جوانڕۆ [illegible]. [illegible]
کاک [illegible] کوردستان [illegible]
[illegible] شۆڕش [illegible] و

وەچەندین جاریش بەرپێدار بووە، ئێستاش هەر لە ژێر ئیشرافی شۆڕش را مادە، پێموایە ئەوە دووکەسە
کورترین و بە ئاماژەترین ئەندازی بێ سەوادی چینی دیمۆکرات و نوێنەرایەتی کوردن.

دەزانم گەورەترینیان پاداش و سوپاس وەرگرتن و شەرکنانی لەو پێیەدا بەشە بەفانە هەر
ئەوە بێ کە ناویان لە کتێبی نەمرەکەی خۆت دا زیندوو راگری و نەمریان بکەی.

کتێبەکەم لە بارەی رەوانشوێن و سەرکارنووسی و پڕنادە پڕۆلی و قسە لە رووداوی و بێ رووداو
باسی. (داقیگران و حشمت فەرمی) پڕبەدڵ خۆش دەدی و پیرۆزباییت پێ دەڵێم.

تەنیا ئەوەندەم دەوێ کە بەتایبەتی و ئەوەی کتێبەکان دەلەهەرە... قورسترو
سەنگینتر و رەنگینتر بکەی.

هەر بژی بۆ براکانی خۆت
ئەحمەد ... (کرماج)

٢٤/٢/٨٩

نامەی دوکتۆر رەحیمی قازی

هاوڕێی دڵاوا و دۆستی خۆشەویستم

کاکە برایم

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] سەرکەوتوویت و خۆشیی [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] دەزانم [illegible] بەڵام [illegible]

[illegible]

[illegible] کۆتایی پێ بهێنێت ...

[illegible]

سەرکەوتوویی .

[illegible] نازانم

[illegible] یان نا؟ [illegible]

[illegible]

[illegible] .

[illegible] ... [illegible]

[illegible]

[illegible] ...

سڵاوی [illegible] .

[illegible]

[illegible]

١٠/٣/ ١٩٨٩

نامەی کاک سلیمانی قادری

بۆ بەڕێزو خۆشەویست کاک کەریم حسامی

پێشەکی سڵاوێکی گەرم و پاکی ئاراستەی تۆی بەڕێز دەکەم و هیوام خۆشییە و

بەختیاریە کە هەمووکاتێک سەرکەوتوو بیت

کاکی بەڕێز زۆر بەڕێز سڵاوم هەیە بۆ خێزانەکەت و ماڵ و منداڵەکانت.

لە بارەوەش سڵاوم بۆیان هەیە کە بیارکە بەسەرهاتەکانی دەخوێنیتەوە

لەگەڵ ئێوە دەبێت بە دۆستی ناسیاوی خاڵە بۆیە دەربارەی سڵاوم هەیە

نامەکەتان نووسراوەکانم پێ گەیشت و بە وردی خوێندمەوە یادی بیرەوەریم. خۆم باشتر دەزانی

لە بەسەرهاتەکان لە بارەی ئەوەوە بەجۆرێ نووسراون بە کوردیەکی زۆر جوانی و

بێ گرێ و گۆڵ وەرگێڕان لە وشەی زۆر قورس و گران و بیانی هەستت بە هەموو

شتەکان دەکا و خۆی بە پێچانەوە نازانی لە بەرامبەر وشەکان دەکاتە بەرواڵەتی

شتێکی زۆر باو رەوە

لە باری مێژووییەوە هەر باسی ئاگری زۆر دەست پێ بوون دەکاتەوە زۆر دەستە دەم

دەخاتە کەسی تاکو ئێستا یا نەی وتراوە یان دەرنەچی یا نەی زانیوە و یا خۆی نەی دیتووە

باسیشیان بکا، وەکو کوردەواری: ئاوی بنی بەردی هێناوە، ئەسرارەکەی

دیارە زۆر شتی تێدایە کە ئەگەر ئازادی هەموو بیرەوەری خۆی نەبارەوەت

ناچە نووسەکان بنووسێت دەبێ بیخوێنەوە بەسەرهاتەکانی تۆ کەمێکی کاتەوە

لە سەرەوە دا زۆر وشەیەک بیرەوەری خۆی بنووسی.

١٠

نازانم چۆن ڕای بگەیەنم و پێیمە سەر زمان بنووسم
زۆر خۆشە لە مێژووی گەلی کورد بە تایبەتی لە کۆماری مەهاباد نەگوترا بوون یا
خۆشی نەبیستووە گوێم لێ نەبوو وەکە لە بەسەرهاتەکانت داهێنا و تەواو جیاو
وە بە تایبەتی لە وردیو. کوردستانی لە سەرێن لە زەمانی مەلامستەفا زۆر
قسە دەکرا و زۆر خۆشت پیا هەڵگوتی لێ دەبوو بەڵام هیچی باوەڕ بە زۆر و چۆن
کاک کەریم هەرچی نەبێ بنووسم هێشتا زۆر لەوەکە شتر کە دەبێ بی نووسم
ئیتر ناتوانم هەوڵی زیاتر وەختت بگرم

بە هیوای ئەوە لە بتوانی بەسەرهاتەکانت بە تەواوی
بیان نووسی و بیان خەیتە سەر چاپەوە

برای بچووکت سولەیمان قادری

نامەی کاک حەسەنی ماوەرانی

[illegible]

- ڕەوایە دەبێ بڵێم... کاتێ [illegible] کە لەگەڵ... مامۆستا قزلجی و [illegible]-
بەشێکی [illegible] بە ناوی حیزب لە [illegible]... ١٧... دوایی و [illegible]
[illegible] دەبێت و [illegible] دا [illegible]-
[illegible] لەگەڵ گیانبازی و [illegible]
- [illegible] ئەوە بوو کە [illegible] ناسیونالیستی و
- [illegible]
دیارە زۆر [illegible] دیکەش ماوە کە [illegible]
سەد ڕەحمەت بە دوایی بێت. ئەگەر [illegible]
کاری دەکرد، بەڵام [illegible]
[illegible]. ئەگەر [illegible]
[illegible] ناسیونالیستیش [illegible]
[illegible]
[illegible] هیچ [illegible] بە [illegible]
هەرکەس سەرەک بوو، [illegible] دڵسۆز نەبوون. ئەوەی [illegible]

بەڵام ئێوە چۆن دەڵێن؟

ئێوە وەک... [illegible] چاوەکانی [illegible]
[illegible] کارێکی چاک بوو. بەڵام بە [illegible]
[illegible] هەروەها [illegible] ئەم
[illegible]
[illegible] ناکەن.

[illegible] پێم وایە لە [illegible] کاک [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] دەکەم .

بەلام [illegible] زۆر [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] بەلام زۆر [illegible]

[illegible] بەلام [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] پێم وایە لە [illegible]

[illegible]

ئەنووسمەوە. ئێستا لە ڕێی تێگەیشتن و بیستنەوە. بۆ چەند ساڵێک ناسیاوتان [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] گوێگرتنەوە [illegible] [illegible] لەگەڵ.

[illegible] ...... ((حەوتەکەیەوە)) ....

... من لەسەر ئەوە ڕایەم کە:

١- [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

٢- [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

٣- [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] لەگەڵ [illegible]

٤- [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ئێستا ئامادەی خوازی خۆش [illegible] و ماڵ و منداڵم ... بە هیوای ... !

[illegible] ... [illegible]

23-2-89

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

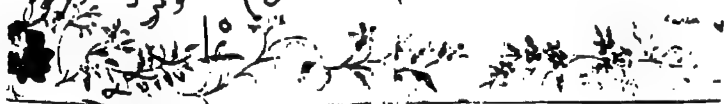
نامەی کاک ئەحمەد جەمیل

نەفرەت لە براکوژی

بەڕێز ماموستای خۆشەویست کریم حسامی

سڵاو.. سڵاوێکی گەرمت ئاراستە دەکەم. هیوادارم لە خۆشی و بەشادی و بژی بەڕێزت.. ئێستایە ئێمەش دەگەڵ خۆتان بەرز دەکەینەوە لە دەرەوەی خولاندنێت لەگەڵ دەگەڵ هەزارات کوردی دڵسۆزی کوردستان کە یەک دەنگ هاوار دەکەن دەڵێن.. «نەفرەت لە براکوژی»

بژی ئاشتی

Date:
Ref:
Kurdistan Democratic
Party of Iran,
Revolutionary Leadership
Secretariat

حزب دمکرات کردستان ایران ، رهبری انقلابی

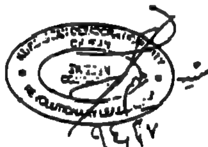
زمارە :
رێکەوت :
حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران ،
رێبەرایەتی شۆڕشگێر
دەبیرخانە

بەڕێز کاک کەریم حیسامی

وێڕای سڵاوێکی گەرم !

بەلەبەر چاوگرتنی پێڕەوی نێوخۆی حیزب لە لایەک و چلۆنایەتی خەباتی گەلی کورد و پێویستی پێداچوونەوەی پەیوەندی بە نێو نەتەوەیەکان و تاڵ و کوێری چەند ساڵی رابردوو لەم بوارەدا و هەروەها پێویستی چاو پێداخشاندنەوەی وەزعی لەرزۆکی کۆماری ئیسلامی لەلایەکی دیکەوە، دوا پلێنۆمی کومیتەی ناوەندی بەهاری دا لە مانگەکانی داهاتوودا کۆنگرەی دەهەمی حیزب ببەسترێ . لەبەر ئەوەی حیزبی ئێمە هەمو کات بیروڕای دۆستانی مەبەست بووە و بە چاوی حورمەتەوە سەیری کردوون و لەسەر ئەو باوەڕەیە کە ئەو بۆچوونانە لە چوونە پێشی وەزعی حیزب و نزیک بوونەوە لە ئامانجەکانی دا بە کەڵکن، داوا دەکەین ئێوەش وەک کوردێکی دڵسۆز و دۆستی حیزب هەر پێشنیار و پەیامێکتان هەیە لە رێگەی فاکس یا ئادرەسی پۆستی حیزب کە لە ژێرەوە دیاری کراوە، ئەیبەرەگەی تا مانگێکی دیکە بۆ کۆنگرەی دەهەمی حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران، رێبەرایەتی شۆڕشگێر بنێرن .

بەڕێز و سپاسەوە
کومیتەی ئامادەکردنی کۆنگرەی دەهەمی
حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران، رێبەرایەتی شۆڕشگێر

نامەی ماموستا سەعدولا پەرۆش وکاک فەرید زامدار

هەولێر / ١٨ / ١١ / ١٩٩٣

ڕێزی بەڕێزم هۆش و سیمای ماموستا کەریمی حسامی

بەسلاوێکی گەرم

هیوادارین هەمیشە سەرشاد و سەرکەوتوو بیت
ماموستای بەڕێز، بۆ ئەوەی ئەدیب و
ڕوناکبیرانی کورد لە نزیکەوە بتانناسن و
سوود لە بیروڕاو ئەزموونی سیاسی و فیکریتان
وەربگرن وامان بە باشی زانی کۆڕێکی تایبەتی تان
لە کافتریای (کوردستانی نوێ) بۆ ساز بکەین
دیارە کۆڕەکەش بۆ چەند ئەدیب و ڕۆشنبیرێکی
ناسراو و دەست نیشانکراو دەبێت، کۆڕەکە
بۆ تەلەفزیۆن تۆمار دەکرێت و وەک
ئەرشیفیش لەلای ٧٣ دەمێنێتەوە
هیوادارین بەزامەندی بفەرموون ئاگادارمان
بکەنەوە، چونکە ئێمە زۆر بە پەرۆشەوە ئەم
داهاتوو ڕێکەوتی ٢١/١١/١٩٩٣ مان
بۆ کۆڕەکە تەرخان کردووە، سەعات
(٣) ی دوای نیوەڕۆ.

لەگەڵ جوانترین ڕێزماندا

براتان
سەعدوڵا پەرۆش
سەرۆکی یەکێتی نووسەرانی
کورد / لقی هەولێر

براتان
فەرید زامدار

١٠

نامەی کاک فارس باوە

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

زۆر سوپاس براتان فارس باوە

[illegible]

نامەی ماموستا مەلا محەممەدی شەلماشی

بۆ ... بەڕێز و خۆشەویست کاک کەریمی حیسامی.

[illegible]

... «وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ» ...
... «وَالْقُرْآنِ الْعَظِيمِ» ...

[illegible]

مەلا ئاوارە لەگەڵ برو چیا ماتەم دەبڕێ و بەرهەمانێ بۆ میژوو گەورەت گرتی، بە مەرزێنەوە بە دەستکەیە
برایمانی وەک هەتاوی هەست سەکردوە دووماڵیانە بە شێر دا دوون گرتبوویان تا مەلا ئاوارە ئەچێ
ئاشتیا ببینێتەوە، یەک نەبوو وەکو لە ناوچەی قەسرە شتی خەلکی هەرگیز و گرتنیکیان یاخی
بەدەبچوونە لای حکومەت و پەنایان بو حیزبی دێنا. ئاوای مەلا ئاوارە دەچێتە ناوچەی
دە پێشمەرگە لەگەڵ خۆی دە بار لەو ئاخێوی لە لاگردوو بەیندە دەڵێ دەر عەنوا تم چی دەچی
کە دە بینە دەڵێ لە خەوی خەوییانی بۆ ئە چیشتی دەکەن ... یان لێ دەکەوێ.

ئاغا چەند سەعاتێ خەو دەبەن دە مەلا ئاوارە ناگرێنەوە دەکەونە شۆڕ و جێ بۆ دەرلا
بەسەر جەیشی جاشی دادەکەون و دەست دەکەن بە تەقە «گوڵ دینە لەیلێ»
گرتی مەلا رەحیمی زیندوو خۆبەخەوەی لە مەلا ئاوارە کردوو لەگەڵ گوێچکە بێرووت
بەسەرتێنەوە و پارە ستانی و هەرچی شتیان لێ گرتن، ئاوان سەروێش گرتی. ئەوی ڕاز
بۆ پێشمەرگەکان بەنووسی، ئەو قەت نەکەوتە هەرەس نەبوو دەگرتین مەلا ئاوارە ڕاپەڕ
پەیوەندی بۆ نووسین نەوتە نەکەوتەوە بەڵام تەواو بە سەری مەلا ئاوارەیان نەکردووەتە
پیاوگرت و شریک ئەبوونەوە دوبارە تینیان نوێیە لا ئاوارە چیا بیجوو نامەیەکی دیار پێی نە
بە نەنگی دەچانە ناردیان دەستا ئەوەش کرا، لێرە پێرناکە برێنە ... گێڕایەوە
ئاوارە ڕاستی یەکێ ناوا ... لە درێشی ... تکایە لە بەرگی دەدا پێتە ناد
بیرەوەریەکەی ماستەوە، لە کتێبەکەیا بە هەمو درێژی شەوانی پایزی و زستانی تێ ئەسلامی
هەمووی نامە ... کە ماڵی شێرهانی دەگاتە ... و داوای ...
... تکاتان لێ دەکەین ...

محەمەدی ... کاشی

... براک

١٩٩٤/١٢/٢٠

نامەی مامۆستا عبدالوهاب تالەبانی

مامۆستای بەڕێز و خۆشەویستم لەڕێی هەیاسی پێشکەشە :

سڵاوێکی گەرم و گوڕتان لێ بێ و ، بە ئومێدی ئەوەی هەمیشە
لە تەندروستییەکی چاکدا بن.

ئەوە دوور ساڵە ، ماتوومە لەم وڵاتە ، لەم سەرگەردانییەدا
کە زۆر ئازارم دەدا ، ئەوە بینیم بەرگە یادداشتانەی جەنابتان هۆگری
چاک و هاوڕەی ئازیزم ڕۆژانی ئاوارەییم بوون.

بێگومان لەوانەیە گوتنی ڕاستی زۆر کەسی خاوەن عیلاقەی بەو
ڕووداوانەوە (کەم) نەبات یان ڕابرتینی و ، بە ناوی ڕاستکردنەوە یان
ڕازاندنەوەی هەڵوێستەکانیان بچنە بەرگوتا ، دوور نییە هەندێکیان
خاوەن هەق بن و ، کاتێکە یادی بیری جەنابتان هەندێک لە ڕووداوەکانی زۆر
بە ڕوونی هەڵنەگرتبێتەوە هەندێکیشیان لە سەر هەق نەبن.

بەڵام .. ئەوەندەی ڕاستگۆیی لە نێو یادداشتەکانتاندا زەنگێکی پڕ
خرۆشە ، وای دەبینم کە ڕۆمانێکی واقیعیانەن و ، سەرگوزەشتەی
میللەتێکە کە دەیەوێ لە نێو تەپ و تۆزی ئەم و ئەو ساختەچیتی و گۆڕەکوێرە
(بە ئەدەبیاتی تایبەتەکان) گوێ بەخۆی بداو ، پایەکانی لە زەوی
توند بکات و بێ پەروا قیت ببێتەوە.

جەنابتان وەکو ناوبانگ و شێرکۆ مەشەرتیکی لە خۆ بوردوویی ئەو دێرەدا ناکەم و
بە شانازییەوە دەڵێم کە دۆستایەتیم لەگەڵ گەلێ لە تێکۆشەرانی
ئەو دیدا هەبووە و ، مامۆستای خوالێخۆشبوو عیسی زەبیحی (هەواڵدا) لەشەستە
بۆ ماوەیەکی درێژ بە شێوەیەکی نهێنی لە باڵەخانەکەی ماڵەکەمانەوە لە
گەڕەکی شۆڕیجەی کەرکووک سەرپەرشتی لقی سێی پارتی دیموکراتی کوردستانی
دەکرد .. لە بەغداش تا هەڵاتنم لە کۆتایی ساڵی ١٩٩٢ دا
لەگەڵ خوالێخۆشبوو کاکە عەزیزی شەهیدا دۆستایەتییەکی چاکی
لە نێوانمدا هەبووە ..

١٠

لە ساڵی ١٩٦٥یشدا پاشی هەرەسی هێنانی شۆڕش،
دیسان جوانترین و ڕازاوەترین یادگاری بە ئاوبردنە بەکوردستان
ئێران لە ئێستێدا و ویژدانداروتێنەی بیاوەتی و مەردایەتی و خزمایەتی
خەڵکی بێچارەو دڵ گەورەی ئەو دیوی ئاراز، بێگانە خۆی
گردەوە وەکو هەرگیز ناسرەوتێتەوە..

یادداشتەکانت، کە لەوێدا نزاواکەم وگیکەم (ڕۆژگاری تاڵ)
گەیشتنە دەستم - ئەوان ئێستا لە شاری ئیستۆکهۆڵمی سوید دەژین..
ئەو یادداشتانە، وەکو ژیان و داڕشتنە جوگرافیە بەلە زۆر زەحمەتەکەی،
کەللەی کەرم کردم.. کێ دەڵێ ئەوە بە نووسی؟ ئەوی ئەوە بێ.
چۆن چۆنی دەنووسرێ؟

وەکو بەڵگە ناموش تکایەکی باندم کە خەڵکی کوردیش دەتوانی
بە هەمان دەستنامەی خۆیان بە چوارچێوە سنووری و، (لە بنی هەمانەکەشی
بەدەن!) و دەستتان خۆش بێ.

ئەم نامەیە نامەی وەفدو بیا هەژاران نیە، بەڵکو کارێکی پیرۆزبایی
جیابەژیم بە ژینێکی فراوانەوە حەبوداوی بیەرن،

هەزەرین زهیدای ژیانێکی ئاسوودە وبەختیاری بۆ دەخوازم

دڵسۆزتان
عبدالوهاب تاڵەبانی

شام ١٣/١٢/١٩٩٤

..مەی کاک بهروز کوردەحمەدی

کاک ... [illegible] بەڕێز !

سڵاو و ڕێزی گەرم و سوپاسی ... [illegible] ... دەستتان خۆش و دڵتان شاد بێ. من پێم وایە ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ([illegible]) ؟!

[illegible]

[illegible]

[illegible]

بهروز کوردەحمەدی
[illegible]

لە هەولێر لە ماڵی کاک مومتاز حەیدەری

لەئەڵمانلەسیمینارێکدا

لەگەڵ غەنی بلوریان و شوان پەروەر

لە فینلاند لەگەڵ مامۆستا مەلا محەممەدی شەلماشی و حوسێنی رەهبەر

لەستۆکهۆڵم لە ماڵی خۆمان

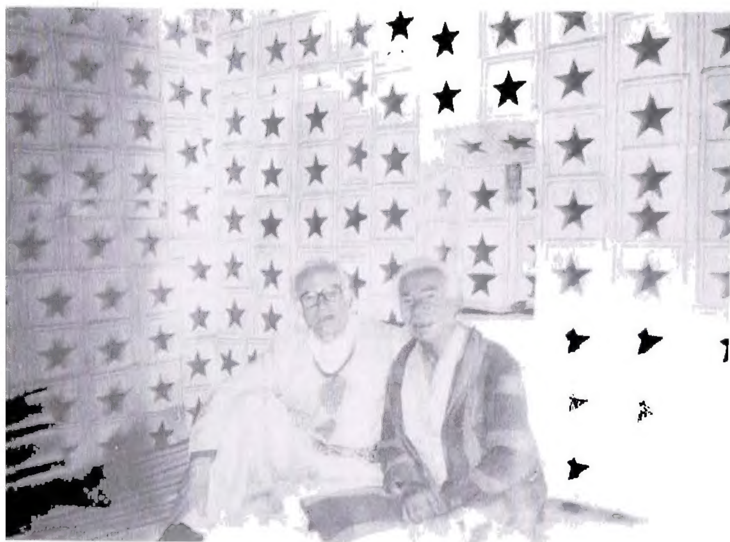
لە گەڵ کاک عەزیز محەمەد لە هەولێر

لەبارەگای یەکێتی نیشتمانی کوردستان لەسولەیمانی

لە هەولێر لە کۆڕێکدا لەگەڵ چەند ئەدیب و رۆشنبیری کورد

لە شەقلاوە لە خزمەت ماموستا سەعید ناکامدا

لەگەڵ برایانی پێشمەرگە لە ڕێگای شەقڵاوە